

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_198240

UNIVERSAL
LIBRARY

ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥಪಾಲೀಯ ಉಪನಿಷತ್ತು ಕುಸುಮ

ಸಮುದ್ರದಾಚೆಯಿಂದ

ಭಾಗ ೨

ಬರೆದವರು

ವಿ. ಕೃ. ಗೋಕಾಕ ಎಂ. ಎ.

All rights reserved

ನ್ಯಾಯಿತ್ವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಲಹೆಗಾರರು :

ಶ್ರೀ. ದ ರಾ ಬೇಂದ್ರೆ, ಎಂ ಎ

,, ರೂ. ಶ್ರೀ. ಮುಗಳಿ, ಎಂ. ಎ. ಬಿ. ಟಿ

,, ವಿ. ಕೃ ಗೋಪಾಲ, ಎಂ. ಎ (ಇಂಗ್ಲಂಡದಲ್ಲಿ)

ಮುದ್ರಣ .

ಪ್ರಕಾಶಕರು .

ಶ್ರೀಷ್ಟಿರಾವ ಗೋವಿಂದರಾವ

ಚೆ. ಬಿ. ಜೋತಿ

ಕುಲಕಣ್ಣ

ಎನ್ನೋಹರ ಗ್ರಂಥಾಲಾ

ಸಾಧನ ಪ್ರೇಸ್, ಧಾರವಾಡ

ಧಾರವಾಡ

ಸಂಪಾದಕರು .

ಚೆ. ಬಿ. ಜೋತಿ

ನಮ್ಮ ಮಾತು

‘ಪತ್ರ-ದಿನಚರಿಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತೀರಕೆದಿನೆ; ಪುಸ್ತಕ ರೂಪದಲ್ಲಿಯಂತೂ ಈವರೆಗೆ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಈ ಹೊನ ರೀತಿಯ ಪರಿಚಯವಾಗಲೇಂದು ‘ನಮ್ಮಾದ್ವಾಚೆಯಿಂದ’ ಎಂಬ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ನಮ್ಮ ಗ್ರಂಥವಾಲೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ.

ಪ್ರೌ. ಗೋಕಾಕ ಅವರು ತಮ್ಮ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಭ್ಯಾಸದ ನಿರ್ಮಿತ್ತ ಇಂಗ್ಲಿಂಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಅಲ್ಲಿಂದ ತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳನ್ನೂ ಏಚಾರಗಳನ್ನೂ ಪತ್ರ ಹಾಗು ದಿನಚರಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟವರ್ಗಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಆಯ್ದು-ಬಂದು ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪವಣಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಜನಕ್ಕೆ ನೀಡುವ ಭಾಗ್ಯವು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿದೆ. ಅವರು ವಾಡಿದ ಪ್ರವಾಸ, ಇದ್ದ ಸ್ಥಳ ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯು ಅನುಭವದ ಕಾಲಕ್ರಮವನ್ನು ಬಗೆದು ಈ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ವಾಡಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಗವು ಬಂದೇ ಬಂದು ಸಂಗತಿಯ ಇಲ್ಲವೇ ಅನುಭವದ ಸ್ವಯಂಪೂರ್ವಕ ತೀರ್ಣಿಯೊಂದು ತಿಳಿಯಕೂಡಿದು. ದಿನಚರಿಯ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಆನೇಕ ಭಿನ್ನ ಅನುಭವಗಳು ಬಂದು ಕಡೆ ನೀರಿವೆ.

ಪ್ರೌ. ಗೋಕಾಕರು ಜೀವನದ ಒಂದು ದಶನದಿಂದ, ಕನ್ನಡದ ಒಂದು ಆಕ್ರಮೆಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ನೋಡಬಲ್ಲವರು; ರಸಾಯನೇಶದ ಭಾವೇಯಲ್ಲಿ ಆನುಭವವನ್ನು ಹೇಳತಕ್ಕುವರು. ಆತೇ ಈ ಆನುಭವವಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಗಣವು ನೆಲೆ ನಿಂತಿದೆ. ಲೋಕಜ್ಞನಿದ ಸತ್ಯವೂ ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಾಂದರ್ಭವೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಬೆರೆತುಕೊಂಡಿವ. ಆಂಗ್ಲರ ಜೀವನದ ವಿವಿಧಾಂಗಗಳ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸಿಜವಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯು ಒಡಮೂಡಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚಿಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೊಸ ಹೊನ ಸಂಗತಿಗಳು ನುಗ್ಗಿ ಬಂದು ವಾಚಕನ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಸೆಳಿದೊಯ್ದುವು.

‘ಸಮುದ್ರದಾಜೆಯಿಂದ’ ದ ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗವು ಹೊರಟೆ ಸಂತರವೇ ಈ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗವು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಓದುಗರ ನುಸ್ಸಿಗೆ ಈ ತರಹದ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಹಿಡಿಯುವವೋ-ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಭಯದಿಂದ ಈ, ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದ ಪ್ರಕಟನೆಯನ್ನು ಮುಗಿದೂ ದಿದೆವು. ಆದರೆ ಸಮ್ಮಾನಾರ್ಥಿಯು ತಪ್ಪಾಗಿ, ಭಯದ ಬದಲು ಪ್ರೌತ್ಸಾಸನವೇ ದೊರತದ್ದು ಈ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಧ್ಯೇಯ ಕೊಟ್ಟಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗದ ಒಂದನೆಯ ಆವೃತ್ತಿಯು ಇಂದ್ರಾ ಅಲ್ಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ತೀರಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈ ತರಹದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೇಡಿಕೆ ಇರುವುದೆಂದು ಕಂಡುಬಂದಿತು.

ಆದರೆ ‘ಪ್ರಜಾಪಾತದ’ ಏಮಶ್ರಯರಂತೆ ದೊಂಷಿಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಒರೆದವರೂ ಉಂಟು. ‘ತ್ರಿಪೇಣಿ’ಯೇ ಏಮಶ್ರಯರಂತೆ ಗುಣಾಂಶಿಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸ್ವಾಗತನಿತ್ಯವರೂ ಉಂಟು; ಅದೇನೇ ಇದ್ದರೂ ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಬಗ್ಗೆ ಸಮಗ್ರಿದ್ದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿತ್ತುಂದೂ ಅನೇಕ ವಾಚಕವಿಂದಲೂ ಸಮಗೆ ತಿಳಿದು ಬಂದಿದೆ. ಕೆಲ್ಲ ವಾಚಕರು ಅತ್ಯಾರ್ಥಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತವಾಡಿದ್ದಾರ್ಥಿ ಉಂಟು. ಅವರ ಕಾರಣಗಳು ಮಾತ್ರ ಸಮಗೆ ಅಣ್ಣ ಸರಿದೊರಲಿಲ್ಲ.

ಈ ತರಹದ ಹೊಸ ಬರೆವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ನೀಡಿಕ್ಕೊಂಡಿರುತ್ತಾಗಿ ನಾವು ಪೂರ್ವಿ. ಗೂರುಕಾಕರಿಗೆ ಸಮ್ಮಾನ ಆದರದ ಅಭಿನಂದನೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಪತ್ರ-ದಿನಚರಿಗಳನ್ನು ಒಂದು ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ತಂದು ಅವಶ್ಯ ಉದ್ದೂಲ್ಲಿ ಭಾವಾಂತರ ವಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಪ್ರೌ. ಮುಗಳಿಯವರಿಗೂ ನಾವು ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿದ್ದೇವೆ.

— ಸಂಪಾದಕ

ಸಮುದ್ರದಾಚೆಲ್ಲಿಂದ

ಐದನೇಯ ಕಟ್ಟೆ

೪೧

ಉತ್ಸವದ್ರೇ

೮—೭—೨೨

ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ವಿಲಾಯತಿಗೆ ಕರೆಯಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಸಿ ತಿರುಗಿ ತಮ್ಮ ದೇಶವನ್ನು ತಾವೇ ಆಳಲಿಕ್ಕೆ ಸರ ಕಾರವು ಕಲಿಸುತ್ತಿರುವದೆಂದು ಶ್ರೀಮತಿ ಟನ್‌ರಳ್ ದೃಢವಶ್ವನ್ ಎಂದಿದೆ. ಹೀಗೆ ಸಾಂಪರಾರು ಜನ ಆಗ್ನೇಯ ಸಂಭಾವ್ಯರೆ! ಜಾಲಿಯನ್ ವಾಲಾಬಾಗದ ಕೊಲೆಯ ಚಿತ್ರವನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ-ಯಾಗು ಹುಡುಗರ ಕೊಲೆಯಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಿದಾಗ: “I admit that about the children. But as for the women,—they must have done something to deserve the punishment. Women are cunning all over the world, everywhere as here, and it is no use concealing it” (ಸಣ್ಣಹುಡಗರ ಮಂಟ್ಟಗೆ ನಾನದನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ; ಆದರ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಏಷಯವಾಗಿ ಒಪ್ಪುಲಾರೆ. ಅವರು ಅಂತಹ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವಂತಹದನ್ನೇ ನಾದರೂ ವಾಡಿರಿಂ ಬೇಕು! ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಲ್ಲ ಹಂಗಸರೆಂದರೆ ಮಹಾ ರಕ್ಷಣೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಅದರಂತೆಯೇ; ಇದನ್ನು ಮುಂಚ್ಚಿಡುವದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನ ಏಲ್ಲ.) ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು!

Charles Madge (ಚರ್ಲೆಸ್ ಮಡ್ಜ್) ಎಂಬ ಶಿವಯ ಭಾಷಣ ವನ್ನು ಕೇಳಿದೆ. Sex, scandal and crime are to the present age, what Beauty, Truth and Goodness were to the Victorians Our poets are interested, not in general principles, but in immediate sensations" (ಏಂಕ್ಲೌಂರಿಯಾ ಕಾಲದ ಜನರಿಗೆ ಸತ್ಯ-ಸೌಂದರ್ಯ-ಸತ್ಯಗಳು ಇದ್ದಂತೆ ಇಂದಿಸವರಿಗೇ ಕಾಮ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಾರ ಪಾತಕಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಸಮ್ಮಾ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ತತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ, ತತ್ತ್ವಕ್ಷಣಾಸ್ವರಣಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಂಟಾಗಿದೆ.) ನಂದು ವಿನೋದಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆತನು ಹೇಳಿದನು. Congreve (ಕಾಗ್ರೀವ್) ನ 'The way of the world ' (ಒಗತ್ತಿನ ರೀತಿ) ಎಂಬ ನಾಟಕವನ್ನು ಸೊಂಡಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಗಳ ಕಾಲೇಜಿನ ಹುದುಗೆಯರು ಪಾತ್ರ ವನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದರು. ಗಂಡುಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಸಹ ಅವರೇ ಅಭಿನಯಿಸಿದರು; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ 'ಗಂಡಿನ' ಅಭಿನಯವ್ಯಾಪ್ತ ಸಹ ಜೆನ್‌ನ್ಯಾರ್ತ್‌ತ್ವ. ವೇಷದಲ್ಲಿ ವತ್ತಿಯಾಸಿಕ ಬೈಜಿತ್ಯವು ಎದ್ದೂ ಕಾಣುತ್ತತ್ವ. ಆದರೆ 'Amateurs' (ಅವೆಚ್‌ನ್ಯಾರ್ಡ್) ರೀತಿಯು ಎಲ್ಲಿ ಹೊಂದರೂ ಬಿಟ್ಟುದ್ದಲ್ಲ ! Mrs Marwood (ವಿನೆಸ್ಸ್ ಮಾರ್ವೂಡ್) ಎಂಬ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯು ಒಂದು ಪ್ರಪೇಶದಲ್ಲಿ ಅಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ವೊದಲು ಆಕೆಯು ಅಳುವ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಳು. ಸಾಧಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಸಕ್ಕಬಿಟ್ಟಳು.

೧೯ನೇ ಎಂಬ ಕವಿಯು ಕೇಂಬ್ರಿಚ್ ವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪದವೀಧರ; ಶೈಕ್ಷಿಯರನ ಕಾಲದವ. Friar Bacon (ಫಾರ್ಯಾಯರ ಬೀಕನ್) ಎಂಬ ಅವನ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆಕ್ಷಫಡನ ವಣಿಸೇಯಿದೆ. “Set in with gorgeous palaces and surrounded by high mountains” (ಭವ್ಯ ಶರವುಸೇಗಳಿಂದಳೂ ಎತ್ತರವಾದ ಪರಮತಗಳಿಂದಳೂ ಸುತ್ತಿರಿಯಲಾದ) ಮುಂತಾಗಿ; ಆಕ್ಷಫಡಿನ ಸುತ್ತಲು ದಿನ್ನೆಗಳಿರುವದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಪರಮತಗಳಲ್ಲಿ? ಕೇಂಬ್ರಿಚ್ ಆಕ್ಷಫಡಗಳ ಸಡುವಿನ ಸ್ವಂತರ್ಯು ಒಗತ್ತುಗೇ ಗೂತ್ತಿದೆ. ನನ್ನ ಟ್ರೋಫರರು ಹೇಳಿದರು. ಕೇಂಬ್ರಿಚ್‌ನ ಸುತ್ತಲು ತೀರ ಸಪಾಟಾದ ಪ್ರದೇಶವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕಲತ ಗ್ರಿಸಸಿಗೆ ಆಕ್ಷಫಡಿನ ದಿನ್ನೆಗಳು ನಹ ಪರಮತಗಳಾಗಿ ಕಂಡಿರಬೇಕು!

*

*

*

*

೨-೨-೨೨

ಇಲ್ಲಿಯ English Club (ಇಂಗ್ಲಿಶ್ ಕ್ಲಬ್) ದ ಸದಸ್ಯರು ‘Pure Poetry group’ (ಶುದ್ಧಕಾವ್ಯ ಸಂಘ) ಎಂಬ ಶಾಖೆಯಸ್ವಾ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರ ವೊಡಲನೆಯು ಸಭಿಗೆ ನಾನೂ ಹೊಗಿದ್ದೆ. ಡನೆಟ್ (Dunnet) ಎಂಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ‘Allegory and symbolism’ (ಮಹಾರಾಜಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ) ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ನಿಂಬಂಧವನ್ನು ಓದಿದನು. ೧೯-೨೦ ಸದಸ್ಯರು ಬಂದಿದ್ದರು. ಕೆಲವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರೂ ಇದ್ದರು. ನಿಂಬಂಧವು ತಕ್ಕುವಂಟ್ಟಿಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ನಡೆದ ಚರ್ಚೆಗೂ ವಿಷಯಕ್ಕೂ ಏನೂ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದಿಲ್ಲ! ನಾನೇ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿದೆ-ಪ್ರತೀಕದ ಮಹತ್ವವನ್ನು

ಕೆರಿತು ಹೇಳಿದೆ: ಆದರೆ ಉಣಿದವರೆಲ್ಲರೂ,—ಭಾಷೆಯು ಹೇಗೆ ಹುಟ್ಟಿತು? ಪಾತಾಡುವದನ್ನು ಹುಡುಗರು ಹೇಗೆ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ? ಎಂದು ಕಿತ್ತಲೆಯ ಹಣ್ಣಿನ ಹಾಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಿತ್ತಲೆಯ ಹಣ್ಣಿ ದೆಯೆಂಬುವದನ್ನು ತೋರಿಯು ಶಿಶಿರಾಯುಗದ ಮನುಷ್ಯಸ್ಥಿರ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಹತ್ತಿತ್ತು?—ಮಂತಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದರು! ಕೊನೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಒಬ್ಬನು: “I had come to discuss pure poetry but I am going back, with my mind full of anthropology” (ನಾನು ಶುದ್ಧ ಕಾವ್ಯ ಚರ್ಚೆಗೆ ಒಂದಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ನನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಹೊರಟಿದ್ದೇನೆ) ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರು “This is not the Pure Poetry Group, but only the Group” (ಇದು ಶುದ್ಧ ಕಾವ್ಯದ ಸಂಪರ್ಕ, ಬರೀ ಒಂದು ಸಂಘ) ಎಂದು ಸಣಬ್ಬಿಸಿದನು! ಕೊನೆಗೆ ಕಾಯ್ದಾದರೆಯು: “It is excellent if we can meet and talk together,—no matter what” (ನಾವು ಕೊಡಿ ಪಾತಾಡಬಲ್ಲಿವಾದರೆ ಅದೇ ಉತ್ತಮ ವಿಷಯವು—ಯಾವ ವಿಷಯ ವೇಸು?) ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮಂಗಿಸಿದನು!

—————

ಉಂಟಾಗಿ

೨—೨—೨೨

‘Sankey Society’ (ಸಾಂಕೆ ಸೋಸಾಯ್ಟಿ) ಎಂಬ ಚರ್ಚಾದ ಸಂಘವು ನಮ್ಮ ಕಾಲೀಜಿನಲ್ಲಿದೆ. ‘Lord Sankey’ (ಲಾರ್ಡ ಸಾಂಕೆ) ಯವರು ಚೀಸನ್ ಕಾಲೀಜಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು. ಅವರ ಮನರಸ್ಸಿಟ್ಟು ಈ ಸಂಘ ವನ್ನು ಸಾಧ್ಯಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಕಾಲೀಜಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಾಗ Grffiths (ಗ್ರಿಫ್ತಿಥ್ಸ್) ಎಂಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ನನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಆ ಸಂಘದ ಸದಸ್ಯನೀತ. “Excuse me, from what part of India do you come? I am in the I C S I am going over to Madras”

(ಕ್ರೂರ್ವಿನುಂಟಿರಿ. ಪಿಂಚುಸ್ತಾನದ ಯಾವ ಭಾಗದಿಂದ ನೀವು ಬಂದಿರುವರಿ? ನಾನು ಆಯ್. ಸಿ. ಎಸ್. ಎಸ್. ದಲ್ಲಿದ್ದು ಮದ್ರಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುವವನಿದ್ದೇನೆ) ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಮುಂಬಯಿಪ್ಪಾರ್ತಂತದಿಂದ ಬಂದಿರುವದಾಗಿ ನಾನು ಹೇಳಿದೆ. ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ ವಾತಾವರಣವು ನನಗೆ ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಕಂಡಿತೆಂದು ಕೇಳಿದ. ಇಲ್ಲಿ ‘Warmth’ (ಕಾವ್-ಸ್ವೇಹ) ಇಲ್ಲವೆಂದು ನಾನೊಂದಿದೆ. “You mean, in the people or in the climate?” (ಅಂದರೆ ಜನರಲ್ಲಿಯೋ ಹವೆಯಲ್ಲಿಯೋ?) ಎಂದ ಗ್ರಿಫಿಥ್ಸ್. ‘Both’ (ಎರಡೂ) ಎಂದು ನಾನು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟು. “Is the climate worse, or the people?” (ಹವೆಯು ಹೆಚ್ಚು ಕೆಟ್ಟದ್ದೋ? ಏನು ಜನರ್ಯೋ?) ಎಂದು ಕೇಳಿದ. “Climate” (ಹವೆ) ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದೆ. “That gives me some hope” (ಅದು ಸ್ವಲ್ಪ ಆಶಾದಾಯಕವಾಗಿದೆ) ಎಂದು ಗ್ರಿಫಿಥ್ಸ್ನು ಸಹ್ಯ. ಆ ಮೇಲೆ ‘A Passage to India’ (ವ್ಯಾಸೇಬ ಟು ಇಂಡಿಯಾ) ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿಯ ಒಗ್ಗೆ ವಾತ ನಾಡಿದೆವು.

ನ್ಯಾಂಕಿ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಚರ್ಚೆಯಾಗುವದಿತ್ತು. “That the welfare of the world will not be served by the cession of the colonies to Germany” (ಒಮ್ಮನಿಗೆ ವಸಾಹತುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವದ ರಿಂದ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಹಿತವಿಲ್ಲ.) ಎಂಬುದೇ ವಿಷಯ. ಗ್ರಿಫಿಥ್ಸ್ನು ಈ ವಿಷಯ ವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವವನಿದ್ದು. ಮತ್ತೊಂದು ಸಲ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದಾಗ ಈ ಸಭೆಗೆ ಸನ್ಸ್ಕರ್ನು ಕಡೆದೊಮ್ಮೆನದಾಗಿ. ಹೇಳಿದ. ನಾನು ಒಡಂಬಟ್ಟಿ. ರಾತ್ರಿಯ ಉಂಟವಾದ ಮೇಲೆ ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ನಡೆದಿವು.

ಕಾಲೇಜು ಪಾಸ್ಟ್‌ಲಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಏದ್ದಾಧಿಕರಣ ಕೋಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಾ ಸಂಘಗಳಿರುವದಿಲ್ಲವೆ? ಡಾವಸನ್ (Dawson) ಎಂಬ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯ ಕೋಣಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಭೆಯು ಸೆರೆದಿತ್ತು. ನಾನು ಹೋದಾಗ ಗ್ರಾಮ ಪದ್ಧಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಕೂಡಿದ್ದರು. ಬಂದು ವೋಚು ನಡೆದಿತ್ತು. ಬಂದು ದೊಡ್ಡ ವಿರಾಮಕುಚ್ಚಿಯ ಕೆಳಗೆ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗನು

ಕೇವಳ್ಳಿಯನ್ನು ಸೇಲಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡಿದ್ದು. ಮೇಲ್ಲನೇ ಸಾಮರಿಸಿಕೊಂಡು ಮೇಲಕ್ಕೇಳುವಾಗ ಆ ಕುಚಿರ್ಯನ್ನು ಅವನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತು ಬೇಕು! ಇದನ್ನು ಸೋಡಲು ಅವನ ಸುತ್ತಲು ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ಸೆರೆದಿದ್ದರು. ಇದನ್ನು ಸೋಡಿ ಸಸ್ಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೊಗಿದ್ದ ಗ್ರಿಫಿಥಸ್‌ನ ವೂರೆಯು ಸಣ್ಣಗಳಿಯಿತು. ಸೆರೆದವರಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡುದು. ಅವರೂ ಸಸ್ಯನ್ನು ಸೋಡಿ ಸಾಮರಿಸಿಕೊಂಡು ಒಗುವಿಸಿಂದ ಸಿಂತರು. ಕುಚಿರ್ಯಬುದಕ್ಕಿಂದ್ದ ಏದಾಧಿರ್ಯು ಅಪರಾಧಿಯಂತೆ ನುಸುಕಿಕೊಂಡು ಹೋದ. ಭಾರತೀಯನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಈ ದೃಶ್ಯವು ಬೀಳಬಾರದಾಗಿತ್ತುಂದು ಅವರೆಲ್ಲರ ಭಾವನೆಯಾಗಿರಬೇಕು!

ಎಲ್ಲರೂ ಕಾಫಿ ಕುಡಿಯುವದಾದ ಮೇಲೆ ಕಾದಾಟಕ್ಕೆ-ಅಂದರೆ ಜಚ್ಚೆಗೆ-ಸುರುವಾಯಿತು. ಗ್ರಿಫಿಥಸ್‌ನ ಭಾಷಣದ ಸಾರಾಂಶವು ಹೀಗೆ: ಗಳನೆಯ ಶತಮಾನದ ಸಾಮಾಜಿಕಾಲಾಂಸೆಯು ತೀರ ಬೇರೆಯಾಗಿತ್ತು; ಸೋತವರ ಘನವನ್ನು ಸೆಳೆಯುವದೆಂದು ಮಾತ್ರ ಆಗಿನ ಜಸರಿಗೆ ಗೊತ್ತತ್ತುತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ಕಾಲವು ಬದಲಾಯಿಸಿದೆ. ವಸಾಹತುಗಳು ಈಗ ಭೋಗ್ಯವನ್ನುಗಳ್ಲ, ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಹೊರೆಯಾಗಿವೆ. ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಈ ವಸಾಹತುಗಳಿಗೆ ನಾವು ಕೊಡುತ್ತುದ್ದೇವೆ. ಕೆಲವೊಂದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಸ್ತಾನವು ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗುವದು. (ಗ್ರಿಫಿಥಸ್‌ನು ಹಿಂದುಸ್ತಾನವನ್ನು ಒಹಳವಾಗಿ ಪ್ರಶಾಂಸಿಸಿದೆ. ಅವೇರಿಕಾ, ರಸಿಯಾ ಮೊದಲಾದ ದೇಶಗಳ ಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಸ್ತಾನವು ಈಗ ಸೇರಲಿದೆಯೆಂಬ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ. ನನ್ನ ಸಾನ್ಯಾಸ್ಯವು ಈ ಪ್ರಶಂಸಿಗೆ ಅಧ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕು.) ಆದರೆ ಹಿಂಟ್ಲರ್ ವರ್ತು ಮುಸ್ಲಿಮ್‌ನ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಭೃತಿಗಳು ನಾವು ಗಳನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ ಕಿತ್ತಿಯನ್ನು ತೀರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕಾರಣ ಈ ವಸಾಹತುಗಳನ್ನು ಜಪ್ಪಿನಿಗೆ ಕೊಡುಬಾರದು.

ಪರೋಧಕನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದ. “The concession of partial freedom to India is based on policy and

not principle. The Indian students who imbibed our ideas were responsible for an artificial nationalism Hence the Indian constitution today is the outcome of the British genius for compromise The colonies must be ceded to Germany in order to prevent a world-war (ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟ ತನು ಸ್ಥಾಪಿತಂತ್ರವು ಧೀರಣೆಯನ್ನು ವಲಂಬಿಸಿದೆ, ತತ್ತ್ವವನ್ನಲ್ಲ. ಸಮ್ಮಾನ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಅಂಗೇಕರಿಸಿದ ಭಾರತೀಯ ವಿಧಾನಧಿರ್ಗಳು ಒಂದು ಕೃತ್ಯವಾದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತ್ವಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾದರು. ಅಂತೇ ಇಂದಿನ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರ ತಿಳಿಯು ಒಪ್ಪಂದದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರತಿಫಲವಾಗಿದೆ....ಒಗತ್ತಿನ ಯಂದ್ವನನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬೇಕಾದರೆ ವಸಾಹತಗಳನ್ನು ಒರ್ವನಿಗೆ ಬಿಂಬಿ ಕೊಡಲೇಬೇಕು)

ಅ ಸೈರ್ಲೆ ಇನ್ನಿಬ್ಬರು ವಾತನಾಡಿದರು. ಇನ್ನು ಯಾರಿಗಾಡರೂ ವಾತನಾಡುವರಿದೆಯೇನೇಂದು ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಕೇಳಿದಾಗ ನಾನು ಎದ್ದು ಸಿಂತೆ ! ಎಲ್ಲರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಾಚಕ್ರಿತರಾಗಿ ಸನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಸೋಂಡಿದರು. "It was the kindness of some friends that enabled me to be here. I did not come here with the idea of making a speech But the genial cup of coffee and the warmth that I absorbed along with it, have created in me an irresistible desire to speak The problem is simply this The West is not in any way more civilised than the East But it happens to be more powerful, owing to several reasons It is a struggle between strength and weakness Long training is not required to create a demand for freedom It is instinctive And how long is might to dominate over a section of humanity and degrade ? This is not in keeping with the evolution of humanity as a whole towards perfection Leave these colonies to themselves You will then see them growing to be your equals in no time "

(ಕೇಲವು ಸ್ನೇಹಿತರ ಒಟ್ಟುಯತ್ಸವು ಸನ್ನಿಸ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರವಾಡಿತು. ಬಂದು ಭಾವಣಾ ವಾಡಬೇಕೆಂದು ನಾನೇನು ಬಂದಿರಲ್ಲ. ಆದರೆ ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ಕೊಟ್ಟ ಕಪ್ಪು ಕಾಫಿಯೂ ಅದರೂದನೆ ನಾನು ಸೇವಿಸಿದ ಕೊವೂ (ಸ್ನೇಹವೂ) ವಾತಾಡಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಬಲವಾದ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಸನ್ನಿಲ್ಲಿ ಉಂಟುಮಾಡಿವೆ. ಸಮುಸ್ತೀಯು ಸರಳವೆಂದರೆ ಹೀಗಿದೆ: ಹೌವಾತ್ಮ್ಯದೇಶಗಳಿಗಂತ ಪಾತ್ರಿಕೆ ಮಾತ್ರಾದೇಶಗಳು ಯಾವದರಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚು ನಾಗರಿಕವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಅದು ಹೆಚ್ಚು ಬಲಿವು ವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಇದು ಶಕ್ತಿ-ಅಶಕ್ತಿಗಳ ಸದುವಿನ ತಂಟಿ. ಸಾಮಾತಂತ್ರ್ಯದ ಬೇದಿಕೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಕಾಲದ ಶಿಕ್ಷಣವು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅದು ಸ್ವಭಾವಸಿದ್ದವಾದದ್ದು. ಬಲವು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಮಾನವಚಾತಿಯ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಆಳಿ ಆದನ್ನು ಕೇಳುಗೊಳಿಸುವದು? ಇಡೀ ಮಾನವತೆಯು ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಇದು ವಿಸಂಗತವಾಗಿದೆ. ಪಸಾಹತುಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಪಾಡಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿರಿ. ತಡವ್ಲದೆ ಅವು ನಿಮಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವದನ್ನು ಕಾಣುವರಿ.) ಈ ತೆರನಾಗಿ ಪಾತನಾಡಿ ನಾನು ನನ್ನ ಜಾಗೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತೆ. ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಬೆನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸಿ 'It was the best speech of the evening' (ಈ ಸಂಚಯ ಉತ್ಸುಳ್ಳ ಭಾವಣಾವಿದು) ಎಂದು ನನ್ನ ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಸಹ ಸಹಾನು ಭೂತಿಯು ದೊರೆಯಿತು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಅವೇರಿಕನ್ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಆಸಂದಿತನಾಗಿ ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಿದ. ಗ್ರಸಿಧ್ಸನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಬಂದು ಕುತ್ತಿಹಳವು ಉಂಟಾಯಿತು.

ಈ ಸಲ ಇಲ್ಲಿಯ ಬರ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ನಿನಗೆ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ. ಈಗ
೨-೪ ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ವೀತಿವೀರಿ ಚಳಿಯಾಗಿ ಬಿರುಸು ಗಾಳಿ ಬಿಟ್ಟಿತು.
ನಾನು ಕಾಲೀಜಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಹಕ್ಕಿಗಳ ರೆಕ್ಕೆಗಳಲ್ಲಿಯ ಕಣಗಳಂತೆ
ಉದುರುಮಂಜು ಉದುರಹತ್ತಿತು. ಸದ್ವಿಲ್ಲದೆ ಬಂದು ಸೆಲದಮೇಲೆ
ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಸೋಡಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ನಮ್ಮ
ಮನೆಯೆಡುರಿಗೆ ಎರಡು ಗೊಂಬೆಗಳು ನೀಂತ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಆಟದ
ಹೊಂಡವಿದೆಯೆಂದು ಹೋಳಿದ್ದುನಷ್ಟು? ಆ ಗೊಂಬೆಗಳು ಮೈ ತೊಳಿದು
ಕೊಳ್ಳುವ ಕಸ್ಯೆಯರಂತೆ ನಾಚಿ ಮುದುಡಿಕೊಂಡು ಮೈಮೇಲೆ ಅರಿ
ವೆಯ ಪರಿವೆಯಿಲ್ಲದೆ ನೀಂತಿವೆ. ಆ ಗೊಂಬೆಗಳಡಿಯಲ್ಲಿಯ ನೀರೆಲ್ಲ
ಬರ್ವವಾಗಿ, ಬಾರಿಸಿದರೆ “ಬಟ್” ಎಂದು ಸಪ್ಪಳವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.
ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರವಾಡುತ್ತ ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಮಲಗಿದೆ. ಮರುದಿವಸ
ಮುಂಜಾನೆ ಎದ್ದು ಸೋಡುವಷ್ಟುರಲ್ಲಿ ಮನೆಗಳ ಮಾಡಿಗಳ ಮೇಲೆ,
ಮರಗಳ ಮೇಲೆ-ದಾರಿಯಂದ್ದುಕ್ಕೂ-ಮೇಲೆ-ಕೆಳಗೆ-ಹಿಮವು ಬಿದ್ದಿತ್ತು!
ಹೆಣ್ಣನೆ-ಆದರೆ ಬಿಟ್ಟೊಬ್ಬಡದೆ-ಬೀಳುತ್ತಲಿತ್ತು! ಉರೆಲ್ಲ ಬೆಳ್ಳಿಯ ತಗಡಿ
ನಿಂದ ಮಂಜ್ಞಿದಂತಾಗಿತ್ತು! ಕರಿಯ ಡಾಂಬರಿನ ರಸ್ತೆಯಮೇಲೆಲ್ಲ
ಶುಭ್ರವಾದ ಹಿಮ! ಇದರಿಂದ ಹುಡುಗಿರಿಗೆ ಎಂಥ ಆಟ! ಹಿಮವನ್ನು
ಕೈಯಿಂದ ಕೂಡಿಸಿ ಚಂಡುಮಾಡಿ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಹೊಡಿದಾಡುತ್ತಿ
ದ್ದರು. ಆದಸ್ಸು ಸೋಡಿ ಸನಗೂ ಕೈತಿಂಡಿಯಾಯಿತು!

ನಮ್ಮ ಮನೆಯಮುಂದಿದ್ದ ಗೊಂಬೆಗಳ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸೋಡಿ
ಸನಗಿ ಕರುಣೆ ಬಂತು. ಹೊಂಡದ ನೀರೆಲ್ಲ ಬರ್ವವಾಗಿದೆ; ಮೇಲಿನಿಂದ
ಹಿಮವು ಬೀಳುತ್ತಲಿದೆ; ಗಾಳಿಯು ಬೀಸುತ್ತಲಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ

ಮೈಯೊಡ್ಡಿ ಸನ್ನ ಕೋಣೆಯ ಮುಂದೆ ಆ ಗೊಂಬಿಗಳು ನಿಂತಿವೆ! ಒಳ ಕ್ಷಾದರೂ ಕರೆಯಲಾ? ಎಂದೇನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಆ ಗೊಂಬಿಗಳ ಪೂತೆಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಒರುಪದು? ನಾನು ಕರೆದರೆ ಅವು ಬರಬಹುದೆ? ಹೋಗಿ ಆ ಗೊಂಬಿಗಳ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಮುದುಡಿಕೊಂಡು ನಾಚಿ ನಿಂತ ಗೊಂಬಿಗಳು ಕಣ್ಟುರೆಯಲ್ಲ. ಆಗ ನನಗೆ ತೋರಿದ ಭಾವವು ಈ ಕಂತೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ಶ್ರೀಲಾಕಣ್ಯೆ

ಮಂಜು ಬೀಳುವದೆಂದು
ಬೆದರಿ ನಿಂತಿಹ ಕನ್ಯೆ!
ಅಂಜದಿರು ಮೈಜೆಂಯ ಬೆಟ್ಟೆ ನಿಲ್ಲು.
ಸುರಿದು ಮುಗಿಲೊಳಗಿಂದ
ಹಿಮವು ಬಿದ್ದಿರಲೇಸು?
ನಿಂತ ನೀರಾದರೇನಾಣೆಕಲ್ಲು?

ನಿನ್ನ ಕೊಳಳದಲ್ಲಿರುವ
ಕೆಂಪು ಏನೆಸಗಳೆಲ್ಲ
ಮಾನುಗದಲೆ ಮುಗಿದಿಹವು ಮಂಬಿನಲ್ಲಿ.
ದಿನದಿನಕು ಕಣ್ಟುರೆವ
ನೀವೂಗಳೆಲ್ಲಿಹವು?
ಮುಂಚ್ಚಿಕ್ಕವು ಹಿಮಕುಂಡದಂಚಿನಲ್ಲಿ.

ದುಂಡುಮಲ್ಲಿಗೆಯಂಥ
ಮೈಯುಳ್ಳ ಕೋಮಲೆಯೆ!
ನಿಂತೆ ತುದಿದಂಡೆಗತಿ ವಿನ್ನಿಂಬಾಗಿ!
ಮಾಗಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ್ದ
ಮೊಗಸಿರಿಯು ಕಳೆದಿರಲು
ಯೋಚಿಸುವೆ ನೀನಿಂದು ಭಿನ್ನಿಂಬಾಗಿ!

ಬೆದರದಿರು. ಬಂದೀತು
 ಒಂದುದಿನ ಮಧುಮಾಸ.
 ಮತ್ತೆ ನೀರಾದೀತು ಆನೆಕಲ್ಲು.
 ಹಿಮವಲ್ಲ, ಹಿಮಕರನ
 ಹುಣ್ಣಿ ಮೇಯು ಬೆಳಗೀತು.
 ಮಾಡೀತು ಬಣ್ಣಾಬಣ್ಣಾಗಳ ಬೆಲ್ಲು.

ಸಿಂತು ತುದಿದಂಡೆಯಲ್ಲ
 ಕೊಳದೆದೆಯೆಸಳಿಯುತಿರೆ,
 ಅರಳುವನ್ನ ನೀರ್ವಾಗಳೆಲ್ಲ ಮರಳಿ.
 ಧರಿಗೆ ಬೆಕೆಕಾಗುವದು,
 ಕೊಳಕೆ ಹಗಲಾಗುವದು.
 ಸುಳಿಯುವವು ಕೆಂಪು ಎನಿನಗಳು ಹೊರಣಿ !

ಮಂಜು ಬೀಳಬೀಕಾದರೆ ಸೋಡಬೀಕಿತ್ತು ! ಎಲ್ಲಿಯೋ ಒಂದು
 ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವಾಂತಿಕನು ಸಿಂತುಕೊಂಡು ಬೆರಳಿತ್ತಿರಬೀಕು !
 ಎತ್ತಿದೊಡನೆ,—ನಿಂತಹಾಗೆಯೇ ಕೊಳಗಳೆಲ್ಲ ಮಂಜುಗಡ್ಡೆಗಳಾದವು.
 ಧೇನ್ನ ಸದಯು ಹರಿಯಲಾರದೆ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಿಡೆಗೆ ಸುಸುಳಿ
 ಒಂದು ಹೀವೆವು ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ವಾಂತಿಕನು ಬೆರಳನ್ನು ಮಂಡಿ
 ಬೆರಬೀಕು ! ಮತ್ತೆ ಬಸಿಲು ಬದ್ದಿದೆ. ಜ್ಞಾಗಾಲವು ಕಳೆಯುವವರೆಗೆ
 ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಾಗುವದು !

೪೫

ಆಕ್ಷಣ್ಯ

೪-೨-೩೯

‘ಆಸ್ಕರ ವಾಯಿಲ್ಡ್’ ಎಂಬ ಕವಿಯು ಯೂನಿಯನ್ ಸೋಸಾಯಿಟಿಗೆ ಒಂದು ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟುನು. ಆದರೆ ಅಗಿನ ಸದಸ್ಯರು ತೀರ ಸನಾತನಿ ಮಾರ್ಗದರ್ವರು. ಅದನ್ನು ಸ್ವೇಕರಿಸಲಿಲ್ಲ ! ಕಾಣಿಕೆಯ ಕೈಬರಹದೊಂದಿಗೆ ಆ ಪ್ರತಿಯು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಉಳಿಯತು. ಈಗ ಆದು ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಒಂದಿದೆ. ಆದರ ಕಿಮ್ಮತ್ತು ಇಂ ಹೊಂಡಂತೆ. ಈಗಿನ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಸೋಸಾಯಿಟಿಯು ಆ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತುವಳಿಯನ್ನು ತಂದರು. ಆದರೆ ಬೆಲೆಯು ತೀರ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದ ಕಾರಣ ಅವರೇ ಸುಮ್ಮನಿರಬೇಕಾಯಿತು.

*

*

*

*

೪-೨-೩೧

ವೆಲ್ಸ್ ಪಾರ್ಂತದಲ್ಲಿಯು (ಆದೂ ಒಂದು ದೇಶವೆಂದು ವೆಲ್ಸ್ ಜನರಲ್ ಮತ ! ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ದೇಶಗಳು ಪಾರ್ಂತಗಳಾಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಂತಗಳು ದೇಶಗಳಾಗುತ್ತಿಲಿವೆ !) ಕೂಲಿಕಾರರ ಬಡತನವನ್ನು ಹೊಂಗಲಾಡಿಸಲು ಕಾಲೇಜಿನ ಯುವಕರು ಸಹ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋತ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ವಸತಿಗೃಹಗಳಲ್ಲಿ ದಿನಾಲು ಸಮೀಕ್ಷೆ ಉಂಟಿರುವದಷ್ಟು. ವಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿವಸ ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಯ ಉಂಟವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು; ಆದರೆ ಎಂದಿನಂತೆ ರೂಢಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಆದರ ಲೆಕ್ಕಾವನ್ನು ಹಿಡಿಯಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿ ಉಳಿಸಿದ ಹಣವನ್ನು ಕೂಲಿಕಾರರಿಗೆ ಕಳಿಸುವ ಎತ್ತುಗಡೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ !

*

*

*

*

೬-೭-೨೨

‘Printer’s devil’ (ಮುದ್ರಾರಾಕ್ಷಸ) ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ! ಒನ್ನೊಮೈ ‘Printer’s genius’, (ಮುದ್ರಾಪ್ರತಿಭೆ) ಯ ಬಗ್ಗೆ ವಾತ ನಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬರುತ್ತದೆ. ವ್ಯಾಜೀಲ್ ಕವಿಯ ಮೇಲೆ ಟೀನಿಸನ್ನ ಸು ಬರೆದ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಅಚ್ಚಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಾಗ—“All the charm of all the poets flowering in a lovely word” (ಎಲ್ಲ ಕವಿಗಳ ಎಲ್ಲ ಮೋಹಕತೆ ಬಂದು ಚೆಲುವಾದ ಸುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೂತುದು) ಎಂಬ ಬಂದು ಸಾಲಿತ್ತು. ಅಚ್ಚಾಗಿ ಬಂದಾಗ ‘Lovely’ (ಚೆಲುವಾದ) ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ‘Lonely’ (ವರಾಕಿ) ಎಂದಾಯಿತು! ಕೀರಿದರಲ್ಲಿ ಹಿರಿದನ್ನು ಹೇಳುವ ಶಬ್ದಗಳು ವ್ಯಾಜೀಲ್ ಕವಿಯ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿವೆ! ಟೀನಿಸನ್ನ ನ ಶಬ್ದಕ್ಕುಂತ ಇದರಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಚ್ಚಿತ್ಯಾವಿದೆ!

*

*

*

*

ಶವ್ಯಾದ್ಯನು ಇಂದು ಮುಂಜಾನೆ ಕಾಲೇಜಿಸಲ್ಲಿ ಭೇಟ್ಟಿಯಾದ. ತನ್ನ ಕಾದಲಳಿಂದ ಬಂದು ಪತ್ರವು ಬಂದಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದ. ಅವಳು ಅಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸ ವಾಡುತ್ತಿರುವಳಂತೆ. ‘We function as one unit’ (ನಾವು ಬಂದುಕೆಟ್ಟಾಗಿ ಸಡೆಯುತ್ತೋವೆ) ಎಂದು ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿದ. ಆದರೆ ಶವ್ಯಾದ್ಯನು ಸ್ವಭಾವತ್ತಃ ಎಲಾಸ್. ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ತರುಣೆಯರ ಸೆಳಿತದಲ್ಲಿ ತಾನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಬೀಳಬಹುದೆಂದು ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯವಳು ಒಂತಾಪರಳಾಗಿರುವ ಹೀಂದು ಹೇಳಿದ. ಆ ಪತ್ರವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಮೊದಲು ಓದಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಉಪಹಾರಗೃಹಕ್ಕೆ ನಡೆದೆವೆ. ಹೋಗುವಾಗ ಶವ್ಯಾದ್ಯನೆಂದ : “I want the company of women. It is a physiological process. I can’t help it. Only, I have to be careful not to get into emotional situations.” (ನನಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಹವಾಸಬೇಕು. ಅದು ಶರೀರಧರ್ಮ, ಅದಕ್ಕೆ ಉಪಾಯವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದು ಭಾವನೆಯ ವಿಷಯವಾಗದಂತೆ ನಾನು ಎಷ್ಟು ರಿಂದಬೇಕಾಗಿದೆ ವಾತ್ರ.)

“ But it is impossible to separate the physical from emotional or the intllectual ” (ಆದರೆ ಭಾವನೆ ಇಲ್ಲನೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಎಷಟುವನ್ನು ಶರೀರ ಎಷಟುದಿಂದ ಬೇರೆಪಡಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ) ಎಂದೆ ನಾನು. “ I know that is the trouble ” (ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಆದೇ ತೈಂದರೆ) ಶರ್ವರ್ಥದ್ವಾರೆ ಹೇಳಿದ. ತನ್ನ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಳಿದ ವೇಲೆ ತನ್ನ ಕಾದಂಭನ್ನು ಮುದುಪೆಯಾಗುವನಂತೆ. “ Our tastes are similar Our habits are similar Only, she is slightly older than myself ” (ಸಹ್ಯ ಅಭಿರೂಚಿ ಒಂದೇ. ಸಹ್ಯ ಚಟ್ಟ ಒಂದೇ. ಆದರೆ ಅವಳು ನನಗೀಂತ ತುಸು ರಚನ್ಯ ಪರುಸ್ತಾದವಳು ಮಾತ್ರ.)

“ That does not matter One of the two has got to be older than the other ” (ಆದೇನು ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಯಾರೆಂಬ್ಬಿರು ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಗುತ್ತದೆ) ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದೆ !

*

*

*

*

ಇಂದು ‘ಶಾ’ನ ಕಾಸರ್ ಅಂಡ್ ಕ್ಲೊಪಾತ್ರಾ (ಸೇರ್ಚುರ ಮತ್ತು ಕ್ಲೊಪಾತ್ರಾ) ಎಂಬ ನಾಟಕವನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಸೇಜರನ ಪಾತ್ರ ವೋಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅಭಿಸಯವು ಅನ್ಯಾಂಚೆನಾನ್ನಿಗೆ ದ್ವಾರಾ ಕ್ಲೊಪಾತ್ರಾ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿದ ನಟಿಯು ಬಹುತೇಕ ಸಗ್ನಾಳಾಗಿಯೇ ರಂಗ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಂದಿದ್ದಳು. ನಾಟಕದ ‘ಮಾಯೆಯು’ ಈ ವಾಸ್ತು ವಿಕತೀಯಿಂದ ಕೆಡಬಹುದೇನೆಂಬ ಸಂಶಯವು ಬಹುಮೈ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಸ್ವತಃ ನಾಟಕವು ರಮ್ಯಾವಾಗಿದೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಆಂಗ್ಲರ ಟೀಕೆಯು ಅದ್ಭುತವಾದದ್ದು. ‘ಸೇಜರನ’ ಪಾತ್ರವನ್ನು ‘ಶಾ’ನ ಚೆನಾನ್ನಿಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಿದಾಗ್ನಿನೆ. ಏತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವದ ಹಾಗು ಅದ್ಭುತರವ್ಯಾತೆಯ ಕೇತೀಯನ್ನು ಪಡೆದ ಪಾತ್ರ-ಸನ್ನಿಹಿತಗಳ ಮೇಲೆ, ‘ಸುಕುಮಾರ’ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಆರೋಪಿಸಿದಾಗ (ಇದು ಕೇವಲ ಅಣಕವಾಡಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲ. ಸೇಜರನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಯ ಅಸುಭವ-ಅಂತಿಕರಣ ದಿಂದ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ.) ಬಂದು ಹೋಸತಾದ ಮನೋರಂಜನೆಯಾ

ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಕಾರವೂ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವವು. ಇದನ್ನು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

*

*

*:

*

೨-೭-೨೨

ರಿಡ್ಲೆ ಎಂಬ ಗೃಹಸ್ಥನು ಸ್ವೇಸದ ಬಗ್ಗೆ ವಾತನಾಷವದನ್ನು ಕೇಳಿದೆ. “The twentieth century is creating a new epoch. And Spain has shown that the wars to be fought in the future will be ideological wars.” (ಅನೇಯ ಶತಮಾನವು ಹೊಸ ಯುಗ ವೋಂದನ್ನು ಉಂಟುವಾಡುತ್ತಿದೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಆಡುವ ಯುದ್ಧಗಳು ವಿಚಾರ ಯುದ್ಧಗಳಿಂದು ಸ್ವೇಸವು ತೋರಿಸಿದೆ) ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

*

*

*:

*

ವೊದಲು ಟೆಸ್‌ರಸಿಗೆ ಕೆಮ್ಮು ಬಂದಿತು. “He was messing about in the rain I told him not to And now he has got it He is silly He does not understand.” (ಅವನು ಮಳೆಯೋಳಿಗೆ ಏನುಕಾಡುತ್ತಿದ್ದು. ನಾನು ಬೇಡನೆಂದೆ. ಈಗ ಅದು ಬಂದಿದೆ. ಅವ ಹುಣ್ಣ. ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲ) ಎಂದು ಶ್ರೀಮತಿ ಟೆಸ್‌ರಳು ಹೇಳಿದಳು. ಮರುದಿನ ಆಕೆಗೂ ಕೆಮ್ಮು ಬಂದಿತು. ಇನ್ನಿಷ್ಟ್ಟು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ಗಂಡನವೇಲೆ ಬದರಾಡಿದಳು: “Whenever he is slightly unwell, he is very fidgety He thinks he is going to die Let him It will serve him well.” (ಸ್ವಲ್ಪದರೂ ಒಡ್ಡಾಡರೆ ಅವನು ಬಹಳ ಚಪ್ಪ ಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ತಾನು ಸಾಯುವನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಸಾಯಲಿ. ಅದು ಅವನಿಗೆ ಸೆಟ್ಟುಗೆ.) ಇಷ್ಟ್, ವಯಸ್ಸಾದರೂ ಇವರ ದಾಂಪತ್ಯವು ಇನ್ನೂ ಹಣ್ಣಿಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲ !

*

..

*

*

೮-೭ ೨೨

ಇಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವ ವಾತುಗಳಿಗೆ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಸಾಕ್ಷಿಯಾದೆ ಅಂತೇ ಅನನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೀನೆ. ಸಿ. ಪ್ರ್ಯಾ. ರಾಸ್‌ಸ್ಟಿರಿಗೆ

ನೋಬೆಲ್ ಪಾರಿತೊಳ್ಷಕವು ದೊರೆತಾಗ ರಾಯಟರ್ ಎಚ್‌ನ್ನೀಯ ವುಸುವ್ಯಾಸು ಹೊಗಿ ಅವರ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿದನಂತೆ: “Nothing succeeds like propaganda” (ಪ್ರಚಾರದಷ್ಟು ಯಾವುದೂ ಯಶಸ್ವಿಯಲ್ಲ) ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳಿದರು! ಜೇಫ್ರೆಗಾಗಿ ಅಧ್ಯ ಹಾಗೆ ಅವರು ಹೇಳಿದರು. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಧ್ಯವಿತ್ತು; ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಲಿತ ಪದ್ಭಾಧಿಗಳು ರಾಮನ್ನರು ಒರೆದ ಲೇಖಗಳನ್ನು ಒಳ್ಳೆಗೂಡಿಸಿ ಮುದ್ರಿಸಿದರು; ಆ ಪ್ರಸ್ತುಕದ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವೈಚಾಲ್ನಿಕರ ಕಡೆಗೆ ಕಳಿಸಿದರು,— ಇವರಿಗೇಕೆ ನೋಬೆಲ್ ಪಾರಿತೊಳ್ಷಕವು ಸಿಗ ಬಾರದೆಂದು ಪತ್ತು ಒರೆದರು. ರಾಮನ್ನರ ಪ್ರತಿಭೀಗೆ ಶಿಷ್ಟರ ಸಹಾಯವು ದೊರೆತು ಬಂಗಾರಕ್ಕೆ ಕುಂದಣವಿಟ್ಟುಂತಾಯಿತು.

ಆದರೆ ಬೇರೆ ಕೆಲವರು ಅಮೇರಿಕಾ ಇಲ್ಲವೇ ಇಂಗ್ಲಂಡಕ್ಕೆ ಹೊಗಿ ತಲ್ಲಿಯ ಕೀರ್ತಿವಂತರನ್ನು ಕಂಡು, ‘ನನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ನೋಬೆಲ್ ಪಾರಿತೊಳ್ಷಕಕ್ಕಾಗಿ ‘ಸ್ವಾರಸು’ ಮಾಡಿ ಕಳಿಸಿರಿ, ಕಳಿಸಿರಿ’ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತು ತಿರುಗಾಡುತ್ತಾರಂತೆ! ಇದೊಂದು ಬೇರೆ ಮಾದರಿ.

ತೆಲುಗುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮಹನೀಯರು ಒಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದು ಅದನ್ನು ಟಾಗೋರವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ್ದಾರಂತೆ. “To the first Nobel Laureate By an aspirant for the Nobel Prize” (ಮೊದಲನೆಯ ನೋಬೆಲ್ ಪಾರಿತೊಳ್ಷಕ ಕವಿಗೆ, ನೋಬೆಲ್ ಪಾರಿತೊಳ್ಷಕದ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯೊಬ್ಬನಿಂದ) ಎಂದು ಅರ್ವಣ ಪತ್ರಿಕೆಯಿದೆ!

ಅಲ್ಲದೆ ಸ್ವೀಡನ್ ಹಾಗು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರದವರ ನಡುವನ ಸಂಬಂಧದ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟೂ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ! ರ್ಯಾಮೇಶ್ವರ ಮಠಕ್ಕೊಂಡೆ ನ್ಯಾಯ ಹೆಸರು ‘ಶಾಂತತಾ ಪಾರಿತೊಳ್ಷಕಕ್ಕಾಗಿ’ ಹೇಗೆ ಸಮಾರಿಸಿ ಹೊಯಿತು? (ಸಂಗತಿ, ಬಿಡಲು,—ಆ ಮಾತ್ರ ಬೇರೆ.) ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ಅದು ಹೇಗೆ ದೊರೆಯಲ್ಲಿ? ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಾರಿತೊಳ್ಷಕವನ್ನು ಪಡೆಯಲು, ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ಅರಿತಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಅಣ್ಣಿತನ್ನುಂದಿರೆ! ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಉಜ್ಜ್ವಲವಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು ವರಾಡುತ್ತಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ಪಾರಿತೋಷಕದ ಆಸೆಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಿದಿರಿ! ನಮ್ಮ ನಾಡನ್ನು ವೊದಲು ಕಟ್ಟಿಂಬೋಣ! ಕನ್ನಡಿಗರನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ ನಮ್ಮ ಹಾಡಿನಿಂದ ಅವರೆದೆಯನ್ನು ತಣೆಸಿದರೆ, ಅಂಥ ಕೆಲಸದ ಮುಂದೆ ‘ನೋಬೆಲ್’ ಪಾರಿತೋಷಕವು ಕಳೆಯಲ್ಲದ ಪದಕವಾಗಬಹುದು.

—————

ಳಿಪಿ

೯-೨-೩೨

ಇಂದು ಇಲ್ಲಿ ಸರ್ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣಸ್ವರಸ್ಸು ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡೆ. ಸುವಾರು ಎರಡೂವರೆ ತಾಸು ವಾತು—ಕಧೀಯಾಯಿತು. ನಾನು ಕನಾಟಕದವಸೀಂದು ಹೇಳಿದಾಗ, ‘ಕನಾಟಕವು ಒಷ್ಣ ಹಿಂದುಖಿದ ಪ್ರಾಂತಪೆಂದು ಕೊಣುತ್ತದೆ. ಹೌದೇಸು?’ ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ‘ಅಲ್ಲ.’ ಎಂದು ನಾನು ತಿಳಿಸಿದೆ. ಅವರ ಪರಿಚಯದ, ‘ಶ್ರೀ ಯವರ್, ‘ಪ್ರ. ಸೀ.’ ಯವರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ವಾತನಾಡಿದೆ.

*

*

*

*

ಪಾವರ್ ದತ್ತ (Palm Dutt) ಎಂಬವರು ಇಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಮಾಜಾವಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಇಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿದ ಭಾರತೀಯರವರು. ಕವಯ್ಸಿನ್ನಾ ಪಾರ್ಫೀಯ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ‘Capitalism and Imperialism’ (ಒಂಡವಲುಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ವಾದ) ಎಂಬ ಏಷಯದ ಮೇಲೆ ಇಂದು ಅವರ ಭಾಷಣವನ್ನು ಕೇಳಿದೆ. ಇವರ ತಂಡೆಯವರು ಸ್ಕೂಟಲಂಡ್‌ದವರಂತೆ.

*

*

*

*

೮೦—೨—೩೫

ತನ್ನ ಗಂಡನು ಬೈಷಧವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಒಲ್ಲನೆಂದು ಶ್ರೀಮತಿ ಟಿಸ್‌ರಳು ಇಂದು ಸಿಟ್‌ಪ್ಲ್ಯೂ ಬೆಂಕಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ನಿಲುವಂಗಿ ಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅಗ್ನಿಷ್ಟಗೆಯ ಮುಂದೆ ಕೂತು ಮತ್ತೆ “ಉರಿಯನ್ನು ನೀನು ಸಿಟ್‌ಪ್ಲ್ಯೂ ಹೊತ್ತಿಸಿಲ್ಲ. ಉಹು! ಉಹು!” ಎಂದು ಅವನು ನಡುಗುತ್ತು ಕೂತು ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲು-ಕೆಟ್‌ಕೆಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಸಿದನಂತೆ. ಮರುಕ್ಕೊಂಡೆ ನಿಲುವಂಗಿಯನ್ನು ತೆಗೆದೂಗೆದು ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ಸೆಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಹಿತ್ತುಲದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನಿಂತನು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ತವರುಮನಸಿಗೆ ಹೋಗುವೆನೆಂದು ಶ್ರೀಮತಿ ಟಿಸ್‌ರಳು ಬೆದರಿಕೆ ಹಾಕಿದಳು. ‘ಅವನು ಸ್ವಭಾವತೋ ಸಿದುಕನ್ನಲ್ಲ. ಅಶಕ್ತತೆಯಿಂದ ಹೀಗಾಗಿದ್ದಾಗ್ನೆಂದು’ ನಾನು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದೆ. ಆಗ ಮುದುಚೀಯು ತುನು ನಕ್ಕಳು. ಆ ನೇರೆ ಮತ್ತೆ ಏಚಾರ ಮಗ್ನಾಜಾಗಿ: “But do you know,—when I loved him and spoke very tenderly to him, he would never care for me But he would do whatever I wanted him to do, promptly if I cursed him like a dog” (ಆದರೆ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆಯೆ? ನಾನು ಅವನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿ ಅಂತಿಕರಣದಿಂದ ಮಾತಾಡಿಸಿದಾಗ ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾನು ನಾಯಿಗೆ ಬಯ್ದಂತೆ ಬಯ್ದರೆ ಮಾಡೆಂದದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು) ಎಂದಳು! ಒಂದು ದಿನ ಟಿಸ್‌ರನು ತನ್ನ ಹುಟ್ಟಿದ ವೇಳೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಚೈಲ್‌ತಿಷ್ಯ ಯಂತ್ರಾದಲ್ಲಿ, (Slot machine—ಸಾಲ್ಟ್‌ಟ್ರೋ ಮತ್ತೇನ) ಒಂದು ಹೆಸ್ರಿಯನ್ನು ಬಗೆದ. ಆಗ ಅವನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ ಬರೆದ ಒಂದು ಚೀಟಿಯು ಬಂದಿತು. ಅದನ್ನೂ ದಿಕೊಂಡು ಹತ್ತಿರ ನಿಂತ ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಬೇಡವೆಂದು ಅಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಶ್ರೀಮತಿ ಟಿಸ್‌ರಳಿದುರಿಗೆ ಯಾವ ರಕ್ಷಣ್ಯಗಳು ಉಳಿಯಬಹುದು? ಆ ಚೀಟಿಯನ್ನು ದೊರಕಿಸಿ ಓದಿದಳು: ‘You will put your foot on love and squash it like a blade of

grass." (ನೀನು ಪ್ರೇಮದ ವೇಲೆ ನಿನ್ನ ಕಾಲಿಕ್ಕೆ ಹುಲ್ಲು—ತುಳಿದಂತೆ ತುಳಿದು ಅದನ್ನು ಬಜ್ಜುವಿ) ಎಂದು ಅದರಲ್ಲಿ ಬರೆದಿತ್ತು. ದೇಶದಲ್ಲಿಯ ಉತ್ತಮ ವಿದ್ವಾಂಸನೊಬ್ಬನು ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ತನ್ನ ಗಂಡನ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿದ್ದು ಆ ಮೇಲೆ ಅವನ ಸ್ವಭಾವಪರಿಚಯವನ್ನು ಬರೆದರೂ ಇಷ್ಟೋಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದ್ದಲ್ಲವೇಂದು ಶ್ರೀಮತಿ ಟಿನ್‌ರಖು ಹೇಳಿದಳು!

*

*

*

*

೮೮—೨—೫೨

ಇಂದು ಯಾನಿಯನ್ನದ ಸಭೀಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯು ಬಿಳಿ ಕಾಲಚೀಲಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದನು. ಸಂಜಿಯ ಉಡಿಗೆ ಯೋಂದಿಗೆ ಒಳಿಯ ಕಾಲಚೀಲವಿರಬಾರದೆಂದು ಇಲ್ಲಿಯ ರೂಪಿ. ಸರಿ. ಒಬ್ಬ ಸದಸ್ಯನಿಂದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂತು, ಈ ಏಷಯದಲ್ಲಿ. ಸಭೀಯಲ್ಲಿ ಬೆಂದ್ದ ಬೆಂದ್ದ ಸಕ್ಕಿತು. ಸಮತಾವಾದಿಗಳಾದ (ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಇವರು ಶರಣಹೋಗುವವರಲ್ಲ) ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಹೇಳಿದರು: "All that we want to know is whether he is wearing socks. It is the socks that matter." (ಸನುಗೆ ಚೀಕಾದದ್ದುಷ್ಪಿ. ಅನನ್ನ ಕಾಲಚೀಲ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುವನೊಂದು ಇಲ್ಲವೋ? ಕಾಲಚೀಲವರೋದು ಮುಖ್ಯ)

May-Hew(ಮೇಹ್ಯ್ಯ) ಎಂದು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಹೆಸರು. ಒಬ್ಬ ವಾತು ಗಾರನು ಯಾನಿಯನ್ನದ ಸ್ವತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ವಾತನಾಡುತ್ತು: "There is a divinity that shapes our ends May-Hew them how we will" (ನಾವೆಷ್ಟು 'ಮೇಹ್ಯ್ಯ' ವಾಡಿದರೂ ನಮ್ಮ ಭವಿಷ್ಯಕಟ್ಟುವ ದ್ವೈವತವೋಂದಿದೆ.) ಎಂದು ಚೇಷ್ಟು ವಾಡಿದನು!

ಇಂದಿನ ವಿಷಯ: "That this House refuses to believe travellers' tales" (ಈ ಸಭೀಯು ಪ್ರವಾಸಿಕರಕಢಿ ಸಂಭಲು ಸಿದ್ಧವಿಲ್ಲ)

ಸನ್ತೂಸ್ಯ ಅತಿಧಿಗಳು— “Miss Mannin, Author of ‘South to Samarkand’ (‘ಮಿನ್ ವ್ಯಾನಿನ್—ಸಮರಕಂಡದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ’ ಎಂಬುದರ ಗ್ರಂಥಕತ್ತಿರು)

Mr Ivor Brown, Author of “I commit to the flames” (ಮಿನ್. ಆಯವ್ವುರ ಬ್ಲ್ರಾವನ್—‘ಅಗ್ನಿಗೆ ಅಪರಾ’ ಇದರ ಗ್ರಂಥ ಕತ್ತಿರು)

ಮಿನ್. ವ್ಯಾನಿನ್ ಎಂಬ ಪರ್ಯಾಗಾತಿಯು ತನ್ನ ಪಂಥವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತು ಯಾನಿಯನ್ನದ ಸರಣಿಯನ್ನು ಟೀಕಿಸಿದಳು : “They just come prepared and have an awful predilection for being funny,—whether they are relevant or not ” (ಅವರು ಅವ್ಯಾಕ್ಷಾವ್ಯಾಪಕಾಗಿ ಬಂದು ಚೇಂಡ್ವೈಮಾಡಲೆಂದು ಹುಚ್ಚು ಹಾತೆಲರೆಯುವರು—ತಮ್ಮ ಮಾತ್ರ ಅಬದ್ದವಿರಲಿ, ಸುಬದ್ದವಿರಲಿ) ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗಂತ ಪ್ರಯಾಣಕಥೆಗಳ ಹಾಗು ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮಾರಾಟವೇ ಈಗ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಪ್ರವಾಸಕಥೆಗಳ ಸರಣಿಯನ್ನು ಟೀಕಿಸುತ್ತು ಬೌರ್ನ್ ಎಂಬ ನಾಹಿತಿಯು ಮಾತನಾಡಿದನು. ಇವನು Cynic (ಸ್ನಿಕ್) . ‘ಚಾವಾಕ್’ ನೆನ್ನಬಹುದು. “I do not believe in anything, much less in travellers’ tales It is said that travel broadens our mind and deepens our experience But it really hardens the arteries and corrupts the kidneys ” (ನಾನು ಯಾವದನ್ನೂ ಸಂಬಂಧವನ್ನಲ್ಲ—ಪ್ರಯಾಣಕಥೆಗಳನ್ನಂತೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ ಇನ್ನಿಷ್ಟ್ ಕಡಿಮೇ. ಪ್ರವಾಸವು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸುತ್ತುದೆಂದೂ ಆಸುಭವವನ್ನು ಹೇಳಿಸುತ್ತುದೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಸಂಜವಾಗಿ ಅದು ರಕ್ತವಾಹಿನಿಗಳನ್ನು ಬಿರುಸು ಮಾಡುವದಲ್ಲದೆ ಉಂಡಗಳನ್ನು ನಷ್ಟಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ) ಮುಂತಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣ ದಿಂದಾಗುವ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ—ವಚ್ಚು ಮಾಡಿದ ದುಡ್ಡನ್ನು ತಿರುಗಿ ಪಡೆಯಲು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಯಾಣಕಥೆಗಳನ್ನು ಒರಿಯುತ್ತಾರೆಂದು ನೂಜಿಸಿದನು. ಸಮತಾವಾದಿಗಳ ಚೇಂಡ್ವೈ ಮಾಡುತ್ತು ಅವರು ಸತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ : “Truth is a bourgeois metaphysical conception for

which the workers have no use" (ಸತ್ಯವೆಂದರೆ ಮಧ್ಯಮ ಮನೋ ವೃತ್ತಿಯ ತಾತ್ಪರ್ಯಕ ಕಲ್ಪನೆಯಾಂದು. ಅದರಿಂದ ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆ ಎನ್ನೊ ಪ್ರಯೋಚನವಿಲ್ಲ) ಎಂದು ಹೇಳುವರೆಂದು ನಗೆಯಾಡಿದನು.

— — —

೪೨

೧೯—೭—೨೨

ಪುಶ್ಚಿನ್ ಎಂಬಾತನು ರಸಿಯನ ದೇಶದ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಕವಿ. ಆತನೆ ಶತಮಾನ-ಸಾಂಕೇತಿಕವದ ನಿರ್ವಿತ್ತವಾಗಿ ಪ್ರೌ ಎಲ್ಲಾನ್ ಎಂಬ ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷಾಬಾಳಾರದರು ಭಾವಣಾ ಮಾಡಿದರು, ಅಂದರೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ, ಬರೆದ ಭಾವಣಾನನ್ನು ಒದುತ್ತ ನಡುಸಡುವೆ ಮಾತನಾಡಿದರು. ಏವರಣಪತ್ರಿಕೆಯ ಹೊರತಾಗಿ ಇವರೇ ಪ್ರೌ. ಎಲ್ಲಾನ್ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲು ಮಾರ್ಗವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಗೊತ್ತಾದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಿಯಮಿತ ಸಫ್ಫಳಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಾತನಾಡಲು ಪಾರಂಭಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಇವರೇ ಪ್ರೌ. ಎಲ್ಲಾನ್ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಯಿತು. ಯಾರೂ ಆವರ ಪರಿಷಯ ಮಾಡಿಕೊಡಲಿಲ್ಲ, ಆವರ ಉಪಕಾರ ಸ್ತುರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಭಾವಣಾವು ಮಂಗಿ ದಾಗ ಸಭಿಕರು ಮಾತ್ರ ಚಪ್ಪಾಳೆಯಕ್ಕೆದರು. ಇಲ್ಲಿಯ ಸಭಿಯ ಮಾಡಿಯ ಪ್ರತ್ಯಾಂತವೆಂದು ಇದನ್ನೇಲ್ಲ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಪ್ರೌ. ರರು ತಮ್ಮ ಜೊತೆಗೆ ರಸಿಯನ್ ಭಾವಣೆಯನ್ನು ಬಲ್ಲ ಒಟ್ಟಿಯುವಕಸಸ್ಸು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರು. ಪುಶ್ಚಿನ್ ಕವಿಯ ಗೀತೆಗಳ ಭಾವಾಂತರಗಳನ್ನು ಓದಿ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಆ ಯುವಕನು ಆ ಕೃತಿಗಳನ್ನೇ ಮಂಬಿದಲ್ಲಿ ಅಂದು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಸಭಿಕರಿಗೆ ಆ ಭಾವೇ ತಿಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹಾವಾಡಿಗನ ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಮಂಗ್ಗಾರಾದ ವಾಯುಜೀವಿಗಳಂತೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂತು ಕೇಳಿದರು. ಯುವಕನೂ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಓದಿದ.

*

*

*

*

೧೪—೨—೩೩

ಇಂದು Mis Aimabel Ellis (ಎಸೆಸ್ ಅಮೆಲೆಲ್ಲಿಸ್) ಎಂಬ ಮಹಿಳೆಯು “An Interpretation of English History” (ಇಂಗ್ಲೀಶ್ ಅತಿಹಾಸದ ಅರ್ಥವರಣಿ) ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಹೇಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧಿದಳು. ‘ಆಭಾರ ಮನ್ನಿ ಸುವ’ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಸನಗೊಂಡಿ ಸಿದ್ದಿರು. ಅದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ನಾನು ಕೊನೆಗಾಳಿಸಿದೆ. ಭಾವಣಾದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೋಂದು ಹುರುಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಭಾರಮನ್ನಿ ಸುವಾಗ ನಾನೂ ಆ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸಮಯೋಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ,

*

*

*

*

ಎರಡು ಸಣ್ಣ ಕಢಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕು: (೧) ಜೀಕ್ಕೆತ್ತಿರುವು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ, ಒಬ್ಬರಿಗೆ: ಇಂಥ ದಿವಸ ನಿಮ್ಮ ಹುಡುಗನು ಸಾಯುವ ಸೆಂದು. ಅಂದು ಮನೆಯವರೆಲ್ಲರೂ ಆ ಹುಡುಗನ ಹೇಳಿ ಕಣ್ಣಿಡುತ್ತಾರೆ: ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲ ಇಸ್ಪೇಟ್ ಆಡಲಿಕ್ಕೆ ಆ ಹುಡುಗನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ ಕೂಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಏನೂ ಆಗುವದಿಲ್ಲ ! ಪ್ರಳಯಕಾಲವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತು ಕುಳಿತ ಹಾಗೆ ! (೨) Bain (ಬೈನ್) ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಾಲರು: “I can't work if you give me the Turn bulls” (ನೀವು ಈ ‘ಹೊರಿ’ಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ನಾನು ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಾರೆ) ಎಂದು ನಿರುದ್ದೇಗ್ಗೆಗಳಾದ ಪ್ರಾಫೇಸರರನ್ನು ಅವರೆದುರಿಗೇ ಬಯಸ್ಯಾವದು; ಗವ್ನರ್ ರರು ಕಾಲೀಜಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಪತ್ತೆಯನ್ನು ದ್ವಾರಿಸಿ: “But for this streak of lightning, the cloud had not been here” (ಈ ಎಂಬಜಿನಗೆರೆಯಿರದಿದ್ದರೆ ಈ ಹೇಳಿಪ್ಪ ಇಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ) ಎಂದು ಹೇಳುವದು ಲಾಡ್ ಕರ್ಮಾಸ್ತರ ವಿಷಯವಾಗಿ: “Both of us belonged to the same college in Oxford I always stood, first. And he came second. I am supreme in my own sphere, here too,— in the college; the Vice-Roy dares not step in without my consent Being born an aristocrat, he comes as

the Vice-Roy of India. But I must tell you, I had the honour of kicking Lord Curzon once,—as his contemporary in Oxford ” (ಆಕ್ಷಫರ್ಡ್‌ದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ಕಾಲೀಬಿಸವರಾಗಿದ್ದೇವು. ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಒಂದನೇಯ ಸಂಭರು ಬರುತ್ತಿದ್ದು. ಅವರು ಎರಡನೇಯ ಸಂಭರು. ನಾನು ನನ್ನ ಕ್ರೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವನು—ಇಲ್ಲಿ ಈ ಕಾಲೀಬಿಸಲ್ಲಿ ಸಹ. ನನ್ನ ಅನುಮತಿಯಿಲ್ಲದೆ ವಾಯಿಸರಾಯರು ಒಳಗೆ ಹೆಚ್ಚಿ ಇಡಲಾರರು. ಲಾಡ್‌ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದ ವಾಯಿಸರಾಯರಾಗಿ ಬಂದಿರುವರು. ಆದರೆ ಒಮ್ಮೆ ಆಕ್ಷಫರ್ಡ್‌ದಲ್ಲಿ ಲಾಡ್‌ ಕರ್ಮನ್‌ ಅವರನ್ನು ಒದೆಯುವ ಪೂರ್ವಾನವು ಸನಗಿ ದೊರಕಿತ್ತು.) ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು—ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೇಲಿನವು—ಕಾಲ್ಸಿಸನ ಕಿಟ್ಟಿಕೆಯೋಳಿಗಿಂದ ಬೀಸಿ ಹೊರಗೊಗಿಯುವದು; ಅವರಾತ್ಮಯಾಗುವ ತನಕ ಹಾಸ್ಯಲಿನಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರೊಡನೆ ಹರಟಿಹೊಡೆಯುತ್ತು ಕುಳಿತಿರುವದು: ಬೋಂಟ್‌ಕ್ಲಬ್‌ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯು ತನಗಾಗದ ಇಬ್ಬರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಅಣಕಿಸಲೆಂದು ಎರಡು ದೊಳಿಗಳಿಗೆ, ‘ಕಮಲಾ’ , ‘ವಿಮಲಾ’ ಎಂದು ಹೇಸರಿಟ್ಟಿಸು: ಅವರು ಪ್ರಸ್ತಾಪಾಲರೆಡುರಿಗೆ ದೂರು ಹೇಳಿ, ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯೋಡನೆ ಅವರಿಗೆ ಕಾದಾಡಲು ಹೇಳಿ ಗೆದ್ದವರದೇ ಸತ್ಯ ವೆಂದು ಹೇಳಿ ಕಾದಾಟವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತರು ಪ್ರಸ್ತಾಪಾಲರು !

*

*

*

*

೧೧೨—೧೨

ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಾರಿ ಹೋಗುವ ವಿನಾಸದ ಸಪ್ಪಳವನ್ನು ಕೇಳಿ ಓಳೆಯಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ನಾಯಿಯು ಬೋಗಳುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಯುದ್ಧ ಸಾಂತುಷ್ಟಿಯನ್ನು ಜೊರಿಸಿದ್ದಿದೆಯಷ್ಟು? ಅದನ್ನು ಸೇನೆಸಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ:—

“I had rather be a dog and bay the aeroplane,
Than such a briton.”

(ಇಂಥ ಬ್ರಿಟನ್‌ನಾಗುವದಕ್ಕಿಂತ ನಾನೊಂದು ನಾಯಿಯಾಗಿ ವಿನಾಸವನ್ನು ತೆಗಳಿಂದ ಬೋಗಳುವುದು ಲೇಸು.) ಎಂದು ಅಂದುಕೊಂಡೆ !

*

*

*

*

‘ಹೊಗ್ಗಿ ಸಾಮರ್ಕ್‌ ಡೇವ್‌ಎಂಜ’ ಎಂಬ ಕವಿಯ ಭಾಷಣವನ್ನು ಕೇಳಂತು ಹೊಗಿದ್ದೆ. ಈತನು Surrealist ‘ಸರರಿಯಾಲಿಸ್ಟ್’ ಪಂಥ ದವನು. ಅಂಗ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಈಗ ಗುಂಪು-ಗುಂಪಾಗಿ ನಿಲ್ಲದ ಹೊರತು ವಾಗ್ರಾಂತಿಕ. ಈಟ್ನ್ ಕವಿಯು ಕನಿಷ್ಠಪಕ್ವಕ್ಕೆ ಮೂರು ಗುಂಪುಗಳೊಳಗಿಂದ ಹಾಯ್ದ್ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ: ‘ರಾಷ್ಟ್ರಾಯಿವರ್ಕ್ ಕ್ಲಾಬ್’; ‘ಆಯರಿಶ್ ರಿಸೇಸನ್ಸ್ ಗುರ್ವ’; ‘ಟೀ. ಎಸ್. ಇಲಿಯಟ್ ಕಂಪ್’. ‘ವಾಗ್ಸಫಿಲ್ಡ್’, ‘ವಿಲಿಯಂ ಡೇವ್‌ಎಂಜ’, ‘ವಾಲ್ಪ್ರರ್ ದಿ ಲಾ ಮೇರ’ ಇವರೆಲ್ಲ ಹಳೆಯ ವಾಗ್ರಾಂತಿಕವರು; ಈಗ ಬಿಡಿಗಾಳುಗಳು. ಇಂದು ನಿಶಾಸೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವ ಗುಂಪು ‘ಟೀ. ಎಸ್. ಈಲಿಯಟ್’ ಎಂಬ ಕವಿಯಾದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗುಂಪಿಗೆ ಒಂದು ಏಶೋನ್ ದಶನದ ಬೆಂಬಲನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯವೇನಿಸಿದೆ. ‘ಈಲಿಯಟ್ ನಿಗೆ ‘ವಾಗ್ರ’ (Classicism)ದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗು ಅವರ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು; (ಧರ್ಮದಿಂದ ಸಹ ಅವನು ‘ಕ್ರಾಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ್’ ಅಹಂಕಾರ) ‘ಸ್ವಿಂಡರ್’ ಹಾಗು ‘ಅಡೆನ್’ ಎಂಬ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟ್ ಪಂಥನ್ನು; (ಈಗ ಅವರು ಸ್ವೀಕ್ಷಿಪ್ತಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಸರಕಾರದ ಪಕ್ವವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸಹಾಯವಾಡಲು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ!) ಸಾಯಿಕ್ ಡೇವ್‌ಎಂಜ ಹಾಗು ಉಳಿದ Surrealist ‘ಸರರಿಯಾಲಿಸ್ಟ್’ ಕವಿಗಳಿಗೆ ‘ಫಾರ್ಮಾಯಿಡ್’ ಎಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರಿಕ್ಷಣ ಸೆ Psycho-analysis ‘ಸಾಮರ್ಕೋ-ಎನ್ಸೆಲಿಸಿಸ್’ದ ವಿಚಾರ ಹಾಗು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು;— ಈ ರೀತಿಯಾಗಿದೆ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ. ಏಮತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಶಾಖೆಗಳಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ: ರಿಚರ್ಡ್ ಹಾಗು ಅವನ ಸಂಗಡಿಗರು ಏವಶೇಗೆ ವಾನಸಿಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ತಳಕು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

‘ಸಾಯಿಕ್ ಡೇವ್‌ಎಂಜ’ ಹೇಳಿದ ವಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಇವು ಕೆಲವು:
 “Technique is the main thing in poetry.....If Freuds' theories are disproved, surrealism is without its foundation; but Freud qualifies his statement in so many ways that he cannot be disproved.Poetry, like madness, is a disease; but with a difference. I have put some of the most

pathological stuff in my book; and yet I am not shut up in an asylum; I am, on the other hand, rewarded with social recognition. Poetry differs from madness in the use of **Technique** . . . for us, (surrealists), poetry is of interest only as an activity of the human mind. There are certain fundamental human impulses. They manifest themselves through art, religion, etc. There is no such thing as a special aesthetic emotion or a religious emotion. The unconscious contains much of our suppressed life. It comes to the surface almost by the way when we concentrate our minds on a certain object. We are interested in all states of mind which reveal the unconscious dream, vision, religious experience etc. As for the forms of expression, automatic writing and painting are some of these. I believe, however,—and I do not know whether all the members of our group will subscribe to this opinion—that it is while concentrating on traditional diction that the unconscious expresses itself most effectively without our knowledge. It thus gives the necessary self-release for the poet. By using it, the poet ceases to be anti-social, unlike the madman, and creates material which has also the same kathartic effect on readers. And that is how he wins social reward.” (ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ರೀತಿಯು ಮುಖ್ಯವಾದ ವಾಕ್ಯ . . . ಘೋಡರ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಸುಳಾಧರೆ, ಸರಪಿಯಾಲಿಸ್ಟ್, ಪಂಥದ ತಳಹದಿಯೇ ಇಲ್ಲದಾಗುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಘೋಡರು ತಮ್ಮ ಏಧಾನವನ್ನು ಅನೇಕರದಿಂದ ಭದ್ರಪಡಿಸಿ ಹೇಳುವದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವರ ಶೋಧ ವೆಂದೂ ಸುಳಾಧರದು . . . ಕಾವ್ಯವು, ಉನ್ನಾದದಂತೆ, ಒಂದು ಶೋಗ; ಆದರೆ ಎರಡಕ್ಕೂ ಒಂದು ಭೇದವಿದೆ. ನಾನು ಸನ್ನ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೇ ರೋಗಿಷ್ಟು ವಿವಯವನ್ನು ಸೇರಿಸಿರುವೆನಾದರೂ ಸನ್ನ ಸನ್ನ ಯಾರೂ ಹುಣಿಸುತ್ತೇನೆಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಲ್ಲ. ಆದರ ಬದಲು ಸನಗಿ ಸವಾಜದಲ್ಲಿ

ಮನ್ಮಹಿಯಿಂದ. ರೀತಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯವು ಉನಾತ್ರದ ಕ್ಷೀಂತ ಬೇರೆಯಾಗಿದೆ.....ನಮಗೆ (ಅಂದರೆ ಸರಿಯಾಲಿಸ್ಟ್ ಕಾಗಳಿಗೆ) ಮನುಷ್ಯನ ಚಿತ್ತದ ಚರ್ಚೆಗಿಂದೇ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ. ಕೆಲವು ವೂಲಭೂತವಾದ ವಾಸವಪೈರಣಿಗಳಿವೆ. ಅವು ಕರೆ, ಧರ್ಮ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಎತ್ತಣ್ಣವಾದ ಸೌಂದರ್ಯಭಾವನೆ ಇಲ್ಲವೇ ಧಾರ್ಮಿಕಭಾವನೆ ಎಂಬವುಗಳಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರಿಂದಿರುವ ಎಷ್ಟೋ ನಮ್ಮ ಹೃದುಗಿರಿ ಬಾಳುವೆಯಿಂದ. ನಾವು ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಕುರಿತು ಧೀರ್ಘಸುವಾಗ ಅದು ತಳಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆಳುತ್ತದೆ. ಆಚಾರ್ಯರಿಂದ ಮನ್ಮಹಿಯನ್ನು ಹೊರಗೆಡಹುವ ಎಲ್ಲ ಮನಸ್ಸಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರು. ಉದಾ: ಕನಸು, ದರ್ಶನ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಸುಭವ ಇತ್ಯಾದಿ. ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪ್ರಕಾರಗಳ ಏಷಯದಲ್ಲಿ, ತಂತ್ರಾನ್ ಬರೆವುದು ಹಾಗೂ ಚಿತ್ರಿಸುವುದು ಇವು ಕೆಲವು. ನಮ್ಮ ಪಂಥದ ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪುವರೋ ಇಲ್ಲವೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಸನ್ನ ಪ್ರಕಾರ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಕ ಶೈಲಿಯ ಒಗ್ಗೆ ಧಾರ್ಮಿನಿಸುವಾಗ ಆಚಾರ್ಯರವು ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ಅತಿಪರಿಣಾಮಕಾರಕ ವಾಗಿ ಹೊರಪಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಅದು ಕಾಗೆ ಅವಶ್ಯವಾದ ಆತ್ಮವೀವೋ ಚನೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಹುಣ್ಣ ಸಂತೇ ಕವಿಯು ಉಂಟಾವಾ ಜಿಕನಾಗುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವಾಚಕರ ಮೇಲೆ ಈದೇ ಏಮೋಜನೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗುವಂಥ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವನು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.)

ಳಲ

೧೮-೨-೨೨

ಮಹಾತ್ಮಾ ಜಿಯವರ ಸ್ನೇಹಿತರ ಮಗನೆಂಬುನು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಹುಡುಗ. ಶ್ರೀಮಂತರ ಮಗ. ಆದರೂ ಕೆಲವು ಕಾಲವನ್ನು ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದ. ಇಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವೇಳೆಯನ್ನು ಚೆನಾನ್ನಿಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಬರುವಾಗ ತನಗೆ ಗೊತ್ತಾದ ಪಥವನ್ನು ಡಿಸೆಂಬರ್ ಗ್ರಾಜಿಲರಲ್ಲಿ ಬಂದು, ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಮದುವೆಯಾಗುವೆನೆಂದು ಮಹಾತ್ಮಾ ಜಿಯವರಿಗ ನಜಕಿಯಾಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ!

* * * *

೧೯-೨-೨೨

ಇಲ್ಲಿಯ ಲೇಖರ್ ಪಾಟೀಯ ಮುಂದಾಳುಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ‘ಕ್ರಿಪ್ಸ್’ ಎಂಬವರು “The policy before the working class” (ಕೊಲುಕಾರರ ಮುಂದಿರುವ ಧೈರ್ಯ) ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ವಾತನಾಡಿದರು. ‘ಸುಶಾರ್ವವ್ಯವಾದ ಭಾಷಣ’ವಾಯಿತು.

* * * *

೨೦-೨-೨೨

ಎಶ್ವನಿದ್ಯಾಲಯದ ಅಮೆಚ್ಕೂರ್ ಸಂಘದವರು (O. U. D S) ‘ಮಾನ್ಯಕಚೆಧ’ ನಾಟಕವನ್ನು ಆಡಿ ತೋರಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಟೀಯನ್ನು ಕರೆದಿದ್ದರು ಆಕೆಯು ನಾಯಕಿಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದಳು. ಅಲ್ಲದೆ ರಂಗಭೂತು ಯನ್ನು ಸಜ್ಜ ಪಡಿಸಲು ಒಬ್ಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಾತ್ರಧಾರನನ್ನು (Producer)

ಕರೆಸಿದ್ದರು. ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ಪ್ರಯೋಗವು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ವರ್ತ್ಯಕ್ಕೆ ಬೆಧಂ ಹಾಗು ಪರ್ವತ್ಯಕ್ಕೆಡಫ್ ಇವರು ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವಾಗ ಖಡ್ಗಕ್ಕಿಂತ ಪೊಡಲು ಧಾರಾನ್ನು ಮುಂದೆ ತಂದು ಒಡ್ಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದರಿಂದ ಪ್ರೇಕ್ಷಿಕರು ಸಗದೆ ಹಾಸು ಮಾಡಿಯಾರು? ಮಂತ್ರಗಾರಿಂಜಿರ ಪ್ರವೇಶದಲ್ಲಿ ಆವರ 'ರಸಾಯನ'ದ ಕ್ರಿಯೆನ್ನು ಚೆನಾನ್ನಾಗಿ ತೋರಿಸಲಾಯಿತು.

*

*

*

*

ನಮ್ಮ ಟ್ರೈಪ್ಲರರು ಏದು ಸೀಮೆ ತಡವಾಗಿ ಬಂದರು. ಅವಳಿಯೇ ಶಫ್ರಿಕ್ಕಿನು ಸುರುವು ಮಾಡಿದ: "England is the most unpunctual country I have ever found. The men here are unpunctual; the trains are unpunctual and everything else!" (ನಾನು ನೊಳಿದಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಂಡ ಬಹಳ ಅನಿಯನ್ತು ದೇಶ. ಮನು ವ್ಯವ ಇಲ್ಲಿ ಅಸ್ಯಿಯೆಂತ, ಗಾಡಿ ಅಸ್ಯಿಯೆಂತ, ಎಲ್ಲಾವೂ ಹಾಗೆ.)

*

*

*

*

"That, in the opinion of this house, there is no hope for India in the new constitution" (ಕೂ ಸಭೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಘಟನೆಯಿಂದ ಹಿಂದುಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಆಶೆಯಲ್ಲ) ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ 'ಮಜಲಿನ್'ದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಿಂಜಿಯಾಯಿತು ಯಾನಿಯನ್ನು ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಸಾಮ May-Hew (ಮೇಹ್ವೆಲ್) ಎಂಬತನು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಕಾದ ಮತ್ತೆ ವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿದನು.

*

*

*

*

೨೨—೨—೨೨

ಇಂದು Walter de la mare (ವಾಲ್ಟರ್ ಡಿ ಲಾ ಮೇರ್) ಎಂಬ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಯ ಭಾವಣಿವನ್ನು ಕೇಳಿದೆ. "Meaning in poetry" ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಅರ್ಥಗೌರವಪೆಂಬ ಎನ್ಯಾದ ಮೇಲೆ. ಬರೆದು ತಂದ ಬಂದು ಸಬಂಧವನ್ನು ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿದೆ, ಇಂದಿ, ಸನಾದಿ ಪಿಡಿದಂತೆ ಈ (ಉಂ?)ದಿದ್ದರಿಂದ, ಆ ಭವ್ಯವಾದ ಸಭಾವುಂವಿರದಲ್ಲಿ

ನನಗೆ ಸಿದ್ದಿ ಬಂದಿತು. ನಡುನಡುವೆ ಎಚ್ಚು ರಿಕೆಯಾದಾಗ ಕೇಲವು ವಾತು ಗಳು ಕಿವಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದವು. “The sound of words is part of the meaning in poetry. .incantation . . . ‘The beautiful house’ is quite a different thing from ‘The house beautiful.’ I opened webster’s dictionary and looked at four words beginning with ‘M,’ ascertained my feelings towards them before I knew their meaning and was amused to find that they had romantic, exotic or even quixotic implications emanating from the sound alone.” (ಶಬ್ದಗಳ ನಾದವು ಕಾವ್ಯದ ಅರ್ಥ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿದೆ....ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಣೆ...‘ಸುಂದರ ಮನೆ’ಗಂತ ‘ಮನೆ ಸುಂದರ’ ಎಂಬುದು ತೀರ ಬೇರೆ ವಾತು. ನಾನು ವೆಚ್ಚಿಸ್ತು ರಕ್ಖೊಶವನ್ನು ತೆರೆದು ನೊಡಲಾಗಿ ‘ಎನ್ನ’ದೀಂದ ಆರಂಭ ವಾದ ನಾಲ್ಕು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸೂಡಿದೆ. ಅಪ್ಪಗಳ ಅರ್ಥ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲು ತವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸನ್ನ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡೆ. ಆಗ ಬರೀ ನಾದದಿಂದ ಅವಕ್ಕೆ ಶೃಂಗಾರಿಕ, ಬಾಹ್ಯಪೂರ್ವ, ವಿಕ್ಷೇಪ ಅರ್ಥ ಕೊರಡುವದನ್ನು ಕಂಡು ಚಕಿತನಾದೆನು.)

ಉಳಿ

೨೨-೨-೧೧

ಇಂದು ಸ್ಯಾಂಕಿ-ಸೊಸಾಯಟಿಯ ಸಭೆಗೆ ಹೇಳೇಗೆದ್ದೆ. “That this house prefers its shirt to its tie” (ಈ ಸಭೆಯು ಟಾಯಕ್ಕೆ ಬಂತು ಶರ್ಟ್ ಪೆಚ್ಚುತ್ತದೆ) ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಚರ್ಚೆಯಾಯಿತು. ಶರ್ಟ್‌ನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು: (೧) ಅದು ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಕೊರಳಿವೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸುಖವನ್ನು

ಕೊಡುತ್ತದೆ, ಶರೀರವನ್ನು ಬೆಳ್ಳಿಗಾಗಿ ಇರಿಸುತ್ತದೆ. ಸರಕಾರವು ಈಗ ಯಂದ್ರಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಕರವನ್ನು ಕೂಡಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ನಾವು ದಿವಾಳಿಯೇರರಾದೆವೆಂದು ತಿಳಿಯುವಾ. ಎಲ್ಲ ಅರಿವೆ-ಅಂಚಡಿಗಳನ್ನು ಒತ್ತೆಯಿಟ್ಟುರೂ ಶಿಫ್ಫಂದಿದ್ದರೆ ನಾಕು: “I can, then, be comfortable with my shirt, but the opposer can only hang himself with his tie!” (ನನ್ನ ಶಟ್ಟಿದ್ದರೆ ನಾನು ಸುಖಿಯಾಗಬಲ್ಲೇ. ಅದೇ ವರ್ಷೋಧಕನು ಟಾಯ್‌ರಂಡ ಉರುಲು ವಾತ್ರ, ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುಬ್ಲುನು) (೨) ಶಟ್ಟು ಒಂದು ಪ್ರತೀಕ. ಇಂದಿಗೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಂದುವರಿಯಂತಿರುವ ಸಮಾತಾವಾದ ವೊದಲಾದ ಚಳವಳಿಗಳ ಪ್ರತೀಕವರು. ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾರಣ ಪರಂಪರೆಗಂತ ಪ್ರಗತಿಯು ಲೇಸು. ಈ ವಾತನ್ನು ನನ್ನ ಭಾವಣಾದಲ್ಲಿ ನಾನು ವ್ಯಾಂದುವರಿಸಿದೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಸದಸ್ಯನು ಸನ್ನಿಂದ ಇಡನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿ ಅದನ್ನು ತಾನೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದನು.

ಕೊರಳುಪಟ್ಟಿಯ ವಿಷಯವು ಹೀಗೆ: (೧) ಪೇಷಕ್ಕೆ ಅದು ಭಾವಣಾವಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಚಂದವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. “your dress is not complete until you wear the tie” (ಟಾಯ್ ಥರಿಸದೆ ಸಿಮ್ಮ ಪೇಷವು ಪೂರ್ಣವಲ್ಲ) ಉಪಯೋಗಕ್ಕಿಂತ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಬೆಲೆಯಿದೆ. (೨) The public school tie (ಪಟ್ಟಿಕ್ ಸ್ಕೂಲ ಟಾಯ್) ಇಂದಿನ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಸೀತಿಯಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ನೀತಿಯನ್ನೇ ನಾವು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು.

ನನ್ನ ವಾತಿಸಲ್ಲಿ ನಾನು ಹೇಳಿದೆ: “It was some years back that I was introduced to the tie. Whenever I wore it, I was afraid that some one might take hold of me by the tie and show me about. And I still have that uncanny feeling whenever I wear a tie. I am looking forward to a time when I will go back to my own country and move about in the ‘great white material’ which the proposer so charmingly mentioned in the

course of his speech as the ‘ Dhoti ’ and in a long and flowing shirt ” (ನಾನು ಕೆಲವು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಟಾಯ್ ಕ್ಕೆ ಪರಿಚಿತನಾದೇನು. ಅದನ್ನು ಧರಿಸಿದಾಗ ಯಾರಾದರೂ ಸನ್ನ ಟಾಯ್ ಪಿಡಿದು ಎಳೆಯುತ್ತು ಉರ್ಬೆ ಮೇರಸಬಹುದೆಂದು ಭಯನ್ನೆನ್ನಿಸಿತು. ಟಾಯ್ ಇದ್ದಾಗ ಇನ್ನಿಲ್ಲ ಆ ಏಚಿತ್ರ ಭಾವನೆ ನನಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ನಾನು ತಿರುಗಿ ಸನ್ನ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊಗಿ ಧೋತಿರವನ್ನೂ - ‘ದೊಡ್ಡ ಬೀಂಪಸ್ತ್ರು’ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಕನು ಯಾವದನ್ನು ಮೊಹರಕವಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದನೇರ್ ಅದನ್ನೂ ಉದ್ದೂದ ಶರ್ಟನ್ನೂ ಧರಿಸಿ ತಿರುಗಾಡುವ ದಿನವನ್ನು ಇದಿರು ನೋಡುತ್ತಿರುವೆನು) ಆ ಮೇಲೆ ‘ಪ್ರಗತಿ’ಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಪ್ರತಿಪಾದಕನು ತನ್ನ ಪಷಯವನ್ನು ಪುಸ್ತಿ ಮಂಡಿಸುವಾಗ ‘ಗೋಕ್ಕಾರ್’ ಇವರು “ Has contributed more than any one else to tonight’s debate ” (ಗೋಕ್ಕಾರ್ ಉಳಿದವರಿಗಿಂತ ಹೇಚ್ಚು ಇಂದಿನ ಚರ್ಚೆಗೆ ಉಪಕೃತಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ) ಎಂದು ಹೇಳಿದನು !

*

*

*

*

೨೪—೨—೫೨

“ That this house would welcome the return of a Labour Government ” (ಈ ಸಭೆಯೂ ಲೇಂಬರ ಸರಕಾರದ ಪುನರಾಗಮನವನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತುದೆ) ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಯಾವಾಗಿಯೂ ದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಯಾಯಿತು.

*

*

*

*

೨೫—೨—೫೨

“ That Indians should not accept office under the crown ” (ಭಾರತೀಯರು ತಂಗ್ಗು ಪ್ರಭುತ್ವದ ಕೆಳಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಸ್ವೀಕರಿಸಬಾರದು) ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ‘ಕೇಂಬ್ರಿಜ್ ಮಜಲೀಸ್ ’ ದ ಸಂಗಡ ಸಮ್ಮಾನ ‘ಮಜಲೀಸ್ ’ದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಯಾಯಿತು. ನಾನೇ ಚರ್ಚೆಯಾಗು

ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಇಂದು ಮಾತ್ರ ಸನ್ನ ಮಾತುಗಾರಿಕೆಯಾಗಿ ಬರವು ಹಿಂಗಿತು! ಬಾಯಿ ತುಂಬ ಮಾತಾಡಿದೆ.

*

*

*

*

೨-೨-೧೨

ಲೇಬರ್ ಕ್ಲಬ್‌ನ ಪರವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಒಬ್ಬ ರಾಜಕೌರಣ ಧುರೀ ಇರು ಮಾತನಾಡಿದರು. ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಅಂಗ್ಲರಿಂದ ಜರುಗಿದ ಅನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ: "Some day, we will have to pay the price for all this" (ಒಂದು ದಿನ ಇದೆಲ್ಲಕ್ಕೆ ನಾವು ದಂಡ ತೆತ್ತು ಚೇಕಾಡಿತು) ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಟ್ಟರು.

— — —

೫೦

ಅಶ್ವಫಥ

೨-೨-೧೨

ಈ ವಾರ ಇಲ್ಲಿಯ 'ಮಜಲಿಸ್' ದ (ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಘ) ವಾರ್ಷಿಕ ಸಮಾರಂಭವು ಬಹಳ ವಿಚ್ಯಂಭಣೆಯಿಂದ ಜರುಗಿತು. ಸರ್ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ನು ವರು ಹಾಗು ಇಂಡಿಯಾ ಆಫೀಸಿನ ಸರ್ ಅಬ್ದುಲ್ ಖಾದಿರರು ಮುಖ್ಯ ಅತಿಥಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ 'ಕಾಲ್ಯಾಂಡನ್' ಹೋಟೆಲ್ಲಿ 'ನಲ್ಲಿ ಉಟ್ಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅರೆ ಮನೆಯಂಥ ಉಪಹಾರಗೃಹವದು!

'Cloak-room to the right. Reception to the left' (ಒಟ್ಟೊಯೇ ಮನೆ ಬಲಕ್ಕೆ, ಸ್ವಾಗತದ ಮನೆ ಎಡಕ್ಕೆ) ಎಂದು ಬಾಗಿಲ್ಲಿಯ ಸೇವಕನು ಸಾರಿದಾಗ ಅದರಂತೆ ಸಿಲುವಂಗಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದಿಟ್ಟು ದಿವಾಣಿಖಾಸೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದೆವು. ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೊಂದು ಗ್ರಾಹಿಸು ದಾರ್ಕ್‌ರಸವನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತ ವೊತನಾಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಆ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿದ್ದುದ್ದು ಏಚಿತ್ರ ಹಿಂದುಸಾತ್ತನ! ಅತಿಧಿಗಳಾಗಿ ಬಂದ - ಸಗ್ನು ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಲೆಂಬಂತೆ ವೊತ್ತ, ಉಡುಪು ಧರಿಸಿದ - ಆಂಗ್ಲ ಮಹಿಳೆಯರು, ಆಂಗ್ಲ ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿಬಿಟ್ಟಿರುವ ಬಂಗಾರ ತರುಣೀಯೋವರ್‌ಫಳು, "All the strange faces are turned towards me" (ಎಲ್ಲ ಏಚಿತ್ರ ಮೋರೆಗಳು ನನ್ನ ಕಡೆ ತರುಗಿವೆ) ಎಂದು ತನ್ನ ತರುಣ ಸ್ನೇಹಿತರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತ ರಾಣೀಯಂತೆ ಒಂದು ಭಾರೀ ಪತ್ರಲಪಸ್ಸುಟ್ಟು ಒಂದು-ಘಾರಸೇಕ ಯುವತೀಯೋವರ್‌ಫಳು, 'lounge suit' (ಲಾವ್‌ಂಚ್ ಸೂಟಿ) ಸಲ್ಲಿ ಬಂದ ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಹಾಗು ಅವರ ಆಂಗ್ಲ ಸ್ನೇಹಿತರು, ಹೀಗೆ ದೃಕ್ಕೊಂಡು ಅನೇಕ ವಿಧವಾಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು 'ಪೇರಾ'ಗಳೂ ಕಾಣುತ್ತದ್ದುವು.

'Dinner is ready' (ಉಂಟಿನ್ನು ಸಿದ್ದುವಾಗಿದೆ) ಎಂದು ಸೇವಕನು ವಂದಿ-ವಾಗಧರಂತೆ ಒಂದು ಹೇಳಿದಾಗ, ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಬಾಗದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಯಂತೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಹಾಗು ಕಾರ್ಯದಶ್ವ ಮೊದಲಾದ ಆಂಗ್ಲ ತರುಣಿಗೂ ಆಮಂತ್ರಣವಿತ್ತು. ನವಾರಂಭಕಾರ್ತಿಗಿ ಸದಸ್ಯನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಇರೂವಾಯಿಯಂತ್ರಣೆ ಚಂದಾ ಹಣವನ್ನು ವಸೂಲು ವಾಡಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಕೇಳುವದೇನು? ಉಂಟದ ಆದಂಬರವೂ ಸಹ ಅವಣಿನೀಯವಾಗಿತ್ತು.

ಉಂಟನ್ನು ಮುಗಿದಾಗ 'Toast' (ಟೈಂಪ್ಲಿಸ್ಟ್) ದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಸಡೆಯಿತು: 'ಹಿಂದುಸಾತ್ತನಕ್ಕೆ ಬಯವಾಗಲಿ' ಎ

ಒಬ್ಬರೂ ಭಾನುತ್ತ ವೂಡುವೆಡು; ಮಾಡಿ, — Ladies and gentlemen! Hindustan' (ಸಭ್ಯರು ಹಣಕಾಸ್ಟರೇ ಮಹಿಳೆಯರೇ, ಹಿಂದುಸ್ತಾನ) ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಬಂದು ಗಾಲ್ಲಿಸು 'ಪ್ರೋಟ್ರ್‌ಫ್' ಕುಡಿಯಬೇಕು! ಕುಡುಕರಲ್ಲದ ನಾವು ಅದರ ಬದಲು ಬಂದು ಲೋಟ್ ನೀರು ಕುಡಿದೆನ್ನ! ಎರಡನೆಯು 'ಟ್ರೈಸ್ಟ್' ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಾಗಿಲ್ಲತು. 'ಪ್ರೋಟ್ರ್‌ಫ್' ಕುಡಿಯಾಗಿ ಇನ್ನೂ ವೂರು ನಾಲ್ಕು ಸಂಧಿಗಳು ದೊರೆತವು!

ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ಘಾಷಣಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಸಮಾರಂಭವು ಮುಗಿಯಿತು.

*

*

*

*

ಸಮ್ಮ ಕೂಲೀಜಿಸಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಆಯ್. ಸಿ. ಎಸ್. ಪ್ರೋಚೆಂಟಸೆರಿಸದ್ದಾನೆ. ಆಯ್. ಸಿ. ಎಸ್. ಆಗಿದ್ದು ಆವನಿಗೆ ಸ್ವಗ್ರಹಿಸಿದ್ದೆನ್ನು. ಯಾವಾಗಲೂ ಸರಕಾರದ ಒಗ್ಗೆ ತನ್ನ ಸ್ವಾಸುಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಯಾಲಿಸಲ್ಲಿ ಉಂಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಗ್ರೀನ್‌ವೇ ವೊದಲಾದ ಪರಿಚಿತರು ಸಮ್ಮ ಟೇಬಲ್‌ನ ಬದಿಗೆ ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದರು. ಆಯ್. ಸಿ. ಎಸ್. ಮನುಷ್ಯನು ಕೂಡುವದೊಂದೇ ತಡ: 'I must go. I must dine soon, I have guests' (ನಾನು ಹೋಗಬೇಕು. ಬೇಗನೇ ಉಟ ವಾಡಬೇಕು, ಸನ್ಗಲ್ಲಿ ಅತಿಧಿಗಳಿದ್ದಾರೆ.) ಎಂದು ಕೂಗಾಡಹತ್ತಿದನು. ನಡುವೆ ಬಮ್ಮೆತ್ತಿ ಆವನಿಗೆ ನಿಂಬಿಹಣ್ಣು ಬೇಕಾಯಿತು. ವೇಟರನಿಗೆ ಹೇಳಲು, ಆತನು ನಿವಾಹವಿಲ್ಲದೆ 'ಬಂದು ದೊಡ್ಡ ವೇರೊಸಂಬಿಯನ್ನು ತಂದು ಹೆಚ್ಚಿಟ್ಟು. 'Oh! no! I dont want so much Take half of it yourself' (ಫೇ, ಸನಗೆ ಇಷ್ಟ್ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ನೀನೇ ತಗೋ) ಎಂದು ಬಡಿಸುವವನಿಗೆ ಕೂಡಹೋದ ಸಮ್ಮ ಆಯ್. ಸಿ. ಎಸ್. ರತ್ನ! ಎಲ್ಲರೂ ಬಿದ್ದು ಬಿದ್ದು ಸಕ್ಕರು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವಯಸ್ಸಿನಿಂದ ಹಿರಿಯನಾದ ಇನ್ನೊಬ್ಬು ವೇಳರನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ. ಅವನಿಗೆ: ‘What is your name?’ (ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು?) ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಿತ್ತು. ‘Freddy’ (ಫ್ರೆಡಿ) ಎಂದು ಅವನು ಏನೋಧ ಕಾಗಿ ಹೇಳುವದೊಂದೇ ತಡ: ‘Oh! what a grand name! What a name! That other chap is a naughty boy You are quite useful to me Look here, Greenway! Freddy is quite useful to me! I wish you could also write my essays for me (ಓ! ಎಂಥಿ ದಿವ್ಯ ಹೆಸರು! ಎಂಥಾ ಹೆಸರು! ಆ ಬೇರೆ ಹುಡುಗ ಉಲ್ಲಿಕೋಚಿ ಇದ್ದಾನೆ. ನೀನು ನನಗೆ ಬಹಳ ಉಪಯುಕ್ತ ಇರಬೇ. ಇಲ್ಲಿನೋಧು, ಗ್ರೇನ್‌ವೇ, ನನಗೆ ಬಹಳ ಬೇಕಾದವ. ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ನೀನು ನಿಬಂಧಗಳನ್ನೂ ಬರೆಯುವಿಯೆಂದು ನನ್ನಿಂದ್ಲಿಯದೆ) ಎಂದು ಪಾತಿನ ವಳೆ ಸುರಿಯಿತು.

ವೇಳರನಿಗೂ ಚೇಷ್ಟ್ಯು ವಾಡಲು ಒಂದು ಸುಸಂಧಿಯು ದೊರೆಯಿತು. “Do you know what Aristotle says, sir?” (ಎರಿಸ್ಟಾಟ್ಲು ಪನೆಸ್ನುವನು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತುದೆಯೇ, ರಾಯರೇ?) ಎಂದು ಅಣಕದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಮಾಡಲಿಸಿದನು. ಕಢಿಯು ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ಮುಗಿಯಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಬ್ಬು ಹುಡುಗನು ಒಂದು “Do you like wine, sir?” (ನಿಮಗೆ ಸೆರೆ ಸೇರುತ್ತುದೊ?) ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಇಲ್ಲವೆಂದರೆ ‘ಆಯ್. ಸಿ. ಎಸ್.’ ದ ವಯಾದ ಹೊಗೆವದಲ್ಲ! “Oh! yes. Now, Greenway! now, Martindale! make your own choice. Otherwise, I will have to force my own choice on you.” (ಓಹೊ! ಒಳ್ಳೆಂದು ಗ್ರೇನ್‌ವೇ, ವಾಟ್‌ಫೆಂಡೇಲ, ನಿಮಗೆ ಯಾವದು ಬೇಕು ಆರಿಸಿ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಆಯ್‌ಯೆಸ್ಸು ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಹೇರಿಸೇನು.) ಎಂದ! ಅವರು ಬೇಡವೆಂದರೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗಾಗಿ ತಾನೇ ಎರಡು ‘ಸಾಯಡರ್’ (Cider) ಗಳ್ಳಿಸುಗಳನ್ನು ತರಿಸಿಕೊಟ್ಟು. ಎಲ್ಲರೂ,

ಮುಗಿಸಿ ಎದ್ದಾಗ ನಾನು ನೋಡಿದೆ, ಅವರು ಆ ಗಾಳಿಸಿನಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಹನಿಯನ್ನು ಸಹ ಮಂಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ !

ಇದೆಲ್ಲ ನಾಗುವನ್ನು ರಲ್ಲಿ ಏತಿನೀರಿ ಹೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಉಳಿದ ಟೀಬಲ್ಲಿಗಳೆಲ್ಲ ತೆರವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಎದ್ದು ಹೋಗಿದ್ದರು. ಕಡೆಗೆ ಬೇಸತ್ತು ನಮ್ಮ ಟೀಬಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನು ಎರಡು ‘Bread roll’ (ಬ್ರೆಡ್ ರೋಲ್)ಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಿದ ಇನಾವಾಗಿ,— ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಉಂಟಿ ಸುರುವು ವಾಡಬಹುದೆಂದು ಸಾಚಿಸಲು ! ಆಗ ನಿವಾರಣಾಲ್ಲದೆ ‘ಆರ್. ಸಿ. ಎಸ್.’ದ ಅವರು ಮುಗಿಯಬೇಕಾಯಿತು.

*

*

*

*

ಆಸ್ಕರ್ ವಾರ್ಯಲ್ಲಿನ “Lady Windermere’s Fan” (ಲೇಂಡಿ ಏಂಡರೆಪುಯರ್ಸ್ ಫಾರ್ಮ್) ಎಂಬ ನಾಟಕವನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಅದ್ದುತ್ತ ವಾಗಿದೆ. ನಾವಾಚಿಕ ದೃಶ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯ ಸರ್ವಸಾಧಾರಣ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಹ ಎಷ್ಟೊಂದು ಆಕರ್ಷಣಶಕ್ತಿಯಿರಬಲ್ಲದೆಂಬುದನ್ನು ಇದರಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಡಾರ್ಯಿಂಗ್ ರಾಮಾನುಜನ್ ಸ್ಟ್ರೇಚರ್ ಪತ್ರಿ-ಪತ್ರಿ ಯರ ಮನಸ್ಸು ಕಲುಷಿತವಾದಾಗ, ಸೇವಕನು ಒಂದು ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಮೇಣಬತ್ತಿಗಳನ್ನು ಸಂದಿಸುತ್ತಾನೆ ! ಓದುವಾಗ ಇದರ ಮಹತ್ವ ತ್ವರಿತ ತಿಳಿಯಲಾರದು; ಆದರೆ ರಂಗಭೂಪುರು ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟು ತುಂಬಿ ಬರುತ್ತದೆ ! ಲೇಂಡಿ ಏಂಡರ್ ಏಯರಳು ಕೆಳಗೊಗೆದ ಬ್ಯಾಂಕು ಬುಕ್ಸು, ಏಸೆಸ್ ಅಲ್ರಾನ್ಸ್ ಲಿ ಕ್ಯೂಯ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಪತ್ರ, ಏಂಡರೆಪುಯರನು ಆದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಮತ್ತೆ ದುಲ್ರಕ್ಷಿಸಿದ ಬಗೆ, ಮುಖ್ಯತ್ವ ಆ ಬೇಸಣಂಕೆಯ ದೈವ,-ಡಾಲ್ರಂಗ್ಸ್ ನ್ನನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಏಂಡರ್ ಏಯರನು ಆದರ ಹತ್ತಿರ ಪೇರ ಸುಳಿಯುತ್ತಿರುವದು—ನಾಟಕದ ತುರಬೆಲ್ಲ ಬಡನುಡಿಯುತ್ತಿರುವ ನಾಟ್ಯ ಏಡಂಬನ—‘Dramatic irony’ ಇವೆಲ್ಲ, ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಅದ್ಭುತರವ್ಯಾವಾಗಿ ವಾಡುತ್ತವೆ ! ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಕಲೆಯೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಪದ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಬಲ್ಲ

ಪುಣ್ಯಾತ್ಮ - ಪಾಪಚೀವಿಯವನು - ಆಸ್ಕರ್ ವಾಲಿಂಗ್ ! ಆಕ್ಸ್‌ಫೆಡ್‌ನ ಮ್ಯಾಗ್‌ಗ್ರಾಂಟ್‌ನ ಕಾಲೀಜಿನಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದವನು !

ನನ್ನ ಹತ್ತಿರವೇ ಒಬ್ಬ ಮುದುಕನು ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದನು. ಆತನು ಆಸ್ಕರ್ ವಾಲಿಂಗ್ ನ ಸಮಕಾಲೀನನು. ಈ ನಾಟಕದ ನೋಡಲನೇಯ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ನೋಡಿದ್ದನು. ‘It all comes back to me It was in the nineties’ (ಅದೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ದಿರು ಬರುತ್ತದೆ. ಅದು ಗಳನೇಯ ಶತಮಾನದ ಮಾತ್ರ) ಎಂದು ತನ್ನ ಅನುಭವವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಇನ್ನೊಂದು ಬಿಂದು “Yes It is quite different from a modern play,-full of monologues and so on” (ಹೌದು. ಆಧುನಿಕ ನಾಟಕ ಕ್ಷಿಂತ ಅದು ತೀರ ಬೀರೆಯಾಗಿದೆ-‘ಸ್ವಗತ’ ಮುಂತಾದ್ದರಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದರಿಂದ) ಎಂದು ಉತ್ತರವಿತ್ತನು. ಆದರೆ ಈ ನಾಟಕದ ಚೀವಾಳವು ಚಿರನವೀನವಾದುದು.

ಇಗ

೪-೩-೬೨

ಪ್ರೊ. ರೆಸ್ನರ ಕಡೆಗೆ ನಾನು ‘ಎಂಗೆಲ್ಲೇ ಸ್ವಾಕ್ಷರ್ನ’ ಭಾಷೆಯ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವೆನಷ್ಟು. ಇಂದು ಓದಿದ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ‘Gewrine’ (ಗುರಾಲಿನ) ಎಂಬ ಶಬ್ದವಿತ್ತು. ಸಂಪಾದಕನು ಅದರ ಅಧ್ಯಾತ್ಮವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯದೆ ಮಾಲಿನ್ಯಲ್ಲಿ ‘S’ ದ ಬದಲು ತಪ್ಪಾಗಿ ‘R’ ಬಂದಿರಬೇಕೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಿ ‘Geswine’ (ಗೆಸ್ವಾಲಿನ)-‘ದುಡಿತ’ , ‘ಕಷ್ಟ’ ಎಂದು ತಿಂಡಿದ್ದಾನು. ‘ಇಂದಿನ ಪಂಡಿತರು ಮಾಲಿನ್ಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯದೆ ವ್ಯಾಧಿವಾಗಿ ತಿದ್ದುತ್ತಾರೆ. ಹಳೆಯ

ಕಾಲದ ತಾಡವಾಲಿ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶೋಧಿಸುವಾಗ ಮಂಜುನ್ಯ ಯಾವಾಗಲೂ ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ಹೊರಡಬೇಕು. ನಿವಾರಹ ಎಲ್ಲದ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದರೆ ತಿದ್ದಬೇಕು. ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ವಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸವು ಎಷ್ಟೋ ಇದೆ. ಆಯ್. ಸಿ. ಎಸ್. ಪ್ರೋಬೆಂಚರನನ್ನು ಕಳಿಸು ವದರ ಬಡಲು ಸರಕಾರವು ಭಾರತೀಯವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮತ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಳಿಸಬೇಕು' ಎಂದು ಪ್ರೋ. ರೆಸ್ಟ್ರೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ವಾತಿನ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿದು 'Gewrline' (ಗುರಾಲಿನ) ಎಂಬ ಮಾಲಾದ ಶಬ್ದವನ್ನು ಶಬ್ದಕೋಶದಲ್ಲಿ ಹುಡು ಕಾಡಿದೆ. 'Gewrene' (ಗರೀನ) ಅಂದರೆ 'ಹಂಚಿಕೆ' 'Twist'(ಟ್ರಿಸ್ಟ್) ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ದೊಡೆಯಿತು. 'S' ಹೋಗಿ 'R' ಆಗಬಹುದಾದಂತೆ 'E' ಹೋಗಿ ಒರಹಗಾರನ ಕೈಯಲ್ಲಿ 'I' ಆಗಿರಬಹುದಲ್ಲ! ಸನ್ನ ಉಹಣೆಯನ್ನು ಪ್ರೋ. ರೆಸ್ಟ್ರೆ ಹೇಳಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ಏತಿಏರಿ ಆಸಂದ ವಾಯಿತು. "You are the spiritual descendent of Panini You have got the right method of conservatism in textual criticism" (ಸೀನು ಪಾಣಿಸಿಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಆಸುಪಂಥಿಕ. ಮಂಜು ಮಂತ್ರ ಯಲ್ಲಿಯ ಪರಂಪರಾ-ಪದ್ಧತಿಯು ಸನ್ನಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ.) ಎಂದು ಹೊಗ್ಗೆ ದರು. ಪಾಣಿನಿಗೂ ಸಸಗೂ ಹಜ್ಜಿದ ಸಂಬಂಧದ ರೀತಿಯನ್ನು ಸೂಕ್ತ ಸಸಗೆ ನಗೆ ಒಂದಿತು!

*

*

*

*

ಪಂಚಾಬದಿಂದ ಬಂದ ಒಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಿದ್ದಾನೆ. ಈದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾದ ಕವತೆಗಳನ್ನು ಒರೆಯಬಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ 'Modern fashion' (ಹೈಸ ಫ್ಲ್ಯಾಸನ್) ದ ಹುಚ್ಚು ಒಹುಳವಾಗಿದೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಕವತೆ ಒರೆದರೆ, ಸ್ವಚ್ಚಂದ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿಯೇ ಒರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಸಂಗರೀಷು ಸೇದಿದರೆ, ರಸಿಯನ್ ಸಂಗರೀಷುಗಳನ್ನು ಸೇದಬೇಕು!

ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಸ್ವೇಹಿತನಿದ್ದಾನೆ. ಒಹಳ ಕೋಮಲ ಸ್ವಭಾವದವ. ಅನೇಕ ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ವೇಹವು ಇವನಿಗಿದೆ. ಒಬ್ಬಕೆ ಭಾರತೀಯರು. ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಆಂಗ್ಲ ಯುವತೆ. ಲಂಡನ್‌ನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಕೆಲಸವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಇದ್ದಳು. ಮುಂದೆ ಒಬ್ಬ ಶ್ರೀಮಂತನ ಕೃಕೆಳಗೆ ಕೆಲಸ ವಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವನನ್ನೇ ಮಾಡುವೆಂಬಾದಳು. ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ಜರ್ಮನ್‌ನೇ ಯವಳು! ಅಲ್ಲಿಯೇ ‘ಟ್ರೈಪಿಸ್ಟ್‌ವ್ಯಾ’ಗಿ ಕೆಲಸ ವಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಜರ್ಮನ್ ಯುವತಿಯ ಮೇಲೆ ಇವನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ ಒಹಳ. ಎಂಟೆಂಟು ದಿನಕೊನ್ನೊಮ್ಮೆ ಉದ್ದುದ್ದ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಪತ್ರದ ಹಾದಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಕೂಡುವದು, ಅಳುವದು, ತಲೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕೋಣಿಯ ತುಂಬ ತಿರುಗಾಡುವದು!

*

*

*

*

ಸೋಮರವ್ವಾಲ್ ಕಾಲೇಜು ಇಲ್ಲಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರ ಕಾಲೇಜು. ‘The ideal is preferable to the real’ (ವಾಸ್ತವಕ್ಕಿಂತ ಆದಶ್ವವು ಲೇಸು.) ಎಂಬ ಪಣಯವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲು ಅಲ್ಲಿಯ ಚರ್ಚಾಸಂಘ ದವರು ‘ಮಜಲಿಸ್’ವನ್ನು ಆಮಂತ್ರಿಸಿದ್ದರು. ‘ಮಜಲಿಸ್’ದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುವ ಹೊಣಿಯನ್ನು ಸನ್ನ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಿದರು. ಕಾಲೇಲಕರ್ ಎಂಬ ಸನ್ನ ‘ಫಗ್ನ್‌ಸಸ್ತ್ರ’ದ ನಿದ್ಯಾರ್ಥ ಯೋಬ್ಬಿಸು ಇಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಹೋದೆವು. ನಾನು ಆದಶ್ವ ವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿ ಮಾತನಾಡುವವ. ಕಾಲೇಲಕರರು ವಾಸ್ತವದ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಮಂಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು.

ಇಬ್ಬರೂ ಗೊತ್ತಾದ ವೇಳೆಗೆ ಸೋಮರಾವ್ವಾಲ್ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋದೆವು. ಸಮ್ಮ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿಯಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ‘ಪ್ರೋಟರ್’ ಇರಲ್ಲಿ: ‘ಪ್ರೋಟರೆಸ್’ ಇದ್ದಳು. ಚರ್ಚಾವಂದಿರಕ್ಕೆ ಆಕೆಯು ಸಮ್ಮ ಸ್ನೌಯ್‌ನಿಲ್ಲಿಸಿದಳು. ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿನಿಯಾದ ನಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯು ಆದೇ ಚರ್ಚಾವಂದಿರವನ್ನು ಸಿದ್ದಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಾವು ಹೋಗುವಷ್ಟು ರಲ್ಲಿ

ಉಳಿದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರೂ ಬಂದರು. ಒಬ್ಬಬ್ಬು ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ಬಂದರು. ಮೊದಲು ಕಾಣಿ ಕುಡಿಯುವದಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಚಚೇರಿ !

“Are you going to be serious or funny” (ನೀವೇನು ಗಂಭೀರವಾಗಿಯೋ ಹಾಸ್ಯವಾಗಿಯೋ ಮಾತಾಡುವದು?) ಎಂದು ಒಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯು ಸ್ನೇಹಿತರು ಕೇಳಿದಳು. “Partly serious and partly funny” (ಅಥವ ಗಂಭೀರ, ಅಥವ ಪಸೋದ) ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದೆ. ಚಚೇರಿಯಿಂದರೆ ಪಸೋದಪ್ರಯವಾದ ಹರಟಿಯಿಂಬ ರೂಢಿಯು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದೆ !

ಮೊದಲು ಸನ್ನ ಮಾತಾಯಿತು. ಆ ಮೇಲೆ ವಾಸ್ತವದ ಪಕ್ಕವನ್ನು ಒಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯು ಸಮಾಧಿಸಿದಳು. ನಾನು ಆದರ್ಶವಾಗು ವಾಸ್ತವ ಎಂಬ ಎರಡೂ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಅರ್ಥದಿಂದ ಸನ್ನ ಪಕ್ಕವು ಬಲವಂತವಾಗಿತ್ತು! ಆಕೆಯ ಮಾತಾದ ಮೇಲೆ ಸನ್ನ ಪಕ್ಕವನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯು ಸಮಾಧಿಸಿದಳು. ಆ ಮೇಲೆ ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಕಾಲೇಳಕರರು ಮಾತನಾಡಿದರು ನಾನು ಅವರ ಶಿಕ್ಷಕನಾಗಿದ್ದರು, ನಾನು ಕವಿಯಾಗಿದ್ದರು, ಸನ್ನ ಮರವನ ಸ್ವಭಾವ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಧಿಮಾಡಿ ಹೇಳಿದರು. ನಾನು ಕೆಲವು ಪತ್ರಗಳನ್ನು ‘ಪೌರ್ಣಾಮಿ’ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅಂಚೆ ಮನೆಯ ಪರೆಗೆ ಹೊಗಿ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ತಂದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿರುಗಿ ಬಂದೆ; ಮನೆಗೆ ಹೊಗ್ಗಿ ಸನ್ನ ಕಿಸೆಯೊಳಗಿಂದ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದೆ! ಅಂತೂ ಕವಿಯಾಗುವದರಿಂದ ಹೀಗೆಲ್ಲ ಸಂಭವಿಸುವದೆಂದು ಅವರ ಸಿದ್ಧಾಂತ!

ಸಭೀಯ ಮುಕ್ತಾಯವಾದ ಮೇಲೆ ಸಿಗರೆಟ್‌ನ ಸೇದುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಸಮಗಿಂತ ಜೆಚ್ಚಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರು ಇಲ್ಲಿ ಸೇದುತ್ತಾರೆ! ‘Is that story about you,true?’ (ನಿಮ್ಮ ವಿಷಯಕ ಆ ಕಧಿಯು ನಿಜವಾದದ್ದೇ?) ಎಂದು ಒಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯು ಸನ್ನನ್ನು

ಕೇಳಿದಳು. ‘I am afraid it is’ (ಹೌದೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.) ಎಂದು
ನಾನು ಬಪ್ಪಿಕೊಂಡೆ !

*

*

*

೩-೨-೨೨

ಇಂದು ನಾನು ಹಾಗು ಕಾ....ರು ಲಾಯನ್ ಹೋಟೆಲಿಸಲ್ಲಿ
ಜಹ ಕುಡಿಯುತ್ತ ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದೇವು. ಹತ್ತಿರದ ಪೀಬಲ್ಲಿಸ ಒದಿಗೆ ಬಂದು
ಆಗ್ನ ಕುಟುಂಬವಿತ್ತು: ಗಂಡ, ಹೆಂಡತೆ, ಸುಮಾರು ಎರಡು ವರ್ಷ
ವರುಷದ ಬಾದು ಮಗು. ನಮ್ಮನ್ನೇ ಆ ಮಗುವು ಸೊಡುತ್ತುತ್ತು.
ಆಗ ಮಗುವನೆಡೆ ತಿರುಗಿ ನಾವು ಸಕ್ಕು ವಾತನಾಡಿಸಿದೆವು. ಇದು
ಆ ತಂದೆಗೆ ಸರಿಬರಲ್ಲಿ. ‘Nigger’ (ಸಿಗ್ರೇಮನ್ಸ್) ಎಂದು
ಒದರೆಂದು ಮೆಲ್ಲಿನೆ ಕಿವಿಯಾದಿದನು. ಆಗ ಆ ಮಗುವು ‘Nigger’
(ಸಿಗರ್) ಎಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ ಕೂಗಹತ್ತುತ್ತು. ತಾಯಿ—
ತಂದೆಗಳಿಬ್ಬರೂ ನಗುತ್ತ ಸೊಡುತ್ತ ಕುಳಿತರು. ಹೀಗಿದೆ ಇಲ್ಲಿಯು
ಸ್ಥಿತಿ. ತಂದೆ ಮಗುವನಿಗೆ ಕೊಡುವ ಶಿಕ್ಷಣವಿದು. ಶಿಕ್ಷು ಕರು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ
ಹುಡುಗರಿಗೆ ಕೊಡುವ ಶಿಕ್ಷಣವಿದು. ಸರಕಾರವು ಜನತೆಗೆ ಕೊಡುವ
ಶಿಕ್ಷಣವಿದು. ಆಗ್ನ ವಾಷ್ಪಯ ಪ್ರೇರಿಗಳು-ಶೇಕ್ಕಪಿಯರನ ಭಕ್ತರು-
ಇದನ್ನು ಸೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಶೇಕ್ಕಪಿಯರನ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬರಿ ಕಾನ್ವಿಲ್ಲ.
ಸುಶಾರ್ವವಾದ ‘Nigger’ (ಸಿಗರ್) ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಕೇರಿಕೇರಿಗಳಲ್ಲಿ
ಸಿನಂದಸುತ್ತದೆ. ‘ಒನಾರ್ಡ್ ಶಾ’ನು ಹೇಳಿದಾಗ್ನಿಸಿ: “The word
‘Nigger’ will cost us an empire one day” (ಸಿಗರ್ ಎಂಬ
ಶಬ್ದವು ಬಂದು ದಿನ ನಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕವನ್ನೇ ಕೊಂಡಿಂತು.)

*

*

*

*

೩-೨-೨೨

‘ಫಾವುಸ್ ಫ್’ ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಥೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ರಚಿಸಿದ ಬಂದು
‘ಬಪೇರಾ’ ಸೊಡಿದೆ. ಸಂಗೀತ, ಯಾಡುಗಾರಿಕೆ, ನೃತ್ಯ, ರಂಗಭೂಮಿ
ನೌಕರ್ಯ, ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಭಾಷಣೆ,—ಇವ್ಯಾಲಿ ಕೂಡಿ ಬಂದು ‘ಬಪೇರಾ
(ಗೀತಾಬಕ) ಆಗುತ್ತದೆ. ಸನ್ನಿಹಿತಗಳ ರಸವನ್ನು ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ

ಇಳಿಸಲು ವಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನವೇ ಇದರ ಜೀವಾಳ. ಸೃತಾನನೊಡನೆ ಬಪ್ರಂದವನ್ನು ವಾಡುವ ಪ್ರೋವೆದಲ್ಲಿ, 'ಫಾವುಸ್‌ನ ಅಂತಿಕಲಹ,' 'ವಾಗ್‌ರೆಟ್‌ಷ್ಟ್‌ಳ ದ್ವಿಧಾವ್ಯತ್ತಿ,' ಅವಳ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ,-ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ವಾಡುಗಾರಿಕೂ ಹೃದಯಸ್ವರ್ಥಿಯಾಗಿ ವಾಡಿತು.

*

*

*

*

೨-೨-೫೯

ಇಂದು ಮಂಜಲಿಸ್‌ದಲ್ಲಿ ಸೃತ್ಯೈತ್ತು;-ಮೀರಾದೇವಿಯ ಸೃತ್ಯೈ ಕಾಗು ಅತಿಯಾ ಬೇಗಮ್ಮಾರವರ ಭಾಷ್ಣ. 'ಶಾ'ನ Caesar and Cleopatra ಎಂಬ ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯ 'ಟೀಟ್‌ಓ'ಸಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು ಅತಿಯಾ ಬೇಗಮ್ಮಾರವರು. ಅವರು ಸಂಗೀತಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಿರಬಹುದು; ಆದರೆ ವಾತಿನಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯಾರಣಾವರಲ್ಲ. ತಮಗೆ ಬರುವ 'ಹಿಡಿ ಹೆಚ್ಚು ಹಿಡಿ ಕಡವೆ' ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಾವಾಸ್ಯ ಸಿಯಮಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರು. 'We do'nt recognise Tagore in India' (ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ನಾವು ಟಾಗೇರಿಗೆ ಬೆಲೆ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ.) ಎಂಬ ಅವರ ವಾತಿಗೆ 'On what authority do you make that statement?' (ಈ ತಮ್ಮ ವಾತಿಗೆ ಪ್ರವಾಣವೇನಾದರೂ ಇದೆಯೆ?) ಎಂದು ಒಬ್ಬ ಸದ್ಯಾ ಧೀರ್ಜಿಯು ಕೇಳಿದಾಗ, 'I would rather read the original songs than the translations' (ಕಾಗಲ್ಲ, ಅವರ ಭಾಷಾಂತರವನ್ನೊ೦೯ದುವದಕ್ಕಿಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮಲದಲ್ಲಿ ೧೯ತಗಳನ್ನೊ೦೯ದುವುದು ಮೇಲು.) ಎಂದು ತಮ್ಮ ವಾತಿನನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿದರು. ಉದಯಶಂಕರನ ನವೀನ ಸೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ವಿರಾಕರಿಸಿದರು. ಆ ಮೇಲೆ ಮೀರಾದೇವಿಯ ಸೃತ್ಯವಾಯಿತು. ಯೋಗಿಯ ಸೃತ್ಯ, 'the firefly dance,' (ಹೊನ್ನೆ ಹುಳದ ಕಂಣಿತ) ನಾಗಸೃತ್ಯ,-ಮೊದಲಾದವು ರಮ್ಯಾವಾದವು. ಇವರು ಟಾಗೇರಿರ ಒಂದು ಗೀತೆಯ ಭಾವವನ್ನು ಸೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಉದಯ ಶಂಕರನನ್ನು ಬಾಲಿತೆಂಬ ಹೊಗಳಿದರು !

ಸಮುದ್ರದಾಚೆಯಿಂದ

ಅರನೆಯ ಕಟ್ಟಿ

‘Dylan Thomas’ ಎಂಬ ಉದಯವನಾನ ಕವಿಯ ಭಾಷಣವನ್ನು ಕೇರೇದೆ. ಆಧುನಿಕ ಆಂಗ್ಲ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಆತನು ಮಾತನಾಡಿದ. ಹೇಳ್ಣಿ ಪ್ರಾಂತದವನೀತ. ವಯಸ್ಸು ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತಿರಡು. ನನ್ನ ಒಬ್ಬ ಆಂಗ್ಲ ಸ್ನೇಹಿತನೂ ಇವನೂ ಕೂಡಿಯೇ ಸಾಲೆ ಕಲೆತರು. ಸಾಹಿತ್ಯ ವನ್ನು ಖಿದು ಅನ್ಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಈತನಿಗೆ ಅಭಿರುಚಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ವಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸಂಪರ್ಕವ್ಯ ಲಭಿಸಲಿಲ್ಲ. ಸಾಲೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಕೊಂಡು, ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೇಲೆಯೇ ಕಾಲೂರಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಲಂಡನ್‌ಗೆ ತೆರಳಿದ. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಫೌರ್ತಾಹವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಈಗ ಸಾಹಿತ್ಯರಂಗದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡಹತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಸ್ಥಿತಿಯು ನೆಟ್ಟಿಗಿಲ್ಲ.

ಒರೆದು ತಂದ ಭಾಷಣವನ್ನು ಓದಿದ. ಅದು ‘ಚಂಪ್ಲೂ’ ರೀತಿ,— ಅರ್ಥ ಗದ್ದು ಹಾಗೂ ಅರ್ಥ ಪದ್ದದಲ್ಲಿತ್ತು. ಅದರೆ ಅದನ್ನು ಅವನು ಓದುವ ರೀತಿಯು ಮೋಹಕವಾಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ಹಾಗು ‘ಆಡೆನ್’ನ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಅಂದು ತೋರಿಸಿದ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ‘ಗಾರುಡಿಗ’ನ ರೀತಿಯು ನೆನಪಿಗೆ ಒಂದಿತು ನನಗೆ,—ಅಷ್ಟು ಮೋಹಕವಾಗಿತ್ತು ಅವನು ಓದುವ ಶೈಲಿ.

‘Ezra Pound’ನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಯಂತೆ ಪಾಂಡಿತ್ಯವು ಒಹಳವಾಗಿ ಸೇರಬಹುದು,—ಕಾವ್ಯವು ಕಾವ್ಯಮಯವಾಗಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದೇ ನಾವು ಸೂರ್ಯದಬೇಕಾದ ವಿಷಯ. ‘Day Lewis’ನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಒರಿ ‘ಕಮ್ಯೂನಿಷಿವರ್ಸ್’ ಇದೆ,—ಕಾವ್ಯವಿಲ್ಲ. “A communist poet should be more clear than most communists. Poetry is its own propaganda, its own problem and its own solution” (ಯಾವ

‘ಕಮಲ್ಲಿನಿಸ್ಟ್’ನಿಗಿಂತಲೂ ‘ಕಮಲ್ಲಿನಿಸ್ಟ್’ ಕೆಂಪು ಸುಸ್ಪುನ್ನವಾಗಿ ಬರೆಯಬೇಕು. ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಸಾರಕತಂತ್ರವೇ ಸ್ವತಂತ್ರ, ಅದರ ಸಮಸ್ಯೆ ಅದರ ಎತ್ತರ, ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕು.) ರಾಜಕಾರಣವೇ ಈಸುಚಿತವಾಗಿ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಬಾರದು,—‘A dictator giving birth to a shirt’ (ದೊಡ್ಡ ಡಿಕ್ಕೆಯಿಂದ ಹೊಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಶಲ್ಲು ಹಂಟ್ಯಿದಂತೆ.) ಮುಂತಾಗೆ ಟೀಕಿಸಿದ. ಒಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಇವನಲ್ಲಿ ನಿಬಂಧ ಕೆತ್ತುವು ಕಂಡಿತು.

*

*

*

*

೯-೨-೨೨

ಗ್ರಂಥಾಂಬ ಒಂಬ ಒಬ್ಬ I. C S ಪ್ರೌಜೀಕರನಾದ ಏದ್ಯಾದ್ಯಾ ಯಿದ್ದಾನೆ. ಈ ವರ್ಷ ಈತನು ಮದ್ರಾಸ ಇಲಾಖೆಗೆ ಕೆಲಸದ ಮೇಲೆ ಮೂರ್ಗುವನು. ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಮನಸಿಚ್ಚಿ ಅವನೊಡನೆ ನಾತನಾಡುತ್ತೋನೆ. ಸನ್ನ ‘Bendre and His Poetry’ ಮೊದಲಾದ ಲೇಖಗಳನ್ನು ಓದಿದ್ದಾನೆ.

*

*

*

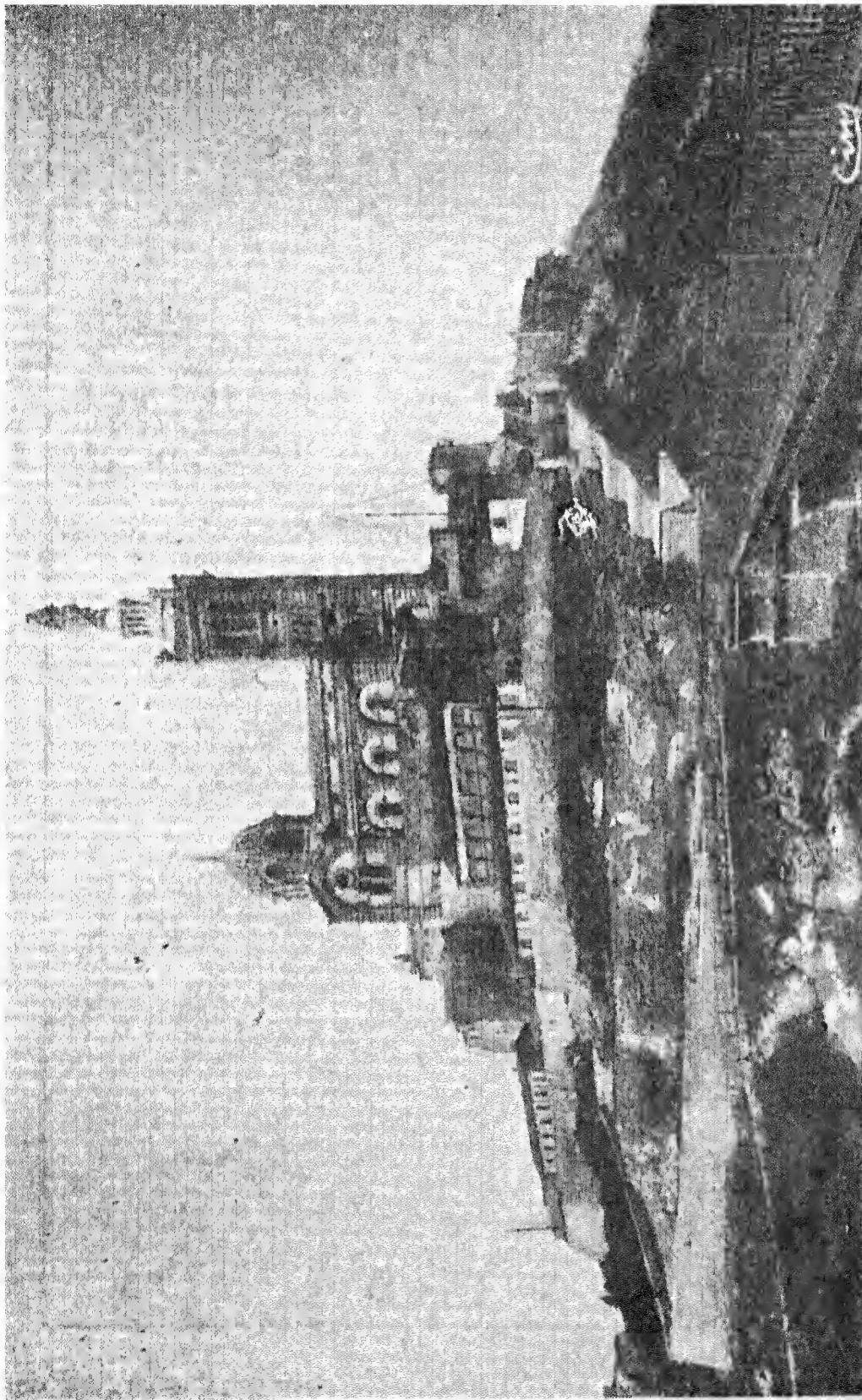
*

೯-೨-೨೩

‘ಸಾರ್ಥಕ ಸ್ಮಾಸಾಲಿಂಬಿ’ಯಲ್ಲಿ, “There should be no principle in politics except expedience” (ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಒಟ್ಟು ಬೇರೆ ತತ್ವವಿರಬಂದು.) ಎಂಬ ಪ್ರಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚೆಯಾಯಿತು. ನಾನೇ ಅದನ್ನು ಏರೋಧಿಸುವವನೆಂದು ಕಾಯ್ದದರ್ಥಿಯು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದನು. ಗಾಂಧಿಯವರ ರಾಜಕಾರಣದ ಮೂಲತತ್ವಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಾನು ಪಾಠನಾಡಿದೆ. ಗೊತ್ತುವರ್ಚಿಯನ್ನು ಸಮಾಧಿಸಿ ಪಾಠನಾಡಿದವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಿರುತ್ತಾನೆ: “Mr. Gandhi was once asked as to what he would choose between Truth and India. Mr. Gandhi hoped that he would never be forced to make a choice, but if it came to that, he would prefer Truth. I, therefore, support the motion!”

(ಪಟ್ಟ ೧೧)

ನಾತರ್ಯ ದಾಸ್ಯ

ನಾತರ್ದಾವು ದೇವಾಲಯದ ಶಿಖರದ
ಮೇಲಿನ ಹಂತ

(ಪಟ ೧೧)

(‘ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ಹುಪದುಸ್ಥಾನ ಇವೆರಡಕರಲ್ಲಿ ಯಾವಡನ್ನೂ ರಿಗೆಕೊಳ್ಳುವರಿ’ ಎಂದು ಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಕೇಳುತಾಯಿತು. ‘ಅಯ್ಯಾ, ಅಂಥ ಪ್ರಸಂಗವೇ ಬರಬಾರದು ಎಂದು ಸನ್ನಾತ್ತ ಶೇ’ ಎಂದು ಗಾಂಧಿಯವರು ಹೇಳಿ ‘ಅಂಥ ಪ್ರಸಂಗವೇ ಬಿದರೆ ನಾನು ಸತ್ಯವಸ್ತೇ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆ.’ ಅಂತೆಯೇ ನಾನಿ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುತ್ತೇನೆ.)

ನನ್ನ ಭಾಷಣವನ್ನು ಕೇಳಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟಿರು. “When we framed this motion, hardly a member on the committee thought that it would be lost. But the magnificent speech of Mr. ಗೋಕ್ಕೂರು (!) has changed the course of events this evening”! (ಈ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವಾಗ ಮಂಡಳಿಗಳ ಗಿನೆ ಯಾವ ಸದಸ್ಯನಿಗೂ ಅದು ಬಿದ್ದ ಹೇಗಬಹುದೆಂದೆನಿಸಿರಲ್ಲ. ಆದರೆ ಗೋಕ್ಕೂರವರ ಉತ್ತಮ ಭಾಷಣದಿಂದ ಇಂದು ಆದರ ವಣೆ ಬರಹವೇ ಬದಲಾಯಿತು.) ಎಂದು ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಹೇಳಿದರು.

ಮರುದಿನ ಮಂಜಾನೆ ನನ್ನ ಪರಿಚಯವಲ್ಲದ ಆಗ್ನೆ ವಿದ್ಯಾ ಧಿರ್ಯಾ ಬಂದು ಕೇಳಿದ: “Why do you not speak in the Union? You would beat all the speakers hollow.” (ಯಾಂಸಿಯನ್ನಿಸಲ್ಲಿ ನೀವೇಕೆ ಮಾತನಾಡುವದಿಲ್ಲ? ಆಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಮಾತುಗಾರರನ್ನು ಸೀವು ಪೊಳ್ಳುಗೆಡಹುವರಿ.) ನೋಡುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಯಾಂಸಿಯನ್ನು ದಲ್ಲಿ ಎರಡು ನಿನಿಂದ ಮಾತನಾಡುವದರ ಸಲುವಾಗಿ ಇತ್ತಾಸು ಹಾಡಿ ಸೋಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ! ಆಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನ ಆಟವನ್ನು ಹೂಡಬಲ್ಲಿನೆಂದು ಇಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವರಿಗೆ ಎನಿಸಿದರೆ ಸಾಕಲ್ಲ!

ಇಂದು ಏರಡು 'ಷಿಪರಾ' ಗಳನ್ನು ಸೋಡಿದೆ. 'ಹೊಲ್‌ನ್‌ಪ್ರ್ಯಾ' ಎಂಬವನು ಸುವರ್ಣಾರು ಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದ 'ಸಾಪತ್ರ' ಎಂಬುದೊಂದು. 'ಬಾಲ್‌ವರ್ಸ' ಎಂಬವನು ಸುವರ್ಣಾರು ಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದ 'ವೇನಿಸ' ಮತ್ತು ಏಡ್‌ನೋನೀಸ್' ಎಂಬುದು ಇನ್ನೊಂದು.

'ಸಾಪತ್ರ' ಎಂಬ ಯಕ್ಕಿಗಾನವನ್ನು ಬರೆದಾತನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಾರಾರಿದಿನು. ಆದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಢಿಯನ್ನು ಅವನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಲ್ಲ, ಸತ್ಯವಾನನು ಇಲ್ಲಿ ಬರಿಯ ಅರಣ್ಯನಿರಾಸಿಯಾಗಿ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಸಾಯುವನೆಂದು ಸಾಪತ್ರಿಯು ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಭೀತಿಯನ್ನು ಸತ್ಯವಾನನಿಗೆ ತಿಳಿಸುವಷ್ಟು ರಿಂದಿಲ್ಲ ಅವನು ಸತ್ಯಾಕೋಗುತ್ತಾನೆ. ಆಗ 'ಡೆಫ್' ಎಂಬ ಸ್ವರೂಪವು ಬರುತ್ತದೆ. ತನ್ನನ್ನು ಸೋಡಿ ಬೆದರದ ಸಾಪತ್ರಿಗೆ 'ವರವನ್ನು ಕೇಳು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. 'ಬೀವದಾನ ವಾಡು' ಎಂದು ಕೇಳಿ ಬೈಗಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಆ ಮೇಲೆ, 'ಪತಿಯೇ ಸನ್ನ ಬೀವ' ಮೆಂದು ಆಕೆಯು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮರಣವು ಹೂರಿಟ್ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರೇಮಮೇ ಸತ್ಯ,-ಮರಣವು, ವಾಯಿಯೆಂದು ದಂಪತ್ತಿಗಳು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಇದರಲ್ಲಿ ಉಂಟಿದ ಯಕ್ಕಿಗಾನಗಳಲ್ಲಿಯಂತೆ ವಾದ್ಯಸಂಗಿತವು ಎಶ್ವರಾಗಿಲ್ಲ,—ಏರಡು ಕೊಳಳುಗಳು ವಾತ್ರ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೊಳಳಲಿನ ಸ್ವರವೂ ಇಲ್ಲದಾಗಿ ವಾತ್ರಗಳ ಸಂಗಿತವೂಂದೇ ಕೇಳಬರುತ್ತದೆ. ಪರದೆಯ ಓಂದೆ,—ಹೆಂಗಳಿಯರಗುಂಪಿನ ಶೋಕಧ್ವನಿಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಮೇಲ್ಲಿನ ಕೇಳಬರುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನು ರಂಗಭೂಮಿಯ ಪಷಯ. ಅರಣ್ಯದ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಸೌಮ್ಯವಾಗಿ ರೂಪಿಸುವ ಪರದೆಯೊಂದಿದ್ದರೆ ಸಾಕು. ಸತ್ಯವಾನನು ತಲೆಯ

ಸತ್ತೆಲ್ಲ ದುಂಡಗೆ ಕೂದಲು ಬಿಟ್ಟು, 'ಕಘನಿ'ಯಂತಹ ಒಟ್ಟೀಯನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದನು. ಅವನು ಹಿಡಿದ ಕೊಡಲಿಯು ವಾತ್ರ ಪೂರ್ವವಾಗಿ ಆಂಗ್ಲವಾದುದು,—'Eric Blood-Axe' ಎಂಬ ದೇನನ್ನು ವಾತ್ರ ಆಂಥ ಕೊಡಲಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಬಹುದಾಗಿತ್ತು! ಸಾಪತ್ರಿಯು ಇಂದಿನ ಹಿಂದು ರಮಣೀಯಂತೆ ನೀಲಿ ಪತ್ತಲವನ್ನು ಉಟ್ಟಿದ್ದುಳು—ಸೆರಗು ವಾತ್ರ ತಲೆಯ ಹೇಳಿಂದ ಹಾಯ್ನು ಬಂದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆಕೆಯ ಸಡಿಗೆ ಹಾಗು ಹಾವಭಾವಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮಹಿಳೆಯರ 'ಪೌರುಷವು'ನ ಸ್ವಾಫು ವಾಗುತ್ತಿತ್ತು! 'ಮರಣ'ದ ಹೇಷಮ ಏಚಿತ್ರವಾಗಿತ್ತು,—ಇಲ್ಲಿಯು ಸ್ನೇತಾಸನ ರೀತಿಯನ್ನು ಹೊರ್ಲುತ್ತಿತ್ತು.

ಸಂಭಾಷಣೆಯೆಲ್ಲ ಕೇವಲ ಗೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಾಗಬೇಕು. ಸಾಹಿತ್ಯನು ಈ ಯೆಕ್ಕುಗಾಸದಲ್ಲಿ ವಾತ್ರ ಸಂಗೀತಕ್ಕಿಂತ ಮೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಪಾಡಿಕೆಯಾಗಿ ಹಾಗಾಗಬಾರದು.

ವಾತನಾಡುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ 'ಸಾಪತ್ರಿ', 'ಸತ್ತುವಾನ್' ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ಸಂಗೀತ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಂತೆ ಒಂಬ ಏಚಿತ್ರ ವಾಗಿ ಎಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

'Venus and Adonais' ಎಂಬುದು ಒಂದು 'Masque'—ಇದರಲ್ಲಿ 'ಓಪೆರಾ' ದ ಲಕ್ಷ್ಯಗಳೂ ಕಂಡಬರುತ್ತವೆ.

*

*

*

*

೧೬-೨-೧೨

ಮತ್ತೆ ಲಂಡನ್ನಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ! ಈ ಸಲ, ಆರ್ಯಾಫ್ರಾವನದಲ್ಲಿ ತಳವೂರಿದ್ದೇನೆ. ಇದು ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿಯ ಗುಬರಾಧವಿದ್ದಂತಿ! ಇಲ್ಲಿದೆ ಆಂಗ್ಲ ಕೆಲಸಗಿತ್ತಿಯೂ, 'ಕಿಂಡಿ' ಹೊಡಲಾದ ಗುಬರಾಧಿ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕಲಿತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಪಂಜಾಬದ 'ಪಂಡಿತಜೀ'ಯೊಬ್ಬಿಸು ಇಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ಆಯಾಸವಾಚದವನೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹಿಂದು ಧರ್ಮವನ್ನು ಕೆರಿತು ವಾರಕೊನ್ನುಮ್ಮೆ ಉಪನಾಯಿಸವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಕೇಳಲು ಒಂದ ಶೋರ್ತೆವೃಂದದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಆಂಗ್ಲರೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಸುಳಿಯುವ ಇನ್ನೊಂದು ಚಿತ್ರವು ಬಬ್ಬು ಅಂಗ್ಲ ಯುವತೀಯರು. ಆಕೆ ಬಬ್ಬು ಹಿಂದು ತರುಣನನ್ನು ಮದವೆಯಾಗಿ ಹಿಂದುನಾತ್ರಾನಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಅವಳ ಹೊಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಕಲು ಶಕ್ಯವಲ್ಲದೆ ಗಂಡನು ತಷ್ಣಿ ಸ್ವೇಚ್ಛಿತನೊಬ್ಬನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದೆ. ಅಂತೂ ಇಂತೂ ಇಂಗ್ಲಿಂಡಕ್ಕೆ ಆ ಪಾರ್ಲಿಂ ಬಂದು ಮರಟ್ಟಿದಳು. ಮತ್ತೆ ಪತಿಯನ್ನು ಕೋರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಳು. ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿಯನ್ನು ಟ್ರೈ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಸೆರಗನ್ನು ಹೊಡ್ಡಿಕೊಂಡು— ಅವಳ ಹೆಸರು ಎಸೆಸ್. ಬೋರಗಲ್ ಕರ್. ಎಂದಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯುವಾ!— ‘ಕಾದಲರನ್ನು’ ಹುಡುಕುತ್ತು ತಿರುಗಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಭಾರತೀಯ ತರುಣರ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ‘ಶೀಕ್ ಹ್ಯಾಂಡ್’ ಪೂಡುವದಿಲ್ಲ. ‘ನಮಸ್ತೇ’ ಎಂದು ಕೈಮುಗಿಯುತ್ತಾಳೆ! ನನ್ನ ಪರಿಚಿತನೊಬ್ಬನ ಕೋಣಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಆವನ ‘ಪುಲೊವ್ವರ್’ ಹರಿದಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಅವನಿಗಾಗಿ ಹೊಲೆಯುತ್ತು ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಂತೂ ದೇಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಂದ ಪದ್ಯಾಧಿಕಾರ ಮನಸ್ಸೆಳಿಯುವ ರೀತಿಯಿದು.

*

*

*

*

೨೩—೩—೫೨

‘ಆಯಣ ಭುವನೆ’ ದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹಿಂದುನಾತ್ರಾನದ ವಾತಾವರಣವಿದೆ. ನಿನ್ನ ಪುರಿ ಹಾಗು ಸೀಕರಣೆಯನ್ನು ತಿಂದೆನ್ನ! ಇಲ್ಲಿದ್ದು ಅಂಗ್ಲ ಸೇವಕರು ಸಹ ನಮ್ಮ ರೀತಿ-ನಡತೆಗಳನ್ನು ಕಲಿತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಪತ್ತು ಹಾಗು ಶಕ್ತಿ,— ಇವುಷ್ಟಿದ್ದರೆ,— ತೀರ ಕೀಳು ಜನಾಂಗದವರ ಸಂಸ್ಕರಿತಿಯ ಸಹ ‘ಎಲ್ಲ ಮೇಲ್ಮೈಗಿಂತ ಏಗಿಲೆ’ ಅಂದು ತೋರಿಸಬಹುದು!

— — —

ಇಂ

ಭೂಗರ್ಭಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಣಯಗಳು ತಿಳಿಯುವಂತಹವು. ಇಲ್ಲಿಯ ಆಂಗ್ಲ ಪ್ರೋಫೆಸರರೊಬ್ಬರು ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು:—
 (೧) ಸಾಮಾನ್ಯರೂ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬೆಳೆದು ಒಣಿಗಿದ ದೊಡ್ಡ ಮರಗಳು ಸರೋವರಗಳ ಪಾತಾಳದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಕಲ್ಪಗಳ ಮೇಲೆ ಉರಗಿಕೊಂಡುದು: ಇಬೆಷ್ಟದಲ್ಲಿಷ್ಟು ವಾಸವರ ‘ಮಂಬ’ಗಳಂತೆ! (೨) ಆದಿಶೀಷನ ಕಲ್ಪನೆಯಿದೆಯಷ್ಟು? ಇದು ಬರಿ ಉಹೆಯಲ್ಲ. ಭೂಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ರೂಪಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಶಿಲೆಯ ತರವು ಹಾಪನಾಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ನೇಲಕ್ಕೆ ಸರ್ವಾಪವಾಗಿದ್ದ ಶಿಲೆಯು ಹೆಡೆಯಂತೆ ಅಗಲವಾಗಿದ್ದು, ಕೆಳಗಾನಭಾಗವು ಸಣ್ಣಾದಾಗುತ್ತ ಹೊಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಲ್ಲಿನ ತರಹದ ಬಣ್ಣವು ಸಹ ಕರಿದು. ಆದಿಶೀಷನು ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸಿದಾಗ ಭೂಕಂಪವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ! ಈ ಶಿಲೆಯ ತರಹದಲ್ಲಿ ಬತ್ತದ (pressure) ಹೆಚ್ಚಾದಾಗ ಭೂಕಂಪವಾಗುವದು. ಆಂತಹ ‘ಆದಿಶೀಷ’ನಲ್ಲಿ ತಧ್ವಾವಿದೆ!

ಸಂಕ್ಷಾರಿತಿಯ ವಣಯವೊಂದು. “Had there been the sun's deflection from his orbit by a degree, at that time, the winds that are generated by the sun's heat would not have been there, and India, that is fertile today, would have been turned into a desert. Hence the Indian people are justified in distributing corn and other things on Sankranti day, for they have got to be thankful for another harvest that is sure to follow” (ಸಾಯಂ ತನ್ನ ವಾಗ್ರಾಂತಿಕಿಯಿಂದ ಒಂದು ಆಂಶವಾತ್ಮವಾದರೂ ಚಲಿಸಿದ್ದರೆ ಸಾಯಂ ಕಾವಿಸಿದುಂಟಾಗುವ ಗಾಳಿಗಳ ಬೀಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಹಿಂದುಸ್ಥಾನವು ಇಂದು ಫಲವತ್ತಾಗಿರುವಂತೆ ಇರದೆ ಒಂದು ಮರುಭೂವಿಯಾಗಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ

ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯ ದಿನ ಕಾಳುಕಡಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಹಿಂದಿನ ಬಸರು ಹಂಚುವುದು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯ ನಂತರ ಬರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಸುಗ್ಗಿಗಾಗಿ ಅವರು ಕೃತಜ್ಞರಾಗಲೇಬೇಕಾಗಿದೆ.) ಎಂದು ಪ್ರೋಫೆಸರರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

*

*

*

೫

೨೪—೨—೫೨

ಲಂಡನ್‌ನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಉತ್ತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದಿದೆ. ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಒಂದು. ಆಗ್ಲೊ ಯುವಕ-ಯುವತೀಯು ರನ್ನು ಭೇಟ್ಟಿಯಾಗಲು ಮಾಡಿದ ಒಂದು ಪರಾಫೆಸ್. ಬಬ್ಬಿ ಭಾರತೀಯ ತರುಣನು ಇದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷನು. ಈ ಸಂಖ್ಯೆ ಸಭೆಯೊಂದು ಕೂಡಿತ್ತು—ಕಾರ್ಯದಶೀಯ ಚುನಾವಣೆಗಾಗಿ. ಅಧ್ಯ ತಾಸಾದವೇಂತೆ ಇದು ಅಧಿಕೃತಸಭೆಯಲ್ಲವೆಂದು ಬಬ್ಬಿ ಸದಸ್ಯನು ತಂತೆ ಹೂಡಿದನು. ಎಲ್ಲ ದಕ್ಕು ಅಧ್ಯಕ್ಷರದು ಒಂದೇ ಉತ್ತರ: 'Move it as a resolution' (ಅದನ್ನು ಸೂಚನೆಯನ್ನಾಗಿ ತರಿ.) ಸಲ್ಲದ ತಕರಾರುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತಾಗೆಯುವ ಅಧಿಕಾರವು ತಮಗಿದೆಯೆಂಬುದು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ ಹೊಳೆದಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ!

ಈ ಸಂಖ್ಯೆ ಸಭೆಗಳೆಂದರೆ—ಉಟ್ಟ, ಅಲ್ಲದೆ ಸ್ವತ್ತೆ. ವಾಪಬ್ರೀರು ವಾದ ಬಬ್ಬಿ ಭಾರತೀಯ ಪದ್ಯಾರ್ಥಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಕವಾದ ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಒಂದು ಸಭೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದನ್ನು. 'Leave off your fourteenth century ideas' (ಸಿನ್ಯು ಪುರಾಣ ಕಾಲದ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಪಡಿ.) ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಉಪದೇಶವಾಯಿತು. ಉಟ್ಟವಾದ ವೇಂತೆ ಸ್ವತ್ತಾನದೆಯೆಂಬುದು ಆ ಸಾಧಾ ಹುಡುಗಣಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಬ್ಯಾಂಡು ಬಾರಿಸುವದು ಸುರುವಾಯಿತು. ಯುವತೀಯರೆಲ್ಲರೂ ಸಾಲಾಗಿ ನಿಂತರು. ಯುವಕರು ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿರುಗಹತಿದರು. ಬ್ಯಾಂಡನ ಸ್ವರವು ಬದಲಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಬಾರಿಸುವದಕ್ಕೆ ಪಾರಂಭವಾದ

ಕೂಡಲೇ,—ತಿರುಗುತ್ತಿರುವ ತರುಣರು ತಾವು ಎದುರುನಿಂತ ತರುಣ ಯೋಷನೆ ಸೃತ್ಯವನ್ನು ಪಾರುರಂಭಿಸಬೇಕು. ಆ ತರುಣಿಯು ಒಲ್ಲಿನೆಂದು ಹೇಳಲಾರಿಹು; ಅದು ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದೆ! ಇದಾವುದನ್ನೂ ಅರಿಯದ ಆ ಸಭ್ಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ತಿರುಗುತ್ತ, ಸ್ವರವು ಬದಲಾದೊಡನೆ ಹಲ್ಲಿರಂತೆ ತಾನೂ ಒಬ್ಬ ತರುಣಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ನಿಂತ. ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗವು ಒರಬಹುದೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಹೋಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ;—ಇದೇನೋ ಮೋಚಿಂದು ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ಕಲಿತ್ತಿದ್ದು! ಉಳಿದವರು ಸೃತ್ಯವನ್ನು ಪಾರುರಂಭಿಸಿದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಆದರ ಕಲ್ಪನೆ ಬಂತು. ಆ ಹಣ್ಣುವಂಗಳನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಸಿ ಆ ತಂಡದೊಳಗಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಹೋದ. ‘I do not dance with a girl’ (ಹಂಡುಗಿಯೋಡನೆ ನಾನು ಕುಣಿಯುವ,ದಿಲ್ಲ.) ಎಂದು ಅವಕಿಗೆ ಹೇಳಿದ. ‘It is all right’ (ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ.) ಎಂದು ಅವಳು ಹೇಳಿದ್ದೇನೋ ಸೀಜ ಆದರೆ ಅವಳ ಮೋರೆಯು ಸಣ್ಣದಾಗಿತ್ತು. ಜೊತೆಗಾರನು ಸಿಕ್ಕಿದೆ ಹೋಗಿ ಅವಳು ಸುಮ್ಮನೆ ಸಿಲ್ಲಬೇಕಾಯಿತು. ಸಭ್ಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಸೆರುರು ಶಟ್ಟನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದು; ಧೋತರವನ್ನು ಟ್ಯಾಡ್ಡ. ‘You look beautiful, why not have a dance’ (ಎಂಥ ಚೆಲುವ ಸೀಸು! ಸೀಸು ಕುಣಿತಕ್ಕೇಕೆ ಒರಬಾರದು?) ಎಂದು ಅನೇಕ ಆಂಗ್ಲ ಯುವತ್ತಿಯರು ಅವನಿಗೆ ಕೇಳಿದರು. ಮೋರೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನು ತರುಗಾ ಬಂದ.

ಸುಧಾರಕನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಬೇರೆ. ಅವನ ಲಗ್ನವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ,- ಏನು ತಷ್ಟೆಂದು ಅವನ ಪ್ರಶ್ನೆ! ಎಲಾಯತಿಗೆ ಬಂದು ನೀವು ಆಹಾರ-ನಿರ್ದೀಯನ್ನು ಬಿಡುವಿರಾ? ಇಲ್ಲ. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಉಳಿದ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಏಕೆ ಪೂರ್ವೆಸಬಾರದು? ಮನೆಯಲ್ಲಿಯ-ಸ್ವದೇಶದಲ್ಲಿಯ ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಯ ದಿದ್ದರಾಯಿತು! ಪತ್ತಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮನು ತುಂಬಿರಲಿ, ಇಲ್ಲಿಯ ಎಲಾಸನ್ನೂ ಸಡೆದಿರಲಿ!

ಫಗ್ನ್ಯುಸನ್ - ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾಪಕನಾಗಿರುವದು ಬಂದು ಭಾಷಣವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ ! ನನ್ನ ಕೈಕೆಳಗೆ ಕಲಿತ ಎಂಟು-ಹತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ನಾಲ್ಕುಂಟು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ನನಗಿಲ್ಲಿ ಭೇಟ್ಟಿಯಾದರು !

ಹಂದುಸಾತ್ತವದಿಂದ ಬಂದ ಮೈಸೂರು ಕನಾರ್ಕರೆಕರ ದಂಪತ್ತಿಗಳು ಇಂದು ಭೇಟ್ಟಿಯಾದರು. ಉತ್ತರ ಹಂದುಸಾತ್ತವದಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸವೆಂದೆ. ಪ್ರವಾಸಕ್ಕೆಂದು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಬರುವಾಗ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಮೇಲೆ ಹಾಯ್ಸ್‌ ಬಂದರು. ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಪರಿಷತ್ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಕೆಣಪ್ಪೆ 'ಕನ್ನಡ ಸುಲ' ಎಂಬ ಭಾಷಣವನ್ನು ಬರುವಾಗ ಕೇಳಿದರುತ್ತೇ ! ಒಸ್ಸನಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಅಧ್ಯ ತಾಸು ಬಂದೇ ಕಡೆಗೆ ಕುಳಿತ್ತದ್ದೆನ್ನ. ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ವಾಬ್ಜುಯದ ಬಗ್ಗೆ ವಾತನಾಡಿದ್ದೆನ್ನ. 'ಬೊಕ್ಕುಗಟ್ಟಿಯ ತರುವಾಯ ಕೈಲಾಸಂ ಅವರೆ ಕೃತಿಗಳು ಅಷ್ಟು ಜೆನ್ನಾಗಳು ಮೆಂದು ಅವರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ. ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಾಗಳೆಯಲು ನಾನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನ್ನ. 'ಬಹಿಷ್ಮಾರ' ಎಡೆಯಲ್ಲ,-ಎಂದು ಅವರ ಪತ್ತಿಯವರು ಸೂಚಿಸಿದರು ! ನೂರಾರು ವೋಂಟರುಗಳ ನಡುವೆ ಹಾಯ್ಸ್ ಕೇರಿಕೇರಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿತ್ತ ಬಸ್ಸು ಮುಂದೆ ನಡೆದಿತ್ತು.

*

*

*

ಃ

ನನ್ನ ಪರಿಚಯದವರೆಖ್ಚಿರು ಎಡಿನ್ ಬರ್ನೆಡಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸಕಾಳೆಗಿಂದಿಂದು ಅಲ್ಲಿ ಹೊಲಸು ನೀರಿನ ಸಣ್ಣ ಕಾಲುವೆಯೊಂದು ಹರಿಯುತ್ತತ್ತು,-ಅವರು ದಿನಾಲು ಹೊಗೆನ್ನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಪೂಲನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಕಾಲುವೆಗಳಿಗೂ ನದಿಗಳಿಂಬ ಅಭಿವಾಸವು ಬಂದಿದೆಯೆಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಬಂದು ದಿನ ಅಲ್ಲಿ

ನಿಂತಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಗೃಹಸಹಸ್ರಸಿಗೆ ಕೇಳಿದರು: ‘Is this a river or gutter water?’ (ಇದೇನು ಹೊಳೆಯೋ ಕಾಲುಪೆಯ ಸೀರೆಯೋ?) ಅವನು ಕ್ವಾಳ ಹೊತ್ತು ಅವರನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ಸ್ಯಾಂಡಿ “I do not know I am a stranger in this country I am English” (ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನಾನೂ ಈ ಉರಿಗೆ ಹೊಸಬನೇ. ನಾನು ಆಂಗ್ಲ ಮನುಷ್ಯ.) ಎಂದು ತಲೆಯಲ್ಲಾದಿಸಿದನು !

*

*

*

*

ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇಲ್ಲಿಯ ಸೃತ್ಯಕೂಟಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೇನೇಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಇಲ್ಲಿಯವರ ಉತ್ತರವು ಹೇಗೆ: “An Indian student has either to be repressed or to go astray. The only other course open is to sublimate the sexual instinct. This can be done by taking to dancing” (ಹಂದುಸಾಧ್ಯಾನದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ತಪ್ಪು ಹಾದಿಯನ್ನಾದರೂ ಹಿಡಿಯಬೇಕು, ಇಲ್ಲವೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ಸಿಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಇನ್ನೊಂದು ಹಾದಿಯೆಂದರೆ ತನ್ನ ಶೃಂಗಾರ ಭಾವನೆಗೆ ಉದಾತ್ತ ರೂಪ ಕೊಡುವುದು. ಸೃತ್ಯಸಾಂಪ್ರದಾಯಕೆಂಬೇ ಸೇರಿ ಅದನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು.) ಕಾಮವಾಸನೆಯನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪಲ್ಲಟಗೊಳಿಸಲು ಬೇರೆ ಹಾದಿಗಳನ್ನೆಯಲ್ಲ ವೆಂದು ಸಾಜಿಸಿದಾಗ,— ‘Of course. But dancing is also one of them’ (ಅದು ಸರಿ. ಅದರೆ ಸೃತ್ಯವೂ ಒಂದು ಹಾದಿ.) ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅದರೆ ಒಮ್ಮೆನ್ನು ಸೃತ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿದ ಮನುಷ್ಯನ ಪತನವಾಗಬಹುದಲ್ಲವೆಂದು ಕೇಳಿದಾಗ,— “It depends on the partner you get. She can mislead you if she wants to. But college girls are generally respectable” (ಅದೆಲ್ಲ ಜೊತೆಗಾತ್ರೀಯನ್ನು ಲಂಬಿಸಿದೆ. ಅವಳ ಮನಸ್ಸೇ ಇದ್ದರೆ ಅವಳು ನಿಮ್ಮನ್ನು ತಪ್ಪು ಹಾದಿಗೂ ಒಯ್ಯಬಹುದು. ಅದರೆ ಕಾಲೇಜ ಹೆಡುಗಿಯರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಭ್ಯರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.) ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

*

*

*

*

ಇಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಒಂದ ದಂಪತ್ತಿಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಗಂಡನು ವಯಸ್ಸಾದರೂ ಕಲಿಯುವ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವ. ಹೆಂಡತಿಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ ಗಂಧವು ಸಹ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ಪತಿಯನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಆದಷ್ಟು ಏತವ್ಯಾಸದಿಂದ ಇದ್ದ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಅವರ ಪ್ರಯತ್ನವಿದೆ. ಕಾರಣ ಅವರು ಚಕ್ಕಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಯ ‘Fire’ ಸಹ ಹೊತ್ತಿಸುವದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹಾಸಿಗೆಯೊಳಗೆ ತುಂಬಜೊಡ್ಡುಕೊಂಡು ಕೂಡುತ್ತಾರೆ. ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಲು ಹೋದವರಿಗೆ,- ಇವರಿಗೆ ಒಡ್ಡಾಗಿದೆಯೆಂಬ ಸಂಶಯವು ಬರುತ್ತದೆ.

*

*

*

*

೨೬-೩-೩೨

ಕ್ರೀಕ್‌ಪಿಯರನ್ Twelfth Night ಎಂಬ ನಾಟಕದ ಪ್ರಯೋಗ ವನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗಿದ್ದೆ. ‘Voila’ ಹಾಗು ‘Sebastian’ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಅಣ್ಣ-ತಂಗಿಯರು ‘One dress, one form and one Voice’ (ಒಂದೇ ಪೇಷ್ಟ, ಒಂದೇ ರೂಪ, ಒಂದೇ ಧ್ವನಿ) ಇದ್ದುದನ್ನು ಬಹಳ ಜೆನಾನ್‌ಗಿ ಕಂಡುಬರುವಂತೆ ಸರ್ಟ-ಸರ್ಟಿಯರನ್ನು ಆರಿಸಿದ್ದಾರು. ವಿದೂಷಕನ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಸಂಗೀತವು ತುಂಬ ತುಳುಕುತ್ತಿತ್ತು. ಸರ್ಟೋಬಿ ಮೊದಲಾದವರು ಮಾಲ್‌ವೈಲಿಯನ ವಿರುದ್ಧ ಹೂಡಿದ ಸಂಚು,- ಮಾಲ್‌ವೈಲಿಯೋನು ಟೋಬಿ ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಗಲಭಿಗಾಗಿ ಬಯ್ದುದರ ಪ್ರತಿಫಲವೆಂಬುದು ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಸ್ವಪ್ಷವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೊಸೆಯ ಪ್ರವೇಶದಲ್ಲಿಯ ತಶ್ವಯ ಸನ್ನಿಹಿತಗಳ ಮೂಲಕ ಅದು ಮನಸ್ಸನನ್ನು ಅಷ್ಟೇಂದು ಹಿಡಿಯುವದಿಲ್ಲ.

*

‡

*

*

ಇಲ್ಲಿಯ ‘Zoological’ ತೋರ್ಟಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅಡ್ಬುತ ಚಮತ್ವಾರಗಳನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾದರೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಮಂಗನ ಮನಸೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕೋತಿಗಳು ವಾಸವಾಗಿವೆ. ಸಂಹಿತಾಂಯಲ್ಲಿ ಒಂದೇಸವನೆ ಗಜನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಂಡದಂಥ ಕಣ್ಣಗಳನ್ನು

ಹುಲಿಗಳು ಸಿಂಹರುತ್ತವೆ. ಒಂಟಿಗಿಂತ ಉಡ್ಡವಾದ ಗೋಣಿನ 'Giraffe' ಎಂಬ ಪಾರ್ಪಣೀಯು ಮುಗಿಲಿನೊಳಗಿಂದ ಸೆವ್ಯಾಸ್‌ನ್ನು ನೊಂದುವದು! 'Pole-cat, polar bear, hyena, porcupine, hippopotamus, guerilla, rhinoceras' ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಪಾರ್ಪಣೀಗಳು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೇಕುತ್ತವೆ. ನಾಗಶಾಲೆಯಲ್ಲಿಯ ಹಾವುಗಳೂ ಸಹ ನೊಂದುವ ಹಾಗಿವೆ. ಸೀರುಹಾನಿನ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಬೀವನಿದ್ದು ಎಂಬ ಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಸುತ್ತಾರೆ,— ಇದೊಂದು ಈ ತೊಂಟಗಳಲ್ಲಿಯ ಕಲಂಕ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲ ಪಶು-ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸಾಕ, ತಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಾರ್ಪಣೀಯ ಸುತ್ತಲು ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಕೃತಿ ಭೇತ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಿಷಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯ 'aquarium' ದಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಿ ಬಣ್ಣಿದ ಬಿನುಗು ಎಂಬಗಳ ಚಾತ್ರೀಯು ಸೆರೆದಿರುತ್ತದೆ. ಶುಕ್ರಗ್ರಹವನ್ನು ಹೊಕ್ಕೊಡನೆ, ಬಣ್ಣಿ ಬಣ್ಣಿದ ಗಿಳಿಗಳು ಕಾಣುತ್ತವೆ. 'Hullo! hullo!' ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಸೃಷ್ಟಿಯ ರೂಪ-ಕುರೂಪಗಳನ್ನು—ಅದ್ದುತ್ತವಾದ ಅಸಂತತೀಯನ್ನು—ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾಣಬಹುದು.

*

x

*

:

೨೫-೩-೨೨

ಸೆವ್ಯಾಸ್ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಪರಕೀಯರೆಡುರಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಬಾರದು. ಇಲ್ಲಿ ದಂಪತ್ತಿಗಳಿಭ್ಯಾರು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದರು: ನಾಲ್ಕಾರ್ತಾರು ಮಂದಿ ಪರಿಚಿತರು ಕೂಡಿ ಕುಳಿತಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಯು ಗಂಡನ ಮೇಲಿದ್ದ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ವೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ—ರೀತಿಯಲ್ಲಿ—ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿದ್ದು. ಇದರಿಂದ ಈ ಪ್ರೀತಿಯ ಪಾಪತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಭಂಗಬರುತ್ತದೆ. ತಲ್ಲಿದೆ ಉಳಿದವರ ಮನಸ್ಸು ನೊರ್ಯಾಯು ತ್ತದೆ.

ಸಮ್ಮಲ್ಲಿಯಂತೆ ಹಬ್ಬಕೊನ್ನಮೇತ್ತ ಇಲ್ಲಿ ಜಾತ್ರೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಈಗ ಈಸ್ಟರ್ ಹಬ್ಬದ ನಿರ್ಮತ್ವವಾಗಿ ಹ್ಯಾಂಪ್ಸ್‌ಸ್ಟ್ರೆಡ್ ಬ್ರೋಲಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಜಾತ್ರೆಯು ಕೂಡಿದೆ. ಉಂಡಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯು ಸೂರಾರು ಜನರು ಮೋಚಿಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. Merry-goround,— ಅಂದರೆಗಿರ್ಜಂದು ಸುತ್ತಲು ತಿರುಗುವ ಕಬ್ಬಣದ ಸುದುರೆಗಳು, ಮೋಟರುಗಳು; ರೊಕ್ಕು ಹಬ್ಬಿ ಆಡುವ ಅನೇಕ ಆಟಗಳು; ಜಾರುಗಟ್ಟಿಯಂತೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಎತ್ತರವಾದ ಕಟ್ಟಡನೊಂದು,— ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ವಿಚಿತ್ರಗಳಿವೆ. ‘The Great Indian torture’ ಎಂದು ಒಂದು ಒಂದು ಮೋಚಿದೆ. ಇದರ ಏಪಾರಿಟ್ಯು ವ್ರಾಡಿದವನು ಅಮೇರಿಕನ್ ಇಂಡಿಯಾನ್‌ರ ಹಾಗು ಸಮ್ಮಾನ ಸಂಸ್ಥೆಯವರ ಭೇದವನ್ನೂ ಕಂಡು ಹಿಡಿದಂತೆ ತೋರಿಲ್ಲ. ಎರಡೂ ಒನಾಂಗ ಗಳ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆ ತೊಗು ಹಾಕಿದ್ದಾನೆ. ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟು ಹೊಡಾಗ ಒಳಗೆ ಕಾಣುವದು,— ಕೆಲವು ಕರಾರಿಗಳು ವ್ರಾತ್ರಿ! ಅನೇಕರು ‘Monkey-nuts’ ಅಂದರೆ ಸೆಲಗಡಲೆಯನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತು ತಿರುಗಾಡುತ್ತಾರೆ. ವಿಲಾಸಕ್ಕೆ ಮನಸೋತ್ವರಿಗೂ ಇಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಆಸ್ವದವಿದೆ. ‘The Miracle Maid a daring french demonstration of science and art, five nights in five minutes of life’ (ಪವಾಡ ಮಾಡುವ ಕೆನ್ನೆ: ಫ್ರೆಂಚ್ ವಿಜಾಳನ ಮತ್ತು ಕಲೆಯ ಅತಿಸಾಹಸ್ರ ಪ್ರದರ್ಶನ; ಏಮನ್ ಸಿಂಹಗಳಲ್ಲಿ ಪದುರಾತ್ರಿಗಳ ಮತ್ತೊರ) ಎಂದು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಬೊಡರಿನ್‌ನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಒಳಗೆ ಹೊಗಲು ವ್ರಾತ್ರಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ! ‘A real mermaid half-fish and half-woman’ (ಸಿಂಹವಾದ ಒಂದೆವತೆ: ಅಧ್ಯ ಏನ್ ಅಧ್ಯ ಹೆಣ್ಣು;) ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ಪಾಠೀಯಿತ್ತು. ಅದನ್ನೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲ! ಇಲ್ಲಿಯು

ಅನೇಕ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಸಹ ಇಂಥ ಅನೇಕ ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಲೆಯುತ್ತಾರೆ:
They become indiscreet in a few fairs! (ಕೆಲಕೆಲವು ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ
ಅವರೂ ವಿವೇಕಹೀನರಾಗುತ್ತಾರೆ)

*

*

*

*

೨೬-೨-೨೨

ನನ್ನ ಪರಿಚಿತರೊಬ್ಬರು ಹೇಳಿದರು: ತಮ್ಮ ಸ್ವೇಹಿತರೊಂದನೇ
ಅವರು ಒಂದು ಶಾಂತವಾದ ಸಂಚಿಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ (ಸಪ್ಪಂಬರ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ)
ಹಾಯಿಡ್ ಪಾರ್ಕಿಗೆ ಹೊಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಯ ಸರ್ವಂಟಾಯಿನ್
ಸರ್ಕಾರವರದ ಹತ್ತಿರ 'Love-garden'ದಲ್ಲಿ ಉದಿಸುತ್ತಿರುವ ಚಂದ್ರನನ್ನು
ನೋಡುತ್ತು ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಪಾರ್ಕಿನ ಇತಿಹಾಸವು ಗೊತ್ತಿರ
ಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಲೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಬಬ್ಬ ಆಂಗ್ಲ ಯುವತೀಯು ಅವರ
ಕಡೆಗೆ ಒಂದಳು. 'What is the time?' (ಹೊತ್ತೆಷ್ಟು?) ಎಂದು
ಕೇಳಿದಳು. ಏನೂ ಗೊತ್ತಲ್ಲದ ಇವರು ಗಡಿಯಾಳವನ್ನು ನೋಡಿ ಆದ
ಹೊತ್ತನ್ನು ತೆಗೆಸಿದರು, 'It is a beautiful moon, isn't it?'
(ಚಂದ್ರನು ಎಷ್ಟು ಚೆಂದ! ಅಲ್ಲವೇ?) ಎಂದು ಆ ಪ್ರಾಣಿ ಕೇಳಿದರು.
'Yes' (ಹೌದು) ಎಂದು ಸಂಶಯಗ್ರಸ್ತರಾಗಿ ಇವರು ಉತ್ತರ
ಕೊಟ್ಟರು. ಕೆಲವು ಹೊತ್ತು ಸುಮಾನೆ ನಿಂತು ಆಮೇಲೆ ಆ ಹೆಣ್ಣು
ಮಂಗಳು ಸಂಕೋಚಿತಲ್ಲದೆ 'Don't you want to make love to me?'
(ಸನ್ನೊಡನೆ ನಿಮಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸರಸ ಬೇಡನೆ?) ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಆಗ
ನನ್ನ ಪರಿಚಿತರು ಗಾಬರಿಯಾದರು. ಅವರ ಸ್ವೇಹಿತನು ಏನೋಡಿ.
'What is the price of your love?' (ಆಗಲಿ, ನಿಮ್ಮ ಸರಸದ ಬೆಲೆ
ಎಷ್ಟು?) ಎಂದು ಕೇಳಿದ. 'Well. Not particular. I usually take
one guinea for a night. But I don't mind anything you give
out of love,—Ten shillings or even five shillings' (ಇದು
ನೋಡಿ, ನಾನು ಅಷ್ಟ ಕಟ್ಟುಸಿಟ್ಟಿನವಳ್ಳ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು
ರಾತ್ರಿಗೆ ಒಂದು 'ಗಿನಿ' ನಾನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವದು. ಇನ್ನು ನಿಮಗೆ ಪ್ರೀತಿ
ಒಂದಷ್ಟು ನೀವು ಕೊಡಿ. ಹತ್ತು ತಿಂಗಳು, ಹೊಗಲಿ, ಏದು ಶಿಂಗು

ಕೊಟ್ಟರೂ ಸಾಕು.) ಎಂದು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಆ ಯುವತಿಯು ಉತ್ತರ ಬಂದಿತು. ‘I never thought that love was so cheap’ (ಪೀಠಿ ಇಷ್ಟ ಅಗ್ಗಿವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಸನಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲ್ಲ.) ಎಂದನು ಆ ಸ್ವೇಹಿತ. ಪರಿಚಿತರು ಸಾತ್ಪ್ರಕ ಸಂತಾಪದಿಂದ ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟರು: ‘You have lighted on the wrong persons Better go and try for the next catch’ (ವಾಪ, ಸೀವು ತಪ್ಪಿ ಮಂದಿಯನ್ನು ಆರಿಂಕೊಂಡು ಬಂದಿರಿ. ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಹೋಗಿ ಸಿಮ್ಮೆ ಬಲೆ ಬೀಸಿ.)

ಆಮೇಲೆ ಅಳ್ಳಂದ ಇಬ್ಬರೂ ಎಂದು ಹೇಳಿರಜುವಾಗ ಆ ಯುವತಿಯು ಮತ್ತೆ ಸಮೀಪಿಸಿ ಹೇಳಿದಳು: ‘I congratulate you You are the first Indians to escape me.’ (ಭಲೆ, ಧಾಸ್ಯರು ಸೀವು! ಸನ್ನ ಹಿಡಿತ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಓರ್ವೀಯರಲ್ಲಿ ನೀವೇ ಮೊದಲು..

*

*

*

೬

೧೦-೩-೨೧

Romeo & Juliet ಚಲಚ್ಚಿತ್ರವನ್ನು ಸೋಡಿಗೆ. ಎವರೆಂಟ್ ಯಲ್ಲಿಯ ಪ್ರೈಚಿತ್ರ್ಯವೆಂದು ಇದನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಕಾವ್ಯ ಎಂದು ಒದಿದಾಗ ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಶೇಕ್ಕಿರುವ ಶ್ರೀರಾಮ ಕೃತಿಗಳು ೧೦ತ ಉದು ಉತ್ತರವನೆಂದು ಎನಿಸುತ್ತುದೆ. ಇದರಲ್ಲಿಯ ಶ್ರಂಗಾರದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೋಂದು ಪಾವಿತ್ರ್ಯವಿದೆ ನಾಟಕದ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಸೋಡಿದಾಗ ದ್ವಾರಂಪ್ರಯುದ್ಧ - ನಾಣ್ಯಯಗಳ ಒಂಬಾಟವೇ ಹಚ್ಚಾಗೆ ಕಾವ್ಯದ ಬೀಕು ಮನಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಡಿದಾಟಗಳೂ ಅಷ್ಟೋಂದು ವಾಸ್ತವಕಾಗುವದಿಲ್ಲ: ‘York and Lancaster’s long jars’ ಎಂದು ಬೇಸು ಜಾಸ್ತಿಸ್ತೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನ್ನಲ್ಲ! ಚಲಚ್ಚಿತ್ರವನ್ನು ಸೋಡಿದಾಗ ಒಂದು ದೆಬ್ಬಿನ ಪರಿಣಾಮ ಏದೆ. ಅಂದಿನ ಸಾರಾಬಿಕ ದೃಶ್ಯಗಳು, ಉಲ್ಲಿಯಿಟ್ಟಳ ಸೃತ್ಯಕಾಲೆ (Oh! she doth teach the torches to burn bright,),-- (ಅದಾ! ಹಂಚಂಗಳಿಗೆ ಬೇಕು ಬೀರುವುದ ಕಾಲಿಸುವವಳು.) ಇನ್ನೆಲ್ಲ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂಜಸುತ್ತವೆ. ದಾಯಿಯ ಹಾಗು ಮಹ್ಯಾಶಿಯೇನೇನ ಸ್ವಭಾವಗಳು

ಮನದಟ್ಟಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಆ ವಿಷವ್ಯೋಗ,— ಜುಲಿಯೆಟ್ಟೆಳು ಕರಾರಿಯಿಂದ ಉರಿದುಕೊಂಡು ಸಾಯುವದು,— ಕಥಾಪಸ್ತುವಿನ ಅಸಂಭಾವ್ಯತೆಯೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣಗೆ ಸ್ವಾಟವಾಗಿ ಕಾವ್ಯದ ಸೌಂದರ್ಯವು ಮಲಿನವಾಗುತ್ತದೆ.

*

*

*

*

೮೪-೧೨

೧೬ನೇ ಒರೆಬೀಷಲ್ಲಿದ್ದ ನನ್ನ ಪರಿಚಿತರೊಬ್ಬರು ತಾವೆದ್ದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯೊಂದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಮನೆಯ ಯಜವಾನನು ಸುವಾರು ೩೦ ವರ್ಷದವರು. ಒಳ್ಳೆ ವಿನೋದಿ. ಆದರೆ ಕುಡಿಯುವ ಚಟ್ಟ ಚೆಚ್ಚು. ಯಜವಾನಿಗೆ ಸುವಾರು ಇಲ್ಲ ವರ್ಷ. ಗಂಡನು ಕುಡಿಯುವ ಪದು ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರುವದಲ್ಲ. ಮತ್ತೊನ್ನು? ದಿಸಬೆಳಗಾದರೆ ಜಗತ್ಕೆ ಆರಂಭ! ‘You are very jolly, quite good’ (ಸೀವು ಒಳ್ಳೆ ಉಲ್ಲಾಸಿಸಿಗಳು. ಹೀಗೇ ಇರಬೇಕು.) ಎಂದು ನನ್ನ ಪರಿಚಿತರು ಯಜವಾನಿಗೆ ಹೇಳಿದರೆ, ಅವನು ಅಧ್ಯ ಒಮ್ಮೆಕೊಂಡು ‘But wife does not think so’ (ಆದರೆ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೀಗಿಲ್ಲ) ಎಂದು ಹೆಂಡತಿಯು ಇದ್ದೆಡೆಗೆ ಬೋಟ್ಟುವರಾಟಿ ತೊರಿಸುವನು! ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ಬಡಿದಾಟ. ಒಂದು ದಿನ ಯಜವಾನಿಯು ಆವೇಶದಿಂದ ಪರಶುರಾಜನ ಸಂತ್ತ ಕೊಡಲಿಗೆ ಕ್ಯಾಥಾಕಿದಳು! ಇನ್ನೊಂದು ರಾತ್ರಿ—ಸುವಾರು ಒಂದು ಗಂಟೆಯಾಗಿತ್ತು. ಇವರ ಒಗಳಕ್ಕೆ ಕಳಿ ಬಂದಿತ್ತು. ‘I will call the police’ (ನಾನು ಹೊಲೀಸರನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತೇನೆ.) ಎಂದು ಯಜವಾನಿಯು ರೆಂಬಾಟ ವಾಡುತ್ತ ಹೊರಗೆ ಬರುವದನ್ನು ಕೇಳಿ ನನ್ನ ಪರಿಚಿತರು ಗಡಿಬಟ್ಟಿಸುತ್ತಿರು. ಎದ್ದೂ ಕೊಣಿಯು ಬಾಗಿಲ ತೆರೆದು ನೊಡಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಯಜವಾನಿಯು ದಿಗಂಬರಾಗಿ ಒಂದಷ್ಟು ಅರಿವೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಿಂತಿದ್ದಳು! ‘I am sorry’ (ಲ್ಲೀ, ಲ್ಲೀ, ತಪ್ಪಿದೆ.) ಎಂದು ನನ್ನ ಪರಿಚಿತರು ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಕೊಣಿಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕಿರು. ಮರುದಿವಸ ಮುಂಜಾನೆ ಲಲ್ಲಿರೂ ಘಲಾಹಾರಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಾಗ ಯಜವಾನನು ನಗುತ್ತ, “Well, Mr —! how do you like the figure of

my wife?" (ಏನು ರಾಯರೆ, ಸನ್ನು ಹೊಡತಿಯ ಆಕೃತಿ ಎಷ್ಟೇನು ಮನಸಿಗೆ ಬಂತು?) ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

* * * *

ಒಬ್ಬ ಶ್ರೀಮಂತ ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಇಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಹತ್ತೊಂದಿಕೊಂಡ. ಏಕಾಂತದ ಭಯವೇ ಅದರ ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕು. ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಆಸ್ತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಸರಿಯಾಗಿ ಹದಿನಾರು ತಿಂಗಳಾಗಿತ್ತು. ಇನ್ನೊಂದು ಮಗ್ಗುಲಿಗೆ ಹೊರಳಲು ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೃದಯವಿಕಾರದಿಂದ ನಿನ್ನು ತೀರಿಕೊಂಡ. ಈಗ ಬಂದು ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆಯೇ ತೀರುವಸೆಂದು ಡಾಕ್ಟರರು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಕೇವಲ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಕಣ್ಣನಲ್ಲಿ ಜೀವವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದು.

ಝಿ

ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ಹಾಗು ಕೇಂಪಿಬ್ರಿಜ್‌ನ ದೊಂಣಿಯ ಪಂದ್ಯಾಟವು ಜಗತ್ತುಸಿದ್ದವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಮಾರ್ಚ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಲಂಡನ್‌ನಿಗೆ ಸಮೀಪಿಸಿ ಹರಿಯುವ ಧೀಮ್ಮೆ ಸದಿಯ ವೇಲೆ ಈ ಪಂದ್ಯಾಟವು ಬರಗುತ್ತದೆ. ನೋಡಲು ಸಾರಿರಾರು ಜನರು ಸಾಲು ಸಾಲಾಗಿ ಎರಡೂ ದಂಡಿಗಳ ಮೇಲೆ ಸೆರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅನೇಕರು ಉಗಿದೊಂಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಹುಟ್ಟುಹಾಕುವದು ಮುಗಿಯುವ ನಿಷಯಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಯಾವ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದವರು ಗೆಲ್ಲಬಹುದೆಂದು ಅನೇಕರು ಜೀದ್ದು ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಸಾರಿರಾರು ಪೂರ್ವದು ಓಗಿ ಜೀದ್ದಿಗಾಗಿ ಖಚಾಗುತ್ತನೆ! ಕೇಂಪಿಜ್ ದೊಂಣಿಯ ಬಣ್ಣ ತಿಳಿಸೇಲಿ; ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್‌ದ್ದು ಕರಿನೀಲಿ. ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗರು ತಿಳಿಸೇಲಿ ಇಲ್ಲವೇ ಕರಿನೀಲಿ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಮ್ಮ ಪಕ್ಕವನ್ನು ಸಮಧಿಸಿ ಕೇಳಿ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ದೊಡ್ಡವರು ತಮ್ಮ ಪಕ್ಕದ ಬಣ್ಣದ ಅರಿವೆ-ಹೂಗಳನ್ನು ಕೊಂಟಿನ ಮೇಲೆ

ಹಚ್ಚು ತಾತ್ರರೆ. ಈ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಮಾರುವವರು ‘Good luck,sir!’ (ರಾಯರೆ, ಶುಭವಾಗಲಿ, ಇಕ್ಕೊಳ್ಳಿ.) ಎಂದು ಇಂಥ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಮಾರದೆ ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ! ಅಂತೂ ಈ ಪಂದಾಳ್ಟವೆಂದರೆ ಲಂಟ್ಸ್‌ಗೆ ಒಂದು ಹಬ್ಬ; ಬಿಂಬಿಸ್ತುಕ್ಕೆ ಹೃದಯವನ್ನು ಕಂಪಿಸುವಂತಹ ಸುದ್ದಿ; ಒಗತ್ತಿಗೆ ವೋಜಾದ ವರ್ತಮಾನ.

ಅದರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ಹದಿಮಾರು ವರ್ಷ ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್‌ದವರು ಸೋತಿದ್ದರು,—ಒಂದೇ ಸಮನೆ! ಹುಟ್ಟುಹಾಕುವ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಭ ಪ್ರಸಿದ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಅವರು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಈ ಪರ್ಸ್ ಮಾತ್ರ ಹೊಸ ರೀತಿಯನ್ನು ಆಸುಸರಿಸಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲದೆ ‘ವಿಸ್ತರ’ ಎಂಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಆ ಏದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ತೀರ ಒಲ್ಲಿದನು. (ಇವನು ಕವಿ. ಗೌಡಿಯರಲ್ಲಿ ನ್ಯೂಡಿಗೇಟ್ ಇನಾಮನ್ನು ಪಡೆದವ). ಕಾರಣ ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್‌ನ ಸಜಯವು ಸ್ತೋತ್ರವೆಂದು ನೊಡಲಿನಿಂದ ವರ್ತಮಾನವಶತ್ರ ಗಳು ಸಾರುತ್ತಿದ್ದವು.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೋಷಿಯಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಮಂದಿ ಹುಟ್ಟುಹಾಕುವವರು. ಎಲ್ಲಕೂ ಮುಂದಿನವನಿಗೆ ‘Stroke’ ಎಂದು ಹೇಣಿಸಿರು. ಇವನ ಕೆಲಸವು ಒಮ್ಮೆ ಮಾತ್ರದ್ದು. ಇವನ ಬತ್ತೀರವೇ ಉಳಿದವರ ಬತ್ತರ. ಇವನು ಹಾಕಿದ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಉಳಿದವರು ‘ಸೋ’ ಎನ್ನಬೇಕು. ಹಿಂದಿನವನಿಗೆ ‘Bow’ ಎಂದು ಹೇಣಿಸಿರು. ದೋಷಿಯು ಹೋಗುವ ದಿಕ್ಕನ್ನು ಗೊತ್ತುಪಾಡುವವನು ಆದರಹುರಿಗಳನ್ನು ಕ್ಷೇಯ್ಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಎಲ್ಲಕೂ ಹಿಂದಿ ಕುಳಿತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಈತನನ್ನು ‘Cox’ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ; ಇವನನ್ನು ಹಿಡಿದು ದೋಷಿಯಲ್ಲಿರುವವರು ಇವಂದಿ.

ಈ ಪಂದಾಳ್ಟವು ನಾಲ್ಕು ಪೆನ್ನಲಿನಿಂದರೆಗೆ ಸಾರೆಯುತ್ತದೆ. ಸುಮಾರು ನಿಂತೆ ನಿರ್ವಿಷಗಳಲ್ಲಿ ಮುಗಿದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ದಂಡೆಗುಂಟು ನಿಂತನರು ಒಂದು ಸ್ವಿನ್‌ನ ಮಾತ್ರ ಎರಡೂ ದೋಷಿಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೂ ಲೇಕ್ಕಾನಿಲ್ಲದವ್ಯಾಖನರು ಸಾರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಚಿನ್‌ಪಕ್ ಪೂಲಿಸ ಹತ್ತಿರ ಮುಂದೆ ಒಂದು ದೋಷಿಯೇ ಎಜಯಶಾಲೆ!

ನಾವು ಚಿನ್ನೊಪಕ್ಕೆ ಪೂಲಿಸ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತ್ತೇವು. ಮೊದಲು ಪರೀಕ್ಷೆಕರ, Judges' ದೋಷೀಯು ಬಂದಿತು. ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಉಗಿದೋಣಿ ಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ್ತು ಪ್ರೋಲೀಸರು ದಂಡಿಗಿಡ್ಡ ಒನ್ನಂದಳಿಯನ್ನು ನದಿಯ ಪಾತ್ರದಿಂದ ಹಿಂಡಕ್ಕೆ ಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸ್ಟ್ರ್ಯಾಂ ವೇಳಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಗೊತ್ತಾಗುವದಲ್ಲ ! ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗಿರಿಗೇಸು ಗೊತ್ತು ಆಕ್ಸ್‌ಫೆಡ್-ಕೇಂಬ್ರಿಜ್‌ನ ಸ್ವಧೀನ ! ಆದರೂ ತಮ್ಮ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ಸಮಧಿಸಿದ ಪಕ್ಕವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸಿಶಾಸ್ನೇಗಳನ್ನು ಹಾರಾಡಿಸುತ್ತು ‘ಆಕ್ಸ್‌ಫೆಡ್ !’ ‘ಕೇಂಬ್ರಿಜ್ !’ ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕಡೆಗೊಮ್ಮೆ ಬಂದರ ಮಗ್ಗುಲಿಗೊಂದು ರಭಸದಿಂದ ನಾಗುತ್ತು ಎರಡೂ ದೋಣಿಗಳು ಬಂದವು. ಕೇಂಬ್ರಿಜ್‌ನ ದೋಷೀಯು ತುಸು ಮುಂದಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗಾದರೆ ಹದಿನಾಲ್ಕುಸಯ ಸಲವೂ ಆಕ್ಸ್‌ಫೆಡ್‌ಗೆ ಸೊಲು ಬರುವದೇಸು ? ‘Home of lost causes’ನ (ಕಳೆದ ಕಾರ್ಯದ ತವರ್ವನೆ.) ದೋಣಿಯೂ ‘Boat of lost causes’ (ಕಳೆದ ಕಾರ್ಯದ ದೋಣಿ) ಆದರೆ ? ಪಣದ ಕಟ್ಟಿಯು ಇನ್ನೊಂದು ಘರಾಂಗನವ್ಯಾದಾರವಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದ್ಯುವನು ಆಕ್ಸ್‌ಫೆಡ್‌ನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯಿತು. ‘Stroke’ ಆದವನು ಬಂದು ‘Spurt’- ಆಂದರೆ ದೋಷೀಯು ಸೀರಿಸಲ್ಪಿ ಬಂದು ಚಿಗಿತವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ನಾಡಿದನು. ಆಗ ಮುಂಬಡಿಯಿಷ್ಟ್ ಆಕ್ಸ್‌ಫೆಡ್ ಹಿಂದೆಗೆಯಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ‘ಆಕ್ಸ್‌ಫೆಡ್ !’ ಎಂದು ಹುಚ್ಚೆದ್ದು ಬಡರಿಕೊಂಡರು. ನಾನೂ ಆನಂದದ ಭರದಲ್ಲಿ ಕೂಗಿಕೊಂಡೆ ! ನನ್ನ ಕೂಗನ್ನು ಕೇಳಿದ ಅಂಗ್ಲರಿಗೆ ‘What is he to Hecuba or Hecuba to him?’ (ಇವನಿಗೆ ‘ಹೆಕ್ಯಾಬಾ’ ಎನಾಗಬೇಕು? ‘ಹೆಕ್ಯಾಬಾ’ ಇವರಿಗೆ ಇವನಾದರೂ ಎನಾಗಬೇಕು? (ನಿಷ ಸಂಬಂಧಪ್ಲದೆ ಒಬ್ಬರ ಸುಖದುಃಖ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಆಗುವದೇಣಂದು ನಾಟಕದ ಹೋಚು.) ಎಂದು ಎನ್ನಿಸಿರಬೇಕು ! ಆದರೆ ಅದೊಂದು ಉನ್ನಾದ. ಆದರಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಪಾಲುಗಾರನಾಗಿದ್ದೆ. ಬರುವಾಗ ಭಿಕ್ಷುಕರು ‘Good luck, sir’ (ಶುಭವಾಗಲಿ ದೇವರು,)

ಎಂದು ತೊಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಸ್ನೇಹ ಗುರುತಿದ್ದ ಪರು ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡಿನ ವಿಚಯಕ್ಕಾಗಿ ತಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅದರಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಅಭಿಸಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದೊಂದು ಹೋಜು!

ದೇಶದ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಈ ವಿಚಯದ ಸುದ್ದಿಯು ಹಬ್ಬಿತು. ಡ್ರಿಂಕ ವಾಟರ್ ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಯು ವಯಸ್ಸಾದವ; ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡಿನ ಗತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ. ಈ ವಷ-ವೃ ದೋಷಿಯ ಪಂದಾತ್ಯಾಟವನ್ನು ನೋಡಲು ಬಂದಿದ್ದು. ತನ್ನ ಏಶ್ವರಿಯಾಲಯವು ವಿಚಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನಿಗೆ ಹಿಡಿಸಲಾರದವ್ಯು ಆನಂದ. ಆ ಆನಂದದಲ್ಲಿಯೇ ಮನಿಗೆ ಹೊಗೀ ಮಲಗಿದ. ಹಿಗ್ಗಿನ ಭರವು ಅವನ ಹೃದಯದ ಮೇಲೆ ಭಾರವಾಗಿ ಒಂದಿರಬೇಕು. ಮಾಲಗಿದಲ್ಲಿಯೇ ತೀರಿಕೊಂಡ!

ಹೀಗಿದೆ ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್-ಕೇಂಬ್ರಿಜ್‌ನ ದೋಷಿಯ ಪಂದಾತ್ಯಾಟ!

ಝಲ

ಉಂಡನ್

೨-೪-೫೯

ಈ ವಾರ ಇಲ್ಲಿ— ಉಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ— ಮಹಾರಾಜ್ ಮಂಡಳದ ಸಭೆಯೊಂದು ಜರುಗುತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಇಸ್ಕೂರು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ರಿದ್ದಾರೆ. ಸಭೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಸುಮಾರು ಇಂ ಜನರು ಬಂದಿದ್ದರು. ‘ಖಲಾಯತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಜೀವನ’ ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಚರ್ಚೆಯಾಯಿತು. ಚರ್ಚೆಯಾಗುವ ಕಾರಣವೆಂದರೆ,— ಮರಾಠಿ ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಡೆದ ಟೀಕೆ! ‘ಕೇಸರಿ’ಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯು ಓಂದಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅನೀತಿಯನ್ನು ವಣಿಸಿದ ಲೇಖನೊಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಪುಸ್ತಕ ಸಭ್ಯಗೃಹಸ್ಥರಿಂಬುರು ಅದರ ‘ಕಟೆಂಗ’ ನ್ನು ಇಲ್ಲಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಮಗನಿಗೆ ಕಳಿಸಿದರು! ಸರಿ. ಇದರ ವಿಷಯವನ್ನು ಜವಾದಾರ್ಯ ಯಿಲ್ಲದೆ ಟೀಕಿಸಿ ಬರೆಯುವ ಜನರ ವರ್ತನವನ್ನು ಚರ್ಚೆನಲೆಂದು ಈ ಸಭೆಯು ಕೂಡಿತು.

ಕಾರ್ಯಾದರ್ಶಿಗಳು ಅದೇನೋ ಸನ್ನೈಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿಟ್ಟು, ಸಭೆಯು ಸನ್ನ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಜರಗುವದೆಂದು ನೋಟೀಸು ಕಳಿಸಿ ಆ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು. ಸನ್ನ ಮರಾರಿಯ ಸೆಲೆಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನಾಗಿ ಆರಿಸಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಸಣಬೆಸಿದೆನು; ಬೇಕಾದರೆ ನಾನೂ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ವಾತನಾಡಿ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗ ವಹಿಸಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿದೆನು.

ಅದರಂತೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಸಭೆಯು ಜರುಗಿತು. ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಪಾರ್ಸಾತ್ಮ್ವವಿಕವಾಗಿ ವಾತನಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಚರ್ಚೆಗೆ ಆರಂಭ ವಾಯಿತು. ಶ್ರೀ. ಬೆಂಗೇರಿ ಎಂಬ ಕನ್ನಡಿಗರೊಬ್ಬರು ‘ನೋಲಿಸಿಟರ್’ರಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೂ ಸಭೆಗೆ ಒಂದಿದ್ದಾರು.

ಎಷ್ಟು ಜನ ಸುದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾರೆ; ಅವರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮಂದಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ವಾತಕ್ಕೆಭಾವಿಸಿ ಮರಳಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ; ಹೋದ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಹಾಗು ದೇಶದ ಹಿತವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಮಂಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ,—ಇದರ ‘ಖಾನೇಸುವಾರಿ’ ವಾಡಬೇಕೆಂದು ಒಬ್ಬರು ಹೇಳಿದರು.

ವಿಲಾಯತಿಯೆಂದರೆ ಸ್ವರ್ಗವಲ್ಲ, ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಮಂಟಪವಲ್ಲ,- ಎಂಥ ಮಾನಸಿಕ ಯಾತನೆಯನ್ನು ಅಸುಭವಿಸಿ ಇಲ್ಲಿ ಅಭಿಜ್ಞಾಸ ವಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವದಕ್ಕಿಂತ ಹೊದಲು ಸಮ್ಮಾನಿಸಿದ್ದಾರ್ಥಿಗಳು ತಿಳಿದಿರಬೇಕು; ಆದಷ್ಟುಮಂಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ವಂತದ ಲಾಭಕಾರಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವದನ್ನು ಕಡಿಮೆ ವಾಡಬೇಕು; ಸಮ್ಮಾನದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯೇಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಡಿಗ್ರಿಗೆ ಮರುಳಾಗದೆ—ಪ್ರಯಾಣದಿಂದ ದೊರಕವ ವೈಶಾಲ್ಯಕಾರಾಗಿ ವಾತ್ರ, ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಕು; ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದೆ.

ಹಂದಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವದರಿಂದ ಸಮ್ಮಾನದೇಶಕಾರಾಗುವ ದುಡ್ಡಿನ ಹಾಸಿ, ಶಕ್ತಿವ್ಯಯ,—ಇನೇ ಮೊದಲಾದ ವಾತಂಗಗಳೂ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಮಂದಿ ಬಂದವು.

ಒಬ್ಬ ಯುವಕನು ಹೇಳಿದನು: ‘ಇಲ್ಲಿಯ ಹವೆ, ಜೊನ ವಾತಾ ವರಣ, ಪರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಜೀವನ,-ಇದರಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಕ್ಷುಭ್ರವಾಗುತ್ತುವೆ. ಏನು ವಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಒಂದೂವರಿ ವರ್ಣದ ವರೆಗೆ ನಾನು ಸಂಯುವದಿಂದ ಇದ್ದೆ. ಆ ಮೇಲೆ ವಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿಯ ಯುವತಿಯರೂಡನೆ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸವಾಧಾನದಿಂದು ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೊನೆಗಾಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ,—ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಸಹ ಸಂಕೊಳೆಚೊಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಸೃಜನಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಬೇಕು; ಯುವತಿಯರೂಡನೆ ಸಂಬಂಧ ಬೇಳಿಸಬೇಕು,’—ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಹಿಂದುಗಡ,—ಈ ಯುವಕನ ಲಗ್ನವಾಗಿದೆಯೆಂಬುದು ತಿಳಿಯಿತು. (ಲಗ್ನವಾದವರು ಸ್ವದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದಾರ್ಥಿ.)

ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಹೇಳಿದನು: ‘ಭಾರತದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಸಹ ಯುವತಿಯ ರೂಡನೆ ನಾನು ಕಾರ್ಯಸ್ಥಾತಂತ್ರ್ಯದಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ; ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಇದ್ದೇನೆ. ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಗಂಗಾ ನದಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿಬಟ್ಟು ಜೊನ ಜೀವಸರ್ವೋದನ್ನು ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು! ಇತ್ತಾದಿ, ಇತ್ತಾದಿ.

ಮೂರಸೆಯನನೊಬ್ಬನು ಇದಕ್ಕೆ ದಸಿಗೂಡಿಸಿದನು.

ವಯಸ್ಸುದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯರೊಬ್ಬರು ವಿದ್ಯಾಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ; ಅವರು ಸಪತ್ನೀಕರಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಪತ್ನಿಗೆ ಸುಮಾರು ಇಂದ್ರಾಂ ವರ್ಣಗಳಾಗಿರಬಹುದು, ಅವರು ವಾತನಾಡಿದರು: ‘ಗಂಡಸರು ನೀವು ಹೇಗೆ ಸದೆದರೂ ಚಂದ; ಆದರೆ ಬಂದು ವಾತನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಡಿರಿ; ನೀವು ಇಲ್ಲಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಸ್ಥಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು—ಆದು ನಿಮಗೆ ಇದ್ದೇ ತೀರಬೇಕಾದದ—ಸಿಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯರೂ ಕೊಡಿರಿ; ಇಂದಿನ ಸಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಆದು ಅವರಿಗೆ ದೊರಕದೆ ಹೋದರೆ,—ಮೊದಲು ಆ ಸ್ಥಾತಂತ್ರ್ಯವು ಅವರಿಗೆ ದೊರಕುವಂತೆ ವಾಡಿ, ಆ ಮೇಲೆ ಮನಬಂದಂತೆ ವಿಹರಿಸಿರಿ. ಗಂಡಸರಿಗಿಂತ ಹೆಣ್ಣುಪುಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಸಂಯುವವು ಹೆಚ್ಚು.

ನಾನು ಹೇಳುವದು ಲಗ್ಗುವಾದವರಿಗಿಷ್ಟೇ. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳುವ
ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ ನನಗೆ,—ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ ಇಲ್ಲ.’

ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಾರೋಪಾಸನೆಯು ಮಾತನ್ನೆ ತ್ತಿ ನಾನು ಹೇಳಿದೇ:
‘ಸ್ವದೇಶದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೊಡನೆ ಸಮೃದ್ಧಿದ್ದ ಉಚ್ಛ್ರಾತಿ ಭಾವಗಳಿಲ್ಲ^{೪೨}
ಜಾಗೃತವಾಗುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿರುವದೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಒರೆಗೆ
ಹಂಚಿಕೆ ದಂತಿ. ಅನೇಕ ಪರೀಕ್ಷ್ಯಾ ಸಮಯಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಬರುವದು ಸಿಜ.
ಇಲ್ಲಿ ಬಂದವರಿಗೆ ಎರಡೇ ಹಾದಿ:—ಸಂಯಮ, ಇಲ್ಲವೇ ಸ್ವತಂತ್ರ,
ಕಾರೋಪಾಸನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ವಿಂಗಡಿಸು
ವದು ಶಕ್ಯವಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುವದು ಅವಶ್ಯಾವಿಲ್ಲ; ಬಟ್ಟಾರೆ, ಇಲ್ಲಿಂದ
ಯಂತಸ್ಸಿಯಾಗಿ ತಿರುಗಿ ಹೋಗುವವರಿಗೆ,— ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಬಂದಸ್ಯಾ
ಸಾಲಿಸಬೇಕಾಗುವದು. ಆದರೆ ನಿಜವಾಗಿ ನಾವು ವಿಚಾರಿಸಾಡಬೇಕಾದ
ವಾತಿದು. ಸದ್ಗುಣಗಳಾದ ಅನೇಕರು ಇಲ್ಲಿಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಕಲ್ಪನೆ
ಯಿಲ್ಲದೆ ಬಂದು ಆ ಮೇಲೆ ತೊಳಿಲಾಡುತ್ತಾರೆ; ಅಂತಹಿಕಳಹಾವು
ಸಾರುವಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಾರೋಪಾಸಕರು, ತಮ್ಮಂತೆ ಏಕ
ಅವರು ಸಡೆಯಬಾರದೆಂದು, ಕೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವರ ಏವೇಕಕ್ಕೆ
ಇದು ಒವ್ವುವದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗೆ ಇಂತಹ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಭಿಜ್ಞಾನವಾಗದೆ ಬಂದ
ಕಳಿಸುವೂ ಕೂಡ ಕೈತಪ್ಪೆ ಅವರು ಬಂಧಸ್ಯಾ ಯಾಳಿಟ್ಟುಕೊಂಡು
ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ತೆರಳುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥವರ ದುಃಖವು ತಪ್ಪುವಂತೆ ನಾವು
ಪೂರ್ಣಾರ್ಥಿಗು.

ಮುಂದೆ ತುಸು ಹೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ,—ಈ ಎಲ್ಲ ಪಷ್ಟಿಯನ್ನು
ಪಡುತ್ತಿರುವುದು ಬಂದು ಕುರ್ತಿಯಿಸ್ತು ನೇರುಸಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿ
ಸಭೆಯ ಮುಕ್ತಾಯವಾಯಿತು.

ಗಾಂಥಿಯವರು ದುಂಡುಮೇಜಿನ ಪರಿಷತ್ತುಗಾಗಿ ಪಲಾಯಿತಿಗೆ ಬಂದಾಗ, ಸಿನೇಮಾನಟಸೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿ ಹೊಂದಿದ ಚಾಲೀ ಚಾಪ್ಲಿನ್‌ನು ಅವರಿಗೆ ಭೀಟ್ಯೆಯಾಗಲು ಬರುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿಕ್ಕಿಸಿದಸಂತೇ. ‘Who is Charlie Chaplin?’ (ಚಾಲೀ ಚಾಪ್ಲಿನ್ ಯಾರು?) ಎಂದು ಕೇಳಿದರು ಗಾಂಥಿಯವರು. ‘ಮುದುಕೆನು ಇನ್ನೂವರೆಗೆ ಬಂದು ಸನೆಮಾ ಸಹ ನೋಡಿಲ್ಲ’ ಎಂದು ಗಾಂಥಿಯವರ ಪರಿಚಯವಿದ್ದವರೆಬ್ಬರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು!

ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ಒಬ್ಬ ಆಂಗ್ಲ ಗೃಹಸ್ಥನು ಅವರ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದು. ‘May I know Mahatma’s mind on pictures?’ (ಚಂಚಿತ್ತಗಳ ಒಗ್ಗೆ ಮಹಾತ್ಮಾಚಿಯವರ ಮನಸ್ಸನಲ್ಲಿನಿದೆ? ತಿಳಿಯ ಬಹುದೇ?) ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ‘Mahatma’s mind is quite blank’ (ಮಹಾತ್ಮನ ಮನಸ್ಸನ ಹೊಸ ಸ್ಲೇಟ್ (ಪಾಟಿ)ನಂತೆ ಒಜ್ಜ್ವ ಬರಿದು.) ಎಂದು ಹೇಳಿದರು ಗಾಂಥಿಯವರು!

*

*

*

*

ರೀಚೆಂಟ್ ಪಾಕಿಫೆಗೆ ‘Rowing’ ಗಾಗಿ ಹೇಳೇಗೊದ್ದೇವು. ಇಲ್ಲಿಯ ನೀರು ನಾಲ್ಕು ಫೂಟು ನಾತ್ರ ಆಳವಿರುವಂತೆ ವಾಡಿದ್ದಾರೆ! ಎಂಥ ಅಂಚುಬುರುಕರೂ ಸಹ ದೊಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕುತ್ತ ಹೇಳೇಗಬಹುದು. ತಾಯಿಯನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಅನೇಕ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕುತ್ತ ಹೇಳೇಗುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲವೇ ದಂಪತ್ತಿಗಳಿಬ್ಬರು ಬಂದು ದೊಂಡಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುತ್ತಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲ ಪಾಕ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಎರಡೇ ಕೆಂಚೆನ್
ಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿರುವದು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿದೆ!

* * * *

ಸೀಲೋನಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನೇಕರು ಕೂಡಿ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಡೆಗೆ
ಉದ್ದಾರೆ. ತನ್ನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ರಾಷ್ಟ್ರಕೆಯ ನಾಟಕನನ್ನು
ಪ್ರಯೋಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವರು ತಯಾರಿ ನಡೆಸಿದ್ದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರ
ವಹಿಸಿದ ಹುಡುಗನೊಬ್ಬ ಪಂಠಾವರ್ತಾ, ವ್ಯಾರಿಸ್ ವೊದಲಾದ ಪಟ್ಟಣ
ಗಳನ್ನು ನೋಡಲೆಂದು ಸೂಟಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಾರದ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಹೊರಿ.
ಅವನು ಸೀಲೋನಿಸಿನ ಒಬ್ಬ ಗಭ್ರ ಶ್ರೀವಂತರ ಮಗ. ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಆಟದಲ್ಲಿ
ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದವ. ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಒಳಾಂತ ಆದರೆ ಆಕ್ಸಾತ್ಯಾತ್ಯಾಗಿ
ವ್ಯಾರಿಸಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಸೆಗಡಿಯು ಯಾಯಿಸ್ತು. ಬೈಷಣೀಯಚಾರವನನ್ನು
ಮಾಡುವವನ್ನು ರಲ್ಲಿಯೇ ಆದು ‘ಡಬ್ಲೂ ಸ್ವೇಳಿಸಿಯಾ’ ಆಗಿ ಪರಿಣಮ
ಸಿತು. ಮರುದಿವಸನೇ ಹುಡುಗನು ತೋರಿಕೊಂಡ.

ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತನು ಚಹಾತ್ಯಾಗಿ ತನಗೆ ಪರಿಚಿತರಾದ ಸೀಲೋನಿ
ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದು. ಅವರು ಚಹಾದ ಕಷ್ಟನ್ನು ತ್ರಿಂಗೆ
ಹಚ್ಚುವವನ್ನು ರಲ್ಲಿಯೇ ವ್ಯಾರಿಸಿಸಿಂದ ಆ ಹುಡುಗನ ಮರಣದ ಬಗ್ಗೆ ಟೀಪು
ಪ್ರೋನ್ ಬಂತು. ದೈವದಾಟದ ಮುಂದೆ ಸೀಲೋನಿ ನಾಟಕವು ಸಾಗು
ವದೇ?

* * * *

ಆ-ಇ-ಇ-ಇ

'Taming of the Shrew' ಎಂಬ ಶೀಕ್ಷಣಿಯರನ ನಾಟಕದ
ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಸೋಽಜಲು ಹೋಗಿದ್ದು. 'Old Vic' ಧಿಯೆಟರಿನಲ್ಲಿ ಆಧು
ನಿಕ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ
(New Theatre)ದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅದ್ಭುತದ್ವಿಶ್ವಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ-
ಹೋಟಿಲಿನ ಮುಂಭಾಗ. ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ದ್ರಶ್ಯದಂತೆ ಕಾಣುವ ತೆರೆ ಇತ್ಯಾದಿ.
'Sly' ಎಂಬ ಭಿಕ್ಷು ಕನು ಶ್ರೀಮಂತನಾದಾಗ ಮಲಗಳು ಉತ್ತಮವಾದ

ಪಲ್ಲಂಗವರುತ್ತದೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿಯ ಬೇರೆಬೇರೆ ಕೋಣೆಗಳು, ಬಾಗಿಲ ಉಪಯೋಗ,-ಇದೆಲ್ಲ ಸೋಡುವಂತಿದೆ. ಬೇಟಿಗಾರರು ಎರಡು ನಾಯಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ರಂಗಭೂವಿಯ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಾರೆ! ಪಾತ್ರಗಳ ಸಂಭಾಷಣೆ ಸಡೆದಿರುವಾಗಲೇ- ಅವರಲ್ಲಿ ಕೇಲವರು ಮುಂದೆ ಬಂದು ತೆರೆಯು ಬಿದ್ದುಮೇಲೆ- ದೃಕ್ಯವು ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತದೆ. ಬಿದ್ದ ತೆರೆಯ ಮಧ್ಯದಿಂದ ಪಾತ್ರಗಳು ಒಳಗೆ ಹೋದರೂ ಅಪ್ಪಾಸಂಗಿಕವೇನಿಸುವದಿಲ್ಲ,- ಬಾಗಿಲ ಕೆಲ್ಪನೆಯು ಅಲ್ಲಿ ಬರುವಹಾಗೆ ನಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ನಟರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನಾಟಕವು ಅಷ್ಟು ನೆಟ್ಟಿಗೆ ಕೂತಿರಲಿಲ್ಲ. ‘Here comes your father’ (ಇಗೋ ಇಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ತಂಡೆ ಬಂದ.) ಎಂದು ಹೇಳುವದರ ಬಡಲು ‘Husband’ (ಗಂಡ) ಎಂದು ಪೆಟ್ಟಿಯೋನು ಕ್ಷಾಧರಿಸಿಗೆ ಹೋದ!

ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಸೋಡಲು ಗಂಡಸರಿಗಿಂತ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನೆರೆದಂತೆ ಕಂಡಿತು. ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಇಷ್ಟುಪರಿ ಹೆಣ್ಣುಮಾಡಿದ್ದ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಈ ಅನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಹಿಳೆಯರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ‘It’s silly’, ‘I don’t agree with it’ (ಏಸು, ಹಚ್ಚಿಷ್ಟಿಷ್ಟಿ ! ನಾನು ಬಪ್ಪಲಾರೆ.) ಎನ್ನತ್ತು ಮನೆಗೆ ಹೋದರು.

ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮವಾದ ‘Induction’ ಇಲ್ಲವೆ ಪಷ್ಟಂಭಕವನ್ನು ತೀರ್ಕಿರಸು ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇಡಿಯ ನಾಟಕಕ್ಕೂ ಒಂದು ನಾಟಕದ ಕಟ್ಟು ಹಾಕಿದ್ದಾನೆ. ಅಭಿನಯ ವಶೇವದಿಂದ ಕೊನೆಯವರಿಗೆ ಇವರಿಗಳ ಸಂಬಂಧವು ಉಳಿಯುವದು. ಅದರಿಂದ ಇಡಿ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಹೋಸ ಕಳಿ ಬರುತ್ತದೆ.

ಮತ್ತೆ ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸುದ್ದಿ. ಒಂದು ಆಂಗ್ಲ ಕುಟುಂಬದೊಡನೆ ಕೆಲವರು ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಆಂಗ್ಲ ಕುಪಾರಿಯಾ (Shop-girl) ಇದ್ದಳು. ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪಂಚಾಬಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಆಸುರಾಗವು ಆವಶ್ಯಕದನೆ ಬೆಳೆಯಿತು. ಆವಸು ಲಗ್ನ ವಾದವ. ಆದರೂ ಇದು ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಲಗ್ನವಾದ ನನ್ನ ಪರಿಚಿತರೊಬ್ಬರು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮನೆಯ ಯಜವಾಸಿಯು ಆವರ ಮೇಲೆ ಕರುಣೆಪಟ್ಟು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. “ Mr—you are very lonely Shall I introduce you to Miss—? She is a good dancer . ” (ಯಾಕೆ, ಒಬ್ಬಾಂಟಿಗರಾಗಿದ್ದೀರಿ ? ಕುಪಾರಿ—ಇನರ ಗುರತು ಮಾಡಿ ಕೊಡಲಾ ? ಆವಳು ಚೈನಾಗಿ ನರ್ತನವಾಡುವಳು.) ಬೇಡವೆಂದು ಇವರು ದೂರಿಸಿಂದ ಶರಣ ಹೊಡೆದರು.

ಇವರ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ (King's College) ಇದ್ದ ಒಬ್ಬ ಆಂಗ್ಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯ ತಂದೆಯವರ ಪರಿಚಯವು ಇವರಿಗತ್ತು. (ಪರಸ್ಪರ ಎತ್ತರ ಮಾಲಕ). ಆ ತಂದೆಯು ಆಯಲ್ಫಂಡದವ; ಉತ್ತೇಯ ಕೆಲಸ ಪತ್ತು ಲಂಡನ್‌ನಲ್ಲಿ. ವೊದಲನೆಯ ಸಲ ನನ್ನ ಪರಿಚಿತರನ್ನು ಉಟ್ಟಕ್ಕೆ ಕರೆದ. ಒಹಳ ಆದರೋಪಚಾರವೂ ಆಯಿತು. ಎರಡನೆಯ ಸಲ ಹೇಳಿದಾಗ ಮಾತೆತ್ತುದು: ‘ My daughter is anxious to dance with you ! ’ (ನನ್ನ ಮಗಳಿಗೇನೋ ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ನತ್ರೇಸಬೇಕೆಂಬ ಮನಸ್ಸು.) ಮುಂದೆ ಪತ್ತ, ಒಂದಾಗ ಇವರು ಜಾಣತನದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸುಕೊಂಡರು !

* * * *

ಇಗ್ಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಲು ಒಂದ ಆನೇಕರು ‘ ಮೇಟರ್ ’ರಾಗ ಇಲ್ಲಿಯ ಹೋಟೆಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪಂಚಾಬದ ಒಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ;

ಶ್ರೀಮಂತರ ವಂಗ. ಆಯ್. ಸ್. ಎಸ್.ಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ. ಸರಿ. ಆಂಗ್ಲ ಯುವತಿಯರ ಸೆಳೆತಡಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು. ಪರೀಕ್ಷೆಯು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಉಳಿಯಿತು. ತಂದೆಗೆ ಇವನ ವರ್ತನವು ಗೊತ್ತಾಗಿ ದುಡ್ಪು ಕೋಸುವ ದನ್ನು ಬಾದುವಾಡಿದ; ತಿರುಗಿ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ. ಹೊಗಡೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ವೇಣಿರನಾಗಿ ತನ್ನ ಯುವತಿಯರ ದಾಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾನೆ.

*

*

*

*

ಒಬ್ಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಘಾಸ್ರೆ ಏದ್ಯಾಧಿ. ಲಗ್ನವಾದವ. ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಪನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಿಸಲು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಒಬ್ಬ ಆಂಗ್ಲ ಯುವತಿಯನ್ನು ಲಗ್ನವಾದ. ‘ಪಾರ್ನಿಕ್ಸ್’ ಮಾಡಹತ್ತಿದ್ದ; ತಂಗಳಿಗೆ ಸಾಷಾಪ ವಾಂಡು ಗೋಸುತ್ತಿದ್ದು. ‘Ruxton’ ಎಂದು ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿದ. ಮೂರು ಮಕ್ಕಳಾದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಆಂಗ್ಲ ಪತ್ತಿಯು ಇನ್ನೊಂದು ಬುಸ ಬೆಸ್ಸು ಹತ್ತಿ ಹೊಗುವದನ್ನು ಕಂಡ. ಸಹನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯನ್ನು ಗುಂಡು ಹಾಕಿ ಕೊಂಡು ದಿಕ್ಕಿಗೊಂಡು ಎಲುಬನ್ನು ಕಾಣಿಸಿ ಬಂದ. ಆದರೂ ಆವನ ಅಪರಾಧವು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಕೊಲ್ಲುವದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಹೇಸಿಂದು ಸ್ವಾಯಾಧಿಕರು ಹೇಳಿದಾಗ: ‘I loved my wife I could not live without her. And I could not live with her.’ (ಸನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ನಾನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದು. ಆವಳನ್ನು ಬಟ್ಟಿರುವುದು ಸನಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಕೂಡಿರುವದಂತೂ ಆಗಲೇ ಇಲ್ಲ.) ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಇವನ ಮೇಣದ ಮೂರತಿಯನ್ನು (ಇವನನ್ನು ಶೂಲಕ್ಕೇರಿಸಿದರು.) ಮಾಡಿ ಟ್ರೋಸ್‌ವ್ಯಾಜ್‌ ಸಂಗ್ರಹಾಲಯದ ‘ಭೀಕರ ದೃಶ್ಯಗಳ ಮಂದಿರ’ದ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ!

‘ಕ್ರಿಕಲ್ ವುಡ್’ ಎಂಬ ಲಂಡನ್‌ನ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ‘ಸ್ನೇಟಿಂಗ್ ರೀಂಕ್’ಗೆ ‘ರೋಲರ್-ಸ್ನೇಟಿಂಗ್’ ಗಾಗಿ ಕೆಲವು ಗೆಳೆಯರೊಡನೆ ಹೊಗಿದ್ದೆ. ‘ರೋಲರ್-ಸ್ನೇಟಿಂಗ್’ ಎಂದರೆ,— ಸಫ್ತೆ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಸೆಲದನ್‌ಲೇ ಗಾಲಿಹಚ್ಚಿದ ಪಾದರಕ್ಕೆ ಗಳನ್ನು ಘಾಕಿಕೊಂಡು ಜಾರುತ್ತು ಸಾಗುವದು! ‘fast skating, dance skating, figure skating’,— ಹೀಗೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರಗಳಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯ ದಿವಸ ಇದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ನನಗೆ ಅನೇಕಸಲ ಬೀಳಬೇಕಾಯಿತು! ಆದರೆ ಬೀಳವ ಪುಣ್ಯತ್ವರು ಅನೇಕರುತ್ತಾರೆ.

ಸಣ್ಣ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ಜಾರಲು ಕಲಿತ ಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡ ಮೈದಾನ ದಲ್ಲಿ ಹೊಗಿ ‘ಸ್ನೇಟ್’ ವಾಡಬಹುದು. ನನ್ನ ಪರಿಚಿತರೊಬ್ಬರು ಹೀಗೆ ವಾಡಿದರು. ಅಳತೆ ತಪ್ಪಿ ಒಮ್ಮೆ ಬೀಳಲು ಅವರ ಹಿಂದೆಯೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಜರ್ನಲ್ ಯುವತಿಗೆ ಕಾಲು ತಟ್ಟಿ ಆಕೆಯನ್ನಿಬೆಷ್ಟುಕು. ನನ್ನ ಪರಿಚಿತರು ಅವಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಎಬ್ಬಿಸಿದರು. ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರ ಪರಿಜಯವಾಯಿತು. ಒಂದಾಟವು ಮುಗಿದು ದಳಿದು ಕುಳಿತಾಗ ಆ ಯುವತಿಯು ಇವರನ್ನು ವಾತನಾಡಿಸಿದಳು: “ಬಫ್‌ದ ಮೇಲೆ ನಾನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸ್ನೇಟ್ ವಾಡಬಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಹೇಗೆಂದೇ ಹೇಗೆಂದೇ ಅನಿಸುತ್ತಾದೆ. ನನಗೆ ರೂಢಿಯಿಲ್ಲ!” ಪರಿಚಿತರು ಕೇಳಿದರು: “ಹೊನದಾಗಿ ಸಾರುವ ವಾಡುವವರಿಗೆ ಬಫ್‌ದ ಮೇಲೆ ಸ್ನೇಟ್ ವಾಡಲು ಕರಿಣವಾಗುವ ದೇನು?” “ನನಗೇನು ಘಾಗೆನಿಸುವದಿಲ್ಲ. ನಾಜದು ನಾನು ‘ಆಯಿಸ್ ಸ್ನೇಟಿಂಗ್’ ಗೆ ಹೊಗಬೇಕೆಂದು ವಿಚಾರವಿದೆ. ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ನೀವೂ ಬರಬೇಕು.” ನನ್ನ ಪರಿಚಿತರಿಗೆ ದಿಗಿಲು ಬಿದ್ದಿತು. ಏನು ವಾಡಬೇಕು? ಇಷ್ಟು ಶೀಫ್‌ರಾಲ್ಯಾಯೇ ನಮ್ಮ ಮೈತ್ರಿಯು ಬೆಳೆಯಿತ್ತೂ ಹೇಗೆ? ನನ್ನ

ಪರಿಜಯವಿಲ್ಲದೆ ನನ್ನನ್ನು ಈ ವಾರಣೀಯು ಆವಂತಿಸಿದುದು ಹೇಗೆ? ಕೊನೆಗೆ,—ಅಂದು ಬೇರೆ ಕೆಲಸವಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿ ಮಾತು ಮಾಗಿಸಿದರು!

* * * *

ನಾನು ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಾಗ ಒಬ್ಬ ವೆಲ್ಲೋ ಪ್ರಾಂತದ ಕೂಲಿ ಕಾರನು ಭೇಟ್ಟಿಯಾದ. ಒಳ್ಳೆಯ ಸ್ವಭಾವದವನ. ಮಾತಿಗೆ ಮಾತು ಹೊರಟು ಹೇಳಿದ : ‘ You and your friends look like Englishmen but for your skin You are quite healthy ’ (ನೀವೂ ನಿಮ್ಮ ಗೆಳೆಯರೂ ತೀರ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಜನರಂತೆ ಕಾಣುವಿರಿ. ಇನ್ನೇನು, ನಿಮ್ಮ ತೊಗಲಿನ ಬಣ್ಣ ಬೇರೆ. ನೀವು ಒಳ್ಳೆ ಆರ್ಕೋಗ್ರಾವಂತರಾಗಿದ್ದೀರಿ)

ಇರಬಹುದೆಂದು ನಾನು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟೇ.

‘ They say that it is very hot in your country A relative of mine had been to Jerusalem during the war He said that he would have been struck blind if he looked at the sun How do the Europeans live there ? ’ (ನಿಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಹಳೇ ಉಲಿ ಬಸಿಲು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನ ಆಪ್ರೇಚ್‌ಬ್ರಾರು ಯುದ್ಧದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಜರ್ಮನ್‌ನೇನ್‌ಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯನನ್ನು ದಟ್ಟಿಸಿ ಸೋಡಿದ್ದರೆ ಕಣ್ಣಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುವಂದು ಹೇಳಿದರು. ಯುರೋಪಿ ಯನ್ನರು ನಿಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಆಗ ಹೇಗೆ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾರೆ ?)

ಬೇಸೆಗೆಯಾದೊಡನೆ ಬೆಂಟ್‌ದೊರೆಗೆ ಹೋಗಿ ಆವರಿರುವರೆಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದೆನು.

‘ You are a great English talker. You talk me down. Sure ! You speak English as if you had been born and bred in England ’ (ನೀವು ಇಂಗ್ಲೀಷೆನಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾತನಾಡಲು ಬಲ್ಲಿದರು. ನನ್ನನ್ನು ಸೋಲಿಸುತ್ತೀರಿ. ಸಿಂಚನಾಗಿ ನೀವು ಇಂಗ್ಲಂಡಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹಂಟ್ಟಿಬೆಳಿದವರಂತೆ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಮಾತಾಡುತ್ತೀರಿ.)

ಭಾರತೀಯರು ಪರಕೀಯರಾಗಿದ್ದು ಸಹ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಮಾತಾಡಬಲ್ಲಿರೆಂಬುದು ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರಿಗೆ ಒಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಅದೇಂದು ಸಮ್ಮು ದುಡ್ಯುವವೇಂದು ನಾನು ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟೇ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಸ್ಸುಸೀಂದಿಳಿದು ಅವಸ್ಥಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ‘Good night !’ ಎಂದು ವಾತ್ತು ಮುಗಿಸಿದೆವು.

* * * *

ಸಾಸುರುವ ಕೋಣೆಯು ಮಗ್ಗುಲಿಗೆ ಇಸ್ತೊಬ್ಬಿ ಪದ್ಯಾಧಿ ಇದ್ದಾನೆ. ಮುಂಜಾನಯಂದ ಅವನಿಗೆ ಹೊಟ್ಟಿಶೂಲೆ ಹುಡಿದಿತ್ತು. ‘Appendicites’ ಆಗಿದೆ; ಶಸ್ತ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಡಾಕ್ಟರರು ಯೇಳಿ ಹೊಂದರು. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲ ಅವಸ್ಥಿಗೆ ಸಿದ್ದು ಹತ್ತು ಲಿಲ್ಲ. ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿ ಯಲ್ಲಿ,- ಈಗಂದಿಗೆ ಶಸ್ತ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗದಿದ್ದರೆ ಸಾಯಾಷಪಂದೆಂಬ ಫೇತಿ ಬಂದಿತು. ಚೀರಿಕೊಂಡ. ಯಾರಿಗೂ ಕೇಳಿಸಲಿಲ್ಲ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರ ದಲ್ಲಿಯೇ ‘ಟಾಯಿವೂ ಹೀನ್’ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಲಗಾದ್ದು. ‘ಅರಾರಂ’ ಬಂದೇಸಮನೆ ಬಾರಿಸಿದ್ದೂಡನೆ ಸನಗೆ ಹಂಚ್ಚಿರವಾಯಿತು. ಹೋಗಿ ಉಪನ್ಯಾಸ ಸಾಧಾರಣ ಮಾಡಿದೆ.

* * * *

‘ದಿ ಬ್ಲೌಟ್’ ಎಂಬ ನಾಟಕವನ್ನು ಸೋಚಿದೆ. ‘ಪತ್ರೀದಾರಿ’ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಸುಗ್ರಿ ಮುಗಿದು ಇಲ್ಲಿ ಅಂಥ ನಾಟಕಗಳಿಗೆ ಆರಂಭ ವಾಗಿದೆ. ಈಗ ಲಂಘನ್ಸ್‌ಸಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀ ನಾಟಕಗೃಹಗಳನೆ. ಇಂತೆ ನಾಟಕಗಳು,- ಸಾಮಾಜಿಕ ಮುಂತಾದವು; ಅ ‘ಕಾಮೇಡಿ’ಗಳು; ಒಂದು Very light comedy; ಒಂದು light comedy, ೨ musical comedy; ಒಂದು comedy-thriller, ೩ musical plays, ೪ revues; ಒಂದು musical revue, ಒಂದು musical show; ೨ thrillers; ಒಂದು ballet and opera— ಈಗೆ ಸುವಾರು ವಭಾಗವಿದೆಯೆನ್ನಬಹುದು. ‘Plays’ ದಲ್ಲಿ ಎರಡು ತೀರ್ಕುಪಿಯರನವು; ಒಂದು ‘ಶಾ’; ಒಂದು ‘ಆಡನ್’ ಎಂಬ ಆಧುನಿಕ ಕವಯ ಕಾವ್ಯಮಯ ನಾಟಕ.

ಪತ್ರೀದಾರಿ ನಾಟಕಗಳ ಸ್ಥಾತ್ಯಯು ಹೀಗೆ: (೮) ಸ್ನೇಹಾದಲ್ಲಿ

ಕಂಡುಬರುವ ಅದ್ಭುತ ವಾಸ್ತವಕ್ತೆಯನ್ನು ರಂಗಭಾವಿಯ ಮೇಲೆ ಏರ್ಪಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವು ಇಲ್ಲಿಯು ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ‘ಬ್ಯಾಟ್’ದಲ್ಲಿಯ ಮನೆಯ ದೃಶ್ಯ, ಅಂತಸ್ತಿನ ರಚನೆ, ಸೆಲಮನೆ, ತಿಜೋರಿ,-ಇದೆಲ್ಲ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯು ರಮ್ಯವಾದುದು (೧) ಲಳಿದ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿಯೇಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಏನೋದಕ್ಕೆ ಎಡೆಯಿಲ್ಲದೆ. ‘The only other detective outside the profession is the married woman !’ (ಕಷಬುಗಾರರನ್ನು ಬಿಂಬಿ ಪತ್ತೇರಿದಾರಿ ಕೆಲಸ ವಾಡುವವರೆಂದರೆ ಮನುವೆಯಾದ ಹೆಂಗಸರು.) (೨) ಪ್ರತಿ ನಿನಿಂಬ ಇಲ್ಲಿ ಹೊಸದೇ ನಾದರೂ ಸಂಭವಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ವಸ್ತುವಿನ ಆಕಾರ ಗುಣವೇ ಇದರ ಜೀವಾಳ.

ಆದರೆ ಪತ್ತೇರಿದಾರಿ ಕಾದಂಬರಿಯೆಂತೆ ಇಂಥ ಸ್ಯಾಹೋಗಗಳು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹಿಡಿಯಲಾರವು. ಕಳ್ಳುರೊಡನೆ ಬಡಿದಾಟ ಸಡೆದಾಗ ದೀಪಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ,-ಯಾಕಂದರೆ, ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯ ದೀಪಗಳೂ ಆರುತ್ತವೆ ! ಇದೆಲ್ಲ ನಡೆದಾಗ ಶೋತ್ರಪೂರ್ಣದವು ನಗುತ್ತ ಕೂತಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಸನ್ನಿಹಿತಗಳು ಸ್ವಾಂತ್ರ್ಯವಾಗುವದಿಲ್ಲ ಕೂಡ. ಶಲ್ವಕ್ ಹೋಪ್ಸನ್ ಏವೇಷನಾಪದ್ಧತಿಯು ನಾಟಕಗಳ ಸಂಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಂದ ಒರಬೇಕು ? ಆದರೂ ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ನಾಟಕಗೃಹವನ್ನು ತುಂಬಿದ್ದರು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು.

*

*

*

*

೧೨—೪—೩೯

ಇಂದು ಒಂದು ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ಖಾಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಿದ್ದೆ. ನನ್ನ ಟೀಬಲ್ಲಿನ ಬದಿಗೇ ಒಬ್ಬ ಆಂಗ್ಲ ಯುವಕನು ಕುಳಿತಿದ್ದೀ. ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಮಾತನಾಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಸಹಜವಾಗಿ ನನ್ನ ಕಿಸಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಆಕ್ಸಫರ್ಡ್ ಡೈರಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತೆ. ಅದು ಕೇಂಪ್ರಿಜ್ ಡೈರಿಯೆಂದು ಆ ಯುವಕನ ಕಲ್ಪನೆಯಾಯಿತು. ಅವನು ಕೇಂಪ್ರಿಜ್

ವಿದ್ವಾನ್‌. ಕೂಡಲೇ ಸನೊಂದನೆ ವರ್ತತಿಗೆ ಸುರುವು ವಾಡಿದ. ಏಕೆಷ್ಟೆ ವಿದ್ವಾಲಯದ ಆಪ್ತತ್ವದಲ್ಲಿ ಜವಾಂಗಭೇದಗಳೂ ಸಹ ಮರೆಯಾಗುತ್ತವೆ!

*

*

*

*

೧೨-೪-೫೯

ಇಂದಿನದು ಮನೋಹರವಾದ ಸಂಜೀ. ವಸಂತಕಾಲವು ಬಂದಿದೆ ಯೆನ್ನಬೇಕು. ಹ್ಯಾಂಪ್ ಸ್ಟೇಡ್ ಬಯಲಿಂಧಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡಲು ಹೋಗಿದ್ದೇನು. ಇಲ್ಲಿಯ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತದ ವೈಚಿತ್ರ್ಯವೇ ಬೇರೆ. ಬಣ್ಣದ ಸಂಧಾರವು ಯಾನ್ನು ಚಿತ್ರಕಾರನೆಂಬುನು ಬರೆದು ಆ ಮೇಲೆ ಆದನ್ನು ಆಳಿಸಿದಂತೆ, ಉರಿಯ ನ್ಯೂಯಾರ್ಕನ್ನು ಧರಿಸಿ ನಾಲಗೆಯನ್ನು ಚಾಚುತ್ತಿರುವ ಪಂಚಿಸಂತೆ ಸೂರ್ಯನು ಕಾಣುತ್ತದ್ದು. ಟೆನ್ಸರ್ ವೊದಲಾದ ಚಿತ್ರಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಕೃತಿಗಳು ಬರಿ ಕಲ್ಪನೆಗಳಲ್ಲ,—ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕಂಡ ದೃಷ್ಟಿಯ ಫಲಗಳಿಂಬ ವರ್ತತು ಇಂಥ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಗಳನ್ನು ಸೋಡಿದರೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಹೋಳಿಯುವದು. ಬಯಲ ಹಜ್ಜ್ ಹಸಿರು ಸಂಜೀಯ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತು:

ಬಂದನಿದೊ ವಸಂತ!

ಬಂತು ಕುಳಿರಿಸಂತ!

ಬಂದನ್ನು ಮಹಂತ

ಇಳಿಯಳುವನು ಕಳಿಯಲು!

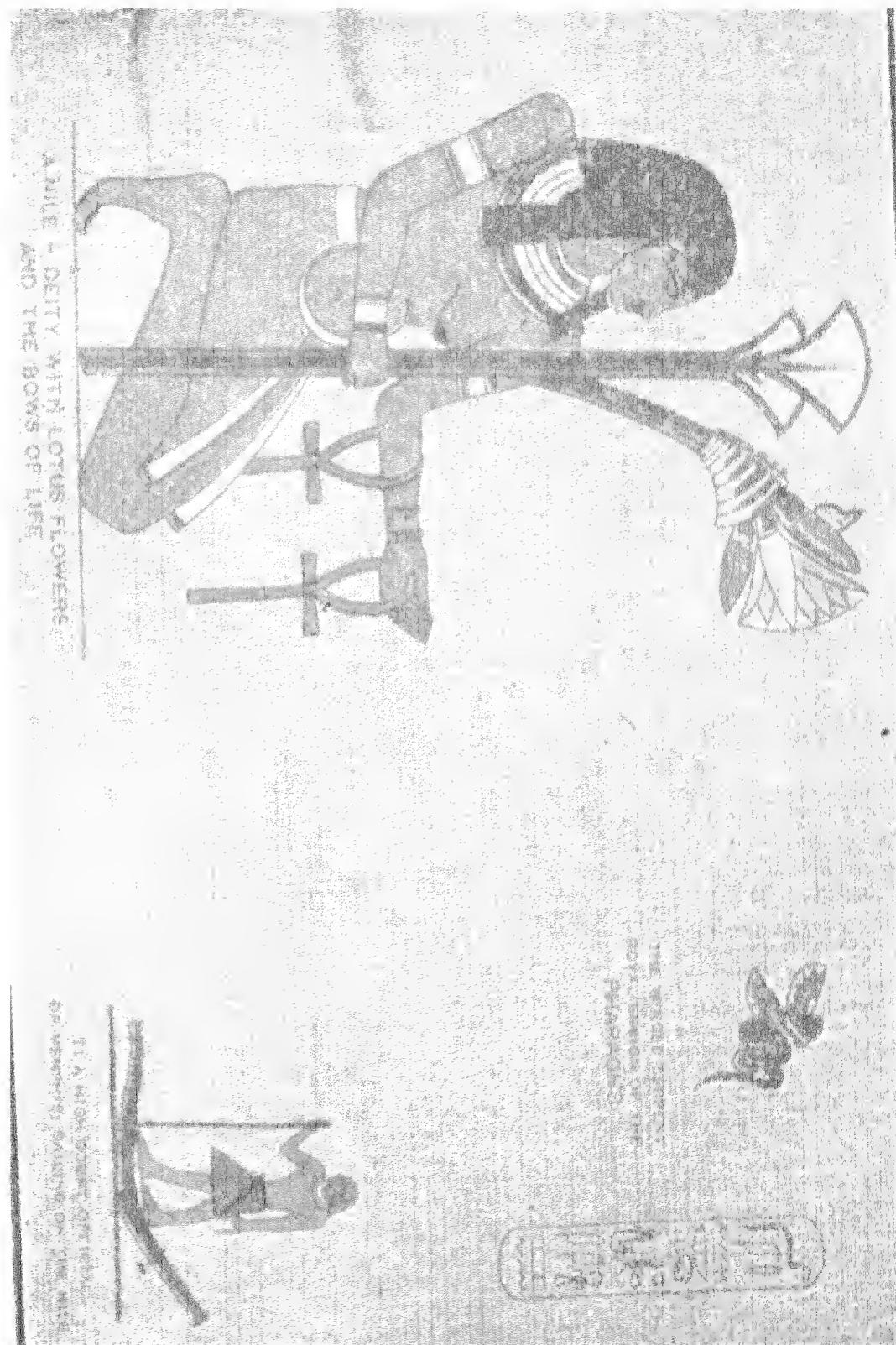
ಸೋಡಿದೆಂಥ ಬಣ್ಣ!

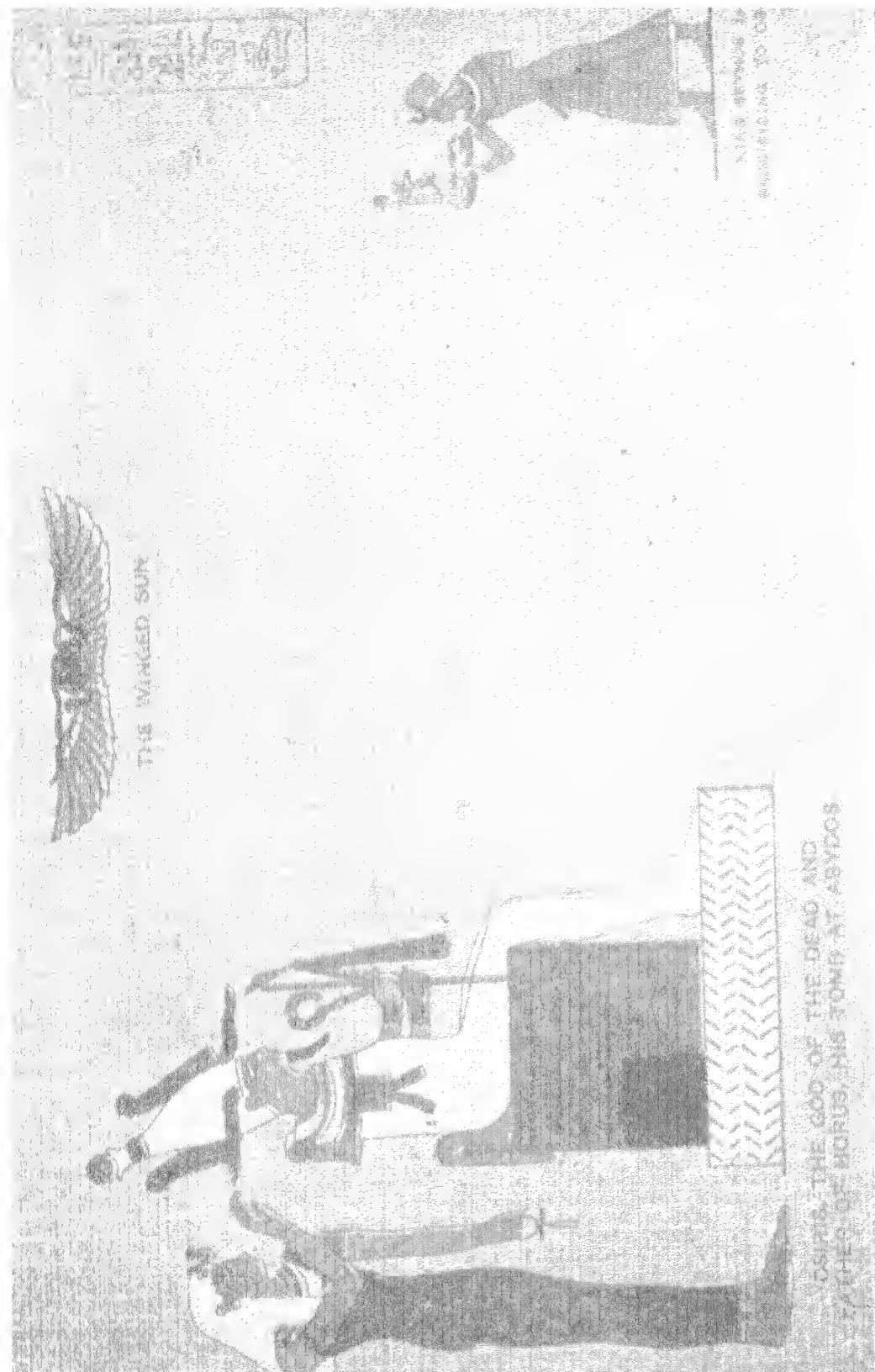
ಕುಕ್ಕಿಸುವದು ಕಣ್ಣ,

ಹೋನಾನ್ನಿಗಿಸಿ ಮಣ್ಣ,

ರನ್ನದಂತೆ ಹೋಳಿಯಲು!

328 a 294 d3

THE COIN OF THE DEAD AND
ROPE IN THE TOWER AT ASYDOS

三
九
五
七
一
三
九
七
三
八

ಸಮುದ್ರದಾಚೆಲಿಂದ

ಹಳನೆಯ ಕಟ್ಟು

ಉಂಡನ್ನು ಸಲ್ಲಿ ಬಂದು ಹಿಂದೀ ಹೊರೆಟೆಲು. ಹಿಂದೀ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸೌಕರ್ಯವಿದೆ. ಸಪತ್ತೀರ್ಕನಾಗಿ ಯಜಮಾನಸು ಇವನ್ನು ಸಡೆಸುತ್ತಿರುವನು. ಒಳ್ಳೀ ಸ್ವಭಾದವ. ಆದರೆ ಬಿಳಿ ಹೋರೆಯ ಕಳೆಯನ್ನು ಕಣಾದೆ ಇರಲಾರ. ನರಿ. ಅಂಗ್ಗ ಕೆಲಸಗಿತ್ತಿಯರು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದೇ ಸಮನೆ ಎಂಟು ದಿವಸ ಸಹ ಸೀಲ್ಪುವದಿಲ್ಲ.

ಒಬ್ಬ ಕೆಲಸಗಾತ್ಮೀಯೊಡನೆ ಯಚನವಾನನೆ ಸಖ್ಯಾವು ಬೆಳೆಯಿತು. ಆಕೆಯೆಸ್ತು ಲಗ್ಗಿವಾಗುವೆನೆಂದು ಪರಜನಕೊಟ್ಟು. 'ಇದ್ದು ಹೆಂಡತಿ ಯನ್ನೇ ಈಸು ಮಾಡುವೆ? ' ಎಂದು ಕೆಲಸಗಾತ್ಮೀಯು ಕೇಳಿದಳು. 'ಆದ ಕ್ಕೇಂದು? ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಕಾರ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡತಿಯರಲು ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ನೀರು ಹಿಂನೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ತೋಕರಿಸಿ ಬಡು.' ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಆ ಪ್ರಾಲೋ ನಂಬಿದಳು. ನಂಬುಗೆಯು ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಣಯ ಘ್ರಾತಾಲ್ಲಿ ಪರಿಣವಿಸಿತು.

ಆಗ ಗಾಂಧಿಯಾಗ್ಯಾ ಕೆಲಸಗಿತ್ತಿರುವು ಮತ್ತೆ ಲಗ್ನಿದ ವಿಷಯವನ್ನು
ಹತ್ತಿದಳು. ನೋಡೆ ಐಣಿನೆಂದು ಯಜಮಾನಸನು ಸಮಾಧಾನ ಪರಾಡಿದ.
ಒಸ್ಸರನ್ನು ಕಳೆಯಲು ಉತ್ತಮ ಹಿಂದೀ ಬೈಷಣಿಗಳಿಂದು ಏನೋ ಬಂದು
ದೇಶೀ ಗಡವೂರುಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು. ಪಾಪ, ಆ ಹಣ್ಣು ಮಗಳು
ಸತ್ಯ ಸತ್ಯ ಉಳಿಸಳು. ಮುಂದೆ ಯಜಮಾನಸನು ಉನಳನ್ನು ಕೆಲಸದಿಂದ
ತೆಗೆದು ತಾಕಿದ್ದು.

1

*

*

2

‘గండిశాదప్ సిస్తు బలకేండువయేను?’ ఎందు బ్రోండ్రీ
యివరు ఒర్చిద్దు; ‘నీ వేందలు కేళ్ళుదాపు’ ఏండు నాటను

ಒರೆದಿದ್ದು; ಎರಡೂ ಸನಗೆ ಅಕ್ಷಸ್ತಾತ್ ಸೇನಪಾಗಿ ನಾವಿಭುರು ಎಡುರಿ ಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟುವು. ಸ್ತಾಧಿತಾಗಿದ ಸಿದ್ಧತೆಯಿಂದ. ಆದರೆ 'ಸಮರ್ಪಣ'ಕ್ಕೆ ಜೀವವು ಇನ್ನೂ ಹೆಡರುತ್ತದೆ. ಈ ಹೆಡರಿಕೆಯಿಂದ ಪ್ರಗತಿಯು ಕುಂರಿತವಾಗಿದೆ. ಸಮರ್ಪಣವನ್ನು ಇದು ಜೀರೋಂದು ಹಾಡಿಯೇ ಇಲ್ಲವೇ?

*

*

*

*

೮೫—೪—೨೨

ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಿದ್ದಾನೆ. ಹಿಂದುಸ್ತಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಂದಿ ನಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲ. ಸಂಗೀತ ಪ್ರಯೋಗ. ಒಂದು ಶ್ಲೋನೋಗ್ರಾಹನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ; ಕೆಲವು ಹಿಂದಿ ರೆಕಾಡ್‌ಗಳಿವೆ. ಸರಿ. ಯಾವಾಗಲೂ ಶ್ಲೋಕಮಯಗಿತಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತು ಶ್ಲೋಣಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಹಾದಿ ಹೊಗುವವರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೂಡಿಸಿ ಕೇಳಿ ಹಚ್ಚುತ್ತಾನೆ! 'ತೇ ಹಿನೇಂ ದಿವಸಾಗತಾಃ!' ಪ್ರೇಮವೆಲ್ಲಿದೆ? ಇನ್ನೇನು ಗತಿ?— ಇವೇ ಈ ಗಿತಗಳ ಪಲ್ಲವ!

*

ಂ

*

*

೮೬—೪—೨೨

ಸಂಯುಕ್ತಪ್ರಾಂತದ ಒಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಿದ್ದಾನೆ. ಮಗನು ಹಂಟ್ಟಿದ ದಿವಸವೇ ಈತನು ಹಿಂದುಸ್ತಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು. ಈಗೆರಡು ವರುಷ ಮಗನನ್ನು ನೋಡಿಲ್ಲ. ಶ್ಲೋಟ್‌ಮೋದ ಮೇಲಿಂದ ಮಾತ್ರ ಗುರುತು ಪ್ರಸೂತಿಗೃಹದಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಶಿಶುಗಳಿಗಿಂತ ತನ್ನ ಮಗುವೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ತೊಕದಾಗಿತ್ತುಂದು ಅಭಿವಾಸದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ! ಒಂದೇ ಮನಸ್ಸನಿಂದ ಅಡ್ಡಹಾದಿ ಹಿಡಿಯದೆ ದಿವಸಗಳನ್ನು ಕಳೆದಿದ್ದಾನೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಮನೆಯ ಸೇನಪಾಗಿ ತೀರ ದುಃಖವಾದಾಗ ಶಾಸು ತನ್ನ ಲಗ್ಗುದ ಪೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿದ ರುಮಾಲವನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ತಿರುಗಾಡುತ್ತಾನೆ!

*

*

*

*

೮-೪-೨೨

ಒಂದು ಹಿಂದೀ ಹೊಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಹಿಂದೀ ಸೇವಕರೊಡನೆ ಕೆಲಸಗಿತ್ತುಯಾಗಿ ನಿಂತ ವರಿಶ್ ಕನ್ನೆಯ ಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕು. ಈಕೆ ಚೆಲುವೆ. ಇದೀ ಬಿಡಾರದಲ್ಲಿ ಈಕೆ ಸುಳಿದರೆ ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯವೂ ಕಂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಅಸಿಸ್ಟಂಟ್ ಮ್ಯಾನೇಜರು ಈಕೆಯ ಬೆಸ್ಟ್ ಫ್ರೆಂಡ್ ಎಂಬುದನ್ನು ಹಾಗೆ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈಕೆಯಾಗಿ ಸುರಿತವಳಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾಣಿ. ತಾನೇ ಬೆಕ್ಕಿನಂತೆ ಆದಿ ಉಳಿದವರಪಾರಣಾಸಂಕಟವನ್ನು ನೋಡುವದರಲ್ಲಿ ಇವಳಿಗೆ ಆನಂದವದೆಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. Alice in Wonder land (ಪಾತಾಳದಲ್ಲಿ ಪಾಪಚ್ಚಿ ಎಂದು ಶ್ರೀ ನಾ. ಕೆಸ್ಟ್ರಿಯವರ ಇಸ್ವಾತಾದ ವಿದೆ) ಎಂಬ ಹೊಸ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕಿನ್ನು !

ಈ

೮-೪-೨೨

‘ದಿ ಬಿಲವ್‌ಡ್ ಎನ್‌ವಿ’ ಎಂಬ ಜೆಲಜ್‌ಟ್ರೆವನ್ನು ನೊಂದಿದೆ. ಅಯಲ್‌ಎಂಡದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದ್ದ ಜಳವಳಿಯ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಬೈರಂಗಾಚೀಬ್, ಒಬುನ್ನೀಸಾ, ಶಿವಾಚಿ,-ಕಥೆಯು ಈ ಹಾದಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದದ್ದು.

* * * *

೮-೪-೨೨

ಇಂದು ಇಲ್ಲಿಯ ಬೇಸಿಗೆಯು ಸುರುವಾಯಿತು. ವೊಸ್ಸೆ ರಾತ್ರಿ ದೇಶದ ಎಲ್ಲ ಗಡಿಯಾರಗಳು ರಾತ್ರಿಗ್ರಾಗಂಟಿಗೆ ಗಂಟೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದವು!

* * * *

೧೦-೪-೩೯

ಉಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ಸ್ವತ್ವತ್ವ ಮತ್ತೆರಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲವ್ಯಾಖ್ಯಾ
ಬಬ್ರು ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಭೀಮೀಯಾದ. ಹಿಟ್ಲರ್ ಹಾಗು
ನಾಷ್ಟ್ಯಿನ್ ಇವರಲ್ಲಿ ಏನೂ ಅಂತರವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದು ಅವನ ಆಭಿಪ್ರಾಯ.
ಮಾತ್ರಮಾತ್ರಾತಿಸಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ವಾದಗ್ರಹಣ ವಿಷಯ
ವನ್ನು ತಂಡು ತನ್ನ ದೊಡ್ಡಿಸ್ತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಇಲ್ಲವೇ ಇನ್ನೊಂದು
ಬ್ಬರ ಹುಳುಕನ್ನು ಬಯಲಿಗೆಳೆಯುವ ರೀತಿಯು ಇವನಿಂದು. ‘ಚಾಡಿ
ಶೋರರಶಾಲೀಯ ರೀತಿಯು ಸುಭ್ರಾಲ್ವಿವೆಂಬುದು ಕಂಡುಬಂದಿತು.

*: * *

ಇನ್ನೊಂದು ಭಾರತೀಯ. ಲಂಡನ್ ಬಿ ಎ. ಆರ್. ಇವನ್ ಕೆಮ್ಪು
ಸ್ನಾಟ್ ' ರೀತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ನುರಜು ಸರಕಾರದಿಂದ
ಉವನಿಗೆ ವಾಸ್ ಫ್ರೋಂಟ್ ದೊರೆಯೆಲ್ಲಿ. ಈಗ ಕೆಮ್ಪುಸ್ನಾಟ್ ಪುಸ್ತಕಗಳ
ಅಂಗಡಿಯೊಂದನ್ನು ಇಟ್ಟು ಲಂಡನ್ನಿಂದಲ್ಲಿ ಬೋಸ್ಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

*: * *

ಒಟ್ಟಿಗೆ ಗೃಹಸ್ಥಿ. ಬಬ್ರು ಆಂಗ್ಲ ಯುವತೀಯನ್ನು ಮದುವೆ
ಯಾದ. ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವದು ಬಂದುತ್ತೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.
ಅಂತೂ ಇಬ್ಬರೂ ನುರಜಿ ನಿರಾಯಕಿಗೆ ಬಂದರು. ಈತನಿಗೆ ಸಾಂತ್ಯದ
ಅಧಿರುಚಿ ಹೇಜ್ಟ್ ಆಗ್ಲೋಗ್ ಸಣ್ಣ ಕತ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಲೇಖಗಳನ್ನೂ ಬರೆದು
ಆಂಗ್ಲ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಕಣಿಸುತ್ತಾನೆ ಬಹುಶಃ ಈನ್ ಸ್ವೀಕೃತವಾಗುವ
ದಲ್ಲ. ಇದು ಕೇವಲ ಜನಾಂಗದ್ವೇಷವೆಂದು ಆಗ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆರು
ತಿಂಗಳಿಂದು ಅನ್ನಿತಿಯ್ಯಾ ಬಂದು ಲೇಖವು ಸ್ವೀಕೃತವಾಗಿ ಆದರಿಂದ
ರೊಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ,— ಅಷ್ಟು ರಿಂದ ಜೀವನವು ಹೇಗೆ ಸಾಗಬೇಕು? ಮಾರು
ನಾಲ್ಕು ಮಕ್ಕಳಿವೆ. ಕೊರಣ ಮಾರುವರು ನಾಲ್ಕುರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ
'ಬೋಡಿಂಗ್' ಮುಂತಾದ ಅನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನು ಬದಗಿಸಿ ಹೊವ್ವಿ
ಕುಂಬಿಕೆಗಳನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಹೆಂಡತೀಯೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ದುಡಿಯಬೇಕು
ಗುತ್ತದೆ.

*: * *

ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಭಾರತೀಯ. ಒಂದು ಮನೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿರ್ಪು ಎದ್ದಾಗಿಗೆ ಕೋಣಿಗಳನ್ನು ಬಾಡಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿ ಬೀವಿಸುತ್ತಾನೆ. ನನ್ನ ಪರಿಚಿತರೊಬ್ಬರು ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಕೋಣಿಯನ್ನು ನೋಡ ಹೋದರು. ಅವರಿಗೆ ಯಜಮಾನನು ಹೇಳಿದ: 'ನೀವು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಜ್ಞಂದ ವಾಗಿರಬಹುದು. ಈ ಕೋಣಿಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಬಾಗಿಲಿದೆ. ಅಪರಾತ್ಯ ಯಲ್ಲಿ ನಹ ನೀವು ಎಂಥವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದರೂ ಇದೇಕೆಂದು ಕೇಳುವವರಿಲ್ಲ! ಇತ್ಯಾದಿ!' ಇದರ ಮೇಲಿಂದ ಸ್ತುತಃ ಯಜಮಾನನ ಜೀವಿತವು ಹೇಗೆರಬಹುದೆಂದು ಸಹಬವಾಗಿ ಉಪಿಸಬಹುದು.

*

*

*

*

ವಿವೇಕಾನಂದರ ಒನ್ನುತ್ತಿಧಿಯನ್ನು ಕೇಲವು ದಿಸಗಳ ಹಿಂದೆ ಅಚರಿಸಲಾಯಿತು ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ. (ನಾನೀಗ ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡಿಗೆ ಪುರುಳಿ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.) ಶೋತೃವೃಂದದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಆಂಗ್ಲ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರಿದ್ದರು. ರಾಮ ಕೃಷ್ಣಾಶ್ರಮದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳು ಮಾತನಾಡಿದರು. ಇವರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕೇಲವೊಂದು ಶಬ್ದಗಳ ಪುನರುಚ್ಛಾರಣೆಯು ಬಹಳವಾಯಿತು. ಮೊದಲ ನಿಂದ ಕೊನೆಯವರಿಗೆ ವಿಚಾರಗಳ ಮಾಲಿಕೆಯನ್ನೇ ಪವಣಿಸುವದರಿಂದ ಭಾವಣಾದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವರಿಲ್ಲ. ಆ ಮೇಲೆ ಆಯ್ರಸಮಾಜದ ಸದಸ್ಯರೊಬ್ಬರು ಅಪ್ಪಣಿ ಕೊಡಿಸಿದರು. ಇವರ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಅಷ್ಟಕ್ಕನ್ನೇ. ಅಲ್ಲದೆ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹುರುಳಿಲ್ಲ. ಕುಳಿತವರು ಬೆಂಸತ್ತರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮದ್ರಾಸಿನವರಾದ— ಸರಕಾರಿ ನೌಕರರಾದ— ಒಬ್ಬ ಗೃಹಸ್ಥರ ಭಾವಣಾವಾಯಿತು. ಇವರಿಗೆ ವಿವೇಕಾನಂದರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಮ್ಮ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನವಿತ್ತುಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇಂಗ್ಲಂಡಿನಲ್ಲಿ ನೇರೆದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವ ಅವರೊಲ್ಲೂ ಸಂಧಿಯು ಬೇಕೆ! ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಹತ್ತುನಿಂಬಿಂಗಳಿಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಸಮಾರು ಮುಕ್ಕಾಲು ತಾಸಿನವರಿಗೆ ತಮ್ಮ (ವಿವೇಕಾನಂದರದಲ್ಲ!) ಪುರಾಣವನ್ನು ಬೇಕಿಸಿದರು. ತಮಗೆ ವಿವೇಕಾನಂದರಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ ಏನೆಯವನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಇವರಿಗೆ ಇನಿನಿಂಗಳು ಬೇಕಾದವು.

ಇಂಗ್ಲೀಷು ಬಳ್ಳಾ ಆಂಗ್ಲರೆಲ್ಲ ಇವರಾಗಿಲಂಕೃತವಾದ ಇಂಗ್ಲೀಷನ್ನು ಕೇಳಿ ಗಾಬರಿಯಾದರು. ಆದರೆ ಸ್ವತಃ ಮಾತನಾಡಿದವರಿಗೆ,— ಇವರೆಲ್ಲ ದಂಗು ಒಡಿದಿರುವರೆಂದೆನಿಸಿದಂತೆ ತೋರಿತು.

ಒಬ್ಬ ಆಂಗ್ಲ ಸ್ತ್ರೀಯು ಅದ್ವೇಲ್ತತ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಬಂದು ಕವಿತೆಯನ್ನು ಅಂದವಾಗಿ ಅಂದು ತೋರಿಸಿದಳು. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಆಂಗ್ಲ ಸ್ತ್ರೀಯು ಪತ್ತಲವನ್ನುಟ್ಟು ಸಭಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಳು. (ಪತ್ತಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಆಂಗ್ಲ ಸ್ತ್ರೀಯೊಬ್ಬಳು ಲಂಗಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಭಾರತೀಯಳನ್ನು ಭೇಟ್ಟಿಯಾದರೆ ಹೇಗೆ? ಇದರಂತೆ ಧೋತರವನ್ನುಟ್ಟು ಆಂಗ್ಲ ಪಾದ್ರಿಯೊಬ್ಬನು ಹ್ಯಾಟ್ ಹಾಕಿದ ಭಾರತೀಯನನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಬಹುದು!)

ಈಳಿ

೨೮-೪-೫೨

ಈ ವಾರ ‘ಆಡಿನ್’ ಎಂಬ ಉದಯವನಾನ ಕವಿಯು ಬರೆದಿರುವ ‘The ascent of ‘F 6’’ ಎಂಬ ನಾಟಕವನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಒಂದೆರಡು ತಿಂಗಳಿಂದ ಇದರ ಪ್ರಯೋಗವು ಒಂದೇ ಸಮನೆ ನಡೆದಿದೆ. ಪತ್ತಿಕೆಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೂ ಉತ್ತಮವಾಗಿವೆ.

ಹೂಸ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ರಾಜಾಗ್ರಹೋಹಣದ ನಿನ್ನತ್ತವಾಗಿ ಅಲೆಯಂಚೆಯಲ್ಲಿ ‘ಸಾಮಾಜ್ಯದ ಹೋಣಿಗಳು’ ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಭಾಷಣವಾಲೆಯನ್ನು ಸುರುವು ಮಾಡಿದಾಗ್ಗೆ. ಇದರ ವಿಷಯ ವಾಗಿ ಪ್ರಾಸ್ತುವಿಕ ಭಾಷಣವನ್ನು ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಗಳಾದ ಬಾಳ್ಳಿ ಪನ್ನರು ಮಾಡಿದರು. ಈ ಭಾಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಬರೆಯಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಆವರ ಮಾತುಗಾರಿಕೆ, ಏಶಾನ,-ಇವೆಲ್ಲ ಅದ್ಭುತವಾದುವು. ಆದರೆ

ಅದರಿಂದ ಸಮಗೇನು ಘೆಲ ? ' What is he to Hecuba or Hecuba to him ? '

ಈ ಭಾಷಣವನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗಿನಿಂದ ಸುರುವಾದ ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ಬದಲಿಸಬೇಕೆಂದು ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಹೊಡರೆ,-ಆಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ಗತಿ ! (ಹಿಂದುಸ್ಥಾನನ್ನು ಈಗ ಎಲ್ಲಿರ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿದೆ. ಅದೊಂದು ಅಗಾಧವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿದೆ.) ಅದರೆ ನಾಟಕವನ್ನು ಬರೆದ ಕವಿಯು ಸಮತಾವಾದಿ. ಸ್ವೀಸದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಈಗ ಸ್ವತಃ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದಾನೆ. ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹುರುಳಿದೆ.

ನಾಟಕಗೃಹವು ತೀರ ಸಣ್ಣದಾಗಿತ್ತು. ಸುವಾರು ಇಂ ಕೆಚ್ಚೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದರು. ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರೇರ್ವಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದವರಾರೂ ಇತ್ತುಕಡೆಗೆ ಹಾಯುವದಿಲ್ಲ. ಓಣಂತೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದರೆ ಆ ನಾಟಕಗೃಹದ ಹೆಸರು ಸಹ ಅನೇಕರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರುತ್ತಿಲ್ಲ ! ಆದರೂ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಅಚ್ಚಿ ಕಟ್ಟಾಗಿತ್ತು. ಹೊರಗೆ ಬೋಡಿನ ಮೇಲೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದ ನಿಮಶ್ಚ ಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅಂಟಿಸಿದ್ದರು. ವಾಡಿಕೆಯಂತೆ ನಾಟಕವು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲ ಸರ್ಪರೂ ಪ್ರೇಕ್ಷಿಕರದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಿದ್ದರು. ಆವರಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾನ್ವಾಯಿಸನ್ನು ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಉಳಿದ ಸರ್ಪರೂ ಸಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಿಳಿಯ ತೆರೆಗಳನ್ನು ಉಳಿದು ಮತ್ತಾವ ಆವರಣವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ತೆರೆಗಳ ಮುಂದೆ ಪ್ರಯೋಗವು ಸಾಗಿತ್ತು. ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ವಾತಿಂದರೆ,-ಇರಂಭದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ,-ಎಲ್ಲಿಡಿಗೂ ಕೇಳಿ ಬರುವ ಇಂಗ್ಲ ರಾಷ್ಟ್ರಗೇತ್ತು.. ಇಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಾಮಾನು ತೀರ ಸ್ವಲ್ಪ ! ಒಂದು ಡೇರೆ, ಪಾಂಧಸ್ಥರ ಗಂಟು, ಮೋರೆ-ಮುಸುಕೊಂದು, ಒಂದು ತಲೆ-ಬುರುಡಿ, (ತೇಕ್ಕಿಯರನು ಹ್ಯಾಂಲೆಟ್ ನಾಟಕವನ್ನು ಬರೆದಂದಿನಿಂದ ಇದರ ಉಪಯೋಗವು ಏತಿ ಏರಿದೆ !) ತೆರೆಯ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಒಂದು ಸಲ ಕೇಳಿ ಬರುವ ಬಜಂತಿ, ಮತ್ತಾವ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಬೆಳಕು,-ಇತ್ಯಾದಿ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರವೇಶವು ಮುಗಿದೊಡನೆ ದೀಪವನ್ನು ಸಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ರಂಗಭಾವಿಯು ಸಚ್ಚಾದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಬೀಕೆ ಗುತ್ತಿತ್ತು.

‘ಸೂಡೋಲ್ಯಾಂಡ್’ ಎಂದು ಒಂದು ದೇಶ. ಇದರ ವರ್ಣನೆ ಯಿಂದ ಭಾರತವೆಂದು ಸಹಜವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವಂತಿದೆ. F ೧೨೫ ಪರಿತ್ಯಾಪಿತಿ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಏನ್ನರೆಸ್ಟ್ ಎಂಬುದು ಸಹ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುವದು. ಅಂಗ್ಲರ ವರ್ಚನ್ಸ್ ಸ್ವಾಸ್ಥ ಕಾರ್ಯವದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ತುದಿಯನ್ನು ಮಂಟ್ಪಬೀಕೆಂದು ಒಂದು ತಂಡವು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ತಂಡದ ಮುಖಂಡನ ಸ್ವಭಾವವಾಭಿಜನೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಮುಖ್ಯ ವಸ್ತು. ಆ ಮೇಲೆ ಉಳಿದ ವಾತ್ತಗಳು ಬರುತ್ತವೆ,—ಸ್ವಾಧೀನೋಲುಪರು, ದೇಶಾಭಿಮಾನದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಯುವಕರನ್ನು ನುರಣಿಸುವ ಗುರುತಿ, ಉಳಿದ ಸಾಹಸಗರು,—ಇತ್ಯಾದಿ. ನಾಯಕನು ತನ್ನ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ದೇಶಾಭಿಮಾನಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಾಭಿಮಾನವು ಅವನನ್ನು ಸಚ್ಚಾಗಿಸಿತು. ಆದರೆ ಕೊನೆಗಾಗಿಸುವಷ್ಟು ರಲ್ಲಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಜಾಲಿನವು ಅಂಕುರಿಸಿ ಎಲ್ಲವೂ ವ್ಯಧಿವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಹಿಂದೀಯರ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಾನುಭಾತಿಯಿದೆ. ಒಬ್ಬ ರಾಜಕಾರಣವರ್ತುವು: “The truth is that the natives hate us and would like us to go to hell,—and stay there. But I am not a Bolshevik to tell the truth” (ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಸಾಧನಿಕರು ನಮ್ಮನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ನಾವು ನರಕಕ್ಕೆ ಹೊಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುಬೆಟ್ಟರೆ ಒಳ್ಳೆದಿಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ನಾನೇಕೆ ಸತ್ಯ ಹೇಳಲಿ? ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಲು ನಾನೇನು ಬೋಲ್ಚೆಮೆಕನಲ್ಲ.) ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ! ಪರಿತ್ಯಾಪ ಅಡಿಯಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಉತ್ಸವದಿಂದ ಮೇರವಣಿಗೆ ಹೊರಡಿಸಿದ ವರ್ಣನೆಯಿದೆ,—ಇದನ್ನು ತೀರುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಮೇರವಣಿಗೆ ಹೊರಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಸ್ತುಡಕಗಳನ್ನು ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಶಾಬೀಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡ ಸ್ವಾಮಿಯು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಹಿಂದೀಯರಂತೆ ಈತನಿಂದು ಕಾಫಿ ಬಣ್ಣ. ರಾಮಕೃಷ್ಣರು ನಂದವರಂತೆ ವೇಣ.

ಇವನ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಾಟಕಕಾರನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪಶದಗೊಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೂ ಸ್ಥಾವಿಯು ಸಹ ಅಪೂರ್ಣನೆಂದು ಒತ್ತಿ_० ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಮುಖ್ಯ ವಸ್ತುವು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಪೋಶಗಳಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ನಾಯಕನು ಡಾಂಟಿನ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಓದುತ್ತು, ಬೀವನದ ಒಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತು ಒಂದು ದಿನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುರುವದು,—ಒಂದು ಪ್ರಪೋಶ. ಆಂಗ್ಲ ರಾಜಕಾರಣವಟುಗಳು ,F 6 ' ದ ಒಗ್ಗೆ ವಿಚಾರ ವಾಡುತ್ತಿರುವದು,—ಎರಡನೆಯ ಪ್ರಪೋಶ, ಇತ್ಯಾದಿ.

ಅಲೆಯಂಚೆಯು ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಜಾಣತನದಿಂದ ವಾಡಿದ್ದಾರೆ. ರಾಜಕಾರಣವಟುಗಳು ಅಲೆಯಂಚೆಗಂಬದ ಏದುರಿಗೆ ನಿಂತು ವಾಡುವ ‘ವಿಚಿತ್ರ’ ಭಾಷಣಗಳು; ಸಣ್ಣ ನುನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅವುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಾಪಾಡಿಸುವ ತರುಣ ದಂಪತೆಗಳು,—ತೇ ಏರಡೂ ರೀತಿಗಳನ್ನು ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮೊಳೆ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ದಂಪತೆಗಳ ವಾತುಗಳನ್ನು ಹಿಮ್ಮೈಂಳಿದಂತೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ. ‘ಪಜಿತ್ರ ಭಾಷಣ’ಗಳಲ್ಲಿ ‘ಪಾಣಿರದಿ’ (ಅಣಕುವಾಡು) ಗಡ್ಡುದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿವೆ. ದಂಪತೆಗಳ ವಾತು ಏಸೆನೋದಮಯ ಪಾಠಿಸಿದು ತುಂಬಿದ ಸ್ವಂಬಂಧನಾಕಾವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಮುಖ್ಯ ವಸ್ತುವನಲ್ಲಿಯ ಸಂಭಾಷಣೆಯು ಒಮ್ಮತರವಾಗಿ ಗದ್ದುದಲ್ಲಿ; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವದ್ದುವು ಸುಳಿಯುತ್ತದೆ. ಒಂದೆರಡು ಕಡೆಗೆ ಹೀತಗೋವೆ.

ಒಟ್ಟಾಗ್ಗರೆ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಂದ ನಾಟಕವು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕವಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿಯ ಒಬ್ಬ ಪ್ರೌಢೆಸರರ ಚಿತ್ರವು ಕಣ್ಣು ಕಟ್ಟುವಂತಿದೆ. ಒಬ್ಬ ‘ಲಾಡ್’ರ ಎರಡನೆಯ ಮಕ್ಕಳಾದ್ದರಿಂದ ‘ದ ಆನರೇಬಲ್’ ಎಂಬ ಪದವಿ ಹಾಗು ಅದರೊಡನೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಸಂಪತ್ತು ಒಂದಿವೆ. ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಗಳಿವರು. ವೊದಲಿನಿಂದ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಗಾವಿಗಳು. ಆದರೆ ಇವರ ಸ್ತೋತ್ರ-ದ್ವೇಷಗಳು ಬಹಳ ಹಗುರಾಗಿ ಚೇತನೆಗೊಳ್ಳುವವು. ಒಮ್ಮೆ ಒಂದು ‘ಘಾಯಿಸಿಸ್ಟು’ ಸಭಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಗಲಭೇಯಾಗಿ ಒಬ್ಬ ‘ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟು’ ಮುಂದುಕಸನ್ನು ತನೇಕ ‘ಘಾಯಿಸಿಸ್ಟು’ ಯುವಕರು ಕೂಡಿ ಹೊಡಿಯುವದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಪ್ರೌಢೆಸರರು ಭೂತದಯೆ ಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ಬಿಡುಸಲುಹೋದರು. ಆಗ ಇವರಿಗೇ ಏಟು ಬಿದ್ದವು. ಅಂದಿನಿಂದ ‘ಘಾಯಿಸಿಸ್ಟು’ರ ಮೇಲಿದ್ದ ಇವರದ್ವೇಷಕ್ಕೆ ಆರಂಭ ವಾಯಿತೆಂದು ಇವರ ಗಳಿಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರೌಢೆಸರರು ಒಳ್ಳೆ ಧಾರ್ಮಿಕರು. ಆವರಿಗೆ ‘ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟು’ ಮತದ ಮೇಲೆ ಸ್ತೋತ್ರಿಯಿರುವದೇನೋ ನಿಜ,—ಆದರೆ ಆದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರಣಗಳ ಮೂಲಕ. ‘ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟು’ ಒನರೇ ನಿಜವಾದ ಕ್ರಿಸ್ತೀಯ ರೀಂದೂ ಸಮಾತಾವಾದವೇ ಕ್ರಿಸ್ತನ ಪುನರಾಗಮನವೆಂದೂ ಆವರ ದೃಢ ಪಿಶ್ಚಾನವಾಗಿದೆ. ಕೊಲಿಕಾರರ ಸಂಪು ಇಲ್ಲಿಯ ‘ಪ್ರೇಸ್ಡ್ ಸ್ಟೇಲ್’ ವೊಡಲಾದ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಡೆದಾಗ ಪ್ರೌಢೆಸರರು ಅಲ್ಲಿ ವಾತನಾಡಲು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಕ್ರಿಸ್ತೀಧರ್ಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆವರು ವಾತನಾಡ ಚೇಕೆಂದು ಸಂಪಿಸೆ ಮಂಬಂಡರ ಹಂಬಲ!

ಪ್ರೌಢೆಸರರು ಒಂದು ವೊಳೇಟರನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಇವರ ‘ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟು’ ಗಳಿಯರು ಇವರನ್ನು ಪೀಡಿಸಬಹುದರು. ಆಗ ತಾವು ವೊಳೇಟರನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರೌಢೆಸರರು ತಮ್ಮ

ಪತ್ತಿಗೇ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟರು. ಸಂಪಿನ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢೆಸರರ ಸ್ವೇಹಿತರು ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ! ಮುಂದೆ ಪ್ರೌಢೆಸರರು ಮೋಟರ್ ಸೈಕಲ್‌ನ್ನು ಕೊಂಡರು. ಅದರ ಮೇಲೆ ಸಹ ಸ್ವೇಹಿತರ ಟೀಕೆ ಯಾಣಿತು. ಈಗ ಬೈಸಿಕಲ್‌ನ್ನಿಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತು ವಾಹನವನ್ನೂ ತಿಳಿತು ಉಪಯೋಗಿಸುವದಿಲ್ಲ!

ಪ್ರೌಢೆಸರರ ಮನೆಯು ನೋಡತಕ್ಕಂತಹದು.. ಅಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಣಂತಿಯಾದ ಇವರ ಪತ್ತಿಯು ಕೂಸುತ್ತಿದನೆ ಮಳಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ನಡುವೆ ದಿವಾಣಿಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತು ತಿರುಗಾಡಿ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನೊಂದುತ್ತೇ ತಮ್ಮ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪಾಡುವರು ಪ್ರೌಢೆಸರರು! ಕೆಳಗೆ ಇವರ ಮನೆಯು ಎಲ್ಲ ಕೂಲಿಕಾರಿಗೂ ತೆರೆದಿಟ್ಟಿದೆ. ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಅಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಚಚ್ಚೆಯು ಸಾಗಿರುವದು!

*

*

*

*

೨೪-೪-೫೨

ಒಬ್ಬ ಶ್ರೀಮಂತಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ. ಆಕ್ಷಫಡಿನಲ್ಲಿ ಬೈರನ್ನು ನಂತೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆಂಗ್ಲ ಸಮಾಜದ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲಿದನು. ಇನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕವ. ವ್ಯವಹಾರದ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಲ್ಲ. ಬೈರನ್ನನ ರೀತಿಯು ಆವಸು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಗಳಿಸಿದ ಭಾವನಾಲಹರಿ ಮಾತ್ರ. ಇಲ್ಲಿಯ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಕಾಲೀಜಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಆಂಗ್ಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಸಿಯಿದ್ದಾಳೆ. ನೋಡಲು ತುಸು ಚೆಲುವೆ. ಈಕೆ ಆತನ ಪಾರಣಪದಕ. ಈತನ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ನೋಡಿ ಲಗ್ನವಾಗಲು ಒಪ್ಪಬಹುದೆಂಬ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಆಕೆ ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈಗ ಆಕೆಯನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಏಜಾರದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ‘I for one would not waste two seconds on her’ (ನಾನೊ ಎರಡು ಕ್ಷೇತ್ರ ಕೂಡ ಅವಳಿಗಾಗಿ ಕಳೆಯಲಾರೆ) ಎಂದು ಶವುದ್ದನು ಹೇಳುತ್ತದ್ದು.

೪೬

ಉತ್ಸವದ್ವಾರ್ತೆ

೨೫-೪-೩೨

ನನ್ನ ಬೇವನದಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಮಹತ್ವವಾದ ವಾರವೆನ್ನು ಬಹುದು. ಕೇಂಬ್ರಿಚ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಬಂದೆ. ಶೈಕ್ಷಿಕಿಯರನ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ ಪಾರ್ಶ್ವಾಯಾರದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡಿದೆ. ಅವನ ಒನ್ನು ಸಾಧನ ವಾದ ಸಾಫ್ಟ್‌ಪ್ರೈಸ್ಟ್ ಫ್ರೆಂಚ್‌ಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದೆ!

ಕೆಂಬ್ರಿಚ್‌ಗೆ ನಾನು ಹೋಗಿದಾಗ ಮಳೆಯು ಬಿಟ್ಟಿರಲ್ಲ. ಆದರಿಂದ ನನ್ನ ಆರ್ಥಿಕ ಉತ್ಸಾಹವು ಕುಂದಿತು. ಆದರೂ ಎಲ್ಲಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಾಡಿದೆ. ವಸಂತವಾಸದಲ್ಲಿ ವಿಲಾಯತಿಯ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಿಲ್ಲ. ಹೆಸರು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಒಣ್ಣಾಬಣ್ಣಾದ ಹೂವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ,— ‘ಹೆಸರೆಂದು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೆ! ’ ಎಂದು ಮನವು ಮರಗುವದು; ಕಾಲೀಜಂಗಳ ಹಿಮೃಗ್ಗಲಿನ ಹುಲ್ಲೆಲಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ತಣೆಯುವದು. ‘ಮಿಲ್ಟನ್ ವಾಕ್’ ಎಂಬ ಸೀಳುದಾರಿಯೊಂದಿದೆ. ಕಾಲೀಜಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಏಲ್ಟನ್ ಮಹಾಕವಿಯು ಒಬ್ಬನೇ ಇಲ್ಲ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದನಂತೆ! ಬೇಕನ್, ನ್ಯೂಟನ್, ಟಿಸಿಸನ್ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿಗಳು ವಿದ್ಯೆ, ಹೊಂದಿದ ಟ್ರಿನಿಟಿ ಕಾಲೀಜನ್ನು ನೋಡಿದೆ, ಇಲ್ಲಿಯ ಪಾಠ್ಯನಾ ಮಂದಿರವು ಅದ್ಭುತವಾಗಿದೆ. ಎತ್ತರವಾಡ ಕಟ್ಟಡ, ಒಣ್ಣಾಬಣ್ಣಾದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿಕೊಂಡ ಕಿಟಕಿಗಳ ಕಾಜಂಗಳು, ಓಂಕಾರದಂತೆ ಗಂಭೀರ ವಾದ ‘ಆಗ್ನ’ ಎಂಬ ವಾದ್ಯದ ಸ್ವರ,— ಇದರಿಂದ ಮನಸೆನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಆದರವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವದು. ಸ್ವೇಷಣೆ ಕಲಿತ ಪೆಂಬೋಕ್ ಕಾಲೀಜು, ವಡ್‌ವಧನ ಕಾಲೀಜು,— ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿ ತ್ವರಿತ ಹೊಂದಿದೆ.

ಆದರೂ ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್‌ನ ಶಿಸ್ತು ಕೇಂಬಿಜ್‌ದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್‌ ಪ್ರಸ್ತೇಯಂತೆ. ಕೇಂಬಿಜ್‌ ಧಾರವಾಡದಂತೆ. ಪ್ರಣೀಗಿಂತ ನನಗೆ ಧಾರವಾಡದ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೀತಿ. ಆದರೆ ಕೇಂಬಿಜ್‌ನ ವಷಯದಲ್ಲಿ ಆದಕ್ಕೆ ತೀರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಇದೊಂದು ಹುಚ್ಚೆನ್ನಿರಿ ಬೇಕಾದರೆ! ಸನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಯಿದ್ದುದು ಹೀಗೆ!

ವಾರ್‌ವಿಕ್ ಎಂಬುದು ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಟ್ಟಣ. ಅನೇಕ ಶತ ವರಾನಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯ ಒಡೆಯರು ವಿಲಾಯತಿಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ ಒಡೆಯರ ಪ್ರಭುತ್ವವು ಹೋಗಿದೆ. ಆದರೆ ಪೂರ್ವಕಾಲದ ವೈಭವದ ಕೆರುಹುಗಳನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ 'Leafy Warwick-shire' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಸೋಧಿದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಚಿಗಿತ್ತು ನಿಂತ ಗಿಡಗಳು. ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಹಸಿರು. ಒಂದು ಬೊಟ್ಟಿನಷ್ಟು ಒರಿ ನೆಲವನ್ನು ಸೋಧಬೇಕೆಂದರೆ ಸಿಕ್ಕುವದಿಲ್ಲ! ನಡು ನಡುವೇ 'ಜೆರಿ' ಗಿಡಗಳು ಮೈತುಂಬ ಹೂ ಬಿಟ್ಟು ನಿಂತ ತೋಟಗಳು. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಈ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮರದಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ಆಯುಷ್ಯದ ಅವಧಿಯು ತೀರಿಹೋದ ಮೇಲೆ ಎದ್ದೀರಿಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸು ಧೇನಿಸಿತು! ಆದೆಂತಹ ಸೌಂದರ್ಯ!

ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಅಷ್ಟೋಂದು ಸಲ ಕಂಡಂತೆ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮನ್ನು ಏಕೆ ಏಕೆ ಸೋಧುತ್ತಿದ್ದರು. ವಾರ್‌ವಿಕ್ ಪಟ್ಟಣದ ಕೋಟಿಯನ್ನು ಸೋಧಲು ನಾವು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಇದರ ಒಡೆಯರು (Earl) ಆಗೀಗ ಒಂದು ಇಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೋಟಿಯ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಸವಿಲು ಸತ್ಯಸುವ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸೋಧಿಸ್ತೇವೆ. ನಾವು ಹೋದಾಗ ನಿಜವಾಗಿ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಸವಿಲೊಂದು ತನ್ನ ಗರಿಹರಹುತ್ತಿತ್ತು. ಏವ್ವನ್ ಸದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಈ ಕೋಟಿಯನ್ನು ಮನೋಹರವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಸದಿಯ ಆಚೆಗೆ ತಡವಿ. ಆಡೆನ್ ಎಂಬ ಉದನಿಯು ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ ಹಬ್ಬಿತ್ತು. ಮೊದಲು ಕಲ್ಲಿ ಒಂಡೆಗಳೊಳಗಿಂದ ಸುರಂಗ ಹೊಡೆದ ದಾರಿ; ಕೋಟಿಯನ್ನು ಸುತ್ತಿದ್ದ

ಅಗಲವಾದ ಗೋಡೆಯನ್ನು ಭೇದಿಸುವ ಮಹಾದ್ವಾರದೊಳಗಿಂದ ಹಾಯ್ಯ ಇದನ್ನು ನಾವು ತುಳಿಯಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಕೋಟಿ ಯೋಳಗಿನ ತೋಟವು ಕಾಣುವದು. ಅಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡಿ ಮುಂದೆ ಹೋದಾಗ ಆಗಲವಾದ ಕಂಡಕವನ್ನು ದಾಟಿ ಇನ್ನೊಂದು ಮಹಾದ್ವಾರದೊಳಗಿಂದ ಕೋಟಿಯಲ್ಲಿಯ ವಸತಿಸಾಧಿಸಿದನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವೆವು. ಇಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವೊಂದು ಮಂದಿರಗಳು ಮಾತ್ರ ಪ್ರೇಕ್ಷಾಕೇರಿಗಾಗಿ ತೆರೆದಿವೆ. ಒಡೆಯರ ಕುಟುಂಬದವರಿಗಾಗಿ ಹಿಂದೆ ತಯಾರಿಸಿದ ಪ್ರಾರ್ಥನಾಮಂದಿರ; ಸಭಾ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ತೂಗುಹಾಕಿದ್ದ ಪೂರ್ವಕಾಲದ ತೆರೆಗಳು, ಆಯುಧಗಳು; ವಾಷ್ಪನ್ ಡಾಲಿಕ್, ರ್ಯಾಬೆನ್ ವೊಡಲಾದ ಚಿತ್ರತೀಲ್ಸಿಗಳ ಕೃತಿಗಳು; ಹಿಂದೆ ಒಡೆಯರು ತನ್ನ ಸೇವಕರಿಗಾಗಿ ಅಡಿಗೆ ತಯಾರಿಸಲು ಮಾಡಿಸಿದ ದೇವ್ವಸಂತಹ ವಾತೆಗಳು; ಉತ್ಸಾಹ ಚಿಲಕತ್ತುಗಳು, ‘ಎನ್’ ಎಂಬ ರಾಣಿಯ ಹಾಸಿಗೆ,-ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಸೇಡಿ ಮಂಸಸ್ಸು ಬೆರಗಾಗುವದು.

‘ಎನ್’ ರಾಣಿಯ ಪತಿಯ ಚಿತ್ರವೊಂದನ್ನು ತೂಗು ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ‘He was fatter than that, later’ (ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಅವನು ಇದಕ್ಕೂ ದಪ್ಪನಾಗಿದ್ದ.) ಎಂದು ಒಬ್ಬ ಆಂಗ್ಲ ಸ್ತ್ರೀಯು ಉದ್ದಾರ ತೆಗೆದಳು, ಆದನ್ನು ನೋಡಿ. ಎರಡು ಮೂರು ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದೆ ಈ ಕೋಟಿಯ ಒಡೆಯರೊಬ್ಬರ ಮಗಳು ಸಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದಾರು. ‘ರಂಗ ಭಾವಿಯ ಸಂಪರ್ಕ ಬೇಡ. ಸಟನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಬೇಡ’ ಎಂದು ತಂಡೆಯು ಆಕೆಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಟ್ಟಿನು. ಆದರೆ ಅಭಿಸಯವಿಶಾರದಳಾಗಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಒಬ್ಬ ಸಟನೊಡನೆ ಆಕೆ ಇರಹತ್ತಿದಳು. ಒಮ್ಮೆ ದುಡ್ಡಲ್ಲದೆ ತೋಂದರೆಯಾಗಿ ‘ದೇಹಿ’ ಎಂದು ತಂಡೆಯೆಡೆಗೆ ಒರಲು, ‘ಸಟನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದೆನ್ನಲ್ಲ?’ ಎಂದು ಕುಪಿತನಾಗಿ ತಂಡೆಯು ಕೇಳಿದನು. ‘Lord father! do you think I did?, (ಪ್ರಜ್ಯಾರಾದ ತಂಡೆಯವರೇ! ನಾನು ಮದುವೆಯಾಗಿರುವೆನೆಂದು ತಿಳಿದಿರಾ?) ಎಂದು ತಿರುಗಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದಳು ಮಗಳು!

ನೂರಾರು ಕೋಲೆಗಳು, ರಕ್ತಪಾತಗಳು, ಒಳಸಂಚು, ದೋಹ,

ಹಗೆತನ, ಅನ್ವಯ,-ಇವುಗಳ ತವರುವನ್ನೆಯಾಗಿತ್ತು ಈ ಕೋಟಿ. ಪ್ರಜಾಸತ್ಯಾತ್ಮಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಏಷದಂತವನ್ನು ಕಿತ್ತಲ್ಪಡಿಗೆ ನಾಗರ ಹಾವಿನಂತೆ ನೋಡಲು ಸುಂದರವಾಗಿದೆ,-ಕೇವಲ ಲಲಿತಕಲೆಯ ತವರುವನ್ನೆಯಾಗಿ ಶೈಲಭಿಸುತ್ತದೆ ಕೋಟಿಯೀಗ! ಆದರೆ ಈ ಕಲೆಯ ಸೌಂದರ್ಯವು ಗತಿಸಿ ಹೊಡ ಚೆಲುವು. ಹೊಸ ಯುಗದ ಹೊಸ ಚೆಲುವೆ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲ; ಬರಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಾಳೆ!

ಸ್ವಾಪ್ತಿಫುಡ್ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ನಾವು ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಮಧ್ಯಾತ್ಮ ಗು ಗಂಟೆಯಾಗಿತ್ತು. ಶೈಕ್ಷಣಿಯರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದೆಂದು ಸಣ್ಣ ಹಳ್ಳಿಯಾಗಿತ್ತು. ಈಗೆಂದು ಸಣ್ಣ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಕವಿಶ್ರೀಷ್ಟನ ಜನ್ಮಸ್ಥಾನವಿದು ಈಗ ಒಗತ್ತಿಗೇ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೇತ್ತರವಾಗಿದೆ. ಕವಿಕೀರ್ತಿಯು ಎಷ್ಟೂಂದು ಫಾಸತೆಗೇರಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಶೈಕ್ಷಣಿಯರನು ಚಿರಂತ ನವಾಗಿ ಒಗತ್ತಿಗೆ ತೋರಿಸಿದಾಗ್ನೇ! ವಶ್ವದ ಅದ್ಭುತಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕೀರ್ತಿಯೆಂದು!

ಸೀಲ್ಮಿನಯಲ್ಲಿಳಿದು ಬಂದು ಕೈಪೆಡಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ವುಸಬಂದತ್ತ ಈ ಚಿಕ್ಕ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡಿದೆವು. ಮಂದವಾದ ಹೂಬಿಸಿಲು ಎಲ್ಲೆಡೆಗೆ ಪಸರಿಸಿತ್ತು. ಚಹ ಕುಡಿದು ಆ ಮೇಲೆ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಪಾರ್ವತಂಭಸಚೀಕೆಂಪು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಎಲ್ಲರೂ ಬಂದು ಚಹದಂಗಡಿಯನ್ನು ಪ್ರಪರ್ತಿಸಿದೆವು. ಲಂಡಸ್ನಿನಲ್ಲಿಯ ಆಂಗ್ಲರ ಬಗುವಿನ ಮೋರೆಗಳು ಇಲ್ಲ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಒನೆರು ಒಳ್ಳೆಯವರು. ಸಮ್ಮಾ ಪ್ರಶ್ನಿಗಳಿಗೆ ಮಧುರವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಚಹದ ಪಾತ್ರೆಯೊಡನೆ ಕೆಂಪು ಸಣ್ಣ ‘ಪ್ರಯಲೆ’ ಯೊಂದು ಬಂದಿತು. ಚಹಕ್ಕಾಗಿ ಕೆನೆಯನ್ನು ಒಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು ಎಲ್ಲಾ ಯತ್ನಿಯ ಒಳನಾಡಿನಲ್ಲಿಯ ರೂಢಿಯಾಗಿದೆ. ಶೈಕ್ಷಣಿಯರನ ಜನ್ಮಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ದೋರೆತ ಚಹಕ್ಕೆ ಸಹ ಕೆನೆ. ‘ಕೆನೆ’ ಎಂದರೆ ಕಸ್ತುಡದಲ್ಲಿ ‘ಚೆಲುವು’ ಎಂದೂ ಬಂದು ಅರ್ಥಪಡ್ಡದ್ದು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿದೆ!

ಇಲ್ಲಿಂದ ಸಡೆದು ಪಟ್ಟಣದ ಇನ್ನೊಂದು ತುದಿಗೆ ಹೋದಿದೆವು. ಅಲ್ಲಿ ‘ಪವ್ವನ್’ ಸದಿಯು ಮನೋಹರವಾಗಿ ಪರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಪಂಪಸಿಗೆ

ಪರದಾ ಸದಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಯಿತ್ತೇನು? ಸನಗಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ! ಆದರೆ ಅದರಷ್ಟೇ ಚಿಕ್ಕದಾಗಾ ಚೋಕ್ಕಾಗಿದೆ ಏನ್ನನೂ ನದಿಯು! ಈ ಸದಿಯ ದಂಡಿಗೆ, 'ಶೇಕ್ಕಪಿಯರ್ ಸಾಂಕ್ರಾಂತಿಕ ಧಿಯೇಟರ್' ಒಂದನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಓಂಗ್ಲಂಡಿಸಲ್ಲಿ ಸುಂದರತೆವಾದ ನಾಟಕಗೃಹವಾದು. ಶ್ರೀವೃತ್ತಮನ ನಾಟಕಕಾರನ ಜನ್ಮಸಾಂಕ್ರಾಂತಿಕದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿರುವದು ಉಚಿತವಾಗಿದೆ.

ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಓಟಿಗುಂಟ ಉತ್ತಮಸ್ತಂಭಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾಶಾಗಿ ಸಿಂತ ವರಗಳೊಳಗಿಂದ ಹಾರಿಸಿ ಬಣ್ಣಿದ ಬೆಳಕುಗಳನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದೇತಕ್ಕೆಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಉತ್ತರ ಬಂತು,— 'ನಾಳೆ ಮಹಾಕವಯ ಹುಟ್ಟಿದ ದಿನವೆಂದು! ಎಪ್ಪಿಲ್' ಅಂತೆ ತಾರಿಖು ಶೇಕ್ಕಪಿಯರನ ಹುಟ್ಟಿದ ದಿನ. ನಾವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದದ್ದು ಎಪ್ಪಿಲ್ ಅಂತೆ ತಾರಿಖು, ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕ್ಕೆ. ಸಮಗೆ ಇದರ ಕಲ್ಪನೆಯರು ಲ್ಲಿ ಆಕಸ್ಮಾತವಾದ ಯೋಗವೆಂದು ಆನಂದಿಸಿದೆವ.

ಶೇಕ್ಕಪಿಯರನ ಜನ್ಮತಿಧಿಯನ್ನು ಏಜ್ಞಂಭಣೆಯಂದ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗಲಿಂಗಲ್ಲಿ ಹೊರಡಿಸಿದ ಮೇರವಣಿಗೆಯ ಚಿತ್ರವೊಂದಿದೆ: 'ಬಾಂಡಿ'ನ ಮೇಳದೊಂದಿಗೆ ಕಾಪ್ಪಿಯರೆಲ್ಲ ಹೊರಟಿರುವದು. ಕವಿಯ ಪ್ರಸ್ಥಾನ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿಯ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ವಹಿಸಿ ಅನೇಕ ಸಟ್ಟ-ಸಟ್ಟಿಯರು ಮೇರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿರುವದು; ಇತ್ಯಾದಿ. ಆದರೆ ಈಗಿನ ಮೇರವಣಿಗೆಗಳ ಸ್ವರೂಪವು ಒದಲಿಸಿದೆ. 'ಬಾಂಡು' ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಆದರೆ ಕವಿಪ್ರಿಯರಲ್ಲಿದೆ ಲಂಡಸ್ಸಿಸಿಂದ ಒಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳ ರಾಯಭಾರಿಗಳು ತನ್ನ ನಿಶಾಸಂಗಳೊಂದಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ನೇರಿದ ಎಶ್ವಜಾತ್ರೀಯು ಹೂವಾಲೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಶೇಕ್ಕಪಿಯರನ ಸಮಾಧಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವುಗಳನ್ನಿರಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಬಿಡಿಯಾಗುತ್ತದೆ. (ಕೆಲವು ರಾಯಭಾರಿಗಳು ತನ್ನ ರಾಯ ಭಾರಿಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಬಹುದು) ಕಾಗೆ ಅದೆಂಥ ಗೌರವವಾದು! ಈ ಉರಿಸ ಕೂಲಕಾರರಿಗೆ ಆದೊಂದು ವಚಿತ್ರವೆನಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಕವಿಯು ಇವರ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಸಂತನಾಗಿ ಪರಿಣಾಮವಿಸಿರಬೇಕು. 'ಭಾರತದ ಅನೇಕ ರಾಜರು ಆ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವರೆಂದು' ಇಲ್ಲಿಯ ಒಬ್ಬ ಕಾಯಿ ದಶೀಯು ಹೇಳಿದನು. ಇರಬಹುದು. ಆ...ಆ...ರೆನ್ಮನ್ಮನ್ ನಿಶಾಸಂಯೆಲ್ಲಿ?

ಮುಂದೆ ನಾವು ಶೇಕ್ಕುಪಿಯರನು ಕಲಿತ ಪ್ರಾಧನಿಕಶಾಲೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದೇವು. ಸುವಾರು ಗಳಿಸೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಪಂಚರ ಕಚೇರಿಯೊಂದಿದೆ. ಇದರ ತೆಂಜೆಯ ಮೇಲೆ ಆ ಶಾಲೆಯಿದೆ. ಕಚೇರಿಯನ್ನೇ ಪುರಾತನವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಹಳೆಯ ‘ಬಕ್’ ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳ ಶೋಲೆಗಳನ್ನು ಸೋಡಿಡರೆ-ಸೂರಾರು ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದು ಸುಗ್ರಾಗಿ ಹೊಡ ಟೀಬಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಸೋಡಿಡರೆ-ವಿಸ್ತೃಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂದಿಗೂ ಕನಾಫಟಕದ ಅನೇಕ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಶಾಲೆಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ದೇಸೂ ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವರದೊಡ್ಡಕುಚೆ; ಟೀಬಲ್ಲು; ಎದುರು ಬಂದರ ಹಿಂದೊಂದು ಹುಡುಗರ ಟೀಬಲ್ಲು-ಬೆಂಚುಗಳು; ಕುಜೆಯ ಬಳಗಡೆಗೆ ಗನೇ ಅಥವಾ ಅನೇ ‘ಸಂಭರು’ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಶೇಕ್ಕುಪಿಯರನು ಹುಡುಗ ನಾಗಿದ್ದಾಗ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದುಸಂತೆ! ಅಂದಿನಂತೆ ಇಂದಿಗೂ ಶಾಲೆಯು ಉಂಡಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವದಿಲ್ಲ ಆದರೂ ಕೆಲವೊಂದು ಭಾಗವು ಅಚ್ಚುಳಿಯಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ವರ್ಷಾಕೆಸಯು ಶಾಲೆ ಕಲಿತ? ಕಲಿತಿರ ಬಹುದು. ಆದರೂ ಸೂರು ವರುವಗಳಿಂದ ಒಸರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವ ಕೀರ್ತ್ಯಾ ಕವಿಯ ಮನಸೆಯನ್ನು ಸೋಡಿದಾಗ,— ಇಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತ್ಯಾನು ನಿಶ್ಚಯವಾ ಇದ್ದನೆಂಬೆನ್ನಿಸುವದು. ಶೇಕ್ಕುಪಿಯರನೇ ದಂತಕಥೆಯೆಂದು ಸಾರುವ ವರೂ ಇದ್ದಾರ. ಕಾರಣ, ಕಲಿತದ್ದರೆ ಇಂಥ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ವಾತ್ರ ಕಲಿತಿರ ಬಹುದೆಂಬ ಸಾಶಂಕವೃತ್ತಿಯ ಕೌತುಕವು ಸಹಜವಾಗಿ ಮನವನ್ನು ಆವರಿಸುವದು.

ಏಚಿತ್ರವಾದ ಪ್ರಾತೀಕರೆ ಇದು: ಇಂದಿಗೂ- ಗಣಿತ ಸೆಯು ಇಸ್ವಯು ಈ ತಾರೀಖಿಗೂ- ಸ್ವಾರ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಸ ಹುಡುಗರು ಇದೇ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ! ಅನೇ ಬೆಂಚುಗಳು; ಅನೇ ಮುರುಕು ಟೀಬಲ್ಲು! ಅಂಗ್ಲರಷ್ಟು ಇತಿಹಾಸಪ್ರಯರು ಇನ್ನಾರು? (ಆಗಾಖಾನರ ಆವೃತ್ತಿ ದಲ್ಲಿದ್ದ ಹುಡುಗನೆಂಬುದು ಈಗ ಇದೇ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವ ಸೆಂದು ಅಲ್ಲಿಯ ಚೂಲಕನು ಹೇಳಿದನು.) ಆದರೆ ಕವಿಯ ಮಂತ್ರದ ಸುತ್ತಲು ತಂತ್ರವು ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಶೇಕ್ಕುಪಿಯರನು ಕಲಿತ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ

ಈ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿಯು ಪ್ರಕಟಿಷಾದಾಳಿ? ಬೌದ್ಧವರನ್ನು ಸ್ಪೇಕರಿಸಿ ಎಲ್ಲರೂ ಬುದ್ಧರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಶೇಕ್ಕೆಯರನ್ ತರುವಾಯ ಇಲ್ಲಿ ಕಲತವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಆಯ್. ಸಿ. ಎಸ್. ವಾಸಾಗಿದ್ದಾರೆ; ಪಂಡಿತ ರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನೂ ವರಿಗೆ ಒಬ್ಬನೂ ಕೆಂಪಾಗಿಲ್ಲ!

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪಿಯರನು ತನ್ನ ಆಯುಷ್ಯದ ಕೊಸೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ದುಡ್ಡನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ. ಸಂಪಾದಿಸಿ ಇಡಿ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹಿರಿದಾದ ಮನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ. ಇದರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಳಿಯ ಹಾಗು ಮಗಳೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಕೊಸೆಯ ದಿನಗಳನ್ನು ಕಳೆದ. ‘ನ್ಯೂ ಪ್ಲೇಸ್’ ಹಿತ್ತುಲದಲ್ಲಿ ತಾನಾಗಿ ಹಚ್ಚಿದ ಮಲ್ಲಿಂಗ್ ಬೆರಿ ಗಿಡದ ಕಡೆಗೆ ತನ್ನ ಕಿಟ್ಟಿಕೆಯೊಳಗಿಂದ ನೊಡುತ್ತು ‘ಬ್ರಿಂಪೇಸ್’ ನಾಟಕವನ್ನು ಬರೆದಸೆಂದು ದಂತಕಥೆಯಿದೆ. ಮುಂದೆ ಒಬ್ಬ ಪಾದ್ರಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಈ ಮನೆ ಹೋಯಿತು. ಅವನು ಅದನ್ನು ನೆಲಸಮ ವಾಡಿದ. ಅಂದಿನ ಅಂತಸ್ತಿನ ಮೆಟ್ಟುಲುಗಳು ವಾತ್ರ ಈಗ ಉಳಿದಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ನುಣಿಪಿಲ್ಲದ ಕಲ್ಲಿನ ನೆಲಗಟ್ಟು ಹಾಗು ಮನೆಯ ಅಡಿಗಟ್ಟು ಕೊಣತ್ತಿವೆ. ಆ ಪಾದ್ರಿಯು ಕಡಿದುಹಾಕಿದ ಮಲ್ಲಿಂಗ್ ಬೆರಿ ಮರದ ಬೇರಿನಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ವೃಕ್ಷವು ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಅಂದಿನ ಮನೆಯೊಳಗಿದ್ದ ಒಂದು ಸಳ್ಳಿ ಬಾವಿಯು ಸಹ ಈಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ‘Wishing Well’ ಎಂದು ಹೇಸರು: ಅಂದರೆ, ಓದುಂಬರದಂತೆ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನನಾನ್ನಿಡರೂ ಇಚ್ಛಿಸಿದರೆ ಆದು ಕೈಗೂಡುವದೆಂದು ಭಾವನೆ! ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪಿಯರನ ಹಿಂದೋಂಟವಾಗಿದ್ದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈಗ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪಿಯರನು ತನ್ನ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಹೂಗಿಡಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿದ್ದಾರೆ!

ಈಗ ಮನೆಯೇಲ್ಲ ಬಂದು ವಸ್ತುಸಂಗ್ರಹಾಲಯವಾಗಿದೆ. ಚಾಲುಕ್ಯರಂತೆ ಎಂಗೀಲ್ಲ ಸ್ಥಾಕ್ಯನ್ ಎಂಬ ಕುಲದವರು ಈ-ಇನೆಯ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸದಯ ಹೊಂದಿದರು,— ಇಂಗ್ಲಿಂಡಿನಲ್ಲಿ. ಈಗ ಇವರ ತಲೆಬುರುಡಿಗಳು, ಹೊಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಕರಿಮಣಿಗಳು (made of amber) ಮುಂತಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿತಫಿನ ರುತ್ತಿರ ದೊರೆತಿವೆ. ಇನ್ನೆಲ್ಲ ಕೂಡಿಸಿ

ಇಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತಹ ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ “We are such stuff as dreams are made on” (ಸಮ್ಮ ಹುರುಳೂ ಕಸ್ಸನ ಹುರುಳೂ ಬಂದೇ.) ಎಂದು ಪರಿಸುತ್ತು ಕವಿಯು ತೀರಿಕೊಂಡ.

ಇಲ್ಲಿಂದ ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರನು ಹುಟ್ಟಿದ ಮನೆಗೆ ಸಡೆದಿವು. ಈ ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕಟ್ಟಕರವನು ಇಲ್ಲಿ ವಾಸ ವಾಗಿದ್ದು! “The immortal Shakespeare was born here” (ಅವರಕಿರೀಯ ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರನು ಇಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದನು.) ಎಂದು ಒಂದು ಬೋಧನ್ಯ ಹೊರಗೆ ತಂಗುಹಾಕಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಅಂದಿನ ಅನೇಕ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳನ್ಯು ಕರೆತಂದು ಹುಟ್ಟಿದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಿ ವರಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದು. ಈಗ ಆ ಕೋಣೆಯು ಲಕ್ಷ್ಯವಧಿ ಸಹಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದೆ. ಸಾಕ್ಷಾರ್ತ್, ಬಾಯರನ್, ಕಾರಲಾಲೀಲ್ ಮೊದಲಾದ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಹಿಗಳನ್ಯು ಇಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ನೋಡಬಹುದು. ಇದೊಂದು ಸಣ್ಣ ಕತ್ತಲೆಕೋಣೆ. ಆದರೆ ಒಗತ್ತಿನ ಜೊಗ್ಗೆತಿಯೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಿತು! ಮನೆಯ ಉಳಿದ ಭಾಗವೂ ತಕ್ಕುಮಣಿಗೆ ಚೆನ್ನಾದ ಸ್ವಿತೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಅಂದಿನ ಅಡಿಗೆ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ಯು ಸಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಆದರೆ ಮತ್ತೆ ಆದೇ ವಾತ್ತು: ಹಾಗಾದರೆ ಆ ಕೃತಿಗಳನ್ಯು ಒರೆದ ಕವಿಯು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿದನೆ? ಹುಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಅದೇನು ದೊಡ್ಡ ವಾತಲ್ಲವೆಂದೆನ್ನ ಸುವರ್ದು! ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಲು ನೇರವಿಸಿದ ಮುದುಕ-ಮುದುಕಿಯರು ಹಾಡಿದ್ದನ್ನೇ ಹಾಡುವದನ್ಯು ಕೇಳಿಕೇಳಿ ಆ ದಿವ್ಯ ಸಾಫ್ತನದ ಮಹಿಮೆಯೆಲ್ಲ ವಾರುವಾಗುತ್ತದೆ. ‘ಕಿಸುಬಾಯಿ ದಾಸರ’ ವಾತನ್ಯ ಕತ್ತಲೆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಳುತ್ತು ನಿಂತಿರುವೆನ್ನಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಬೀಳುತ್ತೇವೆ!

ಇಲ್ಲಿಂದ ಗಮನಿಸಿ ಮೇಲೆ, 'ಶಾಟರಿ' ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಯಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶೀಕ್ಕುಪಿಯರನ ಪತ್ತಿಯಾದ 'ನನ್ ಹ್ಯಾತ್‌ಪೇ' ಎಂಬವಳು ಬೆಳೆದಳು. ಈಕೆಯೊಡನೆ ಕೆಳೆವಾತುಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಯುವಕನಿಧ್ಯಾಗ ಶೀಕ್ಕುಪಿಯರನು ಇಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ಹೊಲಗಳೊಳಗಿಂದ ಹಾಯ್ದ್ಯಾಗ ಬರುತ್ತಿದ್ದು! ಈ ಮನೆಯನ್ನು ವಾತ್ರ ವೊಡಲಿದ್ದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ

ಕಾದಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಕವಿಯು ಏನ್ನಿಂದನೇ ಕೂಡಿ ಕುಳಿತೆ, ಸೀಟ್‌ಲ್ ಇಲ್ಲವೆ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಸಣ್ಣ ‘ಕೋಚ್’ ನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ನೋಡಬಹುದು. ಅವರು ಉರಿಸುತ್ತಿರಬಹುದಾದ ‘ರಶ್’ ಲಾಲಿಟ್’ ದೀಪದ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅವರು ಮಾಲಗುತ್ತಿರಬಹುದಾದ ‘ರಶ್’ ಚಾಪಿ (ಹಗ್ಗದ ಚಾಪಿ) ಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಕೌತುಕಪಡಬಹುದು. ಶೇಕ್ಕಪಿಯರನು ಈ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೇ ಉಪಯೋಗಿಸಿರಲಿಕ್ಕಾಗಿ,- ಆದರೆ ಇಂಥನ್ನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದನೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ, ಹೊಳೆಯುವದು.

ಸ್ಟ್ರೋಟ್ ಫಡಿನ ಇನ್ನೊಂದು ಮಗ್ಗಲಿಗೆ ‘ಎನ್ನನ್’ ಸದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಆ ಪಟ್ಟಣದ ‘ಚಚ್‌ಫ್’ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶೇಕ್ಕಪಿಯರ್, ಅವನ ಪತ್ತಿ ಹಾಗು ಅವನ ಕುಟುಂಬದವರ ಗೋರಿಗಳಿನೆ. ಶೇಕ್ಕಪಿಯರನ ಭಕ್ತವೃಂದವು ಕೂಡಿ ಅವನು ತೀರಿಕೊಂಡ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಮೇಲೆ ಕಟೆದು ಇರಿಸಿದ ಶೀಲಾನುತ್ತಿರುತ್ತಿದೆ. ‘ಚಚ್‌ಫ್’ ಸಹ ಶೇಕ್ಕಪಿಯರನಿಗಂತ ಶಿಂಬ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಪುರಾತನವಾದದ್ದು! ಇಲ್ಲಿಯ ಜನಸ-ಮರಣ ಪತ್ತಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕ್ಕಪಿಯರನ ಏಷಯವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಶಿಶುಪದ್ಧಾಗ ಅವನನ್ನು ‘Baptise’ ಮಾಡಿದ ಶೀಲಾಕುಂಡ ಎದೆ. ಎಲ್ಲಕೂ ಹಚ್ಚಾಗಿ,-ಅವನ ಗೋರಿ. ಶೇಕ್ಕಪಿಯರನ ಏಷಯಕ್ಕೆ ಇದೊಂದೇ ದಿವ್ಯವಾದ ಸತ್ಯ. ಉಳಿದುದೆಲ್ಲ ದಂತ ಕಥೆ ಕೂಡಿದ ಏತಿವ್ಯಾ. ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ವೃತ್ಯ ಶೈಲೀಕವನ್ನು ಕೂರೆದಿದ್ದಾರೆ: ‘ಗಳಿಯ! ಸನ್ನ ಎಲುಬುಗಳನ್ನು ಉಲುಗಿಸಬೇಡ! ’ ಎಂಬಧ್ರದಲ್ಲಿ. ನಾಬಕವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಬಂದು ಸೂತ್ರಧಾರನು ಇಲ್ಲಿ ಮುಲಗಿದ. ಪವಾಡಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿ ಕವಿಯು ಇಲ್ಲಿ ಪವಡಿಸಿದ. ಕೊನೆಗೆ ಮರಣವೋಂದೇ ಸತ್ಯ! ಶರಣ! ಶರಣ! ಎಂದು ಮನವು ಹಂಬಲಿಸಿತು. ಶೇಕ್ಕಪಿಯರನ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಕೈಮಂಗಿದು ಬರುವದು ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಮಹಡಾಕಾಂಕ್ಷೆಯೆಂದು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯತ್ವದಾಯಕವಾಗಿ ‘ಶ್ರೀ’ಯವರು ಹೇಳಿದರು. ಇನ್ನು ಮುಂದಾದರೂ ಅವರು ಬರಬಹುದು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಕನ್ನಡಿಗರ ಕಾಳಿಕೆಯೊಂದನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಲು

ನಾನಿಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವದು ಸಾಧ್ಯಕವಾಯಿತೆಂದು ನೀನೀಸಿದೆನು. ಕತ್ತಲೆ ಯಾಗುತ್ತು ಬಂದಿತ್ತು. ಸ್ಲಾನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಗಾಡಿ ಹತ್ತಿದೆನು. ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರನ ತಾಯ್ಯಾಲವು ಮೇಲ್ಲಮೇಲ್ಲನೆ ವಾಯವಾಯಿತು.

೪೨

ಮಾನಿಸ್ಕರಣ ಕುಸುಮ

(Forget-me-not)

ನೆನಹುಹೂಗಳ ನೋಡಿ ತಣೀಯದವರಾರು ?
 ಅವುಗಳಾ ಚೆಲುಪಕೆಗೆ ಮಣೀಯದವರಾರು ?
 ಇಂದ್ರನೀಲಗಳಂತೆ ಕಳೆವತ್ತು ನಿಂತು,-
 ನೋಡಬಾ ! ಹೂಗಳಿವು ಸಗುತ್ತಿಹನೆಂತು !
 ಶಾಯಿ ! ಪ್ರಕೃತಿಯೆ ! ನಿಷ್ಣ ಬೆಂಡೋಲೆಯೇನು ?
 ತಿಳಿಯದಚ್ಚ ರಿಗೊಳುತ್ತ ನೆನೆಯುತ್ತಹೆ ನಾನು :

ಹಸಿರ ಮುಗಿಲೊಳು ಮೇರೆವ ನೀಲ ತಾರೆಗಳು,-
 ಇವಕ್ಕಿಲ್ಲ ಬೆಳತಿಂಗಳಿಳೆವ ಮೇರೆಗಳು !
 ಗುಂಪುಗುಂಪಾಗಿಹವು ಸೊಂಪುವಡೆದು
 ಲಿಕ್ಕಪಲ್ಲದಲರಳಿ ದಿಕ್ಕು ಹಿಡಿದು,
 ಅಲರಿಪಲ್ಲವೆ ಕಣ್ಣಕಟ್ಟು, ಕನಸು,
 ಸಂಗ್ರಾಯಾ ಹಿರಿಬೆಳಸು, ದಿನದ ನೆನಸು !

ಇಂಗ್ಲಿಭಾವಿಯಲಿಂತು ವನವಾಸವಿದ್ದು
ನೇಹಿಗರ ತೊರೆದೊಲವಿನುಪವಾಸ ಬಿದ್ದು
ಎಲ್ಲಿಡೆಗೆ ಸಾರ್ವಭಾವರ ಸೀಲದ ಮೇಲೆ
ಆಳಿಂಬ ತಿಳಿವನಂಕುಶ ತಿವಿವ ವೇಳಿ !
ಬೀದಿ ಹೋಗುವ ನಾಯಿ ಕೂಡ ಬೋಗಳುವದು
ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಹಕ್ಕಿ ಕೂಗಿ ತೆಗಳುವದು.

ಇವನು ಮೇಘಶಾಂಕಾವನಸೆಂದು ಕೋಪದಲಿ
ಒಸರೆಲ್ಲ ಹಳಿಯುತಿರೆ ಶ್ವೇತದ್ವೀಪದಲಿ
ಕೂಸುಕುನ್ನಿಗಳು ಸಹ ಬೆದರಿ ನೋಡಿ
ವಣದ್ವೀಪವ ಕಲಿಯೆ ಹಿರಿಯರೊಡನಾಡಿ,—
ಚಳಿಗಾಳಿ ಕೂರೆಯುತಿರೆ ಬಿಸಿಲುಂಡ ಮೃಯ್ಯ,
ಕಾಣಿದೂ ದೇವನಿಗೆ ಮೇಲೆತ್ತಿ ಕೈಯ್ಯ,—

ವೊರೆಯುತಿರೆ, ವೊಗದೋರಿ ಮುಂದೆ ಬಂದವಿದೂ
‘ನುರೆಯದಿರು ನಮ್ಮ ಸೆಲೆ !’ ಅಂದವೆಂಧಿದೂ !
‘ಚೆಲುವಿಕೆಗೆ ನಮ್ಮ ಬಾಳಿಹುದು ಪಡಿನೆಳಲು;
ನೇಹಿಗನೆ, ಕೋಳು ! ನಾವಲ್ಲಿ ಬರಿ ಮಳಲು !’
ನೆನಹುಹೂಗಳ ನೋಡಿ ತಣೆಯದವರಾರು ?
ಅವಗಳಾ ಚೆಲುವಿಕೆಗೆ ಮಣಿಯುದವರಾರು ?

*

*

*

*

೪-೩-೨೨

ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಬಸ್ ಡ್ರೆಲ್ವ್ಹ್ಯಾರನು ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ
ಯೋವನನನ್ನು ಅವವಾನಗೆಂಳಿಸಿದ. ಆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಅವನು ಕ್ಷಮೆ
ಬೇಡಬೇಕಿಂದು ಕೇಳಲು ಉತ್ತರ ಬಂದಿದ್ದು ಹೀಗೆ : ‘ಕ್ಷಮಾಪಣಿ ಬೇಕೆ
ಂನಗೆ ? ಸುಮ್ಮನೆ ಹೋಗು. ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ನಾನು ಸಾಜಂಟಿಸಿದ್ದು.
ಅಲ್ಲಿ ಹೀಗಾಗಿದ್ದರೆನಿಸ್ಸುನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಧಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಇದು ಲಂಡನ್ನಿಂದು

ಸೀಸು ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೀರೆಯು.' ಆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಸುಮೃಸೆ ತಿರುಗ್ಗಿ ಒರಬೇಕಾಯಿತು.

* * * *

ಆಂಗ್ಲ ವೇಷದಲ್ಲಿದ್ದ ಬಿಬ್ಬು ಪಾಸ್‌ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯು ನಡೆದಿದ್ದಳು. ಆಂಗ್ಲ ಯುವತೀಯರಂತೆ ಅವಳಿದು ಬಳಿಯ ಬಣ್ಣ ಸೋಡಲು ಸಹ ಚೆಲುವೆ. ಸಹಜವಾಗಿ ಯಾರಿಗೂ ಕಂಡುಬರುವ ಹಾಗಿರಲ್ಲ,-ಇವು ಆಂಗ್ಲ ಯುವತೀಯಲ್ಲವೇಂದು. ಈಗಿದ್ದಾಗ ತಾನು ಆಂಗ್ಲ ಯುವತೀಯರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚೆಂದು ಆಕೆಯು ತಿಕಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡಿ. ಆದರೆ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರ್ಗುತ್ತಿದ್ದು ಇಬ್ಬರು ಆಂಗ್ಲ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಆಕೆಯನ್ನು ಸೋಡಿ ಹೀಗಂದರು. 'Did you see. A pretty brown Isn't she?' (ಸೋಡಿದಿರಾ? ಕಾಂತಿ ಬಣ್ಣದವಾದರೂ ಚೆಲುವೆ ಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ!)

ಕ್ಷಲ್

ಉಂಡನ್

ಇ-ಇ-ಇ

ಕೇಂಬ್ರಿಜ್‌ದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಹಿಂಡೂ ಏಶ್‌ಆರ್‌ಎಂಟಿಗ್‌ಹೆಡೆ. ಉಂಡನ್‌ನ ಬಂದು ಏಶ್‌ಆರ್‌ಎಂಟಿಗ್‌ಹೆಡ ಶಾಖೆಯಿದು. ಉಂಡನ್‌ನಲ್ಲಿಯು 'ವೇಬರ್' (ಸೇವಕ)ನು ವರ್ಗವಾಗಿ ಕೇಂಬ್ರಿಜ್‌ನ ಶಾಖೆಗೆ ಬಂದು. ರಾಜಧಾನೀ ದೀರು ಬಂದು ಹ್ಯಾಗೆ ಬಂದಂತೆ ಆ ಹಿಂಡೂ ಸೇವಕನಿಗೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ನಾವು ಇಹ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಬಂದು ಹ್ಯಾರೆ ಸಿಂತು ಕೇಂಬ್ರಿಜ್‌ದಲ್ಲಿ ಪನ್ನು ಹುರುಳಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದ. ಹೀಗಾದೆ ಆ ಏಕ್ಕು ಪ್ರಾಣಿಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅವನಿಗಾದ ಕಳ್ಳನೆ!

*

*

*

*

ಸ್ವಾಪ್ತಾಫಡದಲ್ಲಿ ಶೇಕ್ಸ್‌ಪೀಯರನು ಹುಟ್ಟಿದ ಮನೆಯೆಡುರಿಗೆ ಒಂದು ಚಹದಂಗಡಿಯಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಾಡಿ ಒಂದು ಅಲ್ಲಿ ಚಹ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿವು. ಈ ವಿಶ್ವಾಸಿತಿಗೃಹದಲ್ಲಿಯ ಕುಚೆ ಟೀಬಲ್ಲುಗಳು ಸಹ ೧೯೯೦-೧೯೯೦ ವರ್ಷಗಳ ಒಂದಿಸುವರಬೇಕು! ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಡೆಗೆ ಅಳಿದು ಹೊರಿದ ಕಾಲದ ಕುರುಹುಗಳನ್ನು ಕಾಯ್ದುಡುವ ಹಂಬಳವು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಚಹದೊಡನೆ ರುಚಿಯುಳ್ಳ ಬಿಸ್ಕೀಟಿನಂತಹ ಒಂದು ತಿನಿಸನ್ನು ವಾಳಕಳು ತಂದುಕೊಟ್ಟಳು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅದರ ಸಾಹಿತ್ಯ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಬ್ಬರು ಅದನ್ನು ‘ಫಜ್’ ಎಂದು ಕರೆದರು. ಸರಿ. ಎಲ್ಲರೂ ‘ಫಜ್’ ಬೇಕೆರು ಹಾಲಿಯೆಬ್ಬಿಸಿದರು. ಬಂದೆರಡು ಸಲಾದನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಹೇಳಿ ‘It isn't fudge really We call it oat-cake’ (‘ಫಜ್’ ಅಲ್ಲ. ‘ಬಿಟ್‌ಕೇಕ್’ ಎಂದು ಅದರ ಹೇಸರು) ಎಂದು ವಾಳಕಳು ಹೇಳಿದಳು. ಈಗ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ‘ಫಜ್’ ಎಂದು ಹೇಸರಿಟ್ಟುವರ ಫಬೀತಿ ವಾಡಿದೆನ್ನ.

*

*

*

*

ಜಕ್ರಪತಿಗಳ ಸಂಘಾನನಾರೋಹಣವು ಸಮೀಪಿಸಿದೆ. ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಏಳಾಯತಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ ‘ಬಿಸ್ಕಿ’ನ ಚಾಲಕರ ಸಂಪುಸರುವಾಗಿದೆ! ಉಂಡನ್ನುನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಸ್ಕಿ ಸಹ ಸಿಗುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ! ಅದರ ಸೇಕೆಯೂ ಆಕ್ಸ್‌ಫಡಕ್ಕೂ ತಾಕಿದೆ. ಈಗ ದಿನಾಲು ಎರಡು ಹೇಳುಲು ದೂರ ಸಡೆದು ನಾನು ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೊಗುತ್ತೇನೆ! ಸಮತಾವಾದನ ಕೂಗು ಇಲ್ಲಿ ಬಮ್ಮೊಮೇಕ್ಕು ಬಿಲು ಜೊರಿನಿಂದ ಏಳುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಪ್ರೌಢಿಸರರು ಕಾಲ್ಸಿಗೆ ಗಜಿ ನಿಮಿಷ ತಡವಾಗಿ ಬಂದರು. ಅವರ ಮಗನು ಸಾಯಕಲ್ಲನ್ನು ಬಯ್ದಿದ್ದು. ಬಸ್ಕಿ— ದೊರೆಯುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ!

†

†

†

†

ಯಾನಿಯನ್ನದಲ್ಲಿ ‘ಆಯಂಡ್’ ದೇಶದ ಭವಿತವ್ಯತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಚಚೆಯಾಯಿತು. ಉತ್ತರಹಾಗು ದಕ್ಕಿಣ ಆಯಂಡದ ಮುಖಂಡರಿಬ್ಬರು ಚಚೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗ ವಹಿಸಿದರು. ಅಲ್ಸುವರ ಜನರನ್ನು

ಸರಕಾರವು ಅಯಲಂಡದ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಎಬ್ಬಿಸಿದೆಯಂದು ಅಲ್ಲಿಯ ದೇಶಸೇವಕರ ಮತವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಧರ್ಮದ ದ್ವಾರವಾಗಿ ದೇಶದ ಒಕ್ಕಟ್ಟನ್ನು ಕಳೆಯುವದು, ಒಂದು ಪಂಗಡವನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಪಂಗಡದ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವದು,— ಇನ್ನೇ ಮೊದಲಾದ ಒಳಂಜುಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿವೆಯಂತೆ.

‡ ‡ ‡ ‡

‘Back to Methusaleh’ ಎಂಬ ‘ಶಾ’ನ ನಾಟಕದ ಮೊದಲ ಸೆಯ ಭಾಗವನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಮಾತಿನ ಸ್ವಾರಸ್ಯನೇ ಇಲ್ಲಿಯ ವಸ್ತು. ಯಾಸ್ತುದಿಂದ ಪೂತ, ಕಧಾನಕವು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಇದೊಂದು ಮೋಚು,— ಆದರೆ ಏಜಾರಣತ್ವಿಗಳ್ವು.

† † † †

ಇಲ್ಲಿಯ ವಸಂತಕಾಲದ ರಮಣೀಯತೆಯು ಅದ್ಭುತವಾದುದು. ಸಂಜೀಯ ಹೊತ್ತು ಕ್ರೈಸ್ತಾಚಚ್ಚ ಕಾಲೇಜಿನ ಹಿಂದೆ ತಿರುಗಾಡಲು ಹೋಗಬೇಕು. ಒಂದು ಕದೆ ‘ಧೀಮ್ಮ’ ಸದಿಯು ಇರಿಯುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಯಾದ ‘ಶಾರವೆಲ್’ ಸದಿಯು ಒಂದು ‘ಧೀಮ್ಮ’ ಸದಿಯೊಡನೆ ಸಂಗಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಏರಡು ಸದಿಗಳ ಸಮಾವೇಶಿಸಿದ್ದೀಪವೊಂದಿದೆ. ಅದರ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ವಿಳಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲ ಸನಗೆ.

ನಿರಭ್ರವಾದ ಸಭೋಮಾಂಡು! ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸಹ ನೀನು ನಿಷ್ಟ ಉವಾಗಿ ಚಾಣುವಯಲ್ಲಿ! ಕುಳಿರನ್ನು ಪಾತಾಳಕಟ್ಟಿದೆ ಸೀನು. ತಳಿರೊಡಿದ ಸೇಲಪನ್ನು ಎನೆಯಿಕ್ಕುದೆ ಸೋಡ ನಿಂತಿರುವೇ! ಸಾಗರವು ಸಹ ಸಾಗರಬೀಳುವದು,— ಈ ಸಿನ್ನ ಚೆಲುವನ್ನು ನೋಡಿ! ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಾಳಿತೆ ಸ್ವಷ್ಟಿಂದವಾಗಿ ತಿರುಗುವವು,—ಹೊಳ್ಳಿಗಂಡು ಕೊಡಿ!

ಅಲ್ಲಿ ನೋಡು! ನಿನ್ನ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ವೆಳಕಿನ ಕೆಳಗೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಮೈ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತೇಲುತ್ತಿಹುದು ರಾಜಹಂಸ! ಅಂಚೆಯುದು

ನದಿಯೊಡನೆ ವುಂಬರಿಯುವೆಡು. ಈ ಅರಸಂಚೆಯಂತೆ ಸನ್ನಿ
ಬಳಿಪ್ಪಣಿರಲಿ, ತಂದೆ! ಇದರಂತೆ ನದಿಯು ಸನ್ನಿಸ್ನ್ನು ತೇಲಿಸಲಿ!
ನಘದ ಹರಕೆಯ ಹೊತ್ತು ಸಾಗಿರಲಿ ಸನ್ನಿ ಸಂಸಾರ!

ಎಕಾಕಿಯಾಗಿ ನಡುಗತ್ತಲೇಯಲ್ಲಿ—ನಡುನದಿಯ ಸೀಭಾನಲ್ಲಿ—
ಚಿಕ್ಕೆಗಳ ಕಿರುವೆಳಕಿಸಲ್ಲಿ—ಇನಿಸೊಂದು ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸಾಗಿಹು
ದಲ್ಲಿ ಅರಸಂಚೆ! ಅಹಾ! ಏನು ಗಾಂಭೀರ್ಯವಹುದು! ಎಂತಹ
ಸಹಜರಮನೀಯತೆಯಿದು! ಇದರ ಕಳೆಯಸ್ನ್ನು ಸನಗೆ ಕರು
ಲೆಸು, ತಂದೆ! ಈ ತಿಮಿರ ಸಮಾಧಿಯ ಸಮಾಧಾನವಸ್ನ್ನು
ಕೊಡು ಸನಗೆ! ಒಸರಿಲ್ಲದ ರಹದಾರಿಯ ನೋಲೆ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ
ಸದೆದಿಚೆಸು ವುಂಂದೆ. ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದ ಕತ್ತಲೆಯು ಒಂದು ಮುತ್ತಿ
ಹುದು ಸನ್ನ್ನಿ. ಹೃದಯವೆಡು ಕಳವಳಿಸುವದು.

ಅರಸಂಚೆಗೆ ನದಿಯೇ ರಹದಾರಿ; ಸನಗೆ ರಹದಾರಿಯೇ ಸದಿ.
ಅವರತೆನೆತ್ತು ಕಂಗಳು ಸಮ್ಮಿಸ್ನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ಸೋಡುಅವಯಲ್ಲಿ!
ಆದರೆ ಅರಸಂಚೆಯ ಪುಣ್ಯಸಂಚಯವಲ್ಲ ಸನಗೆ. ಆ ದಿವ್ಯ ಶಾಂತಿ
ಯಿಲ್ಲ ಸನಗೆ. ಆದನ್ನೊಂದು ಕರುಣೆಸು ತಂದೆ! ಆಗ ಕಾಲೆತ್ತಿ
ಸದೆಯುವದಿಲ್ಲ ನಾನು,—ನೀರು ಹರಿದತ್ತ ರಕ್ಷಿಯನು ಮುಚ್ಚಿ
ತೇಲುವೆನು. ಕಂಡಿದ್ದೇ ಗುರಿ. ಉಂಡಿದ್ದೀ ಅಮೃತ. ಅರಸಂಚೆ
ಯಾಗುವೆನು ನಾನು!

ಶೇಕ್ಕಾರ್ಪಿಯರ್ ಮಹಾಕವಿಯು ಪವ್ವನ್ ಸದಿಯ ಅರಸಂಚೆ
ಯಂತೆ. ಅವನ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನೊಂದಿ ಕೊಸೆಯಿಲ್ಲದ ದುಃಖವಸರಿತೆ
ನಾನು. ಧೇಮ್ಮನ್ ಸದಿಯ ಅರಸಂಚೆಯಿದ್ದ,—ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲ
ಬೆಳ್ಳಬೆಳ್ಳಿಯಾಗಿ ಹೊನಲಂತೆ ಸಾಗಿಹುದು; ಇದ ನೋಂದಿ ಶಾಂತಿ
ಸಾರವನು ಕಲಿತೆ ನಾನು!

ಬಸ್ನಿನ ಜನರ ಸಂಪು ಇನ್ನೂ ಮುಗಿದಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀ. ಟರ್ನರನು ದಿನಾಲು ಸನ್ನಿಸ್ನ್ನ ತನ್ನ ಪೋರ್ಟರಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಬಯ್ಯ್ಯಾ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ!

*

*

*

*

ಇಬ್ಬರು ಆಂಗ್ಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ರಾತ್ರಿ ಏಕೇಷವಾಗಿ ಮಧ್ಯವಾನ ವಾದಿ ಕೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡುತ್ತು, ರಾಜ್ಯಾರೋಹಣದ ನಿರ್ವತ್ತವಾಗಿ ತ್ವರಿತ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಹಾಕಿದರು. ಅವರನ್ನು ಕೈದು ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಕ್ರಿಷ್ಟಿಯನ್ ಮಾತ್ರ. ಕಾಲೇಜು ಬಿಡುವ ಪ್ರಸಂಗವು ಅವರ ಮೀಲೆ ಬರಬಹುದು.

*

:

*

*

ನಮ್ಮ ಕಾಲೇಜಿನ ಇಬ್ಬರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸದಿಯ ಸೇರಿಲ್ಲ ಒಂದು ದೊಣಿಯನ್ನು ಬಯ್ಯಿಸ್ತಿದ್ದರು. ಅದು ಬುಡಿಸೇಲೂಬಂತು. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಈಸಲು ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಬ್ಬನು ಮುಖ್ಯ ಸತ್ತು. ದೊಣಿಗೆ ತ್ವರಿತ ಬಿಡುವ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಬ್ಯಾಸನ್ನು ಚೇರ್ಷ್ಯಾವಾಡುವಂತಹ ತಿಳಿದು ಪಂಡಿಯ ಮೇಲಿನ ಜನರು ಪಾಗೀ ಬಿಟ್ಟರು. ಅವನು ಸತ್ತು ಸತ್ತು ಶುಳಿದ,—ಯಾವನೋ ಪುಣ್ಯತ್ವಸೂಭ್ಯನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ.

*

*

"

"

ನನ್ನ ಪರಿಚಿತರೊಬ್ಬರನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ಆಂಗ್ಲ ಮುದುಕಿಯು ಜಹಕ್ಕಿ ಆಮಂತ್ರಿಸಿದ್ದಳು ಅವಳಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣತದ ಹುಂಚ್ಚು. ಕಲ್ಪ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕಲಿತ್ತಿದ್ದಳು. ‘ಅದ್ವೈತ’ವೇನೆಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಪರಿಚಿತರು ಅದ್ವೈತ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಸುರುವು ಮಾಡಲು ಆ ಮುದುಕಿಗೆ ಪನೆನಿಸಿತೋ! ಒಂದು ಚಿತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಒಂದು ಪರಿಚಿತರ ಕೈಯಲ್ಲಿರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದ ತರುಣೀಯೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಳು: ‘How are the apples in your garden? Bigger

than ours? ' (ನಿಮ್ಮ ತೋಟದಲ್ಲಿಯ ಸೇಬುಹಣ್ಣು ಹೇಗೆಂಬೇ? ಇದಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡವಾಗಿವೆಯೇ?) ಆ ತರುಣೀಯು ಹೊಂದ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಳು: 'You see, you should not talk such things when there is a young lady.' (ತರುಣೀಯರಿದ್ದಾಗ ನೀವು ಇಂಥ ವಿಷಯ ಗಳನ್ನು ತರಬಾರದು!)

* * * *

ಹುಡುಗರಿಗಾಗ ತಯಾರಿಸಿದ ಗೊಂಬಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ನಿಗೆಲ್ಲೋ ಗೊಂಬಿಗಳನ್ನೂ ಪೂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿದಿದ್ದರೆ ವೊದಲಿನಿಂದ ಹುಡುಗರು 'ನಿಗೆಲ್ಲೋ' ಎಂದು ಬಯ್ಯಲು ಹೇಗೆ ಕಲಿಯಬೇಕು?

* * * *

೨-೫-೧೨

ಎಲಾಯುತಿಯಿಂದ ತಿರುಗಿ ಹೊಂದ ಒಬ್ಬರಸ್ಸು ಬಂದುವಿಸಲ್ಪಿಯ ಕಾರಕೂನರು ನೋಡಿ 'ಆ! ಇಂಗ್ಲಂಡದಿಂದ ಬಂದಿರಾ!' ಎಂದು ಅವರ ಮೈ ಕೈ ಮೂಟ್ಟಿ ಭಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರು. ನರಕದಿಂದ ಬಂದವರಸ್ಸು,- ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಬಂದರೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಂತೆ!

† † † †

ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಆಯ್. ಸಿ. ಎಸ್. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಿದ್ದಾನೆ. ಆತನು ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಘವನ್ನು ಸೇರಿಲ್ಲ; ಮಾತಾರ ಸಂಘ ವನ್ನು ಸೇರಿದ್ದಾನೆ. ಹೊಸದೊಂದು ಮೊಟ್ಟರಸ್ಸು ಕೊಂಡು ರಾಜ್ಯ ರೋಹಣದ ಸ್ವಿತ್ತವಾಗಿ ಯಾನಿಯನ್ ಚ್ಯಾಕ್ ನಿಶಾನೆಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಾನೆ.

‡ ‡ ‡ ‡

೨-೫-೧೩

ಅಯುಂಡದಿಂದ ಬಂದ ನಸ್ಸು ಪರಿಚಿತಕೊಬ್ಬರು ಭೇಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಗೆ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಕಲ್ಲನೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಹೊದೊಂತವನ್ನು ದಾಟಿ ಕರಿ ಜನರ ನಾಡೊಂದಿದೆ; ಅಲ್ಲಿಂದ ಅಷ್ಟ ಕರಿ,

ತಿಳುವಾದ ಕರಿ,—ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬಣ್ಣಾದ ಕರಿ ಜನರು ವಾಸಿಸುವ
ರೆಂದು ಅವರ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿದೆ! ಭಾರತೀಯನೊಬ್ಬನು ಸಣ್ಣ ಕೇರಿಗಳೂ
ಳಗಿಂದ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದರೆ, ಬಾಲ್ಯಕ್ಕೇ ಎಂದು ಹುಡುಗರು ಕಲ್ಲು ತೆಗೆದು
ಕೊಂಡು ಬೆಸ್ಸುಹತ್ತುತ್ತಾರೆ! ಹರಿಜನರ ಧರ್ಮಾಂತರಕಾಂಗಿ ಹಿಂದು
ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ನುಶನರಿ ಸಂಪೂರ್ಣಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಸಹ ದುಡ್ಡು
ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಒಬ್ಬ ಶಾಲೀಜು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಸಿಯು ಒಂದು ದಿವಸ ಹೀಗೆ
ಹೇಳಿದಳಂತೆ: ‘ಇಂದು ನಾನು ಚಹ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲ. ಅದರ
ಬದಲು ಎಶನರಿ ಫಂಡಿಗೆ ಒಂದು ಶೀಲಿಂಗು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಅಂದರೆ
ಒಬ್ಬ ಅಸ್ತಿತ್ವನು ಕೃಸ್ತೀಯನಾಡಂತಾಯಿತು!’

† † † †

ನನ್ನ ಗೆಳೆಯನಾದ ಶರ್ವದ್ವಾನ ವರ್ಧನ್ಯ ಇಲ್ಲಿ ಬರುವವರಳಿದ್ದಾಳೆ. ಇವನಿಗಿಂತ ಮೂರು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಆಕೆ ಹೀರಿಯಳು. ಪಿ. ಎಚ್. ಡಿ. ಆಗಿ
ದ್ವಾಳೆ. ಆದರೆ ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಂದು ತೊಡಕು ಉಂಟಾಗಿದೆಯೇಂದು
ಶರ್ವದ್ವಾನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದು: ‘ನಾನು ದೇಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಂಟು ತಿಂಗ
ಛಾದಾಗ ಕಾಮವನ್ನು ತಡೆಯಾಡಿ. ಒಬ್ಬ ಆಂಗ್ಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಸಿಯೊಡನೆ
ಸಹಜವಾಗಿ ಸಂಬಂಧವು ಬೆಳೆಯಿತು. ಕೇವಲ ಗಂಡು—ಹೆಣ್ಣು ಸಂಬಂಧ
ವನ್ನು ವಾತ್ರ ಇಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಆ ತರುಖಿಯು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸ
ಹತ್ತಿದಳು! ನನ್ನ ಲಗ್ಗು ನಿಶ್ಚಯವು ಈ ಮೊದಲೆ ಆಗದೆಯೆಂದು
ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೂ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಸೋಷಿಯಾ (ವರ್ಧನ್ಯ) ಬಂದ ಮೇಲೆ ಆಕೆಗೆ
ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಬೇಕು. ನನ್ನನ್ನು ಆ ತಪ್ಪಿತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರಳು!’

† † † †

೮೨—೪—೩೨

ಇಂದು ರಾಜ್ಯಾರ್ಥಿಯಾದ ದಿನ. ಎಲ್ಲಿಡೆಗೆ ಗಲಭೀಯೆದ್ದಿದೆ.
ನಾಡಕಬ್ಬಕ್ಕೊಂತ ಹೆಚ್ಚಾದ ಹಬ್ಬವೆಂದು ತಿಳಿದು ಆಂಗ್ಲರೆಲ್ಲ ಇಂದು
ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಮನೆಯ ಮೂಂದೆ ನಿಶಾನೆ; ಸೊಡಿ
ದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಬಣ್ಣಬಣ್ಣಾದ ಬೆಳಕು; ಮನೆಗೊಂದು ರೇಡಿಯೋ; ಸೋಗು

ಕುಣೀತದ ಮಂದಿರಗಳಿಗೆ ವಿಚಿತ್ರ, ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಕ್ಯಾಯಲ್ಲಿ ಕೈಯಾಕಿ ಯಾಡುತ್ತು ಕೆಲಿಯುತ್ತು ಓಣಿಗುಂಟು ಸಡೆದರುವ ಹೆನ್ನು—ಗಂಡು; ಸಾಯಂಸು ಮುಖಗಿಡ್ಡರೂ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿದ್ದುಂತೆ ಕಾಣುವ ‘ಸೆಂಟ್ ಮೇರಿ’ ಚಚ್ಚಿನ ಶಿಖರ, ಆ ಚಚ್ಚಿನಲ್ಲಿಯ ಗಂಟೆಗಳು ಬಂದೇ ಸಮನೆ ಬಾರಿಸುತ್ತವ. ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡಲು ಜಾಗಪಲ್ಲ. ಇದು ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್‌ನಲ್ಲಿಯು ಸ್ಥಿತಿ. ಬ್ರಿಟನ್‌ನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ. ಲಂಡನ್‌ನಲ್ಲಿಯು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಅವಣ್‌ನಿಂದುವಾಗಿರಬೇಕು.

ಇಲ್ಲಿ ದೇವರಿಳ್ಳ,— ಅರಸನೇ ದೇವರೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ; ಇಲ್ಲವೇ ಉರಸೊತ್ತುಗೇಯೇ ದೇವರು. ಹಂದುಗಳ ದೀಪಾವಳಿಗಂತ, ಮಹಮ್ಮದಿ ಯರ ಹೊಹರವಿನ್ನಿಂತ ಹುಣ್ಣಿದ್ದು ಜನರು ಇಲ್ಲಿ ಕುಣೀದಾಡುತ್ತಾರೆ. ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿಯ ರತ್ನಗಳಿಲ್ಲ ನಾವಾರ್ಜುನ ಸಂಪತ್ತಿನ ಪ್ರತೀಕ ಗಳಾಗಿವೆ?

ಅದರೆ....ಭಾರತಕ್ಕೆಂದು ಭಾರತಹನ್ನೀನು?

ನಾವು ಓಣಿಗುಂಟು ಸಡೆದಾಗ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಾರೋಹಣದ ಹೆಸರೆತ್ತಿದ ಸಾಮಾನುಗಳು, ಕಾರೋನೇಶನ್‌ಶಿಲ್ಪಗಳು, ಗೊಂಬಗಳು, ಚೂರಿಗಳು ತಿಸಸುಗೋಕು,—ಎಲ್ಲವೂ ಕಾರೋನೇಶನ್‌! ಸೆರೆ ಕುಡಿದು ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪೆದ ಏದ್ಯಾಧಿಕ್ಯಾಭಿಸು ಸಮ್ಮಿದುರು ಬಂದು ‘ಎಂಬಾಯರು’ ಎಂದು ಒದರಿದ. ಸಂಗಡಿಗಳು ಅವನನ್ನು ಪೂಂಡೆಳಿದುಕೊಂಡು ಸಡೆದ!

ಎವರು ಭಾರತೀಯರು ಒಂದು ಕ್ಷಾಫೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಂತಕ್ಕೆ ಕುಳಿತ್ತದ್ದರು. ಆಗ ರೇಡಿಯಾರ್ಡ ಮೇಲೆ ‘ಲಿಸಲಿಫ್‌ಗ್ಲೋ’ ‘ಬಾಂಗ್ಲಾದ್ಭುತ’ ಹೊದ್ದು ರಾಜವರ ಭಾಷಣಗಳಾದವು. ಎಂಟು ಗಂಟೆಗೆ ಅರಸರ ಭಾಷಣವಾಯಿತು ಅದರ ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಯಾಗು ಮುಕ್ತಾಯದ ಹೆತ್ತಿಗೆ ‘God save the king’ ಎಂಬ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಪರಣವಾಯಿತು. ಆಗ ಕ್ಷಾಫೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅಂಗ್ಲರೆಳ್ಳ ವದ್ದುಸೀತರು. ಭಾರತೀಯ ಎದ್ಯಾಧಿಕಗಳು

ಸರಿದಾಡಲಿಲ್ಲ. ಮೇರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಭಾರತೀಯ ಸೈನಿಕರು ಒಂದು ವಾತ್ರಕ್ಕೆ ಭಾರತದ ಬಹಿಗೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿದಂತಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಆ ಕ್ಷಾಫೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅಂಗ್ಲರಿಗೆ ಮನದಟ್ಟ್ವಾಗಿರಬೇಕು!

ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡುತ್ತು ವಿಚಾರಗಳ ತಾಕಲಾಟದಲ್ಲಿ ನಾನು ಬಸ್ಸು ಹತ್ತಿ ಕೊಣಿಗೆ ನಡೆದೆ. ಓಣಿಯಲ್ಲಿಯು ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಕಾಲನ್ನು ನೋರಿಸಿಕೊಂಡ ತರುಣಿಯು ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದಳು. ಆವಳ ಜೊತೆಗೆ ಕಾಡಲ ನಿದ್ದು. ಆವರಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಏನು ಸಂಭವಿಸಿತ್ತೋಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ತರುಣಿಯು ಅಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆವಳ ಜೊತೆಗೆ ಕುಳಿತ ಯುವಕನು ಆವಳನ್ನು ರವೊಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಬಸ್ಸನ್ನು ತನ್ನ ಅಂತಹಿಪುರವಾಗಿ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದು!

೨೦

ಕಮನೂರ ದಿನ್ನೆ

ಇಂದಿನೀ ಸಂಚಿಯಲಿ ಕಮನೂರ ದಿನ್ನೆಯಾ ಕೊನ್ನಾರದಲಿ ನಿಂತು ನಿನ್ನ ಕರೆಯುವೆನೀಗ.
ಬನ್ನ ಕ್ಕೆ ಬಾಯಿಲ್ಲ! ಮೂಕ ಕರೆಯಾಲಿಸುತ್ತ ಸೂಕಿ ಬಾರಿತ್ತು ಮುನ್ನೀರ ದೊರೆಯೆ!

ಹಿಂದೊಬ್ಬ ಕವಯಿಲ್ಲಿ ಅಂದದಾಟವ ಕಂಡು
ಪುಸವಂದ ಗೆಳೆಯನೊಡನಾಡಿ ಕಾಲವ ಕಳಿದ.
ಇಂದೊಬ್ಬ ಕವಿ ತನ್ನ ಸೇಹದವರನು ತೊರೆದು
ಮೋಹವಶನಾವಿ ಕರಕರೆಯ ಪಡುತ್ತಿಹನು!

ಇಲ್ಲಿದ್ದ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದೀಗೊಲಿದ ಧಣೀಯೊಬ್ಜು
ಮಂದುವೇಯಾಗುವೆನೆಂದು ಸುಡಿಯಿತ್ತು ಕರೆದೊಯ್ದು
ರಾಣೀಯೊವೆಂಳ ತೋಷಕಾಗಿ ಮಾರಿದನಸುವ:
ಬಾರದಿರಲೀ ದೈವ ಸನ್ನ ಸುವಿಗೊಡೆಯ!

ಹಾಡುತ್ತಿವ ಹಕ್ಕಿಗಳು,—ನಾನು ತಿಳಿಯದ ಭಾಷೆ!
ಅರಳಿಹನ್ನು ಒಗೆಬಗೆಯ ಹೂವಿಲ್ಲಿ ಬೈಗಿಸಲಿ,
ಸರಳತಹೆ, ತಾಯ್ದಾಡೆ! ಸಿನ್ನ ದರುಶಸಕಾಗಿ
ಚರಣಕವುಲದಿ ಹರಣ ಲೀಸವಾಗಿ.

ಹಿಂಡನಗಲಿದ ಹರಣ, ಹೆಣ್ಣುನಗಲಿದ ಗಂಡು,
ಒಂದೆದೆಯನೇರಡಾಗಿ ಸುತ್ತು ಬಿಸುಟ್ಟಿದ ನಲುವೇ,
ಮೇಲ್ಲುರಿದು ಬಲುವೇಗಳು ಗಾಸಿಗೊಳಿಸಿದ ಜೀವ,—
ಒಂದಲ್ಲ, ಎರಡಲ್ಲ, ನೂರಿರಿತ, ದೊರೆಯೆ!

ಇದೂ! ಬಿಧಿಗೆ ಚಂದಿರಸು ನಿಂತ ಮುಗಲಿನ ತುದಿಗೆ.
ಕೊನ್ನಾರದಲಿ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿಹೆನೆಡಬಲಕೆ.
ಸನ್ನ ಒಯಕೆಯ ಹಣ್ಣು ಚಂದ್ರನಂತೆಯೆ ಬೆಳೆದು
ಮಾಗಿ ಹುಣ್ಣುಮೇಯಾಗಿ ಸಾಗಿ ಬರಲಿಸ್ತು.

*

*

*

*

೧೪-೫-೨೨

ನಿನ್ನ ಯಂನಿಯನ್ನು ದಲ್ಲಿ ಚಚ್ಚೆಯಾಲಿಯತು. ‘ನೂತನ ರಾಜಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸು ಅಂಗೀಕರಿಸದಿರುವದು ವಿಷಾದಕರವಾಗಿದೆ’ ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ. ಕಾಸ್ಸುವೇಂಟಿವ್ ಪಕ್ಕದವರು ಈ ಸಂಚನೆಯನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದರು. ಚಚ್ಚೆಲ್ಲ ಮೊದಲಾದ ವಿರೋಧಿಗಳ ಉಭಿಪಾರ್ಯವು ಅವರಿಗೆ ಸರಿಸಾರದಿದ್ದರೂ ಇಷ್ಟುರಲ್ಲಿಯೇ ಪೂರ್ಣ ಸ್ಥಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಭಾರತಕ್ಕ ಕೊಡುವದು ಯಂಕ್ತವಲ್ಲವೆಂದು

ಸಾರಿದರು. ‘ಮಂದರ್’ ಇಂಡಿಯಾ’ ವೇಳದಲಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಉಪಯೋಗ ವನ್ನು ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕೆಲವರು ಸೂಚನೆಯನ್ನು ವಿಶೋಧಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಮಾತಿನ ಮಲ್ಲರು ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇವರಿಗಿಂತ ಸಮತಾವಾದಿಗಳಾದ ಆಂಗ್ಲ ಪದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೇ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಹೇಜ್ಪು ಹುರುವಾಗಿ ವಿಶೋಧಿಸಿದರು. ‘ಎಡ್‌ರ್ ಜೋನ್ಸ್’, ‘ಸ. ಬಿ. ಪಿ. ಸ್ಟ್ರಾ’ ಎಂಬವರು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದರು: ‘ಭಾರತದ ರಾಜ್ಯ, ಕ್ರಮನವನ್ನು ಭಾರತೀಯರೇ ಸಿಂಹಾಯಿಸಬೇಕು; ಜನತೆಯ ಅವದ್ಯೈಯೇನು ದೊಡ್ಡ ಮಾತಲ್ಲ; ರಸೀಯಾದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಕಾಲಕ್ಕೂ ನೊದಲು ವಿದ್ಯಾ ವಂತರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಎಷ್ಟು? ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯ ಕೀಳುನಡತೆಗಳು ಸ್ತುತಿತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಬರುವದು ಹೇಗೆ? ಗಂಡ-ಹೆಡಿರಿಬ್ಬರು ಒಬ್ಬರ ಸ್ತುತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮರು ವಂಚಿಸಿದರು ಸಹ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗೂ ಅರರಂಬ ರೂಢಿಯಿಲುವ ವರಿಗೆ ಆಂಗ್ಲರು ಸುಧಾರಿಸಿದವರೆಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳುವದು? ಹೀಗಿದ್ದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಆಂಗ್ಲರು ತಮ್ಮ ದೇಶವನ್ನು ಆಳಲು ಅನರ್ಹರೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುವದೋ?’

ಇಂತಹ ಸಹಾನುಭೂತಿಯುಳ್ಳ, ತರುಣರು ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಜನಿಸುವ ದಂದ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ದುದ್ದೈವಾತ್ಮ ಮಾರ್ಗಾಯುವ ಆಸೆಯಿದೆಯನ್ನು ಬಹುದೇ?

‘ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರಕಲೆ’ ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ‘Sir William Rothenstein’ ರ ಭಾವಣವಾಯಿತು. ಮುಚಲಿಸುದಲ್ಲಿ ಒಹುತೇಕ ಎಲ್ಲ ಅತಿಥಿಗಳ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಸ್ವಾರಿಸುವ ಕೆಲಸವು ಈಗ ಸನ್ನ ಮೇಲೆಯೇ ಬೀಳುತ್ತದೆ!

‘ರಾಜಕಾರಣ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯ’ ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ‘ಸ್ಪೇಶನ್ ಸ್ಪೆಂಡರ್’ ಎಂಬ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಕವಿಯ ಹಾಗು ‘ಮೈಕ್ರೋಲ್ ರಾಬಟ್ಸ್’ ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿರುದ್ಧಕನ ಭಾವಣಗಳಾದವು. ಸ್ಪೆಂಡರನಿಗೆ ಬರುವ ದಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಂಘರ್ಷವರು ರಾಬಟ್ಸ್‌ನಿಗೆ ಆಮಂತ್ರಣ ಕಳಿಸಿದ್ದರು. ಆತನು ‘ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯಾದೃಭ್ವತ’ ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದು. ಆದರೆ ರಾಜಕಾರಣ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಸ್ಪೆಂಡರನು ಆಕಸ್ಯಾತ್ಮಾಗಿ ಒಂದು ಬಿಟ್ಟು! ಕೊನೆಗೆ ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ಗೊತ್ತುವಾಡಿಕೊಂಡರು! ರಾಬಟ್ಸ್‌ನು ತಾತ್ಪ್ರಕ ಏವೇಷನೆಯನ್ನು ವಾಡಿದ. ಮೇರಸಫ್ರೋನ್ ಕವಿಯು ಬರೆದ ‘ಕಾರೋನೇಶನ್ ಓಡಿ’ನ ಟೀಕೆಯು ಯಥಾಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಆಯಿತು. ‘ಕವಿಯು ವಾಸಿಸಿಕ ವೈದ್ಯನಲ್ಲ, ಭವಿಷ್ಯವಾದಿಯಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುವಿನಂತೆ ರಾಜಕಾರಣವೂ ಅಸುಭವವಾಗಬೇಕು. ಸ್ಪೆಂಡರನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಪವಾಡವು ಸಂಭವಿಸಿದೆ’ ಮುಂತಾಗಿ ಹೇಳಿದ.

ಸ್ಪೇಂಡರನು ಪೂರ್ವ ತಯಾರಿಯಲ್ಲದೆ ಬಂದಿದ್ದು. ಅವನ ವಯಸ್ಸು ಸುವಾರು ಮಾನವತ್ತುರಷ್ಟಾಗಿ ಬಹುದು. ಸಭಾವಂದಿರದಲ್ಲಿ ಸಿಗರೀಟು ಸೇದಲಾಗದೆಂದು ನೊರ್ಮೆಸಿತ್ತು. ಆದರೂ ಒಂದು ಸಿಗರೀಟು ಹೊತ್ತಿಸಿ

ರಾಬಟ್‌ರನು ಮಾತಾಡುವಾಗ ಕೆಲವು ಟೀಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ವಾಡಿಕೊಂಡು ಭಾವಣಕೊಡು ಸಿದ್ದನಾದ. ಇದೇ ಸೈನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಂದಿದ್ದು. ಅಲ್ಲಿ ಆರು ವಾರಗಳವರೆಗೆ ಇದ್ದನಂತೆ. ಈತನು ಸಮಾಧಾನಾದಿ. ಸೈನದಲ್ಲಿ ಇಂದು ನಡೆದ ಕ್ರಾಂತಿಯು ದ್ವಿದಲ್ಲಿ ತರುಳಿಲ್ಲದ ಕಾವ್ಯದೊಡನೆ ಉಜ್ವಲ ಕಾವ್ಯವೂ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದ. ಸೈನದಲ್ಲಿಯ ಸರಕಾರವು ಎಲ್ಲ ಕೆವಗಳನ್ನೂ ಬಂದು ಅರವುಸೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅವರಿಗೆ ಬರೆಯಲು ತಕ್ಕ ಸಾಕಾರಗಳನ್ನು ಬದಗಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತಿದೆ! ಅಲ್ಲಿಯ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಅನೇಕ ಕೆವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹಲವು ಮಾತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ. ವಿನೋದವು ಸಂಧಭಾರನುಸಾರವಾಗಿ ಹೊಳೆದಾಗ ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ಸ್ವಂಡರನು ತಾನೂ ನಗುತ್ತಿದ್ದು.

*

*

*

*

ಇಲ್ಲಿಯ ಲೇಖರ್ ಕ್ಷಾಬ್ಜಿಸವರು ಬಂದು, 'ಇಂಡಿಯಾ ಸಮ್ಯೋಳನ' ವನ್ನು ವರ್ಷದಿಸುತ್ತಿರು. ಸುಮಾರು ೪೦-೫೦ ಆಂಗ್ಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಬಂದಿದ್ದರು. ಇಬ್ಬರು ಮುಖಿಂಡರು ಸಹಾಸುಭೂತಿಯಿಂದ ಮಾತನಾಡಿದರು. ಒಟ್ಟಾರ್ಜು 'ಭಾರತವು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕು' ಎಂಬ ಭಾವಸೆಯು ನಿಷ್ಟುಳವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದಿತು.

*

*

*

*

೧೪-೫-೩೨

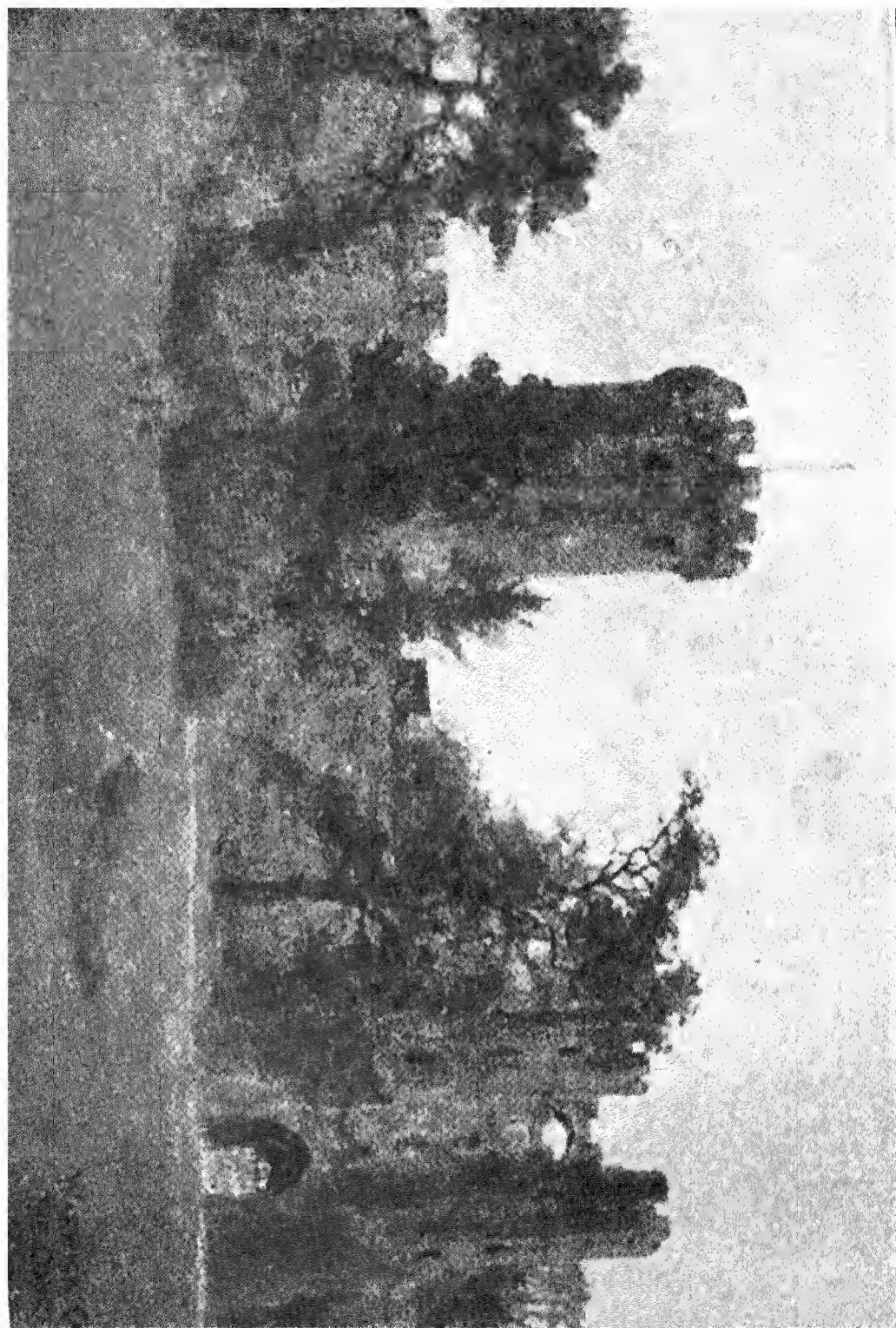
ಉರಡು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಜೀಸಸ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೊಬ್ಬನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದನು. ಹಳೆಯ ಗುರುತುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನೇನಿಸುವ ಪ್ರೀತಿಯಂಟಾಗಿರಬೇಕು,-ರಾಜ್ಯಾರೋಹಣದ ನಿರ್ವಹಿತವಾಗಿ! ಆದರೆ ಆವನಿಗೆ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಯಾರ ಗುರುತೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರೋಫೆರನು ಸಹ ಬದಲಾಗಿದ್ದು. ಹೊಸ ಪ್ರೋಫೆರನೋಂದಿಗೆ ಗೊಂಡಲ ಹಾಕುತ್ತಿರುವಾಗ ನಾನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದೆ. 'ನಾನು ಉರಡು

ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಈ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದೆ. ಹಳೆಯ ಪೋಲ್ಟರನೆಲ್ಲಿ? ' ಎಂದು ಬಹಳ ನಾಚಿಕೊಂಡು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ!

ರಾಜ್ಯಾರೋಹಣದ ನಿರ್ವಿತ್ತವಾಗಿ ಒಬ್ಬ 'ಕಾಮದಾರ' ರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ,- ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತದಿಂದ. ಇಲ್ಲಿ ಈಗ ಬೇಸಿಗೆ ಯಾದರೂ ಅವರಿಗೆ ಚೆಳಿಹತ್ತುತ್ತಿರುವದಂತೆ! ಶರ್ಪೀನವೇಲೆ ಮಾರು 'ಪುಲೋವ್ವರ್' (ಉಣಿಯವು) ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಓವ್ವರ್ ಕೋಟಂತೂ ಇದ್ದೇರ್ ! ಇದಕ್ಕೂ ವಿಚಿತ್ರವೆಂದರೆ,- ಮಾರು ಜೋಡಿ ಉಣಿಯ ಕಾಲುಚೀಲಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮೇಲೆ ಬಂಟು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. "ಇದನ್ನು ಸಾಕಾಯಿತು. ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯ ಯುರೋಪು? ದೇಶಕ್ಕೂ ಹೊರಡಿಕೊಂಡು" ಎಂದು ಉದ್ದಾರ ತೆಗೆದರು.

ಸಮುದ್ರದಾಚೆಯಿಂದ

ಎಂಟಿನೆಯ ಶಟ್ಟೆ

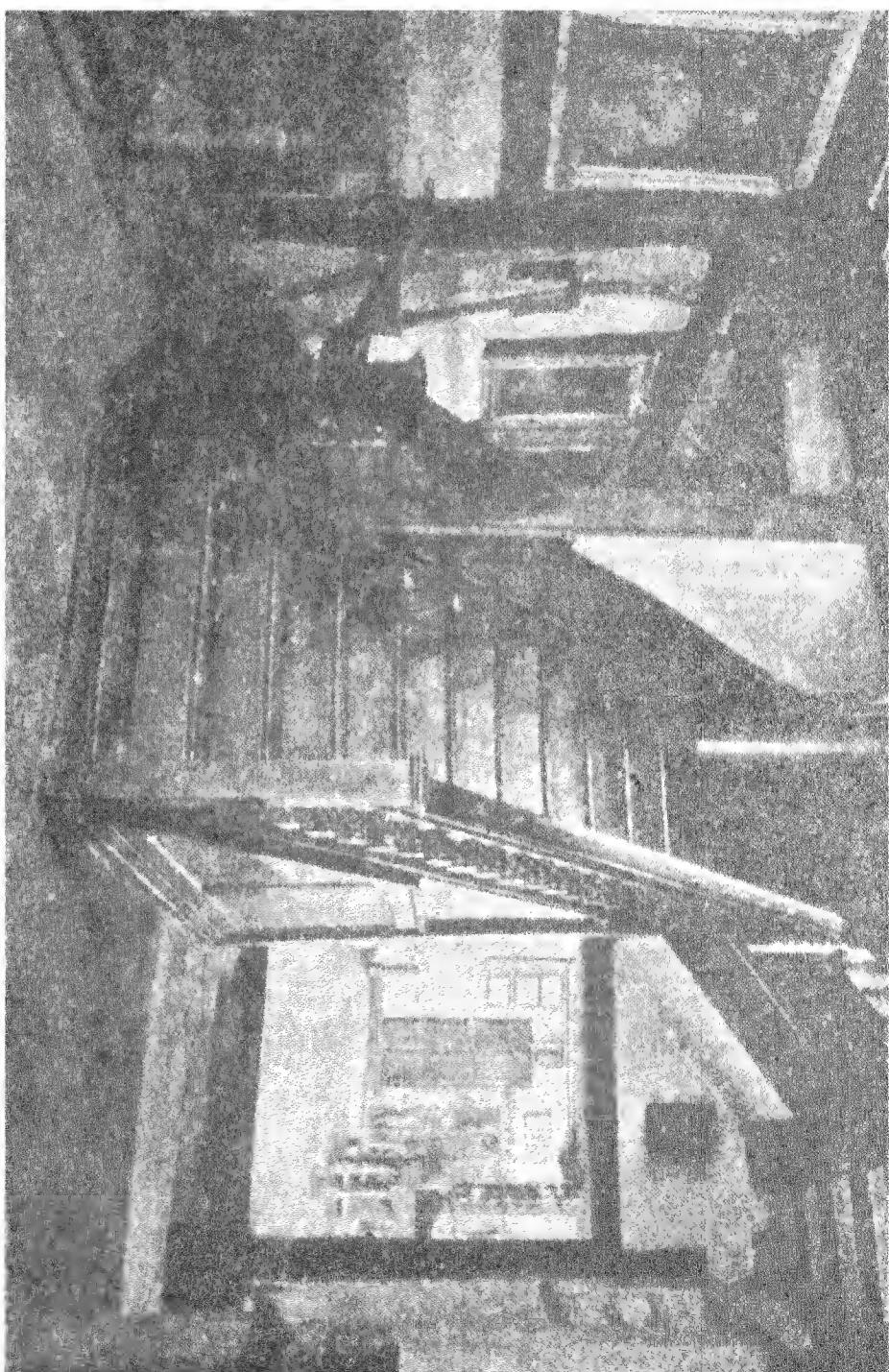

ନାରୀଲିକା କଳ୍ପନା

(ପ୍ରଥମ ପରିବା)

ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಷೆ

(ಪುಸ್ತಕ ೨೫೯)

ಸ್ವಾರ್ಥಿಯ ಸೋಸಾಯಿಟಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಭವಷ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಬಂದು ಚರ್ಚೆಯಾಯಿತು. “ಬ್ರಿಟಿಶರ ಆಧಿಕಾರವು ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೊನ್ನೇಸ್ವರ ಇಸ್ಲಾಮ್ ಇರಬೇಕು” ಎಂಬುದೇ ವಿಷಯ. ಏರೋಧವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವದು ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದಿತ್ತು. ನಾನು ಹಿಂದೆ ಈ ಸೋಸಾಯಿಟಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸಲ ವಾತನಾಡಿದ್ದೆ. ನನ್ನ ಭಾಷಣವನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆಂಬ ಕುತ್ತೂಹಲದಿಂದ ಅನೇಕರು ಬಂದಿದ್ದರು. ಹತ್ತು ಗಂಟೆಗೆ ಸಭೆಯ ವಿಸಜ್ಞಸೇಯಾಗಬೇಕು. ಆದರೂ ಹದಿನ್ಯೇದು ನಿರ್ವಹಿತ ಅವಧಿಯು ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದೊರೆಯಿತು! ಹಿಂದೂ-ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಐಕ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಾಧಿಸುವಾಗ ಒಬ್ಬ ಆಂಗ್ಲ ಎದ್ದಾರ್ಥಿಯು ‘ಪಾಕಿಸ್ತಾನ’ ಎಂಬ ಹಸ್ತಪತ್ರಿಕೆಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಎತ್ತಿದ್ದನು. (ಕೇಂಬ್ರಿಜ್ ದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಯುವಕನಿಡಾನೆ. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದ ಭಾರತೀಯರಿಗೆಲ್ಲ ಅವನು ಈ ಹಸ್ತಪತ್ರಿಗಳನ್ನು ಹಂಚುತ್ತಾನೆ. ‘ನಾಯವ್ಯಸರವದ್ದಿನ ಪಾರ್ಂತ, ಸಿಂಧಪಾರ್ಂತ, ಪಂಜಾಬ, ಚೆಂಗಾಲ,— ಇವೆಲ್ಲ ಕೂಡಿ ‘ಪಾಕಿಸ್ತಾನ’ ಎಂಬ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ದೀಶವಾಗಬೇಕು; ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಕಸೂತ್ರತೆಯಿಂದ್ದ ದೀಶವಿದು’ ಎಂಬುದೇ ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯ). ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ನಾನು ‘ಪ್ರಿನ್ಸ್ ರ್ಯಾಪ್ಟ್ಸ್ ರಿಸ್ಯೂಲ್ ರೇಂಶನ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್’ ದ ಪ್ರಕಟಣವನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. (ಗಳಿಳಿಗಲ್ಲಿ ಆದ ‘ಜಾಗ್ ಕೋಬಾಯಿಟ್’ ಬಂಡಿನ ಆವಶ್ಯಕವು ಇಲ್ಲಿ ಇಸ್ಲಾಮ್ ಇದೆ. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಈ ಕೌನ್ಸಿಲ್‌ಲಿಗೆ ಸೇರಿದ ಆಕ್ಷಫಡ್ ಎದ್ದಾರ್ಥಿಗಳು ಇಲ್ಲಿಯ ‘ಮಾಟ್ರಾ ಮೆಮೋರಿಯಲ್’ ದ ಹತ್ತಿರ ಹೇಳಿಗಿ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸಾರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ.

ನೊಸ್ಸೆ ನೊಸ್ಸೆ ಈ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಾಡಲಾಯಿತು.) ಭಾರತ ದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ, ಭಾಷೆ ನೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಮೈವಿಧ್ಯವಿದ್ದ ಮೂಲಕ ಸ್ಪಂತ್ರೆ ಜೀವನವು ಕರಿಣವೆಂದು ಆತನು ಹೇಳಲು, ಅದೇ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಯನ್ನಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮನಗಾಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿ. ಹಿಂದುಗಳು ವಾಡಿಕೆ ಯಾಗಿ ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ದಾಸ್ಯವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವರೆಂದು ಹೇಳಿದ. ಶ್ರ. ಶ. ೬೦೦ ರಿಂದ ಶ್ರ. ಶ. ೧೨೦೦ ವರೆಗೆ ಸಾಂಕ್ಷಣ್ಯರ ಸ್ಥಿತೀನಿತ್ಯ? ಅವರೂ ಮೂಲತಃ ಗುಲಾಮರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದೇನೆಂದು ಕೇಳಿದೆ!

‡

‡

‡

‡

೨೦-೫-೨೨

‘ಕಾಂಗ್ರೋವ್’ ಎಂಬ ನಾಟಕಕಾರನ ‘Love for Love’ (ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪ್ರತಿ ಪ್ರೀತಿ.) ಎಂಬ ಕೃತಿಯ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಕೆಲವು ಕೇಳು ಪ್ರವೇಶಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ನಾಟಕವು ನೋಡಲು ಉತ್ತಮ ವಾಗಿದೆ,— ಆದನ್ನು ಒರಡು ಎರಡು ಸೂರು ವರ್ಷಗಳ ಮೇಲಾದರೂ ಸಹ.

*

*

*

*

ಶರ್ವದ್ವಾನು ತನ್ನ ವಧುವಾದ ಸೋಷಿಯಾಳೊಡನೆ ಇಂದು ಸಮೃದ್ಧಿ ಉಂಟಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದು. ಬೇಂದ್ರೇಯವರ ಹಾಗು ನನ್ನ ಕನ್ನಡ ಕವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಓದಿ ತೋರಿಸಿದೆ.

‡

‡

‡

‡

ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಿದ್ದಾನೆ. ಆತನೆ ಮೆದುಳಿನ ಲ್ಲಿಯೇ ಏನೋ ವಿಕಾರವಿರಬೇಕು. ಒಹಳ ಒಳ್ಳೆಯವ. ಸಲಿಗೆಯಿಂದ ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಹೋದರೆ ಆದರಾತ್ಮಿಧ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎಂಬೋ ರೀತಿಯಿಂದ ಗೌರವಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ,— ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಒಂದು ವೋಟರನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ‘ಇದು ನನ್ನದು; ಇದನ್ನು ಹತ್ತಿ ನೀವು

ತಿರುಗಾಡಲು ಹೋಗಬಹುದು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ! 'ನಿನ್ನ ನಾನು
ಲಾಡ್—ರ ಸಂಗಡ ಉಟವಾಡಿದೆ. ಮೊನ್ಸೈ ಲಾಡ್—ಇವ
ವಂಗಳೊಡನೆ ನತಿಸಿದೆ. ಇಂದು ನಮ್ಮ ಪ್ರೌಢೆಸರಿಗೆ ಜಡ್‌ಗಾಗಿದೆ.
ಅವರ ಬದಲು ನಾನೇ ಲೈಕ್‌ರ್ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. (ಅವರ
ಪದ್ಯಾಧಿಯಾದ ಸನ್ನ ಗೆಳೆಯನೊಬ್ಬನು ಈ ಮಹನೀಯರೊಡನೆ ತಿರು
ಗಾಡಲು ಹೋಗಿದ್ದು. ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಆ ಪ್ರೌಢೆಸರರು ನನ್ನ
ಗೆಳೆಯನನ್ನು ವಾತ್ರ ಗುತ್ತಿಸಿದರು!) ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಪ್ರೌಢೆಸರರು
ಕಾನ್‌ವಾಲದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ನಾಧನಿಕ ಸ್ವರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರು ಬರೆ
ಯುತ್ತಿರುವ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ನನ್ನಂದ ಸಹಾಯವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ್ದಾರೆ.
ನಾಳೆ ಹೋಗಬೇಕು.' ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ವಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅವ
ನಿರುವುದು ರಾಜರೀಪಯಲ್ಲಿ. ದುಡ್‌ಲ್ಲಿಂದ ಬರುವದೇಹೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.
ಸ್ವತಃ ತಂದೆಯು ಬಡವ. ನನ್ನ ಗೆಳೆಯನೊಬ್ಬನು ಈ ವಿದ್ಯಾಧಿಯನ್ನು
ಭೇಟ್ಟಿಯಾದಾಗ: 'ನೀವು ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನೇಕೆ ಓರೆಯ
ಬಾರದು?' ಎಂದು ಕೇಳಿದ. 'ಪನನ್ನು ಕುರಿತು' ಎಂದು ಪದ್ಯಾಧಿಯು
ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ,— 'ನಿಮ್ಮನ್ನೇ ಕುರಿತು!' ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸತ್ತು. ಯಾವಾ
ಗಲೂ ಬಬ್ಬಿ ಅಂಗ್ಗ ಯುವತೀಯೊಡನೆ ಈ ವಿದ್ಯಾಧಿಯು ತಿರುಗಾಡು
ತ್ತಾನೆ.

೨೭

ಸಿಗದಿದ್ದ “ನ್ಯೂಡಿಗೇಟ್”ನ್ಯೂ ಕುರಿತು:

ಇಲ್ಲಿ ತಂದ ಸಂಂಕಲ್ಪ ಬರಿ ವಿಕಲ್ಪವಾಯಿತೆ ?
 ಅಂದು ನುಡಿದ ಚೀರನುಡಿಯು ಇಂದು ಜಲ್ಪವಾಯಿತೆ ?
 ಒಲಧಿಯಾಚೆ ಕರೆದು ತಂದ ದೈವ ಕೈಯ್ಯ ಬಿಟ್ಟಿತೆ ?
 ದುರ್ದೈವ ಬಟ್ಟ ಬಾಣ ಮರೆಮೋಸದಿ ಸಟ್ಟಿತೆ ?
 ಎದೆಯ ಮುಗುಳ ಮುಟ್ಟಿತೆ ?

ಹಾಕತೊರೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಹಂಸತಲ್ಪದಂದಕೆ.
 ಬಾಣಯ್ಯರೆದು ನಿಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಿಸದಾನಂದಕೆ.
 ಕನ್ನಡಿತಿಯ ಚೆನ್ನಡಿಗನೆ ಹಾವನೊಂದ ಬೇಡಿದೆ :
 ದೊರೆಯದಿದ್ದ ಸೊಬಗಿಗಾಗಿ ಇಂದು ನೊಂದು ಹಾಡಿದೆ
 ದೇವ ! ನಿನ್ನ ಕಾಡಿದೆ.

ನಿನ್ನ ಬಸಿರಿಸಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಒರಲಿ ತಾಯೆ ! ಕುವರರು :
 ಎಣ್ಣೆಸೆಯಲ ನಿನ್ನ ಒಯವ ಸಾರುವಂಥ ಧೀರರು :
 ದೈವಪಿರಲಿ ಇಲ್ಲದಿರಲಿ,—ರಾಶಿಯತ್ತು : ತೂರಿದೆ :
 ಜೊಳ್ಳುಗಾಳು ಗಾಳಿಗುಂಟ ಹೋಯ್ತು : ಹೌಡಹಾರಿದೆ :
 ಮುಗಿಲಿಗೆದೆಯ ತೋರಿದೆ.

ಕಾಣದಂಥ ದೈವತವದು ನಿಂತು ನನ್ನ ಹೃದಯದಿ
 ತಾಳ ಹಾಕುತ್ತಿಹುದು. ಅದರ ಸುಳಿವು ಹಿಡಿದು ವನಯದಿ
 ಸಾಗುತ್ತಿಹೆನು. ಕಣ್ಣನಿತ್ತು ಕಾಪಿದುವದು ಕೂಡಿದೆ
 ನಿನ್ನನಿನ್ನ ತಾಯೆ ! ಅದರ ಶಿರಿಯಾಸೆಯು ಮಾಡಿದೆ :
 ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸೇವೆಗೆಂದು ನನ್ನ ಹಾಡಿದೆ.

ಆದರೂ ಈ 'ನ್ಯೂಡಿಗೇಟೀ'ನ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರವನಾಡಲಾಗಿ ಹೀಗೆ ಎನಿಸುವದು: 'ಪರಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕವತೆಯನ್ನು ಬರೆದು ಇನಾಮನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಹವ್ಯಾಸವು ನನಗೇಕೆ? ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಾನು ಬೆಳಿಸಿದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬರೆಗೆ ಹಚ್ಚಬೇಕೆಂಬಲಪಲವಿಕೆಯು ಸಾಫ್ತಬಾವಿಕವಾದುದು. ಆ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಸಿದ್ದಾಯಿತು. ಆದರೆ ಸಿಜವಾದ ಜೀವನವು ನಾನು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ವಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ಜೀವನಕ್ಕೆ ಒಂದು ತಳಹದಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಡಬೇಕು. ಆಧಿಕ ಆಧಾರವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕು. ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸ್ವತ್ತಿಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನಕಾರಕವಾಗಿ ಎರಡಿಸಬೇಕು. ಉಳಿದ ವೇಳೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ತಾನು ವಾರಿಕೊಂಡ ಧ್ಯೋಯ ಕಾಂಗಿ ವೆಚ್ಚವಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಜೀವಿತವು ಒಂದು ಸಾಧನೆಯ ವಾಗ್ರಾಹಿಗಾಗುವದು. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದು ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ. ಉಳಿದುದೆಲ್ಲ ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಯ-ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ದೇಶದ-ಭಾಗ್ಯದ ವಿಷಯ. ಅದನ್ನು ಲೆಕ್ಕಾಡಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯಬಾರದು. ಒಂದರೆ ಅದು ಮಹಾಪೂರದಂತೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಹೊರಧರೆ, ಗುಬ್ಬಗೆ ಸಹ ಕುಡಿಯಲು ನೀರಿಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ಹೊರಿಗುತ್ತದೆ.

೨೨-೪-೨೯

* * * *

ಆಕ್ಸಫರ್ಡಿಗೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ 'ಫೆರಿ ಹಿಂಕ್ಸ್' ಎಂಬ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಿಗುವ ದಾರಿಯ ಎಡಬಲಕ್ಕೆ ಅಧಿಕ ಮೈಲಿನವರೆಗೆ ದೊಡ್ಡ ಮರಗಳ ತೊರೆದಿದೆ. ಇಂಥ ಮರಗಳ ಗುಂಪಿನ ದಾರಿಯನ್ನು ನಾನು ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ದಾರಿ ಮುಗಿಯುವಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ 'ಫೆರಿ' ಇಲ್ಲವೇ 'ತೊರೆಯು' ಹರಿಯುವದು. ಅದರ ಮೇಲಿನ ಪೂಲನ್ನು ದಾಟಿ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೊಗಬಹುದು. ಈ ಜೆಲುವಿನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯು ಒಂದು ಸನ್ನಿಹಿತವನ್ನು ಕಾರಿತು 'ಫೆರಿ ಹಿಂಕ್ಸ್' ಎಂಬ ಕವಿತೆಯನ್ನು 'ಬ್ರಿಸ್ಟಾ' ಕವಿಯು ರಚಿಸಿರುವನು.

* * * *

‘ನ್ಯೂಡಿಗೇಟೀ’ಗೆ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಿದವರ ಹೆಸರು ಪರೀಕ್ಷೆ-ಕರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಆಂಗ್ಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಬರೆದ ಕವಿತೆಯೆಂದೇ ನನ್ನ ಕವಿತೆಯ ಪರೀಕ್ಷೆಯಾಗಿದೆ! ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಇನಾಮು ಸಿಗದ ಕವಿತೆಗಳ ಎರಡನೆಯು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕೃತಿಯು ನಿಂತದ್ದು ಯೆಚ್ಚಿನ್ನಬೇಕು.

‘ಬೋನ್’ ಎಂಬ ಇಲ್ಲಿಯ ಆಂಗ್ಲಪ್ರೌಢೆಸರರ ಪರಿಚಯವಿದೆ ಸನಗೆ. ಅವರ ಅವಲೋಕನಾರ್ಥವಾಗಿ ನಾನು ಕವಿತೆಯನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದು. ಕವಿತೆಯು ಅವರಿಗೆ ರುಚಿಸಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಹೀಗೆ:—(೧) ಏವಿಧ ಭಂದಸ್ಸನ ಪ್ರಯೋಗವು ಚೆನ್ನಾಗಿಯಾ ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಾಗಿಯಾ ಇದೆ. ಬರಿ ಆಸುಕರಣವಲ್ಲ. (೨) ಆದರೆ ಅನೇಕ ಶೈಲಿಗಳ ಏಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ಕವಿತೆಯ ಪಾಕಕ್ಕೆ ಭಂಗಬರುತ್ತದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಮೈ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಮನೋಹರವಾದ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಓದಿ, ಸಡುವೆ ಅಸಹೇಕ್ಕಿತ ವಾಗಿ ಅಸುಚಿತ ಪ್ರಯೋಗವೊಂದು ಬಂದಾಗ,—ಮಾಡಿದ ಮಾಟವನ್ನು ಹೀಗೆ ಕೆಡಿಸುವದುಂಟಿ! ಎಂದೇನಿಸುತ್ತದೆ. ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯು ತಾಯುಂದಿಯಲ್ಲಿದೆ ಬರಹಗಾರರಿಗೆ ಇದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾದುದು. (೩) ಭಾರತೀಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಮೇ ಬೇರೆ, ವಸ್ತುನಿರೂಪಣೆಯೇ ಬೇರೆಯಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ,—ಬೇರೊಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಾಗಿ ಬೆಳಿಸಿದ ಆಂಗ್ಲ ಭಾವೆಯಲ್ಲಿ ಉಚಿತವಾದ ಕಾವ್ಯತಬ್ದಿ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ರಚಿಸುವದು ಕರಿಣವಾಗಿದೆ. (೪) ಆದರೆ ಈ ಹವಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತಧ್ಯಾವಿದೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಮುಂದು ಪರಿಯಬೇಕು.

ಆಧುನಿಕ ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಭಾವಾಂತರಿಸಲು ಮಾತ್ರ ಆಂಗ್ಲ ಭಾವೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವೆನೆಂದು ನಾನು ಪ್ರೌಢೆಸರಿಗ ಹೇಳಿದೆ.

‘ಎಬರಕೊಂಬೀ’ ಎಂಬ ಆಂಗ್ಲ ಕವಿಯು ಈ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ದಲ್ಲಿ ಪ್ರೋಫೆಸರನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಮೊನ್ಸೈ ಕಾಲ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ಕೊಡುವಾಗ ಈ ಮಹನೀಯನ ಮಾರ್ಗ ಬಿಂಬಿ ರಕ್ತಪು ಹಸಿಹಸಿಯಾಗಿ ಬೀಳತತ್ತತ್ವ. ಒಂದು ತಾಸಿನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿಯ ಎರಡು ಕರವಸ್ತುಗಳು ತೊಯ್ದವು. ಆದರೆ ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನೇನು ನಿಲ್ಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮಾನಗಿಯುವ ಹೊತ್ತಿಗೇ: ‘ಈ ರಕ್ತಸಾರವದಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಯವು ಚಂಚಲವಾಗಿರಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸನ್ನಸ್ನೆ ಕ್ಷೇಮಿಸಿರಿ’ ಎಂದು ಹೇಳಿದ.

*

*

*

‡

೮-೯-೨೨

ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ‘ಎಲ್ ಫಿನ್ ಸ್ಟನ್’ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರೋಫೆಸರರಾಗಿದ್ದು ಡಾ. ಪಾರ್ಕರ್ ಹಾಗು ಅವರ ಘಾಸಿ ವತ್ತಿಯ ಬೆಟ್ಟಿಯಾಗಿತ್ತು. ಸುಖವಾಗಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಡಾ. ಪಾರ್ಕರರು ‘ಪರ್ಸಿಂಗ್ ಹ್ಯಾವ್’ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಚರರಾಗಿ ಇದ್ದಾರೆ. ‘ಎಳಿಬೆದಿರಿಸಣಿಸಕಾಯಿ’ ಸಿಗುತ್ತದೆ ಇಲ್ಲ. ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿಯ ಅಡಿಗೆಯ ರುಚಿ ಒರುತ್ತದೆ. ತಿಂದು ನೋಡಿರಿ’ ಎಂದು ಶ್ರೀಮತಿ ಪಾರ್ಕರರು ಹೇಳಿದರು. ಲಗ್ಗುದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅವರು ಎಲ್ ಫಿನ್ ಸ್ಟನ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಡಾಕ್ಟರರ ನಿದ್ಯಾರ್ಥಿಸಿಯಾಗಿದ್ದರು.

†

†

†

†

೯-೯-೨೨

ಲಿಬರಲ್ ಕ್ಲಾಬ್ಸಿನಲ್ಲಿ ‘ಬಿಂಗ್ ರಸೆಲ್’ ಹಾಗು ‘ಸರ್ ನಾಮ್ ನ್ ಎಂಜೀಲ್’ ಇವರ ಚಚೆಯಿತ್ತು. ‘ವಶ್ವಶಾಂತಿಗೆ ದಾರಿ ಯಾವುದು?’ ಎಂಬುದೇ ವಿಷಯ. ‘ಎಂಜೀಲ್’ ಇವರು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರು: ‘ನಾಮೂಹಿಕ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವೇ ಉತ್ತಮ. ಘ್ರಾನ್ ಹಾಗು ರಸಿಯಾ ದೇಶದೊಡನೆ ಇಂಥ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು,— ಆದರೆ ಕೆಲವು ಕರಾರುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ: ಇಂಥ ಕೆಲವು ತತ್ವಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಲು ಮಾತ್ರ ಪರಸ್ಪರ

ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಸಂದ್ರಭಿರುವೆನೆಂದು. ಅಂದರೆ ಯುದ್ಧದ ಪ್ರಸಂಗವೇ ಎಂಬೆಂದಿಲ್ಲ.'

ಮುಂದೆ 'ಬಟ್ಟಂಡ' ರಸೆಲ್ 'ರು ಎಡ್ಡನಿಂತರು. ಜೆನ್‌ನ್‌ಗಿ ಹಿಂಸ್ಯಾ ಸದುವೆ ಬೈತಲ ತೆಗೆದ ಬಿಳಿಗೂಡಲು ತಲೆಯ ಮೇಲಿ. ಅಗಲವಾದ ವೋರೆ. ಕರ್ಕಿಶವಾದ ಧ್ವನಿ. ವಿಲಾಸಿಯ ದೇಹದಂತೆ ಕಳಿಗೆಟ್ಟು ಶಕ್ತಿ ಹೀನವಾದ ರೂಪ. ಆದರೂ ಪ್ರತಿಭೆಯ—ಒಂದಿಂತಿಕೆಯ ವರ್ಚನೆ. 'ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವೆಂದರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ' 'War somewhere means war everywhere' (ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ಯುದ್ಧವೆಂದರೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಯುದ್ಧ.) ಆದಕಾರಣ ಇಂಥ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ವಾಡ ಕೊಡದು. ಯುದ್ಧ ವಾಡಿ ಉದಾತ್ಮ ತತ್ವವನ್ನು ಗಳಿಸುವದು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. 'No idealistic end can be achieved by war' (ಯುದ್ಧದಿಂದ ಯಾವ ಆದರ್ಶವನ್ನೊಳ್ಳೇಶವೂ ಕೈಗೂಡದು) ಯುದ್ಧವು ಆಗಲೇ ಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ,—ಆದರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಜನರು ಭಾಗ ವಹಿಸುವರೋ ಅಷ್ಟು ಸೆಟ್ಟಿಗೆ....ಇತ್ಯಾದಿ' ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ 'ರಸೆಲ್' ರು ಒಹಳ ಕಳಕಳಿಯಿಂದ ವಾತನಾಡಿದರು. ಏನೋದಪಿಯರು. 'We believe that we are virtuous and that the other people are wicked; which, I think, is a half-truth' (ನಾವು ಸಜ್ಜನರು, ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ದುಜ್ರನರೆಂದು ನಾವು ಸಂಖ್ಯತ್ವೇವೆ; ಇದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥದವ್ಯಾಪಕತ್ವ, ಸತ್ಯವಿದೆ). 'ಎಂಜೆಲ್' ರ ವಾತಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಾಟ್ಯಕೂ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವಿದೆ. ಬಲು 'ರಾಸು' ತಂದು ವಾತನಾಡುತ್ತಾರೆ. 'ರಸೆಲ್' ರ ರೀತಿಯು ಶಾಂತವಾದಂದು. 'ಶಾ'ನಂತೆ 'ರಸೆಲ್' ರೂಜಗತಿನ ಸ್ವಾಧ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ತ್ವೇಷಗೊಂಡು ನಿರಾಶಹೊಂದಿದ ಧ್ಯೇಯವಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಬ್ಬರು. 'ಶಾ'ನಲ್ಲಿ ಆಶಾವಾದವಿದೆ; ಸುಧಾರಕನ ಉತ್ಸಾಹವಿದೆ; ಆದೂ ಇವರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ.

ಒಂದು ದೃಶ್ಯವು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಡತಕ್ಕಂತಹದು: ಒಂದು 'ರಿಸ್ತಾರಾರ್' ದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಆಂಗ್ಲ ಪುರುಷರು-ಮಹಿಳೆಯರು ಚಹ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಒಬ್ಬ ಆಂಗ್ಲನನ್ನು ಮದುವೆಯಾದ ಭಾರತೀಯ ಮಹಿಳೆಯೊಬ್ಬಳು ತನ್ನ ಉದ್ದೇಶದ ಮಾರ್ಗವನ್ನೊಡನೆ ಆಲ್ಟಿಗೆ ಒಂದು ಕುಳಿತಳು. ಅವಳಿನೊಡನೆ ವಾತನಾಡುವವರಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಅವಳನ್ನು ಸೋಡಿ ವಾತ್ರುಲ್ಲರೂ ಸಕ್ಕು ಗುಜುಗುಜು ವಾತನಾಡತೊಡಗಿದರು. ತನ್ನ ಮಗುವು ನೊಡನೆ ವಾತನಾಡುತ್ತು ಕುಳಿತಳಾಕೆ. ಚಹ ಕುಡಿದು ಆಲ್ಟಿಂದ ಮಗುವನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಸಸಮುದ್ರಾಯದೊಳಗಿಂದ ಹಾಯ್ಸು ಹೊಗಬೇಕಾದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಸಾಕುಬೇಕಾಗಿ ಹೋರಿಯಿತು.

*

*

*

*

೨-೬-೫೨

'ಇಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದು ಒಂಬತ್ತು ತಿಂಗಳಾಯಿತು. ಇನ್ನೂ ಸನಗೆ ಆಂಗ್ಲರ ಹೃದಯವು ತಿಳಿದಿಲ್ಲವಲ್ಲ!' ಎಂದು ನನ್ನ ಒಬ್ಬ ವೇಲ್ಸ್ ಸ್ನೇಹಿತನನ್ನು ಕೇಳಿದೆ. ಅವನು ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟಿ: "ನೀವು ಆಟವಾಡ ಬಹುದಾಗಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಲಿನ್ನಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೂ ಏಕೈಕ ವಲ್ಲ. ಮದಿರಕೊಟಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಪರಿಚಯವಾಗುವದೆಂದು ಕೇಲವರು ಭಾರತೀಯರು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅದು ತೀರ ತಪ್ಪು. ಯಾವನೊಬ್ಬ ನೊಡನೆ ಸೇರಿ ಕುಡಿದು ಕುಳಿತರೆ ಅವನ ಪರಿಚಯವಾದಂತಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದೆ? ಸೃತ್ತಿಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿಯಾ ಹುರುಳಿಲ್ಲ. ಭಾರತೀಯರು ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನಲ್ಲದೆ ಆಸ್ಯ ಸಾಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಆವಲಂಬಿಸಬಾರದು. ಇನ್ನು ಆಂಗ್ಲರ ವಿಷಯ: ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆಂಗ್ಲರಷ್ಟು ವಕಾಂತ ಪ್ರಿಯ ಜನಾಂಗವು ಇನ್ನೊಂದಿಲ್ಲ. 'ನನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ತಿಳಿದು ಸನಗೆ ಸಹಾಸುಭೂತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉವಲವಿಕೆಯು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗಿರುವದು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ವಿಷಯವಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಇಂತಹ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯು ಉತ್ತರಣ್ಣವಾದಿತು?' ಎಂಬುದು ಅವರ ಮಂತ್ರವಾಗಿದೆ. ಸಭ್ಯವರ್ತನೆ, ವಿಸೋದ, ಸಾಮರಸ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಫೇರಂಜರು ಬಲ್ಲಿದರು.

ಸ್ವಪ್ರತಿಷ್ಠಿ-ಸ್ವಸ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಮೇರಿಕಾನ್ನರು ಹಿರಿದಾದವರು. ತಚ್ಚ ಕಟ್ಟಿಸಲ್ಲಿ,-ಹೊಸತಾದ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವದರಲ್ಲಿ, ಜರ್ಮನ್ನರು ಮೇಲು. ವಿಸಯೆ-ಸ್ವೀಕೃತೀಲತೆಗಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ಸಿದರೆ ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಹಿಡಿದವರಿಲ್ಲ. ಪಕಾಂತಪ್ರಯತೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಗ್ಲರನ್ನು ಯಾರೂ ಸರಿಗಟ್ಟಿಲಾರು. ಅಂತೇ ಅವರು ಒಗತ್ತಿನ ಯಾವ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೊಗ್ಗಿ ಇರಬಲ್ಲರು. ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಅವ್ಯೋ! ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ವರ್ತಕ ಸೈನಿಕನೆ ಸಹ ನೀವು ಸ್ವೀಕ್ಷಣೆ ಬೆಳೆಸುವದಾಗಿ ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅವನೊಡನೆ ಸಕ್ಕು ಕೆಲಿದು, ಹೆಚ್ಚ ಕಡವೆ ಕ್ರಯಕ್ಕಾಗಿ ನೀವು ಸಾಮಾನು ತರುವರಿ. ಅಂಗ್ಲ ವರ್ತಕನು ಹಾಗಲ್ಲ. ತನ್ನ ಸಾಮಾನು ಒಳ್ಳೆಯವೆಂಬ ಏಶಾನ ಅವನಲ್ಲಿ ದೃಢವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಅಂಗಡಿ ಯಲ್ಲಿಟ್ಟ ಕ್ರಯವನ್ನು ಬರೆದು ಹಜ್ಜಿ ಸುಮಾನೆ ಕೂಡುತ್ತಾನೆ. ಬೇಕಾದರೆ ಗಿರಾಕಿಗಳು ಕೊಳ್ಳಬಹುದು; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲ. ಅಂಗ್ಲ ದೇಶದ ಸ್ವತಿಯು ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೀಗೆ. ಪರಕೀಯರು ಬಂದು ನೈಇಡಿ ಸಂತೋಷಪಡಬಹುದು, ಇಲ್ಲವೇ ಶಪಿಸಬಹುದು! ಅದು ಅವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಅವಲಾಖಿಸಿದೆ! ”

೨೪

೧೨-೧-೫೫

ಅಕ್ಷಫರ್ಡ ಯೂನಿಯನ್ನದಲ್ಲಿ ‘ಸರ್ ಸ್ವಾಮುಯಲ್’ ಹೊರೆರು ವಾತನಾಡಿದರು. ಅಂಗ್ಲರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಏನು ವಾಡಿದರೂ ನಾಂಯ ವಾದದ್ದೀಂದು ಅವರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯವಿದೆ. ಸಮತಾವಾದಿಯಾದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಪ್ರತಿಗಾವಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಭಾಷಣವನ್ನು ಚೆಚ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಟೀಕಿಸುವಾಗ: ‘ಹಿತನು ಸ್ವತಾನನ ವಕೀಲ. ಇವನ ವಕೀಲಿಯನ್ನು ಸಮಧಾನಾನಿಸಲು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವತಾನನೇ ಬಂದು ಕುಳಿದಾಗೆನೆ. ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಮೇಲೆ ಹೇರಿದ ನೂತನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾನವ ಹೊರರ ರಾಕ್ಷಸೀಯ

ರಚನೆಯವಾಗಿದೆ. ಅದರೆ ಅದು ಅವರದೇ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಅವರ ಪಕ್ಕದ ಮೇಲೆಯೇ ಆ ವಾಪದ ಹೊಣೆಯಿದೆ. ಕಾರಣ, ಈ ಸಭೆಗೆ ಹೋರರಸ್ವ ಸಾಮಾನ್ಯತೆಯೆನ್ನು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲ,-ಅವರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸಣ್ಣಲ್ಲಿ ಮೈಯ ಕ್ಷತ್ರಕ ದ್ವೇಷವಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಮಾತ್ರ, ಹೀಳಬಲ್ಲೇ 'ಎಂದು ಸುಧಿದಸು. ಈ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿರು ಹೇಸರು ಜೆ. ಪಿ ಸಿ. ಸ್ಟ್ರಾಂ ಎಂದು.

*

*

*

*

ಪ್ರತಿಗಾವಿನ ಕ್ಷಾಬ್ದಿನಲ್ಲಿ ಬಾರತವುಂತಿಗಳಾದ ಲಾಜ್ಞ ರ್ಯಾಟ್ ಲಂಡರು ಮಾತನಾಡಿದರು. 'ನಮ್ಮುಂದ ಹಿಂದುಸಾಮಾನ್ಯದ ಕಲ್ಪಾಣ ವಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಸಮಗೆ ಸರಿಯಾದವರು ಯಾರು?' ಹೀಗೆ ಮುಂಬಾಗಿ ಅವರ ಮಾತನಾಡಿಕೊರಣಬಹುದು.

†

†

†

†

ಸನ್ನ ಆಂಗ್ಲ ಸ್ವೇಂಹಿತಸ್ವಿಂಟನ್ ಹಿಂದುಸಾಮಾನ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಏಕಸ್ವಿ ಸಂಘರ್ಷ ಪ್ರಚಾರಕಾರ್ಯದ ಒಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದೆ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿದಾಗ: 'ಹೀಗೇನು? ಅವರು ಪರಿತ್ರ ಶಾಯಿವೋಂದನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಿಸಿರುವರೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೆ. ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳ ಸವಾನತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಸೀವು ಬಂದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.' ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. 'ಅನೇಕ ಪುಸ್ತಕಗಳಿವ. ಅನ್ಯಗಳಿಂದ ವನ್ನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಿಲ್ಲ. ಸನ್ನ ಮಾತನಿಂದ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ತಿಳಿವು ಬಂದರೆ ಸಾಕೆಂದು' ನಾನು ಹೇಳಿದೆ.

†

†

†

†

ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಆಂಗ್ಲ ಸ್ವೇಂಹಿತನು ಆಯ್. ಸಿ. ಎಸ್. ಪಾಸ್‌ರಾಜ್ ಭಾರತಕ್ಕ ಹೋಗುವವನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನೊಡನೆ ಬಿಂದು ರಿಸಾಮ್‌ರಾಂದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಡುತ್ತು ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದೆ. ಅಲ್ಲಿ ವೂಡಾವರು ಆಂಗ್ಲ ತರುಣಿಯರು ಪರೇಷವಾಗಿ ಪುನಿರೆಯನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಉನ್ನತ್ತರಾಗಿ ಸಕ್ಕು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಹತ್ತಿರ ವಿವಾರು ತರುಣಾವು ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರನ್ನು ಸ್ವೋಧಿ ಬಿಂದು ಗಳಿಷ್ಟುಯಾಗಿ 'ಇವರು ಸಂಪರ್ರಿಲ್ಲವೇ? (Aren't they

charming ?)' ಎಂದು ನುಡಿದಳು. ಸರಿ. ಎದ್ದು ಹೋಗುವಾಗ ತರುಣರಲ್ಲಿ ವುಂವರು ಹಿಂದುಳಿದು ಆ ಹೋಹಿಸಿಯರನ್ನು ಮಾತ ನಾಡಿಸಿದರು !

* * * *

‘ಶಾ’ನ ‘ಕ್ರಾಂಡಿಡ್ಟೊ’ ಎಂಬ ನಾಟಕವನ್ನು ಸೋಡಿದೆ. ಅಭಿನಯದ ಕೊಶಲ್ಯಾಟಿಂಡ ಎಂಥ ‘ಧಡಂ-ಧುಡಂ’ ನಾಟಕವನ್ನಾದರೂ ಇದು ಸೋಲಿಸುತ್ತುದೆ. ಓದುವಾಗ ಇದರಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಷ್ಟಿಂದು ಆಕರ್ಷಣಶಕ್ತಿಯು ಇದ್ದೀತೆಂಬುದು ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಬರಲಾರದು. ‘Insect Play’ (ಹುಳಿಗಳ ಆಟ) ಎಂಬುದು ‘ಕೋಪೆಕ್’ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಇಬ್ಬರು ಜನ್ಮನ್ ಅಣ್ಣಿತಮ್ಮಂದಿರು ಬರೆದ ನಾಟಕ. ಇದರಲ್ಲಿಯ ಬಬ್ಬ ನಟನು ಆಮೇಶ ಯುಕ್ತನಾಗಿ ಬಂದು ಪ್ರೇಕ್ಷೆಗೃಹದಲ್ಲಿ ಸಹ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮೇಳದ (Chorus) ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಇವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ನಡೆದ ಸನ್ನಿಹೇತಗಳ ಹ್ಯಾಂಗಾಧಿವಸ್ತೆಲ್ಲ ಇವನು ಸ್ವಾಟೆವಾಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದಿನ ಸನ್ನಿಹೇತಗಳ ಸೂಚನೆಯು ಮೊದಲಿನ ದೃಶ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದಿರುವದರಿಂದ,- ಒಂದಕ್ಕೊಳ್ಳಿಂದು ನಿಶೇಷ ಸಂಬಂಧವಿರದಿದ್ದರೂ ಏಕಪ್ರವಾಹವಾಗಿ ರಸವ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಯ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಿಸಿಸುವ ‘ಆಶಾದೇವಿ’ಯು ಮೊದಲಿನಿಂದ ತತ್ತ್ವಯೋಗಿಂದ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ‘ನಾನು ಹುಟ್ಟುತ್ತೋನೆ’ ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಹಿರಿಸೊಣಗಳ ಪ್ರವೇಶವು ನಡೆದಾಗ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಗುಡಿಸಲದ ಮುಂದೆ ‘Mr. Cricket’ ಎಂಬ ಬೋಡು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆಮೇಲೆ ‘ಕ್ರಿಕೆಟ್’ ರಾಯಸು ಪತ್ತೆಯೊಡನೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅಂತೂ ಇದೊಂದು ತೀರ ಹೊಸತಾಡ ಪ್ರಕಾರ.

* * * *

ಆಕ್ರಾಂಡಿಡ್ನಿನ ‘ಸೆಂಟ್ ಮೇರಿ’ ಚರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ‘The nativity play’ (ಕ್ರಿಸ್ತಾಚನ್) ಎಂಬ ನಾಟಕವನ್ನಾಡಿದರು. ಚರ್ಚಿನಲ್ಲಿಯೇ ಪಡದೆಯಾಗು ರಂಗಭೂಮಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿತ್ತು. ವಾರ್ಧಾನೆಯ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಜನರು ಕೂಡುವ ಜಾಗಗಳನ್ನೇ ಪ್ರೇಕ್ಷೆಕರಿಗಾಗಿ ಕಾದಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆದರೆ

ಇಲ್ಲಿ ಬಂದವರನ್ನು ‘Audience’ ಎಂದಲ್ಲ; ‘Congregation’ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಧ್ಯಯುಗದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಸ್ತ ಧರ್ಮದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಇಲ್ಲಿ ಭಾಗವತರಾಟಗಳನ್ನು ಆಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದ್ದಿತು. ಇವನ್ನು ‘Mysteries’, ‘Morallities’ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಕೃತಿಗಳಿಂದಲೇ ನಾಟಕಪ್ರಪಂಚವು ಬೆಳೆದು ಚರ್ಚನಿಂದ ರಂಗಭೂಮಿಯು ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಬೇರೆಯಾಯಿತು. ಈಗ ಒನರಲ್ಲಿದ್ದ ಏಶ್ವಾಸವು ಹಾರಿದೆ; ಭಕ್ತಿಯು ಮಾಯನಾಗಿದೆ. ಕಾರಣ ಪುಸ್ತಕ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಲು ಚರ್ಚನಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಧಾರ್ಮಿಕಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಸುರುವುವಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ‘Revival’ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಇದನ್ನು ಬರೆದ ಪಾದಿರುಯು ಮೊದಲು ಕೃತಿಯ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು. ಇದಕ್ಕೆ ತೀಕೀಟು ಇಟ್ಟಿರಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾಟಕವು ಮಂಗಿದ ಮೇರಿ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ದೊಡ್ಡ ‘Drain-pipes’ ಇಟ್ಟಿದ್ದರು! ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಂದವರು ದುಡ್ಡನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ಹಾಕಬಹುದು. ಕೂಡಿದ ದುಡ್ಡನ್ನು ‘Community centre’ ಎಂಬ ಹೊಸ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಕೂಡಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ದಿಕ್ಕುದಿಕ್ಕಿಗಿಡ್ಡ ಹೊಸ ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಒಂದುಗೂಡಿಸುವದೇ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಧ್ಯೇಯ.

ಕೆಲವರು ನಾಟಕವನ್ನು ಸೋಡಲು ಕೂಡುವಂತೆ ಟೊಪ್ಪಿಗೆಗಳನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಕೂಡಿದ್ದರು. ಪಾದಿರುಯು ಹೇಳಿದು: ‘Those of you wearing hats will please remove them. You will be conferring a benefit upon your neighbours—and the blessed apostle will not disapprove of it!’ (‘ಹಾಷ್ಟ್’ ಹಾಕಿ ಕೊಂಡವರೆಲ್ಲರೂ ದಯವಿಟ್ಟು ತೆಗೆಯಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತವರ ಮೇರಿ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದಂತಾಗುವದು. ‘ಎಪ್ಪೋಸಲ್’ರು ಇದಕ್ಕೆ ನಿವೃತ್ತನ್ನು ಅಲ್ಲಾಗಳಿಯಲಾರರು.) ಕೂಡಲೇ ಅನೇಕರು

ಕೆಲವು ಮುದುಕಿಯರು ಸಹ—ಟೀಎಪ್‌ಗೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದಿಟ್ಟರು. ಪ್ರಯೋಗವು ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ‘Expositor, Herod, the three kings, the three shepherds, Joseph. Mary.— ಹೀಗೆ ಕೆಲವೊಂದು ಮಾತ್ರ ಪಾತ್ರಗಳಿಂದ ವಿನಿಯೋಧಿಸಲಿ ಹಿಟ್ಲರ್ ಹಾಗು ಮುಸ್ಲಿಮ್‌ನಿಯ ರೂಪಕು ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಶಾಂತಿಯಿರಲಿ; ಕ್ರಿಸ್ತನು ಬೆಧಲೇಕೆನುದಲ್ಲಿ ಯಷ್ಟೇ ಹುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ,—ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟತ್ತಾನೆ,— ಎಂಬುದೇ ಸಂದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ‘Revival’ ಜಳವಳಿಯ ಹೊಸ ಸ್ವರೂಪವಿದು.

ವೇಷ-ಭೂಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪಾದರಿಯನ್ನು ಕಾಳಿಸ್ತದ್ದರು. ಪೂರ್ವದೇಶದಿಂದ ಬಂದ ಮಾನವರು ಅರಸರು ಮೈ—ಕ್ರಿಸ್ತನ್ನು ಬಿಗಿದು ಕೊಂಡು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಾನವರು ಕುರುಬರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕುರುಬನ ವೇಷವು ತದ್ವಾಪವಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಕನ್ನಡಿಗ—ಕುರುಬನ ಹಾಗು ಇದಿದ್ದತು. ಅವನ ಖಾವ-ಭಾವಗಳೂ ಅದೇ ರೀತಿಯವು. ಮಾನವರು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ ಗ್ರಾಮ್ಯ ಭಾವೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲದೆ ‘Light effects’ ಮುಂತಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಬಯಲಾಟಗಳು ಬಯಲಾಗುತ್ತವೆ. ಗುಡಿ—ಗುಂಡಾರಗಳು ಪಾಳಿಬೀಳುತ್ತವೆ. ಇದೇ ಪಾದರಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೂ ಜೀಣ್ಣೋದಾಧಿಕಾರವಾಗಬಹುದಲ್ಲವೇ?

* * * *

‘Noel Coward’ ಎಂಬ ನಾಟಕಕಾರನ ‘Private Lives’ (ಕೌಟೆಂಬಿಕ ಜೀವನ) ಎಂಬ ಸುಕುಮಾರ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ನೋಡಲು ಯೋಗ್ಯದ್ದೇ. ಇಲ್ಲಿ ಘಟಸ್ಯಾಂತರ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಹಳ ಚಾತುಯ್ಯಾದಿಂದ ತೋರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪಾತ್ರಗಳು ಬಹಳವಾಗಿಲ್ಲ,—ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದ ಗಂಡ, ಅವನ ಹೆಂಡತಿ, ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಪುಸ್ತಕ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಪತ್ರ-ಪತ್ರೀಯರು ಹಾಗು ಒಬ್ಬ ಫ್ರೆಂಚ್ ಕೆಲಸಗಿತ್ತು. ಸಾಮ್ಯ-ಪ್ರೇಮಿಕ್ಯಾಗಳ ಹೆಣೆಕೆಯು ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಫ್ರೆಂಚ್ ಕೆಲಸಗಿತ್ತುಯ ಭಾವೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಟೀಕಿಸಿದೆ. ರಸವೆಲ್ಲ

ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿದೆ,—ಆಫಿನಯೆದಲ್ಲಿದೆ. ವೇಷ-ಭೂಷಣಗಳು ತೀರ ಸಾವಾಸ್ಯವಾದುವು. ಎಶೋಷವಾಗಿ ರಾಗಭಾವಿಯ ಆಡಂಬರವು ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಕೈಲಾಸಂರಪರು ಉಪಯೋಗಿಸುವಂಥ ಒಂದು ರಟ್ಟಿಸ ಮನೆಯಾದರೆ ಸಾಕು. ಮಾತಿಸಲ್ಲಿ ವಿನೋದವು ತುಂಬಿತುಳುಕುತ್ತದೆ; ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದ ಗಂಡನು ಕಾವ್ಯವುಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಲು ಹವಣಿಸಿ ಅನೇಕ ತಪ್ಪಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ: 'A flock of bisons' ಮುಂತಾಗಿ. ಸನ್ನಿಹಿತಗಳ ಮೇಲಿಂದ ತೋರಿಬರುವದಿಷ್ಟು: ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದ ಗಂಡ-ಹೆಂಡಂಡಿರು ಮತ್ತೆ ಭೇಟ್ಟಿಯಾಗಲು ಪುನಃ ಒಬ್ಬರ ನೊಂಬ್ರು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾರೆ; ಪುನಃ ಜಗಳಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೊಸಬೇಕಿಡನೆ ಕೂಡಿದಾಗ,—ಅವರೊಡನೆಯೂ ಹೀಗೆಯೇ. ಕಾರಣ, ಲಗ್ಗುದ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಬಿಡುಗಡೆಯು ಉಪಾಯವಲ್ಲ. ಇದರಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ ದಿನಕ್ಕೂಂದು ಬಿಡುಗಡೆಯು ಬೇಕಾದೀತು. ಒಂದೇ ಒಂದು ಉಪಾಯವಿದೆ. ಒಬ್ಬರ ನೊಂಬ್ರು ಹೆಚ್ಚು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಈ ತಿಳುವಳಿಕೆಯೇ ನಿರಂತರ ಪ್ರೀತಿಯ ಅಡಿಗಲ್ಲು. ಇದನ್ನೇಲ್ಲ ಬಿಚ್ಚಿ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಪ್ರೌಂಗ್ಯ ಚಿತ್ರದ ಮರೆಯಾಳ್ಳಿಂದ ಇಂಥದೊಂದು ಸಂದೇಶವು ಬರುತ್ತದೆ. ಕೈಲಾಸಂರಪರ 'ಹೋಂ ರಾಲು', 'ಟೊಳ್ಳುಗಟ್ಟಿ' ಮೊದಲಾದ ನಾಟಕಗಳು ಇದೇ ಪಾದರಿಯವು,— ಇದಕ್ಕೂಂತ ಒಂದು ತೂಕ ಹೇಚ್ಚು ಯೋಂಗ್ಯಾತೆಯುಳ್ಳವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಇಂದು ಮತ್ತೆ ‘ರಾಜಪುತಾನಾ’ ಹಡಗವನ್ನೇರಿ ಪಯಣ ಬೆಸೆದೆ. ದೈವಗತ್ಯಿಯು ವಚಿತ್ರವಾದುದು. ಇನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಸ್ವದೇಶಕೆ ಸೂಟಿಗಾದರೂ ಸಹ-ಮರಳಬೇಕೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯು ವೊದಲಿಗೆ ನನ್ನು ಇದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು ಸಂಜಿಗೆ ನಾನು ಬರುವಾಗ ಶ್ರಿಸ್ತೀಯ ಪ್ರಾರ್ಥನಾಮಂದಿರಗಳ್ಯಾ ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್‌ನ ಗಂಟಿಗಳು ಬಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ‘ಡೌನ್! ಡೌನ್! (ಹೋಗಿರಿ! ಹೋಗಿರಿ!) ಎಂದು ಸಪ್ಪಳವಾದಂತೆ ನನಗೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಮೂರು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡನ್ನು ಕಾಣುವದೇನೋ ಸೀಒ ಆದರೂ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರನ್ನು ಬೀಳೊಂಬ್ಲುವಾಗ ಏಷಾದವಾಯಿತು ಶವ್ರಾದ್ಯಾ ಹಾಗು ಅವನ ವಧುವಾದ ಸೋಧಿಯಾ (ಈಗ ಈ ಇಂಗ್ಲಂಡಿಗೆ ಬಂದು ಸುಮಾರು ಎರಡುತ್ತಿಂಗಳಾಗಿರಬೇಕು. ಶವ್ರಾದ್ಯಾಸ್‌ ತಕ್ಕು ವಧುವಾಗಿದ್ದಾಳೆ) ಇವರು ಸನ್ನನ್ನು ಉಂಟಕ್ಕೆ ಕರೆದಿದ್ದರು ಹೊರಡುವ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗುವದಾಗಿಲ್ಲ. ಶಬ್ದೇಚ್ಚೆಯ ತಾರೋಂದನ್ನು ಹಡಗದ ಮೇಲೆ ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಅವರು ನನಗೆ ಕಣಿಸಿದರು ಶ್ರೀಮತಿ ಪಂಚರಳು ವೊದಲಿಸಿದ ನಾನು ಸೂಟಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವದೇಶಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಾನು ಸೂಟಿಗಾಗಿ ಹೋಗುವದೆಂದರೆ ಅವಳಿಗೊಂದು ಸಂಭ್ರಮದ ವಿಷಯ. ಹುಡುಗಾಗಿ ಗೊಂಬೆ-ತಿನಿಸು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಂಟ್ಟಳು ‘ನಿನ್ನಂಥ ತಾಯ್ಯಾರುಳಿನ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ದುಲ್ಫಾಬ್ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದಾಗ “ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಸಮಾಧಲ್ಲಿ ನನ್ನದೇನು ಸಾಧನ? ಬಬ್ಬಿ ಉಡಾಳನ (mucker-about) ಹೆಂಡಕಿ

ಹೊಟ್ಟಿಗಾಗಿ ತನ್ನ ಮನೆಯನ್ನು ಖಾನಾವಳಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾಳೆ. ಎಂದು ಜನರು ಆಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ನಿಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡುವ ಜನರಂಟಿ? ಸೀರಿಹೊರೆಯ ಮನೆಯಾಕೆ ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಉಪಬೀಷಣುತ್ತಿದ್ದಾಳು. ಮುಂದೆ ಈಕೆಯ ಗಂಡಸಿಗೆ ಮಾರಿಸುವೋಟರ್ ವರ್ಕ್‌ಸ್ಟಾಟಲ್ ದೊಡ್ಡ ಪಗಾರದ ಕೆಲಸ (ತಿಂಗಳಿಗೆ ೩೦ ವೌಂಟ್) ದೊರಕಿತು. ಈಗ ಮಾರುಗು ತಿರುವ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳಿಗೊಮ್ಮೆನಾನು ಹೇಳಿದೆ: ‘ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಮಾಂಜಿರು. ಸಸ್ಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದುವರ್ದಾಧಿಗಳೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿ ನಾನು ನಾಲ್ಕು ಪವಯಂಗಳನ್ನಾದರೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ನಿನಗೆ ಅದೂ ಸಹ ದುರ್ಭಾಷ ಎಂದು.’ ಎಂದು ತನ್ನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಟನ್‌ರಳು ಮಾತು ಬಿಳಿಸಿದಳು. ಯಥಾ ಪ್ರಕಾರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಪೈಪ್ ಹಿಡಿದು ಹೊಗೆ ಬಡುತ್ತು ಮೌಸವನ್ನು ಹಿಡಿದ ಟನ್‌ರ್ ಸಾಹೇಬನು ಒಂದು ಸಗೆ ಸಕ್ಕು ಬೀಳಿಬ್ಬಿಟ್ಟಿಸು.

ಈ ಮಧ್ಯ ಆಕ್ರಮಿಕೆನಲ್ಲಿ ವಶೀಷವೇಸೂ ಒರುಗಲಿಂಬು. ‘ಆಗ್ನೇ ಭಾವೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವಾಗ ಇಲ್ಲಿಯ ದೇಶೀಯರಿಗೆ (Natives) ಒವು, ವಂತೆ ಬರೆಯಬೇಕು. ಅವೇರಿಕ್ಸ್‌ರ ಭಾವೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗವಲ್ಲ,— ಬಹಳ ಅಶುದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಭಾರತೀಯರ ಆಗ್ನೇ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಡು ದನಿ ಕಡಿಮೆ,—ತೀರ ಶಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ‘ನೀವು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕವತೆ ಬರೆಯುತ್ತೀರೇನು?’ ಎಂದು ಹೊಗ್ಯಾ. ರೆಸ್ಟ್‌ರು ನನ್ನನ್ನು ವಿನೋದದಿಂದ ಕೇಳಿದರು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವೆನೆಂದು ನಾನವರಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಿ. ‘ಸರಿ. ಎಷ್ಟುವೂ ಒಂದೇ ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಕೆಲವು ದವಸ ಸೀವು ಅಲಂಕಾರಗಳಿಲ್ಲದ ಭಾವೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ. ಆ ಮೇಲೆ ಅಲಂಕಾರಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭುತ್ವವು ಒರುವದು’ ಎಂದು ರೆಸ್ಟ್‌ರು ಹೇಳಿದರು.

* * * *

ಒಂದು ದಿವಸ ಏಕ್ವಿಡ್ಯಾಲಯದ ನಾಟ್ಯ ಸಂಘದವರು ‘Twelfth Night’ (ದ್ವಾದಶರಾತ್ರ) ಎಂಬ ಶೈಕ್ಷಣಿಯರನ ನಾಟ್ಯಕವನ್ನು ಹಗಲು ಎಕ್ಸ್‌ಟಾರ್ಟರ್ ಕಾಲೇಜಿನ ಉದ್ಘಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾರು.

* * * *

ಡೋಸರ್, ಧಾರುಸ್, ಬೌನ್, ಟೀಪಲ್, ಬಾಸ್ತ್ವಲ್ ವೊದಲಾದ ಪರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಈವರ್ವಂ ನಿಕಟವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದೆ. ಮತ್ತು ಪುತ್ತಿ ಬಂದೇ ಮಾತು ಹೊಳೆಯುವದು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಯ ಅಡಿಗಲ್ಲಿಂದರೆ ಗ್ರೀಸ ದೇಶದ ನಾಗರಿಕತೆ. ಗ್ರೀಕರ ನಾಗರಿಕತೆಯು ಇಧಿಯೋಪಿಯಾ ಹಾಗು ಇಜಿಪ್ತ ದೇಶಗಳ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಹಿಂದುಸ್ತಾನ ದಿಂದ ಬಂದಿತು. ಟೀಪಲ್ ಎಂಬ ಲೇಖಕನು ಸುಮಾರು ಎರಡುವರಿ ಸೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಈ ಮಾತನ್ನು ತನ್ನ ನಿಬಂಧದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಸಾಹಸ್ರಗಣಾದ ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೊಬ್ಬನು ಗ್ರೀಕ್ ಮತ್ತು ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಕಲಿತು ಮಾರು-ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಉದ್ಗ್ರಂಥವೊಂದನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕು. ಹೀಗೆ ನಿಲ್ಲುವದು ಸನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಮಾತು.

* * * *

೧೯-೧-೩೨

ಂಂಡನ್ನಿನ ಬಂದರಗಳಲ್ಲಿ ‘ಪಿ. ಎಂಡ್ ಷೀ.’ ಹಡಗಗಳು ಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆಯಷ್ಟು? ಹಡಗಗಳಲ್ಲಿಯ ಭಾರತೀಯ ನೌಕರರೆಲ್ಲ ಕುರಿಹಿಂಡಿ ದ್ವಾಂತೆ. ಬಂದರದಲ್ಲಿ ಇವರಿಗಾಗಿ ಬಂದು ವಾಯುಖಾನೆಯಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ‘for laskars only’ (ಲಷ್ಕರಿಗಷ್ಟು.) ಎಂದು ಬಂದು ದೊಡ್ಡ ಚೋಡಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಪುತ್ತಾರು ಹೋಗಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದು ಬಂದರದಲ್ಲಿ ಈ ಬೋಡ್‌ಫ ಒರೆದು ಹಜ್ಜಿದರು! ಬಂದು ನಾಯಿ ಸಹ ಅಲ್ಲಿ ಸುಳಿಯುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ಅಂಗ್ಲರ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಮಾಲವಿದು! ಅವಮಾನ ಗೊಳಿಸುವದಿದ್ದರು ಸಹ ಹಾಗೆ ಮಾನವೂವಕವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು!

* * * *

ಹಡಗದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮೋಜಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತೀಯ ಹಾಗು ಆಂಗ್ಲ ಪ್ರವಾಸಿಗಳಿಂದ್ದಂತೆ ಸೇವಕರೂ ಇರುವರಷ್ಟು. ಬಡಿಸುವವರು—‘ಮೇಟರ್’—ವಶೇಷತಃ ಗೋವಾ ಪ್ರಾಂತದ ಕ್ರಿಸ್ತೀಯರು.

ಅವರಿಗೇನು? ಆಂಗ್ಲ ಶ್ರೀಮಂತರೂ ಭಾರತೀಯ ಶ್ರೀಮಂತರೂ ಒಂದೇ! ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಮೇರೆದಾಡುವವರು. ಆಗ್ಲಿಂದ ಭಾರತೀಯರ ಅಪವಾನ ವಾಗುವದನ್ನು ಸೋಡಿ ಬಹೊಮೈ ಅವರಿಗೆ ಸಗೆ ಒರುತ್ತದೆ,— ಇಂಥ ಅಪವಾನಗಳನ್ನು ತಾವೆನ್ನು ಸಹಿಸಿಲ್ಲವೆಂದು!

*

*

*

*

ಸನ್ನೌದನೆ ಭಾರತೀಯ ಎದ್ದ್ಯಾಧಿಕ್ಯೋಬ್ಜನು ಮರಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆಂಗ್ಲ ನಾಗರಿಕತೆಯು ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಬೇಕೆಂದು ಅವನ ಮತವಾಗಿದೆ. ಕಾಮಸ್ತಾತ್ಮಕ್ಯವಿದ್ದರೆ ಉದ್ದೋಜಪ್ರಯತೆಯು ಚೆಳೆಯುತ್ತದೆ, ದೇಶದ ಸಂಪತ್ತು ಹೆಚ್ಚುವದೆಂದು. ಹಳೆಯ ಪೇದಾಂತ ಗಳ ರೀತಿಯು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ಒಪ್ಪಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಯೋಸ ಪೇದಾಂತಿಗಳ ಚಾವಾಕ ವಾದವನ್ನು ಹೊಡಿದು ಯಾಕುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ?

ಪಾರಥ್ರನೇಃ ದೇವರ ಅಭಯವಚನ*

ಮಂಗುವೆ! ನಿನ್ನ ದುಃಖಮಯ ದುರ್ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖವನ್ನು ತರುವ ಚಿಂತಾಮನೆ ನಾನು! ಬೀಸಿ ಹೊಗುವ ಬಿರುಗಾಳಿಗೆ ಎಡಗೊಟ್ಟು ನಿಲ್ಲು! ನನ್ನ ಕರುಣೆಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸು! ನಿನ್ನ ವಿಶ್ವಾಸವೇಲ್ಲ ಹಾರಿ ಹೊಗದಿರಲಿ. ಪರಮತದಂತೆ ಆಜಲನಾಗಿ ನಿಲ್ಲು! ಪೇಳಿ ಬಂದಾಗ ಸಮಾಧಾನವು ತಾನಾಗಿಯೇ ಬಂದಿತು. ನನ್ನ ದಾರಿ ಕಾರ್ಯತ್ವ ನಿಂತಿರು ನೀನು; ನಾನು ಬಾದು ನಿನ್ನ ಮೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ನಟ್ಟಿ ಮುಖ್ಯಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆಯುವೆನು! ಬೆದರಿದಿರು, ಮಂಗುವೆ!

ಮಂಗುವೆ! ಸುಖ್ಯಾಬೆದರಿಕೆಗೆ ಸೋಪ್ಪುಹಾಕಬೇಡ! ಸಲ್ಲದಭೀತಿಗೆ ಕಿಸಗೊಡಬೇಡ! ದುಃಖಿತನಾದಾಗ,—ದುಃಖದ ಮೇಲೆ ದುಃಖವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಕಷ್ಟಪಡಬೇಕೆ? ಇರುವ ಹೊರೆಯವ್ಯಾಪ್ತಿ ಸಾಕು; ಹೆಚ್ಚಿನದನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಬಗೆಯೇಕೆ? ಬೆದರಿದಿರು, ಮಂಗುವೆ!

ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನಂಬು. ನನ್ನ ಆಪಾರಕರುಣೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿದು. ನಿನ್ನಂದ ನಾನು ಕೊಳ್ಳಿ ಯೋಜನಗಳಷ್ಟು ದೂರಾಗಿರುವೆಂದು ತಿಳಿದಾಗ,—ನಿನ್ನ ಮಂಗ್ಯಾಲಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಿರುವೆನು ನಾನು! ನಿನ್ನ ಕಷ್ಟಗಳು ಏತಿನೀರಿದ ವೆಂದು ನಿಸಗೆನಿಸಿದಾಗ,—ಅವು ಮಂಗಿಯುವ ಕಾಲ ಬಂದಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿ, ಮಂಗುವೆ!

ದುಃಖದ ಬಿಸಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಾಗ, ಸುಖದ ತಂಪು ತಿಳಿದಿತು ನಿನಗೆ! ದುಃಖದ ತರಿವು ನಿನಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ,—ಕಾಮಪೂರ್ಣತೆಯೇ ಮುಕ್ತಿಯೆಂದು ತಿಳಿದೀ ನೀನು! ನಿನಗಿತ್ತು ಸಂಪತ್ತನ್ನು ತಿರುಗಿ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡರೆ,—ನೀನೇಕೆ ದುಃಖಪಡಬೇಕು? ಮತ್ತೆ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ

* 'Imitation of Christ' ದಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಪಾರಥ್ರನೇಯ ರೂಪಾಂಶ.

ನಿನಗೀರುಬಹುದಲ್ಲ ನಾನು! ನಿನಗಿತ್ತ ಸಂಪತ್ತೆಲ್ಲ ನನ್ನದು, ಸುಖವು
ನನ್ನದು. ನಾನೆನ್ನು ತಿರುಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ ನೀನೇಕೆ ದುಃಖ
ಪಡಬೇಕು!

ದುಃಖಕ್ಕೆ ಸಿನ್ನನ್ನು ಗುರಿಯಾಗಿಸಿದಾಗ,—ನನ್ನನ್ನು ದಳಿಸಿಸದಿರು,
ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಾಗಿದರು, ಮಗುವೆ! ನಿನ್ನ ಹೃದಯವು ಕಂಪಿಸದಿರಲಿ,
ಎದೆಯು ನೀರಾಗದಿರಲಿ. ಲೋ! ಮಗು! ಹೊಗೆಯೆಲ್ಲ ಮತ್ತು
ನಗೆಯಾಗುವದು; ದುಃಖವೆಲ್ಲ ಸುಖವಾಗುವದು,—ನನ್ನ ಕರುಣೆಯಿಂದ !
ನಿನ್ನ ದೈವವೆಲ್ಲ ಘಟಿಸಬಹುದಾಗ!

ಜೀವಹಂಸ

ಯಾವ ತಾಳಕ್ಕೆ ಕುಣಿಯುವದು ನನ್ನ ಜೀವ?
ಯಾವ ಬೆಳಸನು ಕಂಡು ಸಮುದ್ರದಾಚೆ ಹಾರಿತು ಜೀವಹಂಸ?
ಎನನ್ನೆ ಇಸಿತು! ಎನನ್ನು ಪಡೆಯಿತು!
ಈ ವಿಚಿತ್ರವ ತಿಳಿದು ಬಲ್ಲವರುಂಟೇ?

ಮಾನಸದ ತಿಳಿಗೊಳವ ಬಿಟ್ಟು, ತಾಮಸದ ಸದಿಗೆ ಹೋದ ಹಂಸವೆ
ನೀರು ಸಿಗಲಿಲ್ಲ ನಿನಗೆ; ಸೀರಡಿಸಿ ತಿರುಗಿ ಬಂದೇ!
ಎಷು ಸಮುದ್ರಗಳ ದಾಟಿದರೂ ದೂರೆಯದಾಯಿತೆ ನೀರ ಕಾಳು?
ಪನಿಯೊಡೆಯಲ್ಲವೇ ಮುಗಿಲು? ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ದಾತು?
ಎತಕ್ಕೆಂದು ಹೋದೆ? ಎನನ್ನು ಸೇನೆಸಿ ನೋಂದೆ!
ಎಲೆಲೆ! ಜೀವಹಂಸ! ದೈವದ ಮುಂದೆ ಹಾರಿದರುಂಟೇ?

ನಿಬ್ಬಣದ ಮಬ್ಬಿನಲಿ ಸೆಗೆದ ಹಂಸ,-ಇಬ್ಬಣದಿರುಕ್ಕಿನಲಿ
ಗಾಸಿಗೊಂಡಿತ್ತು.

ಜ್ಯೋತಿಮಯನ ಕಾಣಲೊಪ್ಪಿ ಕದಲದ ಕತ್ತಲೆಯನಪ್ಪಿತು.
ಚಿಕ್ಕೆಯ ಸಹ ಕಾಣದೆ ಕಕ್ಷಾವಕ್ಕೆಯಾಗಿ
ಎಕ್ಕುಲು ಶೂನ್ಯತೆಯು, ತಿಕ್ಕುಲು ಯಾತನೆಯು,
ದಿಕ್ಕುದಿಕ್ಕುನಲಿ ರೆಕ್ಕೆ ಬಡೆಯಿತಯ್ದು! ರೆಕ್ಕೆ ಬಡೆದು ದಣೆಯಿತು.
ಬೆಳಕುಸೇಮೆಯ ಬಿಟ್ಟು ನಿಶೆಯ ರಾಜ್ಯವ ಹೊಕ್ಕುವರುಂಟೇ?
ಹೊಕ್ಕು ಮತ್ತೆ ಬೆಳಕಿಗಾಗಿ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟುವರುಂಟೇ?

ಎಡೆಗುಂದದಿರೆಲೆ, ಅರಸಂಚೆ! ಜೀವದಾಸೆಯ ಬಿಡದಿರು!
ಹನಿಯೊಡೆಯದಿರೆ ಮುಗಿಲು,—ಎಡೆಯೊಡೆದು ಸಹ ನೀರು
ಒರಬಹುದು.

ಸುತ್ತೆಲ್ಲ ಕತ್ತಲೆಯು ಮುತ್ತಿರಲೇನು?
ರಕ್ಷೆಗಳ ಚಲಿಸಿರಲು,—ಚಿಕ್ಕೆಗಳಂತೆ ಎನುಗುವವಲ್ಲ!
ಧ್ವಯ್ಯಾವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಧಾವಿಸುವದು ಏಶ್ವರ್ಯದ ನಿತ್ಯನೀಯಮು.
ದಿವ್ಯಪ್ರಭೆಯು ದೂರೆಯಲ್ಲವೆಂದು ಮರುಗದಿರೆಲೆ, ಅರಸಂಚೆ!
ಆ ಪ್ರಭೆಯು ನೀನೇ!
ನಿನ್ನ ಬೆಳಕನು ತಿಳಿಯಲು,—ನಿಶೆಯ ನಾಡಿನಲಿ ಹಾರಿದೆ ನೀನು!
ಈ ತಿಳಿನಿಂದೆ ಬಾಳು,—ತಿಳಿನಿನ್ನಂದು ಹೊಳೆವ ತನಕ!
